

zGODBE VELENJA

ROCK'N'ROLL, POP, ELEKTRONIKA, JAZZ, HIP HOP

1 9 5 9 – 2 0 1 4

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

784.66(497.4Velenje)(0.034.2)

78.085.3(497.4Velenje)(0.034.2)

ZGODBE Velenja [Elektronski vir] : rock'n'roll,
pop, elektronika, jazz, hip hop : 1959-2014 /
[avtorji besedil Andreja Ažber ... [et al.] ; uredila
Andreja Ažber ; predgovor Jure Trampuš ;
avtorja leksikonskega dela Siniša Hranjec, Tina
Felicijan ; slikovno gradivo, fotografije arhiv
Siniše Hranjca ... et al.]. - El. knjiga. - Velenje :
Knjižnica : Ustanova VKF, 2014

ISBN 978-961-93695-1-7
(Knjižnica Velenje, ePub)

1. Ažber, Andreja

274587392

zGODBE VELENJA

ROCK'N'ROLL, POP, ELEKTRONIKA, JAZZ, HIP HOP

1 9 5 9 – 2 0 1 4

PREDGOVOR O MESTU, MLADIH IN MLADOSTI

Ob listanju epohalnega pregleda desetletij glasbene energije, ki se je nakopičila v rudarskem mestu, mi na misel prideta dve krilatici, ki smo si jih v tistih odraščajočih devetdesetih radi ponavljali, ko je beseda nanesla na glasbeno ustvarjanje, subkulturo, mlade, na vse, kar je sestavni del dobe eksperimentalnega moratorija s samim seboj in s svetom, ki te obdaja.

Prva je skovanka o tem, da je Velenje preveliko, da bi bilo majhno, Ljubljana pa premajhna, da bi bila velika, in druga, da mora festival Dan mladih in kulture mestu ponuditi tisto, kar samo ne zna, ne more ali noče.

In točno tako je. Velenje, urbani center, skrit med bloki in pod dimniki, v neki dolini z jezeri, daleč od središča Slovenije, je dovolj veliko, da mladim ponuja kvaliteten poligon odraščanja, Ljubljana pa je s svojimi navidezno neskončnimi možnostmi tolikšna, da se v njej prej izgubiš kot najdeš. Kar ni narobe, a odraščajoče generacijske skupine so lahko v manjših mestih bolj vplivne kot v konglomeratih navideznih prestolnic. Glasba različnih generacij, ki je opisana v knjigi, v prvi vrsti ni samo glasba, niso samo kitare in trije akordi na strehi neke stavbe, glasba je način življenja, identifikacijsko sidro, fundament odraščanja. Ne le to, tudi urbana središča brez močne alternativne glasbe in kulture ne morejo obstajati. Alternative v smislu preseganja ustaljenih vzorcev generacij staršev in sivega povprečja, kamor se skriva moralna večina, alternative v smislu življenja, alternative v smislu samostojnosti, alternative kot možnosti izbire, alternative kot svobode. Pametna mesta to vedo in Velenje je bilo v teh desetletjih včasih tudi malce pametno. Mladi so imeli v mestu zaveznike.

To se je zgodilo z ustanovitvijo Mladinskega centra, institucije, ki je v dobrem in slabem nastala tudi zato, ker nam je tistim, ki smo se zanjo borili, kakor je pljunil eden od zaskrbljenih občinskih metuzalemov, »*preobilica hormonov in načrtna destruktivna vzgoja velenjske komunistične nomenklature povzročila duševno stanje, za katerega je beseda dekadenca pravi luksuz*«. Takrat

Zahvala leta 2003, foto: Aleš Ojsteršek

smo se mu smejali, mu zabrusili »fuck off« in imeli prav. Danes Mladinski center in Šaleški študentski klub predstavljata vse tisto, kar so si želele generacije pred njimi. Vsaka stvar ima seveda svoje odklone in prazen tek, tudi mladost včasih zamere, a to je dobro, jeza poganja ustvarjalnost, srd izčisti leporečje.

Mladinska kultura lahko ponuja dve stvari. Lahko ponuja zabavo, druženje in glasbo za ples in to tudi mora, lahko pa zraven zadovolji intelektualni želji po spoznavanju in ustvarjanju sveta. Dobro se spomnim tistih aktivističnih let in neskončnih prerekanj s sošudenti, da namen koncertov, gledaliških predstav in drugih kulturnih produkcij ne sme biti le najnižji skupni imenoalec. Ubranost pomeni različnost in samo ta prinese spremembe. Soočiti se z drugačnostjo je pot do spoznavanja samega sebe. Jezik mladosti je v svoji apolitičnosti vedno političen.

Od let, ko so si mladi sami sestavljali ojačevalce, do današnjega časa, ko morajo priložnost samo zgrabiti, se je spremenilo veliko. Velenje je metropola malenkosti, mesto, kamor zaidejo glasbeni izvajalci, ki bi jih radi gostili tudi večji. Velenje pa je hkrati še vedno siv, prazen mastodont, kjer so mladi nezadovoljni, kjer nejevoljno postopajo sem in tja, saj se naj ne bi nič dogajalo.

Seveda se motijo, a ravno v tem imajo prav.

Jure Trampuš,
urednik in novinar tednika Mladine

Uvod

UVODNI TAKT V zGODBE VELENJA

Pred desetimi leti se je Silvu Grmovšku porodila zamisel o zborniku, ki bi na temelju bogatega arhivskega gradiva in razmisleka različnih avtorjev reflektiral neusahljivo moč velenjske rockovske ustvarjalnosti po posameznih obdobjih. Veteran lokalne in slovenske rock'n'roll scene Siniša Hranjec, kitarist v številnih zasedbah in dolgoletni organizator koncertov namreč že ves čas zbira dokumentarni in fotografski material, svoji dragoceni zasebni zbirki pa je želel vdihniti nesmrtnost s predstavitvijo širšemu krogu navdušencev.

V zadnjih letih, ko smo začeli resneje brusiti koncept zbornika, se je pokazalo, da je sintagma *Velenje – mesto rocka* preozka, saj smo zadnja desetletja spremljali silovit preboj velenjskih godbenikov tudi v drugih zvrsteh popularne godbe: v popu, jazzu, hip hopu, elektroniki. Ob tem je vsekakor treba poudariti pionirstvo elektronike v slovenskem prostoru, kajti velenjska zasedba PIN je skoraj zagotovo prva slovenska elektro skupina. Koncept zbornika smo torej razširili na vse zvrsti popularne godbe in v esejih skozi različna obdobja osvetlili vse vidike popularnih zGodb Velenja, seveda s poudarkom na vzpostavitvi in razmahu alternativne kulture. Bralec lahko skozi časovno obdobje petdesetih let spremlja spremembe, ki so se dogajale od začetkov rockovske subkulture – odraščanja velenjske *baby boom* generacije, ki je tiščala ušesa k radijskim sprejemnikom in lovila čarobne zvoke Radia Luxembourg, do sodobnih uresničevalcev maksime DIY ('do it yourself'). Naše zgodbe pripovedujejo tudi o tem, kako se je alternativna subkultura v različnih obdobjih bojevala za svoj lasten prostor, kje vse smo se zbirali, na katerih prizoriščih smo lahko prvič videli in slišali svoje najljubše zasedbe, kako so globalni tokovi prišli do nas in kakšen je (bil) njihov vpliv na naš avtentični glasbeni izraz.

V drugem, leksikonskem delu zbornika je po abecednem vrstnem redu zbranih več kot sto velenjskih zasedb in izvajalcev. Avtorja sta izčrpne podatke o njihovem delovanju s pripadajočo diskografijo začinila z zanimivimi citati godbenikov.

Pri snovanju in ustvarjanju *zGodb Velenja* nas ni motivirala nostalgija v smislu 'še pomnite, (rockerski) tovariši', temveč smo stremeli za čim bolj izostrenim pogledom na našo barvito glasbeno sceno.

Andreja Ažber,
urednica

Z
G
O
D
B
A

od 60. datie

Rojen 1949 v Celju, študiral je angleščino in francoščino na FF v Ljubljani, potem klasično kitaro na Visoki šoli za glasbo v Gradcu. Bil je aktiven kot organizator kulturnih prireditev, ndr. prvega abonmaja in poletnih prireditev v Velenju ter dveh kitar-skih festivalov. V letih 1995–2012 je bil programski vodja Knjižnice Velenje. Občasno piše in prevaja.

Lado Planko

ŠESTDESETA IN ZAČETKI ROCKA

Šestdeseta leta so bila v svetovni politiki čas blokovskih delitev in reakcije nanje – neuvrščenih (pogosto iz bivših kolonij ravno nastalih) držav, čas hladne vojne, poskusnih eksplozij jedrskih bomb in vojne v Vietnamu, pa hkrati čas politične emancipacije množic, množičnih protivojnih demonstracij in gibanja za človekove pravice z Martinom Luthrom Kingom na čelu. Slabi dve desetletji po drugi svetovni vojni je spomin nanjo počasi drsel v ozadje, gospodarski napredek je postajal splošno razširjen vzorec, svet se je znašel v nekakšni evforiji možnosti – nič se ni več zdelo nemogoče.

V tej situaciji so doraščale številčno močne generacije otrok, rojenih po drugi svetovni vojni, ki so iskale lastno pot in lastne odgovore. Kot zunanji znak pripadnosti doraščajoči generaciji in liberalne, od ideologije vsakokratnega mainstreama neodvisne – o razlogih prim. prejšnji odstavek – drže se je v nasprotju s kratko pristriženimi lasmi, ki so veljali za standard v petdesetih letih, izoblikovali nepostriženi, 'predolgi', neurejeni lasje. Leta 1967 so se v San Franciscu pojavili *hippieji* oz. gibanje *flower power*; kot izrecno nenasilno gibanje (prim. gesla 'make peace, not war' in 'make love, not war' – prostodušnost govora o erotiki je bila v jasnem nasprotju s prevladujočim čistunstvom) so bili neposredni dedič in hkrati sestavni del gibanja proti vietnamski vojni, svoje vrednostne simpatije – cvetje kot simbol miru – so si 'zapisali' tudi na obleke. Gibanje je z odpiranjem dotlej zamolčanih tem, pa naj so bile erotične ali politične, z dolgimi lasmi in sproščenim odnosom do drog – trave, hašiša in LSD-ja – označilo svoj odmik od ameriške, pa tudi evropske politične in družbene večine.

Ob predstavnikih gibanja za državljanske pravice in pozneje opredeljenih politikih so bili glasniki angažirane generacije predvsem pevci in skupine iz San Franciscu in z zahodne obale nasploh (od tod 'west coast sound') ter pevci protestnega folka: zgodnji Bob Dylan, Joan Baez, Pete Seeger, Woody Guthrie, Barry McGuire, zgodnji Donovan, tudi trio Peter, Paul and Mary. Vrenje med – predvsem mladimi – množicami se je nadaljevalo na obeh straneh Atlantika: po letu 1968 je ozavešeni del mladih, predvsem študentje, problematiziral stanje duha in tudi politično artikuliral svoj interes, s čimer je dolgoročno vplival na družbeni in politični razvoj tako v Evropi kot v ZDA, kjer je med drugim pripomogel h koncu vietnamske vojne. S pomočjo popularne glasbe za mlade se je začel oblikovati alternativni kulturni model, tisto, kar se je pozneje imenovalo mladinska subkultura.

Jugoslaviji so šestdeseta leta prinesla relativno otoplitev, previden odmik od strogosti povojnih let, jasneje izraženo in dopuščeno željo po boljšem standardu – pojavili so se prvi televizorji, avtomobili ipd., poletna letovanja na Jadranu so postajala množični, prevladujoči način preživljanja dopusta. Navzven se je otoplitev kazala kot previdno odpiranje proti zahodu: konec petdesetih je prinesel odpiranje državnih meja, druga polovica šestdesetih z gospodarsko reformo in po odstranitvi notranjega ministra Rankovića previden in – kot se je izkazalo pozneje – nedosleden in zato neuspešen poskus liberalizacije gospodarskega in političnega življenja.

Čeprav so bile reforme kratke sape, so v omembe vrednem obsegu vplivale na ideološki profil države in na njeno samorazumevanje.¹

Liberalizacija se je sicer komaj dotaknila odnosa do nerazumljenih (beri: večinskemu vzorcu alternativnih ali nasprotnih) izkustvenih, kulturnih in umetniških praks, a jih je oblast dopuščala, dokler se niso artikulirale kot politika. (Ne)razumevanje novih, drugačnih kulturnih in glasbenih praks – beata in potem rocka – s strani javnosti in občasno predstavnikov oblasti se ni mnogo razlikovalo od (ne)razumevanja alternativnih konceptov ('jazza') kakšnih deset, petnajst let pred tem.² Različnost/drugačnost prakse, 'izraza', je bila že samo s tem, da se je pojavila, pogosto doživeta kot nepremostljiva, kot vdor tujega, sovražnega ..., kot napad na – praviloma nereflektirane – estetske vrednote ('sploh ni glasba', 'samo kričanje' ipd.). Simptomatični govorci tega 'napadenega' vzorca so Beatle namesto z dolgim 'i' (v fonetični transkripciji 'i:') izgovarjali tako, kot se pišejo, z 'e-a', 'Be-atlesi', frizure in oblačenje so pogosto dojemali kot provokacijo in se nanjo tako tudi odzivali.

V književnosti se je s Šalamunom, Svetino in drugimi pojavila generacija, ki je iskala svoj izraz, svoj govor in pri tem naletela na mestoma srdit odpor 'staroslovencev', ki so pogosto uporabljali enake ali podobne 'argumente' ('sploh ni književnost', 'straniščna poezija' ipd.), ki so razkrivali predvsem nezmožnost smiselnega branja, dešifriranja tega pisanja.³ Miško Kranjec in Matej Bor, ki so ga podpirali nekateri vidni slovenski kulturniki z Josipom Vidmarjem na čelu, sta javno nastopila s pozivi k politiki ognja in meča, t. j. administrativnih ukinitvev, prepovedi, celo zapiranja ipd. Oblast, ki se nekaj let prej ob predstavi *Topla greda*, katere glavna žrtev je bil Jože Pučnik, in ob ukinitvi Perspektiv ni obotavljala poseči po skrajnih ukrepih, pa se v drugi polovici šestdesetih ni več pustila tako zlahka zvleči v kulturniške zdrahe.

Za nas mlade je – tudi tako previdno – odpiranje Jugoslavije pomenilo določeno svežino, možnost drugačnega premisleka o življenjski izkušnji, če že ne njenega neposrednega uresničevanja, informacijo o tem, da je življenje mogoče živeti tudi drugače, kot so ga živeli naši starši in kot se je zdelo, da je edino možno, drugače kot desetletja v isti – redni – službi, ki je bila kot pridobitev povojnega družbeno-političnega sistema standardna rešitev in skoraj izključni vzorec tistega časa. V času navidez brezmejne ekonomske prosperitete je izgledala svobodna iniciativa v primerjavi s sivino socialističnega delovnega vsakdana seveda neprimerno mikavnejša: na glas smo se hahljali, ko smo v eni zgodnjih števil takrat edinega jugoslovanskega časopisa za zabavno glasbo Džuboks prebrali, da je bil Donovan, predno je postal pevec, potepuh – tudi ob Spencerju Davisu, bobnarju in vodji skupine Spencer Davis Group, ki je bil po izobrazbi ekonomist, primerno osvežujoča alternativa. Jasno je, da se tudi malomestno okolje, kakršno je (bilo) velenjsko, ni moglo izogniti splošni duhovni klimi.

Problematiziranje večinskega življenjskega vzorca je seveda pomenilo tudi – in predvsem – problematiziranje in distanco do prevladujočih vzorcev množične zabave in kulture, manj do urbanih, precej bolj pa do vzorcev ruralne provenience, utelešenih v narodnozabavni glasbi, ki smo jo nekateri doživljali kot izrazit primer ideološkega krpanja in kamuflaže neavtentične eksistence. Artikulacija estetskih preferenc je predstavljala konstitutivni element generacijskega govora. Muzika je bila ob športu vsekakor dominantna družabna tema med mladimi in hkrati znak pripadnosti generaciji – tisti, ki so jo slabo poznali, so bili manj zanimivi, tisti, ki je niso, so bili nevarno blizu bodisi lolekom bodisi pihtarjem.

Urbano glasbo sta predstavljali tako slovenska – t. i. zlata leta slovenske popevke, začenši z Lesjakovo *Ne čakaj na maj* in Privškovo *Vozi me vlak v daljave* – kot jugoslovanska zabavnoglasbena produkcija. Za razliko od narodnih (ponarodelih, narodnozabavnih, novokomponiranih ...) muzik, ki so živele od lokalnih in nacionalnih posebnosti, je bila njuna osnovna aspiracija iskanje univerzalnega, svetu odprtega in meje presegajočega, čim širši publiki razumljivega izraza. Prav tako so v zabavni glasbi že pred šestdesetim letom obstajali čezmejni stiki, saj smo na primer italijanske popevke, predvsem tiste s sanremskega festivala (npr. Domenica Modugna), poslušali že v petdesetih, podobno kot ameriške uspešnice – Perryja Coma (*Mandolins in the moonlight*), Pata Boona (*April Love, Anastasia*), zgodnjega Elvisa Presleya itd. Zvočno podobo petdesetih in šestdesetih so pomembno sooblikovali še standardi ('evergreeni') iz časa swinga oz. izpred druge svetovne vojne, npr. Platters, Cole Porter, Glenn Miller itd., tu in tam je do nas prišlo kaj francoskega – Edith Piaf, Yves Montand ali Simone Signoret, avstrijskega ali nemškega, dodatno približanega z gostovanji Iva Robića, izjemoma celo španskega, npr. Sarita Montiel s filmom in pesmijo *Prodajalka vijolic*. Na tako oblikovano zvočno podobo obdobja, bistveno zaznamovano s tradicionalnimi zabavnoglasbenimi zvrstmi vključno z opereto, sta se cepila *beat* in pozneje *rock*, v obeh primerih najprej izvirni, anglosaksonski, in potem slovenski oz. jugoslovanski.

1 Eden zunanjih znakov liberalizacije so tudi medijski, časopisni zapisi o zabavi in t. i. alternativni kulturi: šele proti koncu šestdesetih je mogoče v časopisih kaj prebrati o tem. Pri zbiranju podatkov za ta zapis sem bil zato odvisen skoraj izključno od spominov in zasebnih arhivov sodelujočih, ki jim gre priskrba zahvala. (Vse opombe pod črto so avtorjeve, op. L. P.)

2 Bolje: tistega, čemur so sicer rekli jazz, a z jazzom mnogokrat ni imelo veliko skupnega. Podobno izkušnjo opisuje velenjski glasbenik Zvone – Anton Grebenšek v zvezi s filmom *Fant s trobento* (Young Man With a Horn) na začetku petdesetih, ki je takratnim najstnikom pomagal pri iskanju lastnega glasbenega (od)govora.

3 Za neproduktivnost branj je bil konstitutiven spregled razlike med dejanskim (stvarjo po sebi) in njegovo percepcijo, s katero so konstruirali oz. vanjo projicirali svoje 'drugo' (strahove, zlo, agresivnost, ...), temu pa so se potem upirali.

Šestdeseta v glasbi

V šestdesetih je industrija prostega časa predvsem v Veliki Britaniji na glasbenem področju doživela razcvet, kot ga pred tem še ni bilo, in za seboj potegnili tudi večji del Evrope. Znanilcev nove dobe je bilo več: Elvis Presley in Little Richard, pa Shaddows, ki se jim je pridružil Cliff Richard, Paul Anka ..., vendar so šele Beatli prehodili vse korake do bistvenega premika v zabavni glasbi – beata,⁴ za katerega so bili značilni poudarjen ritem, naslonjenost na tradicije angleške ljudske pesmi, bluesa, rhythm'n'bluesa in rock'n'rolla, osnovna zasedba električne kitare z bobni ter pogosto večglasno petje, ki pa se ni nujno ravnalo po do tistega časa običajnih, na belcantu temelječih pevskih kanonih, kar je spet dajalo povod za najrazličnejše – bolj ali manj umestne in poznavalske komentarje.

Znotraj zvrsti je obstajala cela vrsta podzvrsti, od tistih, ki so bile bliže folku ali bluesu, do drugih, ki so se napajale v soulu ali jazzu, pozneje tudi v indijski glasbi ali z LSD-jem posredovanih izkušnjah (*psychedelic*). Beatlom so kmalu sledili še danes aktivni Rolling Stones (njihova najbolj znana pesem iz šestdesetih je gotovo *Satisfaction*), Yardbirds (iz skupine so izšli trije izvrstni kitaristi, Eric Clapton, Jeff Beck in Jimmy Page), Hollies (takrat še z Grahamom Nashem), Kinks (Ray in Dave Davies), v ZDA Beach Boys (Brian Wilson; *Good Vibrations*), Byrds z vrsto priredb Dylanovih pesmi, Animals (*The House Of The Rising Sun*), Jefferson Airplane (*White Rabbit*), Mama's And Papa's (*Monday, Monday*). V istem času so se pojavili tudi izvrstni solisti, sopotniki beat generacije: Tom Jones, Dusty Springfield, Aretha Franklin ali Shirley Bassey. V šestdesetih je bil London središče zabavnoglasbenega sveta, tako da je mnogim postajal nova domovina: iz Avstralije so prišli Seekers z odlično pevko Judith Durham (*Georgy Girl, I'll Never Find Another You*) in Easybeats (*Friday On My Mind*), iz ZDA pa Walker Brothers (*The Sun Ain't Gonna Shine Any More*), ki so intronizirali t. i. slow beat. Po nekajletni prevladi električnih kitar je več skupin pomislilo na orkester – eni od samega začetka (Walker Brothers), drugi pri določenih projektih (Moody Blues) – ali na komorne zasedbe: godalni kvartet so uporabili Beatli pri pesmi *Yesterday*, Rolling Stones pa pri *As Tears Go By*. Izvajalci, ki so bili blizu črnski tradiciji (soul, rhythm'n'blues itd.) in so se zbirali okrog producerskih hiš, kot sta bili Atlantic ali Tamla Motown, so radi uporabljali pihala, zlasti saksofone, in trobila (trobente in pozavne). Sredi šestdesetih je nastala vrsta evergreenov, takorekoč klasičnih del pop glasbe: od *Please Please Me* do *Yesterday* in *Nights In White Satin*, od pesmi *San Francisco* do pesmi *Wichita Lineman*, od *When A Man Loves A Woman* do *Safe In My Garden* ali *Reach Out, I'll Be There* ...

Beat kot pojem in izraz je živel nekako do 1967, ko ga je začel nadomeščati izraz – in pojem – rock; sprememba se je seveda zgodila postopoma. Znanilcem rocka smo rekli 'underground', pojavili pa so se – Jimmy Hendrix ali Vanilla Fudge, npr. – že jeseni in pozimi 1966. Nezačuden ambicioznejših glasbenikov in njihovo iskanje je večkrat pripeljalo do sprememb in formiranja t. i. superskupin: Traffic s Steviejem Winwoodom, Cream z Ericom Claptonom, Blind Faith z obema itd. Rolling Stones so spomladi 1967 – njihov glasbeni um Brian Jones je bil še živ – govorili o iskanju v »črnskem stilu, folk baladi in malo orienta«;⁵ članek je bilo mogoče prebrati v beograjskem Džuboksu.⁶ Mesec dni pozneje je isti časopis objavil intervju z Bobom Dylanom, kjer ta v zvezi z mnenjem Elvise Presleya o vračanju k rock'n'rollu pravi:⁷ »Menim, da je vračanje k rocku nemogoče, vendar pa je v novi muziki prostor za novo vrsto rocka, tokrat bolj vezano na črnske glasbene vzorce in izkušnjo beat glasbe.« Maja – v ZDA avgusta – 1967 je izšla prva Hendrixova longplay plošča⁸ *Are You Experienced* in beat je dokončno postal zgodovina.

Za lažje razumevanje naj na kratko osvežim razliko med beatom in rockom: beat je v bistvenih potezah ostajal znotraj zabavnoglasbenega ('pop' oz. popevkarskega) okvirja, medtem ko se temeljna faktura, temeljna zvočnost rocka temu okvirju, 'všečnosti' izmika, postaja kompleksnejša, manj pregledna, horizontalne linije se zabrisujejo in podaljšujejo, s čimer se daljša tudi trajanje posameznih skladb, več je odstopanja od jasno prepoznavnih melodij in več improvizacije, več je tudi svobode v ritmičnem pogledu, ritmični vzorci postajajo kompleksnejši, po drugi strani pa se pogosto pojavljajo unisono ali colla parte fraze/pasaže zlasti v bobnih in basu, pa tudi v solo instrumentih. Za vertikale je značilno manj konsonanc, a brez harmoneškega zgoščevanja; več pozornosti se daje oblikovanju tona oz. glasbeni artikulaciji kot izraznemu sredstvu.

4 Beat: angl. udarec, ritmična doba v taktu; beseda 'beatle' je križanec med 'beat' in 'beetle', hrošč. Prvi uspeh Beatlov je bila pesem *Love Me Do*, izšla 5. oktobra 1962.

5 'Gotovo je s bitom', Džuboks magazin, Beograd, 3. junija 1967, str. 26.

6 Prvi Stop oz. Stopova lestvica se je pojavila šele januarja 1969. Kot zanimivost kaže omeniti, da je Džuboks na željo številnih bralcev časopisu dodajal posnetke posameznih priljubljenih pesmi, in sicer namesto na ploščah na plastični foliji, ki je zdržala bistveno manj preigravanj: pri obsegu tedanje glasbene produkcije in zmožnosti jugoslovanskega trga je bilo vnaprej jasno, da določenih plošč v Jugoslaviji zlepa ne bo mogoče kupiti.

7 'Novi rok – sasvim moguć', Džuboks magazin, Beograd, 3. julija 1967, str. 10.

8 Diskografski standardi so obsegali dve vrsti 'malih' plošč – single plošče (odtis zvočnega zapisa v vinilno ploščo premera 17,5 cm, na vsaki strani posnetek ene pesmi, število obratov pri reprodukciji 45 na minuto), potem extended-play – EP – plošče (isti premer in obrati s po dvema skladbama na vsaki strani) ter 'velike', longplay – LP – plošče, imenovane tudi albumi (prvotno 25, potem 30 cm premera, število obratov pri reprodukciji 33, število posnetkov na vsaki strani od enega pri daljših skladbah do 6 ali 7 krajših, načeloma 22 minut glasbe na vsaki strani). Večina gramofonov je zmogla tudi hitrost 78 obratov, s katero se je dalo poslušati predvojne plošče iz 'šelaka' vendar sveže ponudbe teh plošč po uvedbi LP leta 1948 praktično ni bilo več. Leta 1964 so se pojavile prve glasbene kasete (skrajšano MC za music cassette ali CC za compact cassette), ki so v nezahtevni reprodukciji nadomestile nerodne in občutljive trakove na magnetofonskih kolutih. V kasetah se je sicer uporabljal magnetofonski trak ustreznih dolžine (običajna formata sta bila dvakrat po 30 in dvakrat po 90 minut pri hitrosti traku 4,75 cm/sek), tako da je bil tudi zapis iste vrste, namreč magnetni. Relativno preprosto rokovanje je omogočalo presnemavanje in brisanje oz. ponovno nasnemavanje, tako da so kasete kot medij prevladoval vse do prodora CD-jev v devetdesetih letih 20. stoletja.

Za nas je ključni faktor pri glasbenem delu omenjenega razcveta predstavljal Radio Luxembourg, predhodnik današnjega RTL, komercialna srednjevalovna postaja, ki je sicer uporabljala frekvenco luxembourškega radia in oddajala z luksembourškega ozemlja, a je živela predvsem od Velike Britanije in zanjo – Britanci so takrat namreč dovoljevali oddajanje z angleškega ozemlja samo BBC. Danes si tako prevladujočega, celo izključnega položaja radijske postaje ne znamo več predstavljati, morda je bil z njim do neke mere primerljiv edinole začetni položaj MTV. Razen vmeščenosti v angleški prostor, ki je takrat predstavljal srčiko zabavnoglasbenega dogajanja v Evropi, je bila njena značilnost izrazita programska orientiranost na muziko za mlade; svoj časopisni pendant je imela v britanskem časopisu *New Musical Express*, pozneje tudi v *Melody Makerju*, ameriškega v *Billboardu*.

Vsebinska orientacija postaje je bila podprta z najmočnejšim komercialnim srednjevalovnim oddajnikom (1.300 kW), ki je zvečer in ponoči zmogel bistveno večji doseg kot oddajniki na UKV območju – to je iz postaje naredilo glasbeno izložbeno okno anglosaksonskega sveta v ostalo Evropo⁹. Nedeljski top twenty – »*This is Paul Burnett on Radio Luxembourg ...*« – ob 22. uri je bil pač obvezen termin za vsakogar, ki je hotel biti na tekočem.¹⁰ V tej zvezi moram omeniti vsaj še en aspekt poslušanja: cel kup angleških besed sem se – smo se – naučili iz pesmi, ki smo jih lovili po vseh mogočih radijskih postajah, pozneje tudi s plošč in kaset.

Drugi obvezni radijski termin s svežimi melodijami je bila oddaja *Po vašem izboru*, ki jo je radio Zagreb oddajal vsak delavnik med 12.05 in 13. uro in za katere avizo so uporabljali *On The Sunny Side Of The Street* v izvedbi orkestra Tommyja Dorseyja z namenito sinkopo bariton saksofona na začetku. Za srednji val značilne interferenčne motnje so bile sestavni del poslušanja in so se mi – pa najbrž ne le meni – za zmeraj vtisnile v spomin: Procol Harum in *A Whiter Shade Of Pale*, Beatlov *All You Need Is Love* ali Otisa Reddinga *Sittin' On The Dock Of the Bay*.¹¹ RTV Ljubljana takrat, kolikor se spomnim, ni premogla oddaje, namenjene tej glasbeni publiki, šele proti koncu šestdesetih je oddaja *V nedeljo zvečer* preko kontaktnega koncepta previdno odprla vrata tudi tej vrsti glasbe. Peščica lokalnih radijskih postaj je vrtela skoraj izključno narodnjake.

Prve posamezne plošče iz uvoza so se v trgovinah pojavile v prvi polovici šestdesetih, pogosteje pa l. 1965. Kupovali smo jih predvsem v Tehnomercatorju na Stanetovi v Celju, v nizki, ne prav veliki trgovini z zidanim lokom na vhodu (lokal obstaja še danes), pozneje tudi v Tehnomercatorju nasproti hotela Evropa. V Velenju je takrat plošče prodajala samo stara Nama pri Sončnem parku in tudi tu izbira ni bila ravno bogata. Z manjšo zamudo so se začele pojavljati pri nas po licenci izdelane plošče tujih izvajalcev, ki so pa bile običajno nekaj slabše kvalitete – menda so pri Jugotonu pri pridobivanju vinilne mase iz starih, neprodanih plošč, drobili plošče skupaj z nalepkami, kar kvaliteti mase seveda ni koristilo.

Postopoma so se poti, po katerih so te reči prihajale do nas, začele množiti: jeseni ali pozimi 1968. leta so se na improviziranih stojnicah pred ljubljanskim konzorcijem pojavile LP plošče družbe Dum-Dum iz Indije, med njimi *Shades of Deep Purple*, prvi LP te skupine, ali *Undead* skupine Ten Years After. Indija je očitno uspešno vnovčevala dvojnost svojega statusa, namreč tradicionalne vezi z bivšimi kolonizatorji Angleži in stike z drugimi neuvrčenimi deželami. Približno v istem času, proti koncu šestdesetih, so si nekatere britanske trgovine (čisto mogoče je, da so za tem tičali iznajdljivi Jugoslovani v Veliki Britaniji) omislile za muzike željne kupce z vzhoda primeren aranžma: z navadno pošto (priporočene pošiljke so kontrolirali) je bilo treba na določen naslov v Veliki Britaniji poslati naročilo in ustrezno vsoto v dinarskih bankovcih, ki jih je bilo zaradi težjega odkrivanja treba zaviti v indigo papir. Če je šlo vse po sreči in je pošiljka dosegla naslovnika, si prišel do tistih nekaj plošč, če si imel smolo, pa je denar izginil neznano kam. Ker si s pošiljanjem bankovcev sam storil carinski prekršek, na kakšno prijavo in preiskavo tatvine seveda ni bilo misliti. Po moji izkušnji nekje od 1969 na poslani denar ni bilo več odgovora: verjetno je nekdo ugotovil, na katere naslove je treba biti pozoren, in je pisma z denarjem preusmeril v lastni žep.

Šestdeseta v Velenju

Velenje je šestdeseta leta pričakalo kot sveže rojeno mesto s 5–6 tisoč prebivalci, mejo deset tisoč prebivalcev je doseglo šele z naslednjim desetletjem. Zunanji znak in sestavni del rasti nastajajočega mesta sta bila odprtje novega centra in proglašenje Velenja za mesto leta 1959 ter selitev občine iz Šoštanja v Velenje leta 1963. Najstnikov, ki smo se večji del vozili v srednjo šolo v Celje (tehniško, ekonomsko, administrativno, učiteljske oz. pedagoško gimnazijo ... – takratni Rudarski šolski center je izobraževal predvsem rudarje in električarje), nas je bilo iz Šaleške doline tako malo, da smo se v glavnem vsi poznali med sabo,

9 V senci za to izložbo so tekli pravi posli: Beatli so npr. do prvega milijona potrebovali dve leti, potem pa so služili po 4 milijone letno, čeprav niso služili z vsem, kar se je vrtelo okrog njih. V letu dni med junijem 2012 in junijem 2013 so po navedbah Zacka O'Malleya Greenburga (*How The Beatles Earned \$71...*, www.forbes.com, 23. 10. 2013) zaslužili 71 milijonov dolarjev, od tega Paul 47, John 12, George in Ringo pa po 6 milijonov.

10 Tako smo poleti 1970, ko sem delal v kampu počitniške zveze v Makarski, med večernim obhodom ves čas, od šotora do šotora – zaradi nočnega miru seveda potihlo – poslušali Radio Luxembourg; vsaj v vsakem tretjem šotoru je bil prenosni radio ('tranzistor'), naravnost na to postajo. Spomini enega od DJ-jev in posnetka dveh oddaj Top 20 so na naslovu <http://www.offringa.nl/radioluxembourg.htm>.

11 Slednja je poskrbela za enega tistih dogodkov, ki jih človek zlepa ne pozabi: z družbo, v kateri je bil Džon Košan, ki je takrat hodil po svetu s prenosnim kasetofonom, smo jo poslušali v prelepi julijski noči na plaži hotela Riviera v Makarski.

Velenjčanov seveda še manj, za kakšna dva razreda vseh skupaj. Zadnja generacija Velenjčanov pred ustanovitvijo gimnazije v Velenju je začela šolanje na celjski gimnaziji leta 1964.

S svojo muziko smo se srečevali na različnih mestih. Med njimi so bile nedeljske matinee v stari kinodvorani – med glasbenimi filmi so bili nemški s Petrom Kraussom in Connie Froebess na začetku šestdesetih, potem film *The Young Ones* s Shaddows in Cliffom Richardom, pa dokumentarec s posnetki najboljših britanskih pesmi leta 1964 *Pop Gear* z znamenitim Jimmyjem Savilleom vključno z Animalsi in *The House of the Rising Sun*, velikim uspehom tistega leta, leto pozneje *Help* z Beatli ipd. Kino je podobno posredniško-informativno vlogo igral tudi pri posredovanju same glasbe: pred predstavami in v odmorih, ki so nastajali zaradi menjave kolotov s filmskim trakom, smo med drugim preposlušali železni del repertoarja swingovskih bigbandov, zlasti Glenna Millerja, mehiške šlagerje, pesmi ansambla Shaddows, pesmi, kot sta *Java Jones* ali *Personality ...*, peli so Nat King Cole in Perry Como, vzhajajoče zvezde Paul Anka (*Diana*), Neil Sedaka (*Oh Carol*), Helen Shapiro (*Walking Back To Happiness*), Adriano Celentano ... Po naključju sem *String of Pearls* Glenna Millerja spet slišal mnogo pozneje, ko smo jo igrali z big-bandom: zaključne kadenice v basu sem se po tridesetih letih spomnil dobesedno do zadnjega tona.

Leta 1962 je na novo zgrajenem kotalkališču pričel z delom kotalkarski klub, kjer so bili glasbena podlaga za proste ples navadno odlomki popularne klasične glasbe (Suppéjeve uverture, baleti in podobno), medtem ko se je v preostalem času – pogosto tudi pozno v večer – vrtela muzika za mlade. Ni pretirano reči, da je cela generacija mladih Velenjčanov, ki so se hote ali ne hote zbirali okrog kotalkališča, tam tudi glasbeno odraščala. Klasični repertoar pop muzike je obsegal (po spominu) Adriana Celentana *Ora Sei Rimasta Sola* ('Sada ostala si sama' je za njim pela – menda – Zdenka Vučković), nekaj let kasneje *Waterloo Sunset* skupine The Kinks, pa vrsto zimzelenih uspehov ansambla The Platters (*Remember When*, *Only You*, *Harbour Lights*, *Twilight Time* ...) itd. Velika plošča Plattersov, ena sama v vsem Velenju, je bila doma pri Sajkotu oz. Prodniku, a kljub temu ni manjkala na nobenem hausbalu (kot smo rekli težko pričakovanim, pa zmeraj prereditim hišnim zabavam – starši so se pač prerediti spravili sami od doma), ki je kaj dal nase.

Zahvaljujoč vsem tem kanalom, predvsem pa radiu, smo bili sicer na tekočem z angleškimi in deloma ameriškimi novostmi, a tudi samo to – izdatek za opremo za snemanje (magnetofon) si je lahko privoščil le malokdo, do plošč pa je bilo mogoče priti le z dobršno mero iznajdljivosti. Domačo, jugoslovansko produkcijo¹² se je že dalo dobiti, a ni bila prav močna, pa tudi ne tako zanimiva; nam najstnikom je bila posebno angleška produkcija veliko bolj pisana na kožo. A na poti do nje je bila vrsta ovir: te sta predstavljala najprej gospodarsko zaostajanje in rigidna carinska politika Jugoslavije, z druge strani pa cenovni standardi opreme – ojačevalcev, reproduksijskih elektroakustičnih aparatov itd., ki so bili za jugoslovanske žepe praviloma daleč predragi. To je ne hote postavljalo v privilegiran položaj tiste s sorodniki po Nemčiji in drugod po Evropi ali tiste tik ob državni meji, ki so lahko z maloobmejnimi dovolilnicami pogosteje hodili čez. Ostali smo se morali znajti drugače.

Takratni vzorec javne zabave je praviloma temeljil na živi glasbi, diskoteke – lokali z mehanskim reproduciranjem glasbe za ples in zabavo so se v večjem številu pojavili šele sredi sedemdesetih. Oba velenjska reprezentativna gostinska lokala, restavracija Jezero in hotel Paka, sta ponujala včasih glasbo vsak dan, drugič spet ob koncu tedna, vendar so bili ansambli v hotelu praviloma namenjeni barski publiki in za mladino že zaradi poznih ur, pa tudi zaradi repertoarja manj primerni in

dostopni, medtem ko so bile zasedbe na jezeru – pa ob silvestrovanjih tudi v hotelu ali v siceršnji špici – Delavskem klubu, ki drugače ni ponujal glasbe – in njihov repertoar sicer bližje okusu mladih, vendar spet niso bili namenjeni samo njim, pač pa najširši publiki, tako da je repertoar običajno predstavljal bolj ali manj posrečen izbor najbolj poslušanih pesmi ne glede na zvrst. Mladih nas je bilo še premalo, da bi se za nas splačalo organizirati kaj večjega.

Kvalitetnejši ansambli so se pojavljali tudi na koncertih (tako Bijejele strijele iz Zagreba z izvedbo uspešnic Beatlov v domu kulture leta 1964 ali 1965), večinoma pa s(m)o se bandi 'kazali' na (mladinskih) plesih, čemur sta bila namenjena pravzaprav samo dva prostora, dom počitniške zveze in mladinski klub; izjemoma so se plesi zgodili tudi v kakšni telovadnici ali šolski avli. Proti koncu šestdesetih so v avli osnovne šole MPT nastopili tudi Mladi levi z Ireno Kohont in Bele vrane.

Slovaški ansambel Slowmen je v restavraciji Jezero igral poleti 1969

¹² Največje jugoslovansko podjetje za izdajo gramofonskih plošč je bil zagrebški Jugoton. Omembe vredni producenti so bili še P(rodukcija) G(ramofonskih) P(loča) R(adio) T(elevizije) B(eograd), sarajevski Diskoton, v Sloveniji pa Založba Obzorja in Založba kaset in plošč RTV Ljubljana. Leta 1972 se jim je pridružila še hiša Suzy v Zagrebu, ki je plošče uvažala, zato so bile običajno bistveno boljše.

Pričevanja

Še pred prvimi domačimi pop in beat skupinami je v Velenju nekajkrat igral MPA – Mladinski plesni ansambel iz Celja, ki se je pozneje preimenoval v Sinkope. Fantje so nam bolj ali manj vsem služili kot vzgled in dokaz, da se da. Njihov vodja Andrej Cimerman se tistega časa spominja takole:

»Začetki ansambla Sinkope segajo v leto 1964, ko se nas je 8 celjskih glasbenikov z izkušnjami iz manjših celjskih bandov združilo v novo zasedbo, ki naj bi bazirala na vokalno instrumentalni glasbi. Kot posebnost smo po zgledu takratnih svetovnih zasedb, ki so igrale tudi rhythm'n'blues, uvedli pihala. Z vajami smo pričeli poleti omenjenega leta v zasedbi Roman Mazej, vokalni solist in kitara, Marjan Kovše, pozavna, Roman Fonda, trobenta, Andrej Cimerman, saksofon in klarinet, Jaro Slapnik, električne orgle, Jože Ratej, kitara, Marjan Luževič, baskitara in flavta, ter Teodor Kalinšek, bobni.

Sinkope v Narodnem domu v Celju, leta 1965

Sinkope, od leve zg.: Jože Ratej, Andrej Cimerman, Marjan Luževič, Dori Kalinšek; Roman Mazej, Roman Fonda in Marjan Kovše, leta 1969

Ansambel je igral vidno glasbeno vlogo na slovenski sceni, bil je cenjen v celi Sloveniji in se enakovredno kosal s takrat popularnimi Belimi vranami in Mladimi levi. Več sezon smo igrali na plesih v Festivalni dvorani v Ljubljani (plesni večeri s plesnim mojstrom Jenkom), v Študentskem naselju in na drugih večjih prireditvah v Ljubljani in Sloveniji. Poleti smo igrali v Žusterni v Kopru, Portorožu, Izoli in na Crvenem otoku. Imeli smo tudi odmeven nastop s televizijskim prenosom iz Celja za UNICEF.

Naš repertoar je obsegal skladbe s področja rhythm'n'bluesa, takratne popularne skladbe vodilnih svetovnih skupin, ki smo jih prearanžirali in prilagodili za našo zasedbo. Glasba je bila nekaj posebnega za tisti čas, saj smo jo izvajali z odličnim solo in skupinskim vokalom ob spremljavi treh pihalcev. Največji uspeh tega obdobja je koncert slovenskih skupin v Hali Tivoli, kjer smo doživeli nepozabne ovacije ljubljanskega občinstva.

Ansambel je razpadel v letu 1970, ko je skupino zapustil vokalist Roman Mazej in odšel k Mladim levom. Labodji spev smo doživeli na gostovanju na Crvenem otoku istega leta. Potem pa smo nekateri odšli v vojsko, drugi pa na študij in na profesionalno igranje v tujino.«

V Velenju so sredi desetletja v slabem letu nastali trije ansamblji. Prvi je bil kitarski band Apači (po znameniti skladbi skupine The Shaddows), pozneje so se preimenovali v Utrinke. Dobrivoj Runjak, ki je sodeloval v njem, se spominja:

»Mladi smo se srečevali, podobno kot se srečujejo vrstniki povsod, in glasba, zlasti kitara, je bila pogosto

sestavni del tega druženja. Včasih se nas je sredi noči zbralo 30–40, šli smo proti kotalkališču ali na jezero. Drugič smo se zbrali in prepevali na otroškem igrišču ali v parku, da ne bi šli ljudem preveč na živce, pa so nas policaji vseeno preganjali. Treba pa je reči, da smo se izogibali alkohola, za današnje čase pravzaprav nepredstavljivo. Nekaj problemov smo imeli v šoli predvsem zaradi dolgih las, imeli smo pa tudi zagovornike med profesorji.

Moj sanjski instrument je bil saksofon, zato sem začel pri mladinski godbi. Vodja godbe Tavšič me je nagovarjal na rog, češ da imam ustnice zanj in da se mi obeta celo poklicna kariera. Ko sva se na eni od ur spet slišala, sem bil jaz prepričan, da tisto reč dobro igram, on pa da ne in da naj še kar vadim. Stvar se mi je uprla in sem šel igrat pingpong. Srečala sva se še večkrat in mi je še dalje obljubljal kariero na rogu, ampak jaz sem imel dovolj. Spominjam se še, da me je srečal čez par mesecev s kitaro in me vprašal, kje da sem se je naučil. Odgovor je bil seveda preprost: sam, tako kot mnogi drugi.

Leta 1966 ali 1967 sem solo nastopil na 'Pokaži kaj znaš' v kulturnem domu s pesmijo Andrea in bil nagrajen, nagrajena sta bila še Katja Tuta in Tone Šeliga, ki je recitiral. Drugače pa je bil veliko z mano Zdenko Tavšič in sem ga celo naučil nekaj osnovnih akordov na kitari, tako da sva v prostem času skupaj pela, pa tudi posnela sva svoje petje in igranje. Magnetofon Philips sem kupil na kredit in je bil takrat eden od treh v Velenju – enega je imel Rudnik lignita, drugega Veplas in tretjega jaz. Igrali smo predvsem v mladinskem klubu, kjer nam je šel na roke pokojni Dermol, in v sedanji vili Mojca za hotelom Paka, kjer je takrat bila počitniška zveza; spomnim se, da smo tam igrali skupaj s Čmrlji iz Kopra.«

Slavko Marš je bil stalni član ansambla od samega začetka:

»Kako smo se srečali? Mladi smo se sestajali v takratnem mladinskem klubu (v nadaljevanju MK) na Tomšičevi cesti v Velenju. MK je bil opremljen z biljardi, namiznim nogometom ipd. Ob igranju smo poslušali glasbo tistega časa – Beatle, Rollinge itd. Tako kot večina mladih smo se navdušili zanj, saj je predstavljala nekaj novega, uporniškega, svežega. Sama glasba, oblačenje, frizura, sproščenost, vse to je odstopalo od takratnih standardov obnašanja pri nas. Krivično bi bilo, če bi dejali, da nam je bilo slabo v časih, ko smo imeli za osnovno življenje več, kot ima današnji mladi rod. Toda kot mladi v vseh generacijah smo hlastali za nečim, kar večini in oblasti ne bi bilo po godu. Ob takšnem druženju in poslušanju glasbe se je pozno poleti 1965 porodila ideja, da bi tudi v Velenju ustanovili vokalno instrumentalno skupino (VIS), ki bi igrala podobno glasbo.

Beseda je dala besedo in že smo se začeli dogovarjati, kaj kdo zna. 'Maček, ti boš igral solo kitaro; Mazi, ti bas, Slak, ti ritem, ti, Roza, pa bobne.' Maček je bil Ivo Radošević, Mazi je bil Milan Mazej, Roza Miro Rozenštajn in Slak sem bil jaz.

Utrinki, z leve: Roza, Slak, Maček, Mazi

Najprej je bil problem, kje dobiti kitare, ki bodo ustrezale, kje dobiti bobne. Poseben problem je predstavljalo ozvočenje. Ampak v 'klapi' je bilo veliko idej. Za ozvočenje so se obvezali trije elektro- oz. finomehaniki, dva Toneta (Lah in Brinovšek) in Jože (Slomšek – Smrtnik). Mizarju smo dali narediti ogrodje za zvočnike, jih kupili in naši mehaniki so jih vstavili v ohišja. Kaj pa ojačevalci, mikrofoni? Tudi tu se je našla rešitev. Na takratnem TV servisu je bil vedno na popravilu kakšen ojačevalec iz kino dvoran, ki sicer ni bil najbolj primeren za pevsko ozvočenje, za prvo silo je pa le bilo. Kje bomo pa dobili mikrofone in kako bomo ozvočili kitare? Za slednje smo kar nekaj časa uporabljali kakšen močnejši radioapar, ki je imel štiri zvočnike in priklop za gramofon, na katerega smo priklopili ritem in bas kitaro. Milan je največ vložil v nakup opreme, skoraj vse je financiral sam, saj je bil edini že zaposlen. Kupil je pravo električno solo kitaro in ojačevalec Mustang zanj. Mikrofoni so bili poglavje posebne vrste, dokler nam ni Roza nekega dne prinesel dober pevski mikrofona rekoč, da mu ga je posodil stric, ki dela na RTV-ju. Po nekaj mesecih je ta 'stric' zahteval, da se mu mikrofona vrne. Šele kakšno leto pozneje smo izvedeli, da je Roza v svojem navdušenju odtujil mikrofona iz cerkve v Gornjem Gradu. Bili smo razočarani nad njegovim obnašanjem in težko smo to pozabili.

Na začetku smo vadili na podstrešju pri Toniju Lahu, nato na terasi stolpnice na Jenkovi 6, kjer je bil takrat dom za družine z učenci RŠC. Nato smo se selili v tedanji internat (poznejši Farmin), potem v MK in še pozneje v dom počitniške zveze.

Ker notnega materiala in besedil ni bilo mogoče dobiti, smo besedila prepisovali kar ob poslušanju plošč, not pa tako ni poznal nobeden od nas, zato smo se zanašali samo na posluh. Tudi angleški jezik nam je delal težave, zato smo izbrali pesmi, ki so imele kratka in enostavna besedila. V repertoar smo vključevali tudi pesmi skupin, ki so bile na sceni v takratni Jugoslaviji.

Z vajami smo pričeli konec poletja 1965, spomladi 1966 smo imeli prvi javni nastop na prireditvi 'Pokaži kaj znaš'. Prijavili smo se na ta nastop, saj smo že v nekaj mesecih relativno dobro odigrali nekaj skladb. Istočasno je na gimnaziji začel delovati vokalni kvartet 'Kristali' v zasedbi Miša Benetek, Alenka Kotnik, Irena Mazej ter Milena Vrbič. Pevke so izrazile željo, da bi jim za nastop mi priskrbeli instrumentalno spremljavo. To smo tudi storili in to je bil edini nastop z njimi. Kakšna je bila takrat naša uvrstitev, mi je ušlo iz spomina. Vem samo, da so bili 'Kristali' uvrščeni pred nami, toda mi smo se kljub temu počutili zelo dobro, saj je bil to naš prvi nastop. Po prireditvi so nam bila odprta vrata za igranje na plesih v MK in takratnem domu počitniške zveze.

Utrinki in Kristali, na sredini stoji Marjana, sedijo Slak, Maček, Miša, Milena; ob Marjani stojita še prijatelja Alenka in Palfi

Ob praznikih smo bili dobrodošli za nastope na prireditvah. Na enem izmed teh praznikov (dan žena) je za ples po prireditvi igral ansambel Franca Mlakarja. Ker je pri njih zaradi bolezni manjkal kitarist, sem ga zamenjal kar jaz sam, ki mi tudi narodnozabavna glasba ni bila tuja. Zdržal sem do konca plesa in po tem igranju dobil vzdevek 'Slak', ki se me med tedanjimi znanci drži še danes.

Eden večjih nastopov je bil maturantski ples srednje ekonomske šole v Slovenj Gradcu. Zahteven je bil zato, ker ni bilo dovolj samo igranje od večera pa do jutra, ampak se je bilo potrebno vključiti v celoten program. Posebej zanimiv je bil transport opreme z vlakom iz Velenja v Slovenj Gradec. V Velenju smo imeli pri nošenju pomoč in tudi v Slovenj Gradcu so nam pomagali Radoševi prijatelji. Ta ples se nam je vtisnil v spomin, ker smo igrali veliki množici mladih. Sprejeli so nas za svoje. Nosili smo malo daljše lase, kot je bilo takrat v navadi, oblečeni v hlače na trapez in tudi jakost zvoka je bila močnejša kot ponavadi. Na tem plesu smo zaslužili toliko, da smo si lahko privoščili nočitev v hotelu Korotan.

Mnogokrat je na plesu zapel Franc Kranjc Koči, ki je popestril naš program. Za takratne čase je imel prijeten vokal, poznal je veliko pesmi v angleškem jeziku, ki ga je – za razliko od nas – tudi obvladal. Kadar smo potrebovali štiriglasno petje, nam je na pomoč priskočil tudi Dobrivoj Runjak Runč, ki je občasno prijel tudi za kitaro. Bingola pa je bil lastnik bobnov, ki smo jih uporabljali. Za protiuslugo si je izgovoril pravico, da je smel pri kakšni pesmi sesti za bobne in zamenjati Rozo. Ko je on sedel za bobne, smo nasrkali! Dobil je steklen pogled, kot bi bil hipnotiziran, in njegov ritem je bil nekaj posebnega. Razen tega, da je imel prehitro tempo, je še nihal v njem, tako da smo se ostali morali prilagajati njegovim muham, toda vse smo potrpeali, samo da nismo ostali brez bobnov.

*Srečevali smo se ob različnih priložnostih.
Z leve: Mazi, Runč, Tone in Slavko*

Neko soboto smo igrali na plesu v MK. Na robu – pri točilni mizi – je sedel gospod, ki glede na leta ni sodil med nas mlade. Na mizo je postavil reporterski magnetofon ter nas snemal. Posnel je tudi nekaj fotografij in malo po polovici plesa vstal in zapustil MK. Čeprav med odmori ni niti za trenutek pristopil k naši mizi, smo pozneje izvedeli, da je bil to naš glasbeni velikan mojster Bojan Adamič. Verjetno nismo bili dovolj zanimivi za njegovo prefinjeno uho, saj so takrat že delovale Bele vrane pod vodstvom g. Hrušovarja.

Kakšen mesec pozneje je prišel v goste takratni pevec Frenk Centa. Dogovorili smo se, da ga bomo spremljali pri petju nekaj pesmi. Verjetno je bilo krivo slabo ozvočenje, kajti tako slabega petja ni bilo ne prej ne pozneje. Živ obup, pa ne v ritmu, ampak intonančno. V harmonijah smo se ujeli, ker smo te pesmi poznali, ampak Frenk je nižal, pel netočno, tako da smo se čudili, kako je lahko sploh posnel svojo ploščo.

Mnogokrat smo morali improvizirati z ozvočenjem in med nastopi so nam vrli mehaniki popravljali ojačevalce. Nekoč se nam je zgodilo, da je ojačevalec 'prebijal' in je prišla v mikrofon višja napetost kot običajno. Milan se je z usti preveč približal mreži na mikrofonu, tako da ga je streslo po celem telesu. Zaradi tega je 'neslo' glavno varovalko, ojačevalec in Milanovo koncentracijo. Varovalko smo zamenjali, ojačevalec takoj popravili, samo Milanu nismo odpravili straha pred mikrofonom, ki grize.

Kako so nas gledali na RŠC-ju, čigar dijaki smo bili? Različno in v večini razumevajoče. Nismo pozabili, kaj je osnovno delo za naše nadaljnje življenje in smo imeli dober uspeh – brez protekcije. G. Vinko Šmajš nas je sprejel kot nekaj normalnega. On je človeku vedno pustil izbiro in raje je pomagal z nasveti, kot pa da bi koga karal. G. Božo Vračko je bil pa tako ali tako naš, enako kot g. Hinko Dermol.

In kje smo 'Utrinki' danes? Radoš je v avstrijskem Gradcu, kjer ima privatno šolo za učenje kitare, Roza je nekje v Ljubljani, drugi pa smo ostali v Velenju. V glavnem smo vsi ostali zapisani glasbi, eni bolj, drugi manj aktivno, vsi pa se z veseljem spominjamo svoje mladosti. Žal nam je edino tega, da ni bilo mogoče priti do bolj kvalitetne opreme in pa da nismo nadaljevali skupaj z igranjem po služenju vojaškega roka.«

O omenjeni prireditvi 'Pokaži kaj znaš' je pod naslovom 'Prvo mesto – Katja Tuta' poročal lokalni časopis:¹³

Stran 8

SALEŠKI RUDAR

USPELA PRIREDITEV »POKAŽI, KAJ ZNAŠ« • USPELA PRIREDITEV »POK

Prvo mesto - Katja Tuta

MLADINSKI AKTIV RUDARSKEGA SOLSKEGA CENTRA JE ORGANIZIRAL IN IZVEDEL PRVO JAVNO PRIREDITEV »POKAŽI, KAJ ZNAŠ« V NEDELJO, 13. FEBRUARJA V KULTURNEM DOMU VELENJE. ZANIMANJE ZA PRIREDITEV JE BILO PRECEJSNJE, SAJ SO BILE VSTOPNICE RAZPRODANE ŽE SKORAJ CELO URO PRED PREDSTAVO.

Na prireditvi »Pokaži, kaj znaš« je nastopilo pet vokalnih solistov – Zora Časl, Aca Polanc, Zdenko Tavšič, Dobrivoje Runjak in Katja Tuta; vokalni kvintet iz gimnazije »Briljant«, dva mlada literata; Dra-

go Seme in Anton Seliga; instrumentalni trio »Brez naslova«, ansambel »Strele« in ansambel »Drugi RT«. Vokalne soliste je spremljal mladinski plesni ansambel iz Celja. Oddajo pa sta vodila Majda Fuks

– dijakinja iz učiteljskega in Anton Hladin – dijak iz rudarskega šolskega centra.

Ocenjevalna komisija v kateri so bili: Rudi Horvat, Hinko Dermol, Vinko Šmajš, Miomir Nikolić in Stefan Dolejši, je navečje število točk dodelila Katji Tuti. S tem je mlada pevka dobila prvo nagrado. Drugo nagrado je dobil Tone Seliga, ki je bral svoje pesmi, tretjo nagrado pa Dobrivoje Runjak, ki je nastopil kot vokalni solist. Za spomin na sodelovanje na tej prireditvi so nastopajoči prejeli tudi spominske rudarske svetilke.

Gledalci so bučno navijali za vsakega posameznika in nastopajoče hrabрили s ploskanjem, tako da so bili včasih bolj podobni publiki na nogometni tekmi. K prijetnemu vzdušju pa je prispeval svoj delež tudi ansambel MPA, posebno v odmoru, ko je v celoti prevzel »besedo«.

Takih prireditev si gledalci še želijo, saj je res užitek poslušati talente, ki mnogokrat prvič nastopajo pred občinstvom, vendar to storijo z veliko mero samozavesti.

Nekateri se že ubadajo z mislijo, da bi v bližnji prihodnosti pripravili še eno podobno prireditev, ki bi bilo tudi tekmovanje med Mislijsko, Savinjsko in Saleško dolino.

»In ko se je zasmejala, so se ji med ustnicami zbleščali beli zobki kot dva niza biserov«, so včasih opisovali pisatelji nasmeh in zobe zelo lepe ženske. Res so beli, pravilni

Nega ust

ustih protezo, ki mu bo primerno izoblikovala čeljust. Protezo nosi otrok ponoči in nekaj ur tudi čez dan. V začetku morajo starši poskrbeti, da je vsaj zvečer ne pozabi vtakniti v usta, pozneje pa se otrok tako navadi proteze, da brez nje skoraj zaspati ne more. Rezultati so navadno odlični. Otrok mora imeti že stalno zobovje.

Zobje imajo svojo, od narave da-

Kljub temu, da se nekateri podatki razlikujejo (npr. Briljanti namesto Kristali), je skoraj gotovo, da gre za isto prireditev, pri bližje v poimenovanju gre pripisati (slabemu) spominu neznanega avtorja zapisa.

Drugi ansambel, ki je sodeloval na tej prireditvi in ga je avtor imenoval 'Drugi RT', so lahko samo RT+1, poznejši Minerali, večinoma dijaki RŠC. Uroš Zupanc se spominja:

»V šestdesetih letih, v začetkih rocka in popa, je v Velenju delovala glasbena skupina RT+1, ki je igrala takoimenovano komercialno plesno glasbo. 'Komerzialno' nosi s seboj slabšalen prizvok in to na povsem osebni, individualni ravni, saj se pojmovanje komercialnosti spreminja in je del doživljanja sveta vsakega posameznika, na katerega vpliva okolje, v katerem se giblje.

Skupina RT+1 je nastala leta 1965 kot splet več okoliščin: vsi člani skupine smo bili člani Mladinskega pihalnega orkestra RŠC Velenje, vsi člani (razen trobentača, ki je obiskoval gimnazijo v Celju) smo bili dijaki istega razreda Rudarske tehniške (RT) šole RŠC Velenje in imeli smo veliko veselja do glasbe, skupnega igranja in nastopanja. Tako smo sestavili sedemčlansko klasično dixieland zasedbo in preigrali instrumentalno glasbo po notah, saj smo bili vsi notalisti in imeli srečo s pridobivanjem aranžmajev za takšno zasedbo. Igrali smo dixieland, evergreen in plesno glasbo različnih, tudi domačih avtorjev, predvsem Boruta Lesjaka in Jožeta Privška. Zasedbo smo sestavljali: Darko Hramec – trobenta, Uroš Zupanc – klarinet, alt in tenor saksofon, Julijan Vidmar – pozavna, Branko Nagode – klavir, Jure Lapanja – kitara, Marjan Tamše – bas kitara in Jože Rovšnik – bobni. Ker čas in okolje nista bila najbolj primerna za tovrstno glasbo (bilo je malo možnosti za nastopanje), je spomladi 1967 skupina prenehala z delom. Zadnji večji nastop je bil v Mladinskem klubu Velenje ob praznovanju novega leta 1967.

Člani skupine se večinoma nismo mogli sprijazniti z dejstvom, da ne moremo igrati, in smo po temeljitim razmisleku sprejeli odločitev, da poskusimo s trendovsko pop-beat glasbo. Malo smo pomešali instrumente (kdo bo kaj igral), poiskali vokalista in basista, s trudom nabavili nove instrumente, našli prostor za vaje v Kulturno prosvetnem društvu Polzela in pričeli z vajami poleti 1967. Ker smo bili še vedno v večini dijaki rudarske tehniške šole v Velenju, smo si kot vokalno instrumentalni ansambel nadeli ime Minerali.

Plakat ansambla Minerali, foto: arhiv Naš čas

Člani Mineralov smo bili: Hari Posedel – vokal, Marjan Tamše – kitara, Uroš Zupanc – saksofon, kitara, vokal, Robert Zoffel – bas kitara, Branko Nagode – klaviature in Jure Lapanja – bobni. Za tisti čas ni bilo nič nenavadnega, da je prihajalo do zamenjav in so tako v zasedbi igrali še: Milan Terglav – vokal, kitara, Jože Rovšnik – bobni in Janez Pečnik – kitara.

Minerali leta 1967

Ker je bil to čas 'mladinskih plesov' in se je igralo in plesalo na vsaki šoli in v vsaki telovadnici, smo veliko nastopali in igrali tako v Šaleški in Savinjski dolini ter na Koroškem. Ansambel je bil dokaj priljubljen, ker smo igrali kvalitetno in raznoliko popularno glasbo in so bili plesi polno obiskani.

Repertoar je vseboval skladbe, ki so se poslušale po radiu (večinoma Radiu Luxembourg) in na ploščah, igrali pa smo tudi nekaj lastnih skladb. Potem je bil cel projekt že organizacija prevoza na mesto igranja in z njega (tako opreme kot članov ansambla), saj takrat ni ravno mrgolelo prevoznikov in tudi osebni avtomobili so bili bolj redkost. Ves izkupiček od igranja smo namenjali za nakupe boljših novih instrumentov in ozvočenja, kar je v tistih časih stalo veliko denarja, da ne omenjam težav z uvozom iz Italije, pa tudi za primerna oblačila. Poleg običajnih nastopov

CELJE:

Srečanje zabavnih ansamblov

Sinoči je bilo v dvorani Narodnega doma prvo uradno srečanje zabavnih ansamblov s celjskega področja. Organizator Občinska konferenca ZMS se je za tekmovanje odločila predvsem zato, da izberejo najboljši ansambel in da ugodijo mladim, da na skupnem nastopu spoznajo vse tiste ansamble, ki ob sobotah in nedeljah igrajo na različnih prireditvah.

Občinstvu in strokovni komisiji se je predstavilo osem ansamblov: Osvajalci, Colibri in Novi zvonovi iz Celja, Minerali iz Velenja, Safirji in Jaguarji iz Laškega, Vokali in Jogy ben in Žalca ter Trova iz Šempetra. Najboljši so prejeli praktične nagrade. Tekmovanje beat ansamblov se je začelo ob 20. uri.

T. V.

smo se v letu 1968 udeležili Srečanja zabavnih ansamblov celjskega področja ter tekmovanja ansamblov Spodnje Savinjske doline, kjer smo v svoji skupini zmagali. Skupina je sporazumno prenehala delovati 14. 12. 1968.

Ker smo bili še vedno večinoma sošolci v zadnjem letniku tehniške šole in smo se pripravljali na maturo ter na zaključek srednješolskega šolanja, smo se odločili, da sestavimo še eno skupino Mineralov. Skupina naj bi igrala komercialno plesno glasbo in odšla po maturi na dvomesečno igranje na Jadran. Tako smo pol leta vadili v zgornjem nadstropju stolpnice na Jenkovi.

Članek o
srečanju
zabavnih
ansamblov
v
Narodnem
domu
v Celju

Minerali 1969

V skupini smo se zopet zbrali: Darko Hramec – trobenta, Uroš Županc – klarinet, tenor saksofon, Jure Lapanja – kitara, Marjan Tamše – bas kitara, Branko Nagode – klaviature in Jože Rovšnik – bobni. Po opravljeni maturi smo julija 1969 odšli igrati v Bakar in Jadrano ter prenehali z igranjem septembra 1969, ko so nas ločili različni interesi za nadaljnje življenje – eni smo šli študirat, drugi v službo.«

Za konec še lastna izkušnja podpisanega: sam sem z violino in glasbeno šolo začel s šestimi leti. Doma sem imel tudi dovolj možnosti, da sem se preizkušal bodisi na naših lastnih instrumentih bodisi na instrumentih, ki jih je oče prinašal in odnašal, pač glede na to, kaj so ravno počeli pri 'pleh-muziki', pri kateri od društvenih (DPD Svoboda) sekcij ali v glasbeni šoli. Tako me je nekje pri desetih, enajstih očarala kitara, kakšno leto pozneje altsaksofon. Najprej mi je oče, verjetno da bi me preizkusil (na moje nezadovoljstvo je vztrajal pri violini), nastavljal obupno zdelan instrument, pravo 'drvarnico'. Potem ko je po dveh ali treh letih ugotovil, da me še vedno drži, mi je priskrbel malo boljši (beri: malo manj slab) saksofon, še do boljšega sem se potem – vsaj začasno – dokopal s sodelovanjem v mladinski godbi tedanjega RŠC-ja pod vodstvom Andreja Taušiča.

Začetek moje 'pop kariere' je bil pravzaprav naključen: konec 1962. leta sva se začela ob večerih dobivati z mladostnim prijateljem in sosedom Jožetom Pocajtom 'pred hišo', kot smo rekli (dvorišče je bilo tudi sicer izrazit socialni prostor), na stopnicah ali na leseni klopi, kakršne so stale pred vsakim blokom, včasih tudi doma. Začela sva vsak s svojo

kitaro in glasom, pozneje sva uporabila še saksofon. Na podoben način so se dobivali tudi drugi – spontano, iz potrebe po druženju in iz veselja nad muziciranjem, pa tudi iz mladostne zagnanosti in želje po dokazovanju – bolj 'narodne' oz. 'ljudske' glasbe si pravzaprav ne znam predstavljati.

Dve kitari

Spomladi 1966 smo se sestali Srečko Pirc, orgle (bivši učenec mojega očeta, sicer odličen harmonikar), kitarist Vlado Sredenšek (kitaro se je učil v glasbeni šoli Celje), Janez Močilnik, bobni (tudi bivši učenec mojega očeta na harmoniki), Jože Urnjek, bas (samouk) in jaz s saksofonom, pri čemer

sem računal tudi na kitaro.¹⁴ Kot pevec in pozneje tudi kot manager – bil je namreč nekaj let starejši od nas – je sodeloval Mio Nikolić, usnjarski tehnik iz Svilajнца v Srbiji, ki je takrat delal v šoštanjski tovarni usnja; čisto mogoče je, da je idejo za ansambel dobil na omenjeni prireditvi. Po instrumentalni skladbi *Blue Star* smo si nadeli ime Blue Stars.

Repertoar smo nabrali z vseh koncev po malem. Od pesmi, ki smo se jih lotili, mi je v spominu ostal evergreen *Perfidia*, ki so ga osvežili The Shaddows in njihov jugoslovanski alterego Crveni koralji, čača *Pepito* (uporabljali smo ga za openerja), pa komad Elvisa Presleya *Crying in the Chappel*. Na žalost prvi poskus ni bil uspešen – orglar se je čez nekaj mesecev v dilemi med ženo in glasbo odločil za prvo in se ni nikdar več dotaknil niti harmonike niti klavirja.

Ampak mi drugi se nismo dali. Zadevo smo po poletni pavzi vendarle nadaljevali in sicer pod imenom The Colours, prevzetim od Donovanove uspešnice. V tej zasedbi sem vskočil namesto pobeglega orglarja, ohranili smo nekaj instrumentalnih komadov, npr. *Plažo*, kot so jo igrale novosadske Elipse, kjer sva se na kitari menjavala s Sredenškom, pa *Crying in the Chappel*, nekaj pesmi sem pel jaz (*Yesterday*, *Winchester Cathedral*, Donovanovo *Mellow Yellow*, *Unchain My Heart* Raya Charlesa), večino pa je pel Mio ob občasni pomoči – imeli smo namreč samo dva mikrofona. Ker Mio ni znal angleško, pač pa malo italijansko, smo se z repertoarjem morali prilagoditi, tako da smo igrali kup italijanskih, tudi rockerskih komadov, npr. od Rokesov *Piangi con me* ali *Ma che colpa abbiamo noi*, pa tudi nekaj italijanizirane anglo-ameriške produkcije.

V tem času smo poleg Sredenškovega doma narejenega kitarskega ojačevalca, kupil ga je od Dejvija Hrušovarja, razpolagali z dvema majhnima ojačevalcema znamke Tiger in Meazzi, ki ju je v Italiji, mislim da v Vidmu, na kredit kupil Mio. V primerjavi z ojačevalci, ki so jih že takrat imeli Kameleoni ali kakšno leto pozneje Bele vrane ali Mladi levi, so bili naši ojačevalci malo večji radii. Oprema je bila tudi sicer relativno pisana, predvsem sad vzhodnonemških in čeških izdelovalcev (Jolana, Farfisa). Kot orgle smo uporabljali električni harmonij z vgrajenim ojačevalcem in zvočniki (prim. sliko), a brez direktnega izhoda, tako da smo si pomagali s pick-upom za harmoniko, ki smo ga priključili na 'ta velik' ojačevalec; zvok je bil seveda temu primeren. O angleških ali ameriških proizvodih, ki so takrat predstavljali svetovni vrh, smo lahko samo sanjali; Fender, Martin, Vox itd. so bili milijone kilometrov (= dinarjev) daleč, enako misel na kak posnetek. Skladbe – tako besedila kot harmonije – smo transkribirali po spominu, večinoma z radia, izjemoma kdaj s plošč (vinilkam se je seveda poznalo večkratno polaganje in dvigovanje gramofonske igle sredi pesmi, ko smo skušali razvozlati nejasna mesta), magnetofoni, kolutni ali pozneje kasetni, kolikor jih je sploh bilo, so odločno presegali naše tedanje finance. Pri muziciranju smo se zanašali na posluš in zdravo pamet, koristilo pa nam je seveda tudi znanje iz glasbene šole, kolikor smo ga imeli ...

The Colours, spomladi 1967 na velenjskem jezeru, od zgoraj: Mio Nikolić, Lado Planko, Janez Močilnik (stoji), Vladimir Sredenšek, Jože Uranjek (stoji)

14 Na začetku devetdesetih sva se po mnogih letih spet videla z Vladimirjem Sredenškom in ugotovila, da sva medtem zamenjala instrumenta: on se je kot bivši kitarist lotil orgel in danes živi v Muenchnu od poučevanja tega instrumenta, medtem ko sem jaz že takrat opustil orgle in pozneje šel študirat kitaro.

Z vodjem doma počitniške zveze Gustlom Tanškom smo se dogovorili, da nam je odstopil dvoranico v domu za vaje, mi smo pa v zameno igrali v njej na sobotnih plesih. Dom je bil 1963 s precej prostovoljnega dela članov počitniške zveze (v srbohrvaščini 'ferijalni savez', od tod 'ferijalni dom') iz nekdanje šole preurejen v youth hostel, pri čemer s(m)o mladi opravili več kot 11.000 prostovoljnih ur.¹⁵ Žal Velenje ni bilo dovolj privlačno, da bi hostel preživel in so ga leta 1968 spet namenili otrokom, tokrat predšolskim.¹⁶

*Dom Počitniške zveze Velenje (Ferijalni dom),
začetek 60. let, fotografija z reklamne razglednice*

Druga lokacija za ples je bil takratni mladinski klub na Tomšičevi, poznejši Zavod za urbanizem, kjer smo se srečevali s podobnimi težavami, saj so stanovalci terjali svojo pravico do miru že ob devetih zvečer, zaradi česar so se plesi neslavno končevali celo pred deseto, ko smo po odloku o javnem redu in miru tako ali tako morali spokati. S tema lokacijama so bile možnosti v Velenju praktično tudi že izčrpane. Tu in tam smo igrali v Šoštanju na vrtu hotela Kajuh in enkrat na zaključku mednarodnega kotalkarskega kriterija v vili Široko; ker je bil kriterij običajno v tednu pred 3. julijem, je to moralo biti v začetku julija 1967. Spominjam se še plesa v kavarni na Ravnah na Koroškem, pa kratke turneje po no-tranji Srbiji (Svilajnac, Brus, Aleksandrovac-Župa) v istem poletju.

In pri tem je tudi ostalo – na jesen 1967 se je stvar sama izživela,¹⁷ po napetostih in prepirih je želja po skupnem muziciranju ugasnila. Ko danes razmišljam o tem, bi rekel, da so bili prvi problem različni nivoji znanja, kar je povečevalo obseg potrebnih vaj (ko se zdaj spominjam, s kako malo znanja smo se včasih lotevali stvari, mi gredo lasje pokonci ...). Predvsem pa smo izvirali iz različnih socialnih in kulturnih okolij, zaradi česar so bile naše predstave o tem, kaj bi radi v življenju in od njega, predaleč vsaksebi.

Namesto epiloga

Ko je junija 1970 revija Mladina začela z velikim kvizom o pop in rock muziki – sodeloval sem v prvih treh ali štirih kohih, dokler sem bil še v Ljubljani –, je v njej Radio Študent, kjer sem tisto zimo delal oddajo za zaljubljene, še objavljajal poleg lestvice albumov tudi lestvico singlov; med singli so vodili Hollies z *I Can't Tell The Bottom From The Top*, med albumi pa soundtrack iz filma Woodstock. Na isti strani je Mladina promovirala svojo agencijo Popam, ki je kot svoje člane že registrirala naslednjo generacijo velenjskih ansamblov, Črne anjele – Miša Melanška, Vojka Severja ... – in Kardinale.

¹⁵ Preureditev šole v youth hostel počitniške zveze in nastanek kampa Goran-Savinja v Makarski sta bila posledici predloga Gustla Tanška, izrečenega Francu Leskošku-Luki ob odprtju osnovne šole Gustava Šiliha. Njun bistveni sestavni del je bilo prostovoljno delo mladih pri urejanju zgradbe oz. v Makarski kampa.

¹⁶ Samo ugibam lahko, če ni pri tem svoje vloge igralo nezadovoljstvo, s.p. pritožbe in intrige neposrednih sosedov zaradi domnevno pretirane glasnosti naše muzike. Po Velenju so se namreč širile najbolj neverjetne govorice o tem, kaj da počnemo med vajami v dvorani, kar je mojo mamo pripravilo do tega, da nas je večkrat prišla skrivoma opazovat in si tako pridobila dovolj informacij iz prve roke, s katerimi je 'dobronamernim' zavezala jezike; za njeno 'podjetnost' sem po naključju zvedel kakšnih petnajst let pozneje.

¹⁷ Takorekoč za konec nam je pravzaprav nepričakovano pozornost (priložnosti te vrste so bile res redke) posvetil tudi Šaleški rudar. Intervju s sliko je bil pod naslovom 'Igrajo THE COLOURS' objavljen 14. septembra 1967 na strani 5.

ZGODBA

odd 70. dalje

Rojen je bil dovolj zgodaj, da je še ujel za rep duha časa, ki so ga zaznamovala množična subkulturna in novolevičarska gibanja iz šestdesetih let prejšnjega tisočletja. Čeprav nima do tistih časov neke izrazite nostalgije, je tisto obdobje odločilno vplivalo na njegovo temeljno opredelitev do vprašanj teorije. Sicer je diplomiral iz filozofije in sociologije kulture. Predvsem kot bralec se zanima za vprašanja funkcioniranja ideologije s posebnim poudarkom na medijih, kjer je nekaj časa delal kot novinar. Uvršča se med posebneže, ki so prepričani, da ni razlogov za mrk Marxa iz teoretične misli. Nekaj zadnjih let je zaposlen kot bibliotekar v velenjski knjižnici.

Silvo Grmovšek

ROCK'N'ROLL NA ŠALEŠKEM V SEDEMDESE- TIH LETIH 20. STOLETJA

Pričnimo s predpostavko, da bomo v temo tega prispevka najbolj učinkovito vstopili s periodizacijo popularne glasbe Richarda Middletona (povzeto po Peter Stankovič, 2013), ki je, kot kaže površni prelet domače teoretske produkcije, postal standardna referenca. Omenjeni in velikokrat citirani avtor navaja tri ključna obdobja, prvo je buržoazna revolucija ob koncu 18. in začetku 19. stoletja, njena učinka sta bila nastanek glasbene industrije z izdajanjem not in razvoj novih glasbenih žanrov, ki so bili namenjeni urbanim množicam v nastajajočih industrijskih središčih. Drugo obdobje je iz zadnjega desetletja 19. stoletja, ko so v ozadju monopolnega kapitalizma nastajale prve oblike množične kulture. Tretje obdobje se prične po drugi svetovni vojni z nastankom rock'n'rolla in preostalih oblik popularne kulture.

Fokusirajmo se na to, kako se je zadnje obdobje manifestiralo na Slovenskem, od začetkov, do konca šestdesetih let prejšnjega stoletja. Začetki slovenske popularne glasbe v Sloveniji so povezani z jazzom, prvi orkester Original Jazz Nagode je nastal leta 1922. Sledili so mu še drugi, omenimo le orkester Broadway, njegovi člani so po drugi svetovni vojni bili jedro Plesnega orkestra RTV Ljubljana. Po vojni je jazz po nekajletnem političnem embargu ponovno zaživel, vendar sta glasbena invencija in neprimerno večji odziv med publiko prišla iz povsem nasprotnega glasbenega sveta. Gre za brata, Vinka in Slavka Avsenika, ki sta slovensko godčevsko tradicijo v drugi polovici štiridesetih let modernizirala z novo kombinacijo inštrumentov in z udarnejšim ritmom, kar je zadoščalo, da sta postala začetnika narodno zabavne glasbe kot novega popularnoglasbenega žanra. Tako kot kasneje, je ta žanr prevladoval tudi v petdesetih letih, v tem obdobju nastajajoči rock'n'roll pa v slovenski glasbeni praksi ni pustil nikakršnih sledov. V šestdesetih letih se je na festivalih Slovenske popevke oblikoval znotraj slovenske popularne glasbe razmeroma izviren žanr popevke, ki je izhajal iz sodobne ameriške popularne glasbe, tradicije francoskega šansona, italijanskega popa in kakovostnih literarnih besedil – omenimo le pesnika Gregorja Strniša in njegovo besedilo za popevko *Zemlja pleše*. Nekoliko kasneje, sredi šestdesetih let, so pričele nastajati domače rock skupine, med njimi so bili daleč najbolj odmevni Kameleoni, prvi val rocka na Slovenskem pa so zajahali tudi Šalečani.

Popularna glasba na lokalni sceni

Ko gre za popularno glasbo, rockerski začetki na lokalni sceni niso padli v prazen prostor. Modernizirana verzija ljudskega godčevstva je imela tradicijo tudi v teh krajih, omenimo le narodno zabavni Ansambel Jožeta Šaleja, ki je bil ustanovljen leta 1964, leto kasneje pa je nastal Trio Franca Delčnjaka. Prvi je s svojim ansamblom med drugim kar trinajst let igral v velenjski Restavraciji Jezero, drugi pa je največkrat igral v gostilni Pri Berti v Paki pri Velenju. O teži obeh v okviru narodno zabavne glasbe kaže dejstvo, da sta že v šestdesetih letih prejšnjega stoletja posnela vinilne plošče. Franc Delčnjak je posnel dve mali plošči (*Čreda v galopu in Spomin s hribov*), kaj več pa mu je preprečila prezgodnja smrt leta 1969. Glasbena kariera Jožeta Šaleja še traja, njegova bogata diskografija se

je pričela leta 1969, ko je izšla njegova velika plošča z naslovom *Pogled na Velenje*, leta 1972 pa ji je sledila *Fantovska polka*. Na drugem polu je bila glasbena tradicija pihalnih orkestrov, iz katere je leta 1961 šoštanjski glasbenik in vodja tamkajšnjega pihalnega orkestra Zarja Silvo Tamše ustanovil manjši revijski orkester, t. i. combo zasedbo. Imenoval se je Elektra, repertoar je bil prilagojen tedanjim skromnim možnostim dostopa do notnega gradiva, zato so igrali predvsem popevke, zlasti nemške šlagerje, v manjši meri tudi nekatere jazz standarde, predvsem skladbe Glenna Millerja. Orkester je občasno nastopal s tedaj znanim in v Sloveniji uveljavljenim popevkarjem Perom Dimitrijevičem in šoštansko pevko Tatjano Škrabar.

Lokalna popularnoglasbena praksa na Šaleškem je torej že pred petdesetimi leti ob živem nastopanju pred publiko živela tudi v prostoru 'zamišljenje skupnosti',¹ ki jo opredeljujeta trg in mediji. Imela je tudi sicer skromno tradicijo, publiko, razmerno solidno infrastrukturo, in tudi naklonjenost lokalne politične in gospodarske elite.² V nadaljevanju pogledimo, če lahko govorimo tudi o lokalni tradiciji urbane kulture, na katero bi se v kontekstu rock'n'roll fenomena lahko navezali mladi prebivalci hitro rastočega manjšega industrijskega mesta, kar je bilo Velenje v tisti časih.

Ideologija in (ne)urbanost lokalne kulture

S percepcijo Velenja, kot zadušljivo sivega in utesnjujočega naselja iz mojega najstniškega obdobja ob koncu šestdesetih in začetku sedemdesetih let, lahko opravimo kot z osamljenim in subjektivnim glediščem. Enako lahko storimo tudi z dejstvom, da me je kot srednješolca še posebej zadevala socialna kontrola in nasploh učinkoviti sistem nadzorovanja in kaznova-

Črni angeli leta 1969, z leve zgoraj Toni Dolejši, Rajko Djordjevič, spodaj Slavko Dobelšek, Vlado Šuster in Mišo Melanšek

- ¹ Gre za ploden koncept Benedicta Andersona (*Zamišljene skupnosti*, Studia humanitatis, Ljubljana, 2007), po katerem so si nacijo kot skupnost njeni pripadniki lahko zamislili šele s pomočjo knjig in časopisov natisnjenih v maternem jeziku. V našem primeru dveh lokalnih godbenikov, so tudi bili izpolnjeni pogoji za konstituiranje zamišljene skupnosti ljubiteljev narodnozabavne glasbe, kajti njuna glasba je bila na ploščah in radiju.
- ² Po besedah Branka Škrube, ki je bil član combo orkestra Elektra, so vse od njegove ustanovitve imeli podporo vodstva šoštanske termoelektrarne, ki je prispevalo denar za nakup instrumentov in je zagotovilo prostor za vaje.

nja.³ Kot primer njegovega izplena naj omenim, da je bilo ob kršitvi zapovedane hore legalis, ki se je za gimnazijce pričela ob 21. uri, s pomočjo dobro organizirane mreže špicljev učinkovito poskrbljeno, da je prekršku sledila tudi kazen. Če poskušamo biti objektivni, je Velenje imelo tudi svetlejšo plat, bilo je propulzivno hitro rastoče mesto, z manjšinskimi staroselci in prevladujočimi priseljenci (ne le iz ruralnih, ampak tudi iz urbanih okolij), kar ni bila zgolj omejitev, ampak tudi prednost. Mestna identiteta je šele pričela nastajati, kar med drugim pomeni, da domorodski tradicionalizem ni bil zasidran (do pričetka izjemne rasti desetletje po vojni je bilo Velenje podeželski trg) in je bilo mlado mesto razmeroma odprto za novosti. Ne nazadnje, pa je tudi načrtovalce Velenja vodila vizija kreiranja sodobnega mesta. Neposredno pred pričetkom obdobja, ki je predmet tega prispevka, je sociološka raziskava iz leta 1965 opredelila Velenje kot tip novega, manjšega urbanega centra (sredi šestdesetih let je štelo nekaj nad osem tisoč prebivalcev), ki ga tvorijo pretežno le priseljenci; z rudarstvom kot dominantno gospodarsko panogo in Rudnikom lignita kot dominantnim podjetjem.⁴

Kot nepopisan list je bilo Velenje odprto za novo organizacijo družbenega in družabnega življenja ter za spremembe pri organizaciji prostega časa, za katerega si je prizadevala nova povojna oblast. In skozi katere se je materializiral socialistični družbeni red.⁵ Izobraževanje in ideološka indoktrinacija, kot sestavna dela kulturne ponudbe, nista bila namenjena le otrokom, ampak tudi odraslim. Opraviti imamo s previdnostjo oblasti ko gre za kulturo, še posebno če je to popularna kultura. Zato je bila kultura neločljiva od prosvetljevanja in ideološka žrtev tega je, že na ravni označevalca, tudi sociološka raziskava, ki pri obravnavi kulturne dejavnosti prebivalcev dosledno in samoumevno uporablja ideološko sintagmo kulturno-prosvetne aktivnosti. Nezaupljivost do popularne kulture konkretno ilustrira dejstvo, da so, kot je zapisano v raziskavi, »v Velenju že postali pozorni na željo mladih po obiskovanju čim večjega števila predstav in na dejstvo, da film lahko na mladino vpliva v negativnem ali pozitivnem vzgojnem smislu. Uvedli so tedenske filmske predstave v Mladinskem klubu, ki so jih spremljala predavanja o filmu in 'filmsko gledališče' v Kulturnem domu.«⁶ (Ljudje v novem mestu, 1. del, 1965, str. 241).

Posnetek je nastal po snemanju oddaje v Studiju 14 leta 1972. Na njem je folk trio Ave, z leve Vlado Šuster, Mišo Melanšek in Rajko Djordjevič

kulture. V soboto so ob običajni redni filmski predstavi bili še občasni nastopi domačih sekcij z različnimi programi ali pa nastopi gostujočih skupin v Kulturnem domu, v Mladinskem klubu pa so bili plesi. V nedeljo je ob običajno vsakodnevni filmski predstavi bila plesna vzgoja pionirjev, občasni nastopi domačih sekcij z različnimi programi, v Delavskem klubu pa redne razstave.

Kakšno vlogo je imel film v popularnokulturni ponudbi Velenja, nazorno kaže seznam prireditev v povprečnem tednu tistega obdobja. Seznam je dobra ilustracija javnega kulturnega življenja tistega časa, zato ga objavljamo v celoti. V ponedeljek je bila predstava v Filmskem gledališču, v Pionirskem klubu pa pravljice, dogodki iz narodnoosvobodilne vojne in seznanjanje pionirjev z delom v posameznih podjetjih. V torek je bila filmska predstava v rednem kinu, torkov večer v Delavskem klubu, predvajanje kratkometražnih filmov različne vsebine za mladino in odrasle v vseh treh klubih (Delavski klub, Pionirski klub in Mladinski klub). V četrtek je bila predstava v rednem kinu, lutkovna predstava v Pionirskem klubu, kar se je ponovilo v petek, dodatna ponudba pa je bila gostovanje tujih skupin v Domu

- 3 Pri tem vtisu nisem bil popolnoma osamljen. V sociološki raziskavi iz leta 1965 (o tem glej naslednjo opombo) je namreč na vprašanje o značilnostih, zaradi katerih življenje v Velenju ni prijetno, od 537 anketirancev eden odgovoril, da je to kasarniška disciplina (Ljudje v novem mestu, 2. del, 1965, str. 316).
- 4 Raziskavo z naslovom Ljudje v novem mestu in podnaslovom Velenje 1965, ki je tistega leta bila tudi objavljena, je pod vodstvom sociologa Zdravka Mlinarja opravil Inštitut za sociologijo in filozofijo pri Univerzi v Ljubljani. Osrednji cilji raziskave so bili reševanje nekaterih družbenih vprašanj v zvezi s procesi integracije priseljencev v novo velenjsko mestno skupnost in priprava socioloških osnov za urbanistično planiranje, gradnje stanovanj, stanovanjskih stavb, sosesk in mesta kot celote.
- 5 S kakšnim konceptom prostega časa imamo opraviti, posredno kaže omenjena sociološka raziskava. Ko gre za zadovoljevanje potreb, je ilustrativna njena redukcija, po kateri »specifične potrebe zadovoljuje človek v družbeno političnih organizacija in društvih, ko je predhodno zadovoljil svoje biološke potrebe.« (Ljudje v novem mestu, 2. del, 1965, str. 295).
- 6 Empirična raziskava kaže, da je tedaj kar 74 odstotkov Velenjčanov, starih od 18 do 25 let, redno obiskovalo kino. V povprečju pa ga je obiskovalo 50 odstotkov vseh Velenjčanov, ne glede na starost, kar je tedaj bilo tudi slovensko povprečje.

Kot vidimo, so bile filmske predstave zdaleč najbolj obsežna velenjska kulturna ponudba, v rednem kinu so bile vsakodnevne, ob tem pa so bile še enkrat tedensko redne filmske klubske projekcije. Preostala kulturna ponudba je temeljila na nastopih amaterskih lokalnih društev, sobotnih plesih v Mladinskem klubu in redkih prireditvah, na katerih so gostovali amaterji ali profesionalci izven Šaleške doline.

Prva zasedba skupine Ave v njihovem rockovskem obdobju, z leve stojijo Rajko Djordjevič, Miran Obrez, Mišo Melanšek, čepita Hinko Haas in Vlado Šuster

Kakšne možnosti so imeli mladi, ki so si želeli več od obiskovanja kina in udeležbe v skromni preostali kulturni ponudbi. Recimo, da jim je preostal Mladinski klub, ki pa je bil očitni dedič povojnega revolucionarnega organiziranja javnega in družabnega prostega časa, od zadružnih domov neposredno po vojni in še v petdesetih letih dalje. Do njegove ustanovitve leta 1965 so se mladi lahko občasno udeleževali plesov v velenjskem Domu počitniške zveze, bolj znanem kot 'Ferijalni dom' (deloval je od leta 1963 do 1967).⁷ Mladinski klub je imel prostore na Tomšičevi ulici, kjer je nato dolga leta bil Zavod za urbanizem. Klub je ustanovil Rudarski šolski center, namenjen je bil torej dijakom šolskega centra, sicer pa je bil odprt tudi za preostale obiskovalce, ki so tudi dejansko tja prihajali. Precej nezanesljivi spomini avtorja tega zapisa o osebnem obisku Mladinskega kluba obsegajo predvsem kolektivno gledanje televizije. Radio in televizija sta bila namreč predvsem politično propagandna medija, zaradi pomanjkanja radijskih sprejemnikov v petdesetih letih so jih najprej dobile delovne zadrage, kjer so najbolj učinkovito dosegle množice. Podoben status je imelo tudi gledanje televizije v šestdesetih, ko so televizijski sprejemniki bili še težko dosegljivi za porajajočo se potrošniško jugoslovansko družbo. Spominjam se tudi klubskih filmskih projekcij neskončno dolgočasnih poučnih dokumentarcev in občasnih kabarejskih nastopov samoukih iluzionistov. Nenazadnje tudi plesov, na katerih so nastopile tudi pop rock zasedbe, kot na primer mariborski Rdeči dečki s 'štajerskim Tom Jonesom', kot so tedaj promovirali pevec te skupine Edvina Fliserja. Ali pa tedaj zelo popularne zasedbe kot so Jutro, Caravele in Oko.

Neprimerno bolj zanesljivi so opisi klubov in klubskega življenja v omenjeni sociološki raziskavi. Tedaj so bili v Velenju skupno trije, Delavski klub,⁸ Pionirski klub in Mladinski klub, za naše

potrebe bomo iz raziskave povzeli le pisanje o slednjem. Njegovo bistvo je najbolj strnjeno v naslednjem citatu: »Življenje v klubu so si mladinci sami organizirali, ga sami vodijo in nadzorujejo. Njihovo klubsko življenje ni prav nič podobno gostilniškemu: tu vladata red in disciplina, čeprav v sproščeni obliki. V klubu je sicer bife, vendar ne točijo alkoholnih pijač.« (Ljudje v novem mestu, I. del, 1965, str. 277). Iz pogovora z upravnico Mladinskega kluba, ki je pred tem vodila republiški center za klubsko dejavnost pri vodstvu republiške Zveze mladine, sklepamo, da so nad klubom bdeli preverjeni kadri, zato je zavajajoča trditev o ideološko nevtralnemu samoorganizaciji mladincev pri vodenju kluba (V mladinskem klubu za vsakogar nekaj, Šaleški rudar, 4. 10. 1968, str. 4). Klub je imel centralni prostor z bifejem ter šahovski in namiznoteniški kotiček, med inventarjem pa so bili miza za biljard, džuboks, televizija in radio, več družabnih iger in časopisi ter brošure. V kleti so bili prostori za interesne dejavnosti, najbolj obiskani sta bili kovinarska in modelarska delavnica, na dvorišču ob klubu pa so bila športna igrišča. V klubu so prirejali tedenska predavanja z različno tematiko, organizirali so razgovore z družbenimi in političnimi delavci Velenja, Celja in od drugod.

7 Po tem, ko je bil Mladinski klub zaprt leta 1968, so mladi iz Velenja dobili novega šele malo manj kot tri desetletja kasneje, ko je leta 1997 bil ustanovljen Mladinski center kot javni zavod (prostor v Rdeči dvorani pa je bil na voljo že leta 1996). Vmes se je kot rezultat 'pohoda skozi institucije' v osemdesetih letih v kletnih prostorih velenjskega Doma kulture dogajala Stiskarna, najprej kot dejavnost društva Kino 16, kjer so filmi bili v ospredju, rock pa v ozadju. Nato je skupina najstnikov, ki je od Kina 16 prevzela prostor, poskrbela, da je rock postal dominanten.

8 Naziv Delavski klub ali DK je vseskozi nespremenjen, čeprav so se njegove funkcije radikalno spreminjale. Nekoliko starejše asociira na najbolj priljubljeno velenjsko družabno gostilniško shajališče z generacijsko različnimi 'štamtiši', pri čemer je bil v tistih časih (sedemdeseta leta prejšnjega stoletja) tudi edini pravi 'žur plác'. Le redki se še spominjajo njegovega etimološkega izvora, leta 1959 je bil namreč zgrajen kot dejanski klub z organizirano kulturno in družabno ponudbo namenjeno delavcem, gostilniška ponudba pa je bila le spremljajoča dejavnost. Zasloveli so izjemno obiskani torkovi kulturni večeri z nastopi glasbenih ansamblov, literarnimi večeri, likovnimi razstavami itd. Današnja restavracija za hitro prehrano je od nekdanjega Delavskega kluba ohranila le ime, v logotipu pa mu je dodala še rdečo zvezdo.

Kakšno je bilo mesto nastajajoče mladinske rockerske subkulture v tem velenjskem shajališču mladih pa ilustrira izjava ene od anketirank v novinarskem prispevku v lokalnem časniku: »V mladinski klub hodim v glavnem na plesne vaje ... Udeležujem se tudi proslav. Mladinski klub ni mesto, kjer se zbirajo 'dolgolasci', kakršno je preveč splošno mnenje naših ljudi. Sicer pa so tudi med njimi dobri fantje,« (Mladinski klub – prijetno shajališče mladih, Šaleški rudar, 25. april, 1968, str. 5)

Na predhodno vprašanje o morebitni tradiciji lokalne urbane popularne kulture, na katero bi se lahko navezali nastajajoči pripadniki rockerske subkulture, lahko odgovorimo nikalno. Na lokalni sceni sta trčila dva svetova, ki sta si bila tuja, tujost je bila še toliko večja, ker se naših krajev sploh ni dotaknil prvi val rock'n'rolla iz petdesetih let prejšnjega stoletja. Lokalni načini prisvajanja uvoženih rockovskih glasbenih praks so si morali postaviti povsem nove temelje, rock'n'roll kot način življenja si je šele bilo treba izmisliti. Več o tem v nadaljevanju.

Kako je univerzalni rock'n'roll kulturni vzorec postajal lokalni

Mladi, ki jim je bil rock'n'roll prva, ali pa vsaj ena od pomembnejših življenjskih izbir, torej veliko več kot zgolj zabava, so tedaj imeli na izbiro bolj ali manj elitno meščansko kulturo, izrazito omejen dostop do popularne kulture (izključno filmi, popevke in narodnozabavna glasba) ter votel postrevolucionarni diskurz, vključno z njegovimi kulturniško obarvanimi rituali. Odločitev za rock je tedaj pomenil izstop iz sveta, ki je bil opredeljen s temi kulturno ideološkimi vzorci. Postopni, in neizogibno sprva naivni, osebni artikulaciji tega stališča, so pri tem pomagali drobci informacij o študentskem gibanju iz leta 1968 in Jerry Rubin z njegovim *Do It*, ki je postal moja najstniška biblija.

Kot smo videli, lokalne okoliščine nastajajoči rock subkulturi niso bile naklonjene. Ni bilo krajev za druženje in srečevanje, poslušanje glasbe, ples in prostorov za vadbo. Mladinski klub, kakršen koli je že bil, je ugasnil in nastajajoče poslušalsko in godbeniško šaleško rock'n'roll pleme je bilo prepuščeno lastni iznajdljivosti (lokalnim godbenikom bomo namenili več prostora v zadnjem delu tega pisanja). Podobno je veljalo tudi za dostop do produktov svetovne glasbene industrije, komunikacijske poti so bile skromne, omenimo le legendarno nočno poslušanje 'top twenty' na Radiu Luxembourg in redke domače licenčne izdaje rokovskih plošč.

Enako je veljalo za imidž, ki je bil sestavni del subkulturne rockerske identitete. Ob koncu šestdesetih let je bilo še najbolj enostavno pustiti rasti dolge lase, kasneje tudi brado, dostop do vseh preostalih atributov rockerskega imidža pa je bil skrajno kompliciran. Meje so sicer bile odprte, odprta je bila tudi pot do Trsta kot jugoslovanske nakupovalne Meke, vendar so bile zaradi nizkega standarda trgovine težje dostopne. Edini približek beat oz. rock imidžu, ki ga je bilo mogoče ob koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja kupiti v naših trgovinah, so bile srajce izrazitih pastelnih barv z velikimi našpičenimi ovratniki ter z blagovnim imenom Kameleon, izdeloval pa jih je celjski Toper. Poimenovali so jih po prvem slovenskem in tudi jugoslovanskem beat fenomenu, koprskih Kameleonih.

Če omenim osebno izkušnjo, je moje zgodnje spodletelo srečanje z živo rock'n'roll godbo povezano z menda prvim nastopom bolj znane skupine na Šaleškem, ko so v velenjskem Domu kulture nastopile Bijele strijele.⁹ Ohranjen je le spomin na neuresničeno gorečo željo udeležiti se tega dogodka, katerega leta se je zgodilo pa je pozabljeno. Podobne težave imajo tudi nekateri udeleženci tega dogodka, dokumentiranih podatkov o tem pa ni bilo mogoče najti. Glede na to, da je življenjska doba zasedbe trajala od leta 1961 do 1966 (v prvotni sestavi pravzaprav do leta 1964), bi njihov nastop v Velenju lahko umestili v sredino šestdesetih let, torej leta 1965 ali 1966. Nastop je bil verjetno tudi prvi eksces povezan z rock'n'rollom, kajti publika je uničila nekaj stolov in potem menda dolgo časa ni bilo več nobenega nastopa odmevnejše rock skupine v Velenju. Šele

Zasedba Ave v začetku sedemdesetih let, z leve Mišo Melanšek, Gvido Hauptman, Vlado Šuster, Rajko Djordjevič in Slavko Dobelšek

9 Ta zagrebška skupina, ustanovljena leta 1961, je bila med prvimi jugoslovanskimi rock'n'roll ansambli. Pričela je s preigravanjem hitov Cliffa Richarda in ansambla Shadows, kasneje tudi Beatlov. Med prvimi jugoslovanskimi skupinami je v svojem repertoarju imela tudi lastne skladbe, do leta 1966, ko je razpadla, pa je posnela prve prave rock vinilke na tem geografskem območju, skupno šest malih gramofonskih plošč. Nekaj časa je bila spremljevalna skupina Karla Metikoša, prve jugoslovanske rockerske zvezde, ki je tedaj nastopal z umetniškim imenom Matt Collins (http://hr.wikipedia.org/wiki/Bijele_strijele, 28. 1. 2014).

sredi sedemdesetih let, ko je rock na lokalni sceni postajal nekoliko bolj sprejemljiv, v Jugoslaviji pa se je dokončno uveljavil na radijskih programih in v industriji gramofonskih plošč, so v velenjski Rdeči dvorani pred dvema tisočima obiskovalcev nastopili YU grupa, Parni valjak, velenjski Ave in londonska skupina Foundations z Dadom Topićem.¹⁰ Kratko novinarsko poročilo v lokalnem časniku beleži, da so bili najboljši Ave, sicer pa se ukvarja z 'ekscesi', kot je izjemen hrup, ki so ga povzročili nastopajoči in z izračuni gostote dima zaradi pokajenih cigaret. Omeni tudi, da alkoholnih pijač niso točili (L. Ojsteršek, Koncert, Naš čas, 32. 1. 1976, stran 5).

Do tedaj, ko je bilo javno poslušanje omejeno na živo glasbo, in še ni bilo disko klubov, se je najstniška rock'n'roll skupnost zbirala na redkih dogodkih in si občasno prisvajala še bolj redke javne prostore.¹¹ Kot omenjeno je prvi tak prostor bil v tedanjem velenjskem Domu Počitniške zveze Velenje (danes se stavba imenuje Vila Mojca) in na kotalkališču v sredini šestdesetih let, neposredno za tem v velenjskem Mladinskem klubu na Tomšičevi ulici. V prvi polovici sedemdesetih let je bila občasno živa glasba na velenjskem in šoštanskem bazenu, dvorani šoštanske glasbene šole, kasneje tudi v velenjskem Delavskem klubu in v Družbeni prehrani (današnja Mercatorjeva trgovina na Kidričevi cesti), prav tako občasno pa celo v osnovnošolskih in srednješolskih avlah. Nekaj pop rock hitov je bilo mogoče slišati v velenjskem hotelu Paka, še več pa v restavraciji ob tedanjem velenjskem Turističnem jezeru. Čeprav so tam igrali različne zvrsti komercialne glasbe, od narodnozabavne do popevkarskih hitov, so najemali tudi kakovostne profesionalne komercialne zasedbe iz Vzhodne Evrope, ki so si včasih dale duška z igranjem rocka. To se je dogajalo, kadar je bil obisk na terasi restavracije skromnejši in je nadzor delodajalca popustil. Z nastopom velenjske rock skupine Ave je nekoliko kasneje nedolžnost izgubil tudi velenjski Titov trg, do tedaj namenjen predvsem množičnim političnim spektaklom, na katerih je nekajkrat v glavni vlogi nastopal jugoslovanski predsednik Tito. Vendar prvemu rock nastopu na tem trgu ne gre pripisovati večje simbolne teže, vsaj ko gre za subverzivnost, kajti tedaj je bil rock že integriran v vladajoči družbeni red, zlasti njegova slavno domovinska inačica, pri kateri so občasno sodelovali tudi Ave.

Javni prostor je bilo za hip mogoče zasesti tudi posredno, pri čemer je bila nujna uporaba vsaj nekaj domišljije. Kot ponosni novopečeni lastnik male gramofonske plošče Doorsov, ki jo je licenčno izdala neka domača založba, sem se oglasil v velenjskem Delavskem klubu in po pregovarjanju gostilniškega omizja je natakarica ploščo zavrtela na gramofonu. Prostor je nenadoma dobil čisto nove dimenzije in nekaj minut se je dogajala rokerska magija. Podobno je bilo, kadar je običajno sivo zvočno kuliso v javnem prostoru za trenutek zarezal zablodeli rockerski komad, ki se je po neznanem naključju znašel na radijskem programu. Ta vtis je bil še toliko intenzivnejši, ker sem bil udeležen v kolektivnem poslušanju glasbe, zaradi današnjega individualnega poslušanja, agresivne kakofonije glasbenih zvokov na javnih prostorih in lahkotni dostopnosti do katerekoli glasbene produkcije, tega vtisa ni več mogoče ponoviti.

Bolj realno osvajanje napol javnega, čeprav opuščenega prostora, s konkretnimi ekscesnimi učinki pa si zasluži nekoliko podrobnejši opis. Pred tem naj omenim, da je bil rock, tako kot v tedanji širši in ožji jugoslovanski domovini, tudi v lokalnem okolju povezan z ekscesi. Najbolj razširjene so bile grožnje prisilnega striženja dolgolascv, ekscesi so bili tudi med samimi mladimi, nekateri mladci iz lokalne 'antirokavske fronte' so nekaj časa načrtno obračunavali z vrstniki z rockerskim imidžem. Legendarni so postali pretepi na nastopih rock skupin v Domu krajanov v Pesju, kjer so domorodci obračunavali z obiskovalci od drugod, pretepi so bili tudi na nastopih rock skupin v Šoštanju. Kako se je rock'n'roll obnesel v šoli kot ideološkemu aparatu države ilustrira zgodba Rajka Djordjeviča, tedaj učenca velenjske nižje glasbene šole, ki je ves navdušen zaigral učiteljici Beatlesovo *Michelle*. Pričakoval je pohvalo učiteljice, ker se je pesmico samoiniciativno naučil izven šole. Doživel je uničujočo kritiko in strogo zahtevo, naj se drži le skladb iz predpisanega šolskega drila.

Mladinska scena je ob koncu šestdesetih let presegla lokalne meje odmevnosti le v enem, ne le ekscesnem, ampak tudi skrajno obskurnem primeru. Že tedaj rumeni Nedeljski dnevnik je namreč skonstruiral izmišljeno afero o skupini mladih, v njej so prevladovali gimnazijci, ki so se zbirali v majhni opuščeni stavbi ob Vili Herberstein. V tistih časih jo je nazadnje dom za ostarele, ki je bil v Vili Herberstein, uporabljal kot začasno mrtvašnico. Čeprav so se ostareli že zdavnaj preselili drugam, omenjena manjša stavba pa je že dolgo samevala, jo je še vedno spremljal zlovešči sloves mrtvašnice, pa čeprav nekdane. Ne da bi vedeli, da bodo s svojo izbiro olajšali aferiško početje rumenega tiska, so si jo mladi, ki jih je utesnjevala sterilna vloga socialističnih mladincev, skupna pa jim je bila nekonvencionalnost in rock glasba, izbrali za prostor povsem običajnega druženja. Največ časa so preživeli ob muziciranju, pri tem so za ritem uporabljali tudi nekoliko predelano škatlo, v kateri je bil riž. In kot se je pokazalo je to bil edini corpus delicti, ki bi lahko postal usoden. Nedeljski dnevnik je namreč v senzacionalističnem slogu objavil prispevek o orgijah, pijančevanju in uživanju drog velenjskih najstnikov. Seveda v mrtvašnici! Omenjeno škatlo z rižem je zasegla policija, analiza pa je pokazala, da v njej ni bilo droge. Tudi sicer je policijska preiskava ugotovila, da je dejansko vse skupaj bilo zgolj ne-

10 Koncert je organiziral član banda Ave Rajko Djordjevič, ki tedaj ob že bogati glasbeni karieri začenjal tudi menedžersko. Med drugim je njegova zasluga, da je že omenjena Družbena prehrana postala občasno rock prizorišče, kjer so gostovali bandi. Mimogrede, v lokalno zgodovino športnih spektaklov se je vpisal leta 1977 z organizacijo boksarskega meča med tedanjim profesionalnim svetovnim prvakom Matetom Parlovom in izzivalcem Christianom Poncetom v velenjski Rdeči dvorani.

11 Nadomestilo za odsotnost ali težko dosegljivost javnih prostorov so bili tedaj izjemno popularni 'hausbali'. V tem delu sfere zasebnega je potekala pomembna najstniška socializacija in iniciacija v rokovsko plemo, ne nujno v enakem zaporedju kot ga vzpostavlja proslula sintagma 'sex & drugs & rock & roll'.

Ave iz njihovega začetnega hard rock obdobja, z leve Janko Černe, Gvido Hauptman, Leon Ferme, Mišo Melanšek in Rajko Džorđević

dolžno druženje mladih ob glasbi, simbolnega učinka druženja pa niso sankcionirali. Lokalna mitologija je kljub temu dogodek označila kot orgijaško početje, ki so ga najstniki začinili še z nekimi čudnimi obredi. V kolektivni spomin se je vtisnilo, da so imeli spiritistične seanse, s komunikacijskim šumom obremenjena in bolj anekdotična izvedenka tega je, da so pili špirit.

Kot anekdoto bi lahko razumeli tudi naslednji zabavni pripetljaj, vendar bomo iz njega poskušali izvleči več kot to. Označimo ga kot hecni primer lokalnega prisvajanja rockovske glasbene forme. Sošolec iz osnovne šole, ki si ni bil blizu z angleščino, je kot član rock zasedbe na nekem plesu navidez suvereno pel v angleškem jeziku. Že malo pozornejši poslušalec bi lahko ugotovil, da je omenjena suverenost blefirana, kajti vokalist si je besedilo sproti izmišljal. Če bi njegov vokal potegnili iz celotne zvočne slike in ga izolirali, bi zvenelo kot

povsem nesmiselno ponavljanje nekaj angleških besed in besednih zvez. Na nekem drugem nastupu si je privoščil 'ludistično' gesto in je pel sicer smiselno besedilo, ki pa je bilo povsem izven rockovskega konteksta. Besedilo je namreč bila neka lekcija iz šestošolskega učbenika. Zaradi rockovske instrumentalne podlage in sošolčevega dobrega vokala, je v obeh primerih bila vsebina 'besedila', ki ga je pel, povsem v ozadju. Zadoščal je torej celotni zvočni vtis z izstopajočo udarno enostavnostjo in energijo. Zato je osebna deziluzija ob kasnejšem spoznanju, ki je imelo podlago v nekoliko boljšem znanju angleščine, da so besedila nekaterih rockerskih komadov precej banalna, prinesla le kratkotrajno razočaranje. Drugotnost besedil potrjujejo empirični poizkusi Roya Shakerja, ki so pokazali, da so njegovi študentje rockovske komade poslušali predvsem glede na ritem in melodijo, besedila pa so v ozadju in si poslušalci sami izmišljajo pomen pesmi (navajam po Rajko Muršič, 2000, 1. zv., str. 198).

Zadnji primer, ki ga omenjamo, se je zgodil leta 1966, in – tvegajmo očitek o za lase privlečeni primerjavi – je anticipiral formo punka, ki se je rodil desetletje kasneje. Na osnovnošolski valeti je namreč nastopil rock trio, prav tako sestavljen iz osnovnošolcev. Po dvajsetih minutah nastopa je odpovedalo ozvočenje, kar pa bobnarja ni zmedlo in je nadaljeval z igranjem. Tudi publika je nadaljevala s plesom in sodelovali smo v dogodku, ki je v glasbenem minimalizmu presegal slavne tri akorde kasnejšega punka.

Lokalne rockerske godbe s poudarkom na skupini Ave in njenih nastopih v 'prvi YU rock ligi'

Sedemdeseta leta prejšnjega stoletja so bila zelo skromna po številu lokalnih rock godb, zlasti če jih primerjamo s kasnejšim obdobjem, ko se je zgodil godbeniški boom in je, morda nekoliko pretenciozno zapisano, Velenje postajalo 'mali Liverpool'. Pričujoče besedilo je prispevek k zgodovini lokalnega rocka, zato bomo na faktografski ravni nekoliko podrobneje obdelali velenjsko rock zasedbo Ave, ki po svojem dometu močno štrli iz lokalnega okolja. Zavedamo se, da se s to odločitvijo podajamo v območje mitologije rocka, zlasti tistega dela, kjer biografranje godbenikov in godb spominja na zapise o življenju svetnikov in božanstev.

Pred tem preletimo kronologijo nastajanja lokalnih godb v zgodnjem rockerskem obdobju. O prvih rock skupinah, ki so na Šaleškem nastale v začetku druge polovice šestdesetih let prejšnjega stoletja, je v pričujočem zborniku zapisano v predhodnem prispevku. Edina medijska sled o nastajajoči rock sceni je novinarski prispevek iz leta 1967 v lokalnem časopisu o velenjski skupini The Colours (Igrajo 'The Colours', Šaleški rudar, 14. 9. 1967, str. 5), nato pa leta 1969 o Črnih angelih. Vmes je krajši čas obstajala skupina The Jewels (Mišo Melanšek, vokal in kitara, Viktor Jeromel na bobnih in Bogdan Vožič na kitari – vsi trije so tedaj bili osnovnošolci iz velenjske šole Gustav Šilih). Njihov edini nastop je bil leta 1966 na osnovnošolski valeti. Čeprav je bil njihov repertoar več kot skromen (nekaj komadov The Small Faces in *I can't get no satisfaction* Rolling Stonesov), ga niso odigrali do konca, kajti po približno 20 minutah nastopa je odpovedalo ozvočenje. In kot smo že omenili, se je kljub temu ples nadaljeval, edina spremljava pa so bili bobni. Tvegajmo hojo po tanki meji med mitologijo in dejstvi ter omenimo, da bi

Posnetek najbolj udarne in uspešne zasedbe banda Ave je nastal leta 1975, z leve Rajko Djordjevič, Guido Hauptman, Tullio Voschion, Leon Ferme in Mišo Melanšek

se Jewelsi lahko v zgodovino lokalnega rock'n'rolla vpisali kot prvi Šaleški rock band. Četudi skromen, je njihov repertoar bil ortodoksno rockerski, brez tedaj običajnih kompromisov s popevkarsko tradicijo.

Tistega leta so nekoliko mlajši osnovnošolci, prav tako iz velenjske šole Gustav Šilih, ustanovili skupino The Sunny Boys (Rajko Djordjevič, Iztok Valenčak, Borut Pistotnik, Slavko Dobelšek, Robert Uranjek in Gorazd Rihtarič). V enem letu delovanja so prav tako nastopili na osnovnošolski valeti, v mladinski oddaji na ljubljanskem radiju pa so predvajali dva njihova komada. Prvi je bil lastni z naslovom *Srečni dečki*, avtor je bil član skupine Rajko Djordjevič, drugi pa je bil priredba tedanjega evropskega pop hita *Monia*, švedskega pevc Petra Holma. Ob koncu šestdesetih let je tudi v Šoštanju nastala garažna rock skupina, njeni člani so bili Roman Ledinek, Vojko Režen, Luka Šumnik in Jurij Beovič-Braco. Kasneje se jim je pridružil Mišo Melanšek, ki je zamenjal Romana Ledineka. Velenjska garažna skupina iz tistega časa se je imenovala Kardinali, člani so bili Miran Vah, Franc Hlačar, Zvone Gmajnar ter še eden član z vzdevkom Bingola, njegovega pravega imena nismo uspeli zvedeti. Band je imel nekaj nastopov, med drugim tudi v velenjskem Mladinskem klubu. V bližnjem Mislinju sta tedanja dijaka velenjske gimnazije Milan Tretjak in Frenk Oder leta 1971 ustanovila rock skupino Utrip, člana sta bila še Drago Živko in z občasnimi prekinitvami Janko Černe, ki je sicer bil tudi član velenjske rock skupine Ave. Utrip je bil hard rock skupina, po pričevanju očitcev je imel trši zvok od banda Ave. Do leta 1977 je nastopal na mladinskih plesih v Šaleški dolini, na Koroškem in Celjskem, na

rock koncertih je Utrip igral kot predskupina, med drugim leta 1975 na slovenski turneji rock skupine Time. Leta 1979 postanejo komercialni ansambel, nastopajo po hotelih, restavracijah in podobnih prizoriščih, leta 1984 pa skupina preneha delovati. Njeni člani se ponovno zberejo leta 2003 in od tedaj občasno nastopajo.

Leta 1967 je nastala skupina Črni angeli, v prvotni zasedbi so bili Mišo Melanšek, Janko Hočevnar, Jurij Beovič - Braco in Vojko Sever. Nekoliko kasneje je od te zasedbe ostal le Mišo Melanšek, pridružili pa so se mu Vladimir Šuster, Toni Dolejši, Rajko Djordjevič, Slavko Dobelšek in Mišo Melanšek. Vojko Sever je igranje zamenjal za light show na nastopih Črnih angelov, njegova oprema je bila diaprojektor, dve stekleni plošči in barvni tuši. Sprva so igrali skladbe Pink Floydov, Led Zepellinov, Johna Mayalla in nekaj lastnih instrumentalnih skladb. Kasneje so občinstvo osvojili s skladbami Miša Melanška, med njimi sta skladbi *Če bog je* in *Ne jokaj* postali pravi lokalni hiti. Nastopali so v velenjskem Mladinskem klubu, v Pesju in v Šoštanju, nekajkrat pa so nastopili tudi izven Šaleške doline. Po treh letih so se odločili za poklicno igranje, dobili so petmesečni angažma v mladinskem počitniškem domu v Ankaranu in se preimenovali v rock skupino Gora. Zaradi šolskih obveznosti so skupino zapustili trije člani, novi člani pa so postali Toni Miklavc iz mozirskega Quo Vadis, ter okrepitev iz Ljubljane, Iztok Černe, kasnejši akademski slikar Lujo Vodopivec in že tedaj uveljavljeni bobnar Jani Tutta.

Med tem časom je Rajko Djordjevič avgusta 1971 ustanovil folk trio Ave, v zasedbi sta bila še Vlado Šuster in Slavko Dobelšek. Prvo povabilo so dobili od zagrebške televizije, kjer so v živo nastopili s skladbo Rajka Djordjeviča *Čarobna moč*. Nastop je bil uspešen, televizijski posnetek, in tudi tonski posnetek na radiu so večkrat predvajali, zato je sledilo povabilo na ljubljanski radio, kjer so v Studiu 14 prav tako v živo zaigrali lastni skladbi *Čarobna moč* in *Pesje* (v zasedbi so bili Rajko Djordjevič, Vladimir Šuster in Mišo Melanšek). Po odhodu Slavka Dobelška sta se jima leta 1972 pridružila Mišo Melanšek in Guido Hauptman. Nekaj časa je v skupini igral na orgle Hinko Haas, tedaj študent, nato profesor klavirja na ljubljanski Akademiji za glasbo. Zaradi različnih pogledov na glasbo, predvsem pa zaradi vztrajanja večine članov, da ostanejo rock band, sta Hinko Haas in bobnar Miran Obrez zapustila skupino. Ave so v tistem času nastopali tudi na gledaliških odrih z njihovim mjuziklom z naslovom *Kdo je kriv*, bili so avtorji songov in besedil, mjuzikel pa je režiral Božo Vračko. Sicer pa so Ave v tem akustičnem obdobju sprva preigravali Boba Dylana, Joan Baez, Simona & Garfunkla, Neila Younga, sčasoma so imeli tudi lastne komade, njihova specifika pa je bilo triglasno petje in električna violina. Vzor jim je bila angleška progresivna rock skupina East of Eden.

Za nadaljevanje njihove kariere je bilo prelomno leto 1973, ko so nastopili v oddaji TV Ljubljana *Mladi mladim*, temu je sledilo povabilo na ljubljanski Boom festival 1973, na festivalskem kompilacijskem albumu pa je tudi njihova skladba z naslovom *Moj smeh je umrl*.¹² Leto prej je Rajko Djordjevič poslal svojo skladbo *Vračam se, vračam se* na Festival omladina v Subotici,¹³ ker ni imela aranžmaja za orkester, ni bila uvrščena na festivalski program. Šele ko je aranžma napisal glasbenik in skladatelj Dečo Žgur, so leta 1974 Ave nastopili na tem festivalu in se uvrstili med prvih pet nastopajočih. Prvo nagrado je žirija Zveze jugoslovanskih skladateljev podelila Marku Breclju za skladbo *Duša in jaz*. Tudi skladbe s tega festivala so izšle na kompilacijskem albumu, na katerem je tudi skupina Ave.

Po udeležbi na teh dveh festivalih je bilo čedalje večje povpraševanje po nastopih in 'blagovna znamka' skupine Ave je bila na dvajset milijonskem jugoslovanskem trgu vse bolj prepoznavna. Vrstili so se nastopi po Jugoslaviji, skupina pa je bila bolj odmevna v drugih jugoslovanskih republikah kot v Sloveniji. Njenega obdobja akustičnega pop rocka je bilo konec, Ave so postali hard rock band z lastnimi komadi, vzorniki pa so bili Jimi Hendrix, Status Quo, Deep Purple in Bad Company. Opremili so se, za tiste čase in v tistih pogojih, z vrhunskim ozvočenjem in osvetlitvijo, bleščeča oblačila na odru so bila v slogu tedaj popularnega glam rocka, imeli so dinamičen nastop z izdelano koreografijo in so tedaj bili verjetno edina jugoslovanska rock skupina, ki je na profesionalni ravni udeležena vizualno spektakelsko dimenzijo rock koncertov. Na turneje so potovali s predelanim starim vojaškim Tamovim avtobusom, ki je postal njihov prepoznavni znak. Pod okrilje jih je vzel Vladimir Mihaljek Miha, tedaj vodilni jugoslovanski rock menedžer, ki je med drugim delal za skupino Time z Dadom Topićem, Bijelo dugme in Kornijem, in jim je pripravil številne nastope po vsej Jugoslaviji. Na prvi veliki jugoslovanski turneji so leta 1975 nastopili v 'jugo rock selekciji' v družbi s skupinami YU grupa, Time, Smak, Teška industrija itd. Rock je definitivno postal najpomembnejša stvar v njihovem življenju, celodnevne turneje so postale način življenja in tega napora ni zdržal kitarist Janko Černe. Na enem od nastopov so na sloveči rock sceni v puljskem klubu Uljanik slišali tamkajšnjega kitarista Tullia Voshiona, ki jih je navdušil in postal je novi član skupine Ave. Na turneji po Hrvaški so v posameznih krajih kot predskupine nastopali lokalni bandi, med njimi tudi Parni valjak, ki so kasneje prodrli na jugoslovansko rock sceno.

Med turnejo po Srbiji in Makedoniji so 1975 v studiu Produkcije gramofonskih ploč RTV Beograd (PGP RTB), ki je bila druga največja jugoslovanska diskografska hiša, posneli prvo samostojno malo gramofonsko ploščo, na kateri sta skladbi Rajka Djordjeviča *Belo telo* in *Ti si tajna*.¹⁴ V prvem mesecu izida 1976 je bilo prodanih osem tisoč izvodov plošče, kar je bil za tiste čase izjemen uspeh. Kako se je nato prodajala pa nikoli niso zvedeli. Ugotovili so le, da so podatki o prodaji tedanje jugoslovanske organizacije glasbenih avtorjev trikrat višji od podatkov založbe. Skladba *Ti si tajna* je bila več tednov na tretjem mestu sarajevskega radija, njihove skladbe pa so bile uvrščene tudi na slovensko Stop pops lestvico.

Kot suvereni pripadniki 'prve YU rock lige' (po nekaterih ocenah so tedaj sodili med prvih deset jugoslovanskih rock bandov) so si leta 1976 lahko privoščili samostojno turnejo po Jugoslaviji. Imeli so nekaj čez sedemdeset nastopov, skoraj vsakodnevni nastopi in intenzivno rockersko življenje so zahtevali svoj davek, in Ave so se pred samim koncertom turneje razšli.¹⁵ Uspelo jim je v zdesetkani zasedbi (na koncu so ostali Rajko Djordjevič, Leon Ferme in Tullio Voshion) zasilno odigrati še zadnji koncert pred deset tisoč glavo množico v južno dalmatinskem mestu Slano, kar pa je bil labodji spev udarne in najbolj uspešne zasedbe skupine Ave.

Rajko Djordjevič in Leon Ferme sta nadaljevala z novimi člani in Ave so v drugi polovici sedemdesetih let izdali še tri male gramofonske plošče. Leta 1977 je pri založbi Jugoton izšla plošča s skladbama *Druže Tito* in *Bilečanka*, pesmi *Žabja svatba* in *Kdo je kriv* sta leta 1978 izšli pri založbi Helidon, ta založba pa je leta 1979 izdala še komada *Zakaj so vsi pozabili* in *Ja sviram rocknroll*. Posnetki skupine Ave so tudi še na dveh kompilacijskih gramofonskih albumih, prvega z naslovom *Leteča diskoteka* je leta 1976 izdala RTB PGP, drugi z naslovom *Drugarice, posadi mi cvijeće* pa je leta 1980 izšel pri Jugotonu.

12 Na albumu je dvanajst izvajalcev, med njimi so bili YU grupa, Time, Zdenka Kovačiček s skupino Nirvana in Grupa 220 z Dragom Mlinarcem, ki je na tej plošči je tudi samostojno nastopil z lastno skladbo *Pjesme s planine* (http://hr.wikipedia.org/wiki/BOOM_festival_%2773, 11. 11. 2013).

13 Bil je med največjimi glasbenimi festivali v nekdanji Jugoslaviji, na njem so nastopili mladi in še neznani glasbeniki, nekateri med njimi so kasneje postali legende jugoslovanske glasbene scene. Člani festivalske žirije in dirigenti so bili priznani jugoslovanski glasbeniki in skladatelji, kot so Bojan Adamič, Aleksandar Korač, Vojislav Simić itd. Festival je bil namenjen skladateljem in pevcem, kako velika želja je bila nastopiti na njem in kako velika je bila konkurenca pa kaže podatek, da je festivalska žirija vsako leto izbirala med sedemsto prispelimi skladbami (leta 1979 je prispelo celo 1.520 skladb), na festivalski program pa je bilo izbranih le 22 skladb. V drugi polovici sedemdesetih so ob t. i. popevkarskem programu uvedli še pop-rock večere, na katerih so med drugimi nastopili skupini Leb i sol, Teška industrija, Drago Mlinarec, Djordje Balašević, KUD Idijoti, Majke itd. Vse skladbe so posneli za radijski program, nekatere so izšle na gramofonskih ploščah, najbolj odmeven pa je bil direktni televizijski prenos, v katerega so se vključili televizijski studii iz vseh jugoslovanskih republik (<http://www.festivalomladina.com>, 11. 11. 2013).

14 Izdajanje gramofonskih plošč v nekdanji Jugoslaviji je temeljilo na drugačnih principih kot pa izdajanje knjig. Medtem ko so knjižne založbe bile subvencionirane, so se gramofonske založbe obnašale povsem tržno in so izdajale samo tiste plošče, ki so jih lahko prodajale na trgu. Pri tem so bile tudi izjeme, subvencionirano je namreč bilo klasična in sodobna 'resna' glasba, ali pa etnična glasba (Rajko Muršič, Popularna glasba in rock ter jugoslovanska samoupravljalna utopija, 2013). Vsekakor je nekaj največjih jugoslovanskih založb, ki so imele licenco za proizvodnjo gramofonskih plošč (neodvisne založbe so lahko nastale sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja) in so izdajale rock glasbo, pri tem zanimal le dobiček. Zato ima izid gramofonskih plošč skupine Ave v tistih časih neprimerno večjo težo, kot bi jo imel v danes, ko je razmeroma enostavno izdati glasbeno zgoščenko.

15 Po turneji so dobili ponudbo multinacionalne založbe gramofonskih plošč Ariola records za snemanje albuma v angleščini za nemško tržišče. Ker pa skupina ni več delovala, so bili prisiljeni zavrniti ponudbo.

Z založbo Helidon jih je vezala pogodba še za izdajo albuma, ki so ga, bolj pod prisilo zaradi pogodbenih obveznosti, posneli v studiu Akademik s koproducentom Bracom Doblekarjem (bil je član bandov Srce in September), v studiu pa se jim je ob tej priložnosti ponovno pridružil Mišo Melanšek. Vendar tudi v novih posnetkih nekdanje kemije in energije banda iz katerih so nastajali rockerski presežki ni bilo več mogoče priklicati, in člani skupine Ave so leta 1980 prenehali s snemanji. Zaradi razhoda skupine založba Helidon teh posnetkov nikoli ni izdala.

Band Ave pred avtobusom, s katerim so se prevažali po jugoslovanskih turnejah, z leve Leon Ferme, Guido Hauptman, Rajko Djordjevič, Martin Tomše - Tinko (voznik), Janko Černe in Mišo Melanšek

Po petindvajsetih letih se je jedro skupine ponovno zbralo (Rajko Djordjevič, Mišo Melanšek in Leon Ferme), še z dvema novima članoma (Sergej Škofljanec in Matej Kovše) so izdali nekaj zgoščenk in imeli veliko nastopov. Kar pa je druga zgodba za novega kronista.

Zdaj je napočil skrajni čas, da potegnemo iz rokava poglobitni koncept, ki nas je vodil skozi tematizacijo rocka na Šaleškem pred štirimi desetletji. Poskusimo predstavljene razmere na lokalni rock sceni interpretirati v kontekstu razmerja med izvirno kulturno glasbeno rock formo in njeno kopijo, ki se je udejanjila na Šaleškem. Pri tem se opiramo na koncept kot ga je razvil Jože Vogrinc, zlasti v njegovih spisih *Balkanizacija globalnega s popularno godbo in Globalizacija Balkana, balkanizacija globalnega* (Jože Vogrinc, 2012). Rock je bil uvožena kulturna forma, vendar njegova aplikacija iz centra v obrobje obrobja, kar je nedvomno bilo tukajšnja lokalna scena, ni bilo enoznačno posnemanje in premočrtno širjenje izvirnika iz centra v periferijo. Četudi so sprva poskušale prve domače beat skupine zveneti natančno tako kot njihovi izvirni vzorniki, so to počele v povsem drugačnih družbenih razmerah, z izrazito omejenim dostopom do medijev, ki so reproducirali originale.¹⁶ Obenem je sprejemanje rockerske glasbene forme predpostavljalo prelom z nacionalno in lokalno kulturo na več ravneh, od podeželsko intonirane nacionalne kulture, ki je temeljila na patriotski književnosti, do ruralne katoliške kulture in z ideologijo pregnetene 'socialistične' kulture. Skratka, opredelitev za rock'n'roll je pomenilo nasprotovanje malomeščanski, katoliški in visoki kulturi, uporniški potencial in generacijski prelom pa je bil tudi v zunanjem videzu, od dolgih las, kavbojk, mini kril ipd. »Univerzalna drža, identifikacija s tistim, kar domnevno – tako kot 'mi' – poslušajo 'mladi po vsem svetu', dobi pomen šele kot spoprijem z omejujočim lokalnim kulturnim okoljem oziroma kot odklanjanje te kulture,« (Jože Vogrinc, 2012, str. 93).

16 Nekaj tujih kratko in srednjevalovnih radijskih postaj, v povprečju težko dostopne trgovine z gramofonskimi ploščami v tujini, v živo pa je bilo mogoče vzornike slišati le na še težje dostopnih koncertih v tujini. K temu je še treba prišteti dejstvo, da glasbene opreme pri nas sploh ni bilo mogoče kupiti, uvoz pa ni bil dovoljen. Zato so denimo Ave opravili pravi podvig, ko so v tujini kupili vrhunsko glasbeno opremo, jo razstavili in jo po delih pretihotapili čez mejo.

V tukajšnjih lokalnih okoliščinah so člani rock zasedb izšli iz vrst prvih poslušalcev te glasbene forme, njihovi prvi glasbeni koraki so bili posnemanje skladb vzornikov, kar pa v tukajšnjih specifičnih razmerah ni bilo enostavno. Zaradi omenjene (ne) dostopnosti do medijev, je bilo mogoče posnemano skladbo rekonstruirati šele po večkratnem poslušanju ob različnih dnevih, ko so jo pač predvajali na programu Radia Luxembourg. Razumljivo je, da je pri taki rekonstrukciji po posluhu in spominu veliko tega bilo izgubljeno s prevodom, kar pa je bilo treba nadomestiti z domišljijo in ustvarjalnostjo posnemovalcev. Verjetno so tudi te okoliščine prispevale k temu, da so lokalni posnemovalci kmalu postali ustvarjalci z lastnimi skladbami, ki jih je publika odlično sprejela, med njimi pa je bilo nekaj lokalnih hitov. Primer skupine Ave kaže tudi kako je v lokalnih razmerah nastala godba brez zadržkov presegla ne le omejujoče lokalno, ampak tudi nacionalno okolje in kako so v tej skupini brez običajne zaplankanosti angažirali nove člane izven doline in tudi Slovenije - vodilni kitarist iz Pulja je bil hrvaški državljani italijanske narodnosti Tullio Voschion. Band je bil nadnacionalen tudi ko gre za jezik, slovenskim besedilom so sledile skladbe v vodilnem jeziku nekdanje Jugoslavije, ki se je imenoval srbohrvaščina. Vključil se je v nastajajoči jugoslovanski trg rocka, nastopal je po vsej Jugoslaviji in snemal gramofonske plošče pri neslovenskih založbah. Po drugi strani pa je prispeval k razmeroma hitri udomačitvi in nevtralizaciji uporniškega potenciala rock godbe: nastopal je na obrednih proslavah, ki so legitimirale vladajočo ideologijo, in običajno ikonografijo je nekoliko posodobil z električno ozvočeno godbo. Nenazadnje so Ave bili tudi akterji slavilno domoljubne godbe kot posebne hibridne zvrsti znotraj jugoslovanskega mainstream rocka.

Literatura

- Benedict Anderson, Zamišljene skupnosti, Studia humanitatis, Ljubljana, 2007.
- Ljudje v novem mestu, I. in II. del, Inštitut za sociologijo in filozofijo, Ljubljana, 1965.
- Rajko Muršič, Trate vaše in naše mladosti, Subkulturni azil, Ljubljana, 2000.
- Rajko Muršič, Popularna glasba in rock ter jugoslovanska samoupravljalška utopija, <https://www.google.si/#q=rajko+mur%C5%A1i%C4%8D+popularna+glasba+in+rock+ter+jugoslovanska+samoupravljalška+utopija>, 11. 11. 2013.
- Peter Stanković, Kaj pa Pop?, Družboslovne razprave, Letn. 29, št. 72 (apr. 2013), str. 65-84.
- Gregor Tomc, Druga Slovenija, Univerzitetna konferenca ZSMS, Ljubljana, 1989.
- Jože Vogrinc, Popularna godba, Subkulturni azil, Maribor, 2012.

Viri

- Rajko Djordjevič in Mišo Melanšek sta poglavitna, brez njunega spomina ne bi bilo mogoče rekonstruirati kronologije nastajanja lokalnih godb in seveda banda Ave.
- Preostali informatorji so Branko Škruba, Vane Gošnik, Dušan Rebec, Jaka Kamenik.
- <http://www.festivalomladina.com/>, 11. 11. 2013.
- http://hr.wikipedia.org/wiki/BOOM_festival_%2773, 11. 11. 2013.
- Naš čas, 23. januar 1976.
- Šaleški rudar, 14. september 1967, 25. april 1968, 4. oktober 1968.

*Bobnar
Leon Ferme
pred
Avebusom*

ZGOBA

gimnazijcev

Predava na Oddelku za sociologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, kjer ndr. poučuje predmet *Popularna godba*, in na ISH – Fakulteti za podiplomske humanistične študije, kjer vodi program medijskih študijev. V študentskih letih je bil urednik časopisnega lista *Tribuna* in odgovorni urednik *Radia Študent*, pozneje občasno urednik časopisa *Problemi*, član izdajateljskih svetov *Ekrana* in *Mladine* in član uredništva znanstvene revije *Ars&humanitas*, ki jo izdaja FF v Ljubljani; je ustanovni član in od 1988–1990 glavni urednik ter ves čas sourednik zbirke in založbe prevodov humanistične teorije v slovenščino pri Studii humanitatis ter ustanovni član fakultete za podiplomski humanistični študij Institutum studiorum humanitatis (ISH). Je član Nacionalnega sveta za kulturo, poljudni publicist, najbolj redno pa sodeluje kot kolumnist v tedniku *Mladina*.

Jože Vogrinc

POSLUŠANJE ROCKA V SOCIALISTIČNI GIMNAZIJI 1968-1972

Kar sledi, je pomanjkljiv, iz rešetastega spomina poteg-njen poskus, da pojasnim najprej sebi in potem bralcem in bralkam delček tega, kar iz lastne perspektive (kot sociolog in univerzitetni učitelj, ki že več kot štiri desetletja ne živi v Velenju) lahko oživim kot okoliščine, v katerih je moja generacija sprejela izbrane pramene nekomercialne angloameriške popularne godbe za bistveno sestavino svoje identitete in tako, vsaj po mojem prepričanju, izborila urbani nekomercialni popularni godbi pravico do obstoja v Šaleški dolini.

Gre za majhno skupino ljudi, omejen čas in predvsem omejen obseg početja. Sami namreč nismo bili glasbeniki, bili smo predvsem fanatični poslušalci. Ker smo jemali glasbo, ki smo jo vzljubili, skrajno resno, smo se v skladu z vrednotami v njej tudi vedli. Pravico do tega smo si morali kot mladinska subkultura šele pridobiti. To je pomenilo, da smo svojo novoizbrano identiteto morali misliti in jo pojasnjevati sebi ter upravičevati pred drugimi. Iz tega pa je že sledilo, da smo si morali izboriti tudi pravico do prostorov, kjer smo glasbo lahko poslušali in jo predstavili drugim. To pa je že nastavek za stvari, ki so se godile kasneje, in za vloge, ki so jih kasneje igrali nekateri med nami.

Prva je nastanek bolj kompletne, ustvarjalne rockerske scene v Velenju. O življenju rocka in rockerjev v Velenju po letu 1972 in o organizaciji urbane subkulture v njem ne vem praktično ničesar, zato tega v svojem zapisu ne morem upoštevati. Vendar pa to, kar smo počeli nekateri Velenjčani med študijem v Ljubljani od 1972 dalje in kasneje vsaj v mojih očeh že malce upravičuje pozornost do našega gimnazijskega početja okoli leta 1970, saj gre za poganjke, ki so se razrasli kasneje. Zoran Pistotnik, Silvo Grmovšek in jaz smo v 70. letih sodelovali pri poskusih ohranjanja študentskega gibanja na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Zoran z neštetimi oddajami na Radiu Študent o jazzu, afriških godbah in drugih nekomercialnih popularnih godbah ni samo pripomogel k njihovemu spoznavanju (sam je, denimo, vpeljal oddajo *Razširjamo obzorja*). Predvsem je uveljavil teoretsko utemeljeno vrednotenje glasbene produkcije kot spreminjevalke posameznikovega odnosa do sveta in s tem spreminjevalke družbe. V razvoju alternativne kulture v Sloveniji je imel pomembno kreativno vlogo že na Radiu Študent kot vodja izvedbe programa, kasneje pa kot organizator obštudijskih dejavnosti v K4 na Kersnikovi ulici v Ljubljani, inovativnih glasbenih prireditvah, kot je bila *Druga godba* itn. Sam sem konec 70. letih bil krajši čas odgovorni urednik na Radiu Študent in sem si prizadeval, da bi rock in druge oblike popularne glasbe mladih obravnavali kot enakovredno zvrst ustvarjalnosti. Popularno godbo sem kot predmet vpeljal tudi v študijske programe oddelka za sociologijo na Filozofski fakulteti ljubljanske univerze. Aktivnim zavzemanjem za družbene in kulturne spremembe so na različne načine ostali zvesti tudi drugi bivši poslušalci rocka. Omenim naj le Vaneta Gošnika, enega izmed začetnikov okoljsko ozaveščene politike v Sloveniji, Staneta Borovnika kot promotorja kvalitetnejše nabave knjig v tujih jezikih v slovenskih knjigarnah in Iztoka Šmajsa kot enega izmed pionirjev multimedijske likovne ustvarjalnosti pri nas.

*

Radio Študent 1979 – Velenjčana med drugimi: Jože Vogrinc gleda v levo, pred njim Silvester Žnidaršič, za njim obrnjen desno Zoran Pistotnik, peti z leve Uroš Mahkovec, na sredi Zorko Škvor, desno pod njim Nada Vodušek, čepi Alenka Zor Simoniti, na skrajni desni Igor Vidmar in Ervin Hladnik Milharčič, foto: Vojko Flegar

Ko sem jeseni 1968 začel hoditi v velenjsko gimnazijo, sem nenadoma spoznal, da tudi z drugih šol prihajajo dijaki, ki jim je, prav tako kot meni, pomembno poslušanje nove oblike popularne godbe, ki smo ji rekli *hard rock*, *progresivni rock* ali *underground*. Bili smo letnik, ki je dopolnil sestavo mlade, 1965. leta ustanovljene gimnazije. Bilo nas je komaj za dva razreda, od tega slaba polovica fantov. Že prej je ta glasba imela posamezne poslušalce, fantje iz tega letnika pa smo bili prvi, ki smo jo doživljali kot izraz skupne generacijske identitete in smo to tudi začeli poudarjati v svojem vedenju. V mojem razredu smo bili jedro rockerjev Peter Rihtarič Pec, ki je prišel iz Šoštanja, Stane Borovnik in Iztok Šmajš z velenjske 'zgornje' osnovne šole izmed takratnih prvih dveh (Miha Pintar Toledo) in jaz s 'spodnje' (Gustava Šiliha). Zelo hitro se je izkazalo, da imamo somišljenike tudi v sosednjem razredu, kjer je bil moj nekdanji sosed, sicer pa prijatelj in sošolec iz osnovne šole, Zoran Pistotnik.

Glasbi, ki smo jo poslušali, se je občasno reklo in se ji še reče 'nekomercialna'. Tako poimenovanje zavaja. Nejasno je, kaj je merilo 'nekomercialnosti', ali njen (ne)uspeh na trgu, ali njeni nameni. Povsem nejasno je, kakšne naj bi bile njene glasbene značilnosti. Skrajno različne vrste glasbe so lahko poslovno (ne)uspešne ali pa je razlog njihovega obstoja uživanje v glasbi, ne zaslužek z njeno pomočjo. Ta se seveda ne izključuje z željo glasbenikov, da bi bili uspešni.

V času, o katerem govorimo, je 'nekomercialnost' označevala predvsem naše vrednotenje različnih muzik, ki so bile vsaj potencialno dostopne našim ušesom. Pomenila je, da po našem mnenju glasba, ki jo vrtijo na radiu in ki se jo dobi na ploščah, ni bila namenjena le nekajkratnemu poslušanju in plesu, torej lahki, kratkotrajni potrošnji, marveč smo od nje zahtevali, da izraža – kaj? Čustva, kakršna smo imeli tudi sami; hotenja, vrednote, strahove, kakršne smo čutili sami. Večina godb, ki so zavzele največ radijskega časa, krajev in priložnosti nastopanja v živo in prostora na gramofonskih ploščah, ni bila takih. Vkolikor so sploh kaj izražale, niso tistega, kar smo potrebovali.

Kaj pa je bila posebnost naših glasbenih in sploh osebnih in generacijskih kulturnih potreb? O tem sem pisal že velikokrat.¹ Generacija, rojena okrog 1953/54, je v Sloveniji najštevilčnejša. V Jugoslaviji je tako kot v Evropi sodila v kohorto močno

1 Gl. članke ... v: Jože Vogrinc, *Popularna godba. Eseji ob poslušanju*, Subkulturni azil, Maribor, 2012.

naraslega števila rojenih po končani vojni. 'Baby boom' generacija je nekaj štela že zaradi svojega števila. Bolj odločilno pa je, da smo odrasli v sorazmerni blaginji – sredi vidno naraščajočega družbenega in osebnega udobja, v Velenju nemara celo obilja. Naši starši (mnogi izmed njih so bili iz kmečkih ali delavskih družin) so otroštvo doživljali v času gospodarske depresije, odrasli so med vojno in si ustvarjali družine med povojno obnovo in spremljajočim odrekam. Zanje so bila 60. leta, ko so si vsaj v Velenju večinoma že kupili avte in si mnogi sezidali hiše, leta, ko so v svojih srednjih letih končno imeli kaj od svojega dela.

Velenje okrog leta 1970 ni bilo le bistveno manjše kakor 40 let kasneje. Bilo je tudi lepše, bogatejše in bolj pravično. Med 'Hartmanovim blokom' na Cankarjevi 2 v središču, kjer sem stanoval, in Pako je bila zelenica, kjer smo (kljub prepovedi) igrali nogomet, ne pa beton in asfalt, poslovni prostori in parkirišča. Velenje je bilo med najbogatejšimi občinami v Sloveniji in večina zaslužka (proizvedenega največ v 'šahtu', ne še v Gorenju) je ostala v domači občini, na čemer je temeljil družbeni in osebni standard v Šaleški dolini. Socialne razlike niso bile velike – hiše so si postavljali tudi rudarji, ne samo inženirji ali zdravniki. Neza-poslenih ni bilo. V mesto so se priseljevali ljudje iz vse Slovenije, vajence za rudarje pa so v 60. letih nabirali po prenaseljenem podežlju vzhodne Slovenije in bližnje Hrvaške od Kozjanskega do Zagorja in po rudniških naseljih BiH in Srbije, od Prijedora, Banovičev in Kaknja do Kolubare in Aleksinca. Ker je bilo dela dovolj za vse, so se dokaj hitro integrirali.

Mladi moje generacije smo fanatično delavnost starševske generacije opazovali s pozicije že doseženega, za nas samo-umevnega, udobja. Pehanje za 'še' se nam je zdelo odvečno, nesmiselno. Zares motilo pa nas je, da kultura našega okolja ni ponujala dobesedno ničesar, kar bi lahko zadovoljilo najstnike z intelektualnimi ambicijami v mladem urbanem mestu. Starši so prihajali iz raznorodnih okolij in za to niso imeli časa, ne posluha. Velenje je premoglo rudarsko 'pleh bando' in Kulturni dom, kjer so enkrat tedensko vrteli kašen kvalitetnejši film, v gledališče je bilo treba v Celje. Radio je vrtel tisto malo 'zabavne glasbe' po nacionalnih kvotah in glede na popularnost melodij: malo italijanskih kancon, malo francoskih šansonov, kakšen latinoameriški ritem v lahko orkestralni priredbi, malce umirjenega starega jazza, malce angloameriškega popa. Kadar so si čestitali in se pozdravljali 'naši poslušalci', je to pomenilo Avsenike, Slake, Fante s Praprotna in Stanko Kovačič (*Prinesi mi rože*), Štiri kovače in Fante treh dolin.

Vse to smo enako iz srca zaničevali in sovražili. Vzgojeni smo bili v socialističnem duhu in smo v Velenju videli živi, materialni dokaz, da kolesa zgodovine ni mogoče zavrteti nazaj. Nismo imeli pojma, kaj želimo, a natančno smo čutili, da hočemo novo, česar še ni bilo. Najstniški hormoni so zahtevali kulturni izraz, poln energije, ki bi izrazila to hotenje v zvočni obliki, kot udarne ritme in zvočne izbruhe. Želeli smo telesno glasbo, ki je obenem izrazna in ki izraža celoten spekter občutij, od elementarne spolnosti prek izražanja skupinske solidarnosti in politične volje in energije, do intelektualnega razmišljanja. Zato so nam bile povsem tuje meščanske popevke z intimno tematiko ljubezenskega para, četudi jim danes za nazaj lahko priznavamo neprimerno višjo kvaliteto od zdajšnje pop produkcije. Prav tako tuje nam je bilo v sodobnem mestu prepevanje o vasovanju ali o farni cerkvi tam gor na vasi.

Velenje je bilo uspešno, sodobno urbano okolje, zato ni nenavadno, da smo imeli kot generacija enake 'glasbene potrebe' kot naši vrstniki v urbanih okoljih na Zahodu in da smo s telesnim dozorevanjem in z razmišljanjem o naših perspektivah sprejeli progresivni rock dejansko kot lastno izrazilo – kot ustrezen izraz osebne in generacijske identitete nasproti domačijski, površno uradni, pritajeno katoliški ali nezavedno malomeščanski (ta se je izražala kot nekritično, površno sprejemanje 'moder-nega' in 'popularnega').

Glasba, ob kateri smo se nekako pri 16 ali 17 letih profilirali v subkulturo, je bila skoraj izključno angloameriška. Bil je rock, a ne katerikoli. Ne kratki pop komadi, ki so jih založbe izdajale na singlih, pač pa daljše skladbe, ki so puščale prostor za instrumentalno improvizacijo in so se opirale na bluesovsko izročilo (*blues rock*) in *rhythm & blues*. Energično odigrani komadi, ki so izražali ljubezen bolj telesno od evropske pesemske tradicije – ne le z necenzuriranimi besedili, pač pa vsaj toliko z bolj telesnim bluesovskim petjem in z zvenom solo kitare, bas kitare in bobnov. Na to podlago je dobro šla osebna izraznost v besedilih, ki so ji z zgledovanjem pri Bobu Dylanu že sredi 60. let priborili domovinsko pravico v energičnem rocku the Beatles. V drugi polovici 60. let pa se je tako v ZDA kot v Veliki Britaniji izoblikovala vrsta glasbenih skupin in nekaj posameznikov, ki so bili znani po svojih albumih in improvizaciji: the Doors, Jefferson Airplane, Janis Joplin, Grateful Dead in drugi v ZDA, John Mayall, The Cream, Jimi Hendrix, Led Zeppelin, Ten Years After in drugi v Britaniji. Okrog 1967 so postali dovolj znani, da smo izvedeli zanje. Za *underground* smo (le delno upravičeno) to glasbo šteli zato, ker so jo radijski programi nacionalnih postaj tako na Zahodu kot na Vzhodu v Evropi ignorirali in ker se je povezovala z netradicionalnimi političnimi gibanji proti 'establishmentu', se pravi, z mirovnim gibanjem proti vojni v Vietnamu (v ZDA in v Evropi), gibanjem proti atomski oborožitvi in blokovski razdelitvi sveta (gibanje za razorožitev je bilo razumljivo močno predvsem tam, kjer so imeli atomske bombe, protiblokovski razpoloženje pa je bilo zelo živo tudi med nami, saj je bila Titova Jugoslavija na čelu neuvršenih držav), s študentskim gibanjem (ki se je razmahnilo najprej v ZDA in Nemčiji, 1968 izbruhnilo v Parizu in v Beogradu, v Ljubljani pa doživelo vrhunec zasedbo Filozofske fakultete v Ljubljani spomladi 1971).

Še pomembneje je bilo, da je bila to glasba kontrakulture, ki se jo neupravičeno zvaja na 'hipijevstvo': dolge lase pri fantih, 'Make Love, Not War', jeans za vsako priložnost, svobodno ljubezen in zadevanje z mehкими in manj mehкими drogami. Taka podoba 'hipijevstva' je dejansko zanazajski proizvod pop industrije. Veliko bolj bistveno za kontrakulturno razpoloženje je bilo geslo 'Osebnost je politično'. Pomenilo je, da smo načelno nezaupljivi tako do parlamentarne politične ureditve v zahodni Evropi, kakor do birokratiziranega socializma, ki je prikrival nastajajočo socialno neenakost in družbene konflikte, obenem pa dušil

Radio Študent 1979 – Velenjčana med drugimi: Jože Vogrinc tretji in Zoran Pistotnik šesti z leve, foto: Vojko Flegar

svobodno osebno izražanje. Pomenilo je, da smo razumeli pravico do dolgih las, mini kril ali do tega, da ni treba iti v gledališče v obleki in s kravato, skupaj s pravico do poljubljanja na cesti kot temeljno pravico do svobodnega samoizražanja. To ni bilo upiranje neki politični ureditvi, pač pa upiranje meščanskim, formalnim, birokratskim uradnim navadam in vrednotam. Bilo je upiranje 'odraslim': šoli, staršem, državi, saj je šlo za to, da smo hoteli živeti svoje življenje drugače. Dolgi lasje in druge oblike izzivalnosti so razumljive le v tem kontekstu, prav tako raba drog. 'Trava' in 'šit' sta služila duševni sprostitvi, tabletki LSD 'razširjanju zavesti'. Raba kokaina in heroina sta kasnejši in vsaj v velenjskem okolju velja to v glavnem tudi za 'mehke' droge. Razen alkohola so imele droge za gimnazijce 1968–1972 povsem obrobni pomen – nekaj, kar poskusiš na avtostopu po Evropi ali na koncertu, nikakor pa jih takrat v Velenju niso še niti prodajali, niti gojili.

Samooznaka skupinske pripadnosti je bila friki (*freaks*) nasproti 'zapetim' ali 'zatrtim' drugim ljudem (*straight*), ki niso sprejemali (naših) načinov svobodnega (po našem prepričanju) samoizražanja. Pomenski poudarek je bil kontrakturen: nasprotovanje brezsmiselnemu ustaljenemu načinu življenja, sprejemanje vrednot, povezanih s svobodnim izražanjem samega sebe. Konfekcijska podoba hipijev (apolitična usmeritev v vzhodnjaško mistiko, cvetlični pacifizem in zakajanje) se nam je zdela v glavnem nekoliko smešna. Kot slog vedenja mladih je tudi kasnejša – izoblikovala se je sredi 70. let in smo ji friki takrat zaničevalno rekli nirvanizem, saj smo bili sami družbeno aktivnejši in bolj bojeviti.

V velenjski gimnazijski skupini se je uveljavil glasbeni okus, ki je bil nekoliko drugačen kakor npr. pri naših vrstnikih v Novi Gorici.² Medtem ko so oni največ poslušali ameriške skupine z zahodne obale (Jefferson Airplane, Grateful Dead, Janis Joplin idr.), smo mi bolj poslušali instrumentalno zahtevnejše skladbe z veliko soliranja na kitari, bas kitari, bobnih in klaviaturah (sprva so bile to zlasti električne orgle). Temu je najprej ustrezal hard rock, kot so ga igrali Led Zeppelin ali Jimi Hendrix, pa tudi glasba skupin, ki so v rock vnašale elemente jazzja in neevropskih etničnih godb (zlasti afriške, manj latinoameriške), recimo Mothers of Invention oziroma Frank Zappa ali Santana. Že okoli 1970 nas je pritegnil *fusion* med jazzom in rockom, ki je bil po zasedbah in usmeritvi v improvizacijo bolj jazzovski kot rockerski (Herbie Mann, John McLaughlin idr.). Do konca šolanja na

² O tem pišem z zanesljivostjo večletnega druženja in pogovorov v študentskih letih z nekdanjimi novogoriškimi gimnazijci in gimnazijkami (zato pa je bila stavba gimnazije enaka kot velenjska!): Iris Skubin, Bojanom Baskarjem, Ervinom Hladnikom, Tomažem Mastnakom, Srečkom Fišerjem in drugimi.

Zoran Pistotnik in Jože Vogrinc v studiu Radia Študent, foto: Vojko Flegar

gimnaziji 1972 smo napredovali k poslušanju avantgardnega in free jazza in obiskovanju koncertov jazza. Imena, na katera smo prisegali, so bila John Coltrane, Archie Shepp, Miles Davis, Albert Ayler, ... Spominjam se šolskega izleta, ko je Zoran na prenosnem magnetofonu imel s seboj trak s Sun Rajevo 'vesoljsko' orkestralno glasbo.

O novem smo se informirali predvsem prek tiska. Za razvoj undergrounda oziroma progresivne glasbene zavesti je bil v Sloveniji zaslužen predvsem novinar tednika *Stop* in sodelavec Radia Študent Stane Sušnik. V popularni tedenski reviji je vsak teden prinašal sveže kratke informacije o zanimivih novih glasbenikih in skupinah rocka in jazza ter o novih trendih. Kaj malega smo ujeli tudi po radiu, vse informacije pa so hitro zakrožile med nami. V Ljubljani ali v tujini smo občasno kupili kakšen izvod glasbenega tiska. Okrog 1970 je bil najkvalitetnejši in najbolj aktualen dostopen tednik za ljubitelje vseh vrst popularne glasbe britanski *Melody Maker*, popularno *MM* (eno leto sem imel celo naročenega, a se je prav takrat, 1972, razločno obrnil v bolj komercialno smer in me ni več zadovoljil). Nekoliko bolj komercialno usmerjen je bil takrat konkurenčni *New Musical Express* /*NME*/. Redkeje nam je prišel pod roko ameriški *Rolling Stone*, resni časopisi glasbene industrije, kot *Billboard* ali *Downbeat*, pa so bili za nas predragi.

Med seboj, s Sušnikovo pomočjo, pa tudi z oglasi v glasbenem tisku, smo si pomagali tudi glede tega, kako priti do novih plošč. Praktično vsa glasba, ki nas je zanimala, je bila na *long play* /*LP*/ vinilnih ploščah, takrat v veliki večini že v stereo tehniki. Bližnji kraji v Avstriji so bili z glasbo, zanimivo za nas, zelo slabo založeni, do bolje založenega Trsta ali Gorice pa je bilo v času brez avtocest in lastnih avtov iz Velenja razmeroma daleč. Zato smo največ naročali iz tujine. Okoli 1970 so bile še razmeroma poceni, najbolj pa se je splačalo naročiti po dve skupaj. Predvsem rock smo naročali največ iz Anglije (najbolj znana firma je bila *Tandy's*), vir za progresivni jazz pa je (resda zlasti kasneje, sredi 70. let) bil nemški *ECM*.

V prvem letniku gimnazije smo bili še zelo slabo založeni z gramofoni. Spominjam se, da smo naš prvi LP, *Led Zeppelin II* (nekdo iz našega razreda, Iztok ali Stane, ga je kupil od četrtošolca Janija Košana) poslušali pri meni doma na mono gramofonu, ki je imel zvočnik v pokrovu. V naslednjih letih smo si vsi kupili stereo gramofone, ki so imeli posebej ojačevalec in dve škatli z zvočniki. Pogovarjanje o najustreznejši in najboljši opremi, kje jo dobiti poceni in kako jo 'prešvercati' v Jugoslavijo (saj pri nas takrat ni bilo primerljivo kvalitetnih naprav za poslušanje) je postalo stalnica.

V tistih časih je bila televizija vsakodnevna zabava za vso družino, televizorji pa so kraljevali v dnevni sobi. Mladi smo se pred njo umikali, ker ni imela za nas nič zanimivega. Staršem, ki so zrasli ob povsem drugačni glasbi, se je to, kar smo poslušali,

4. b gimnazije Velenje v šolskem letu 1971/72, aktivisti rocka: četrty z leve sedi Stane Borovnik, šesti Jože Vogrinc in sedmi Peter Rihtarič Pec

zdelo divje, razglašeno, nerazumljivo, tuje. Prostor za gramofon in poslušanje je bila 'otročka soba', pa najsi v skupinah prijateljev ali v dvoje (še posebej, če staršev ni bilo doma), bodisi, če smo bili sami. Slušalk takrat še ni bilo, obtožba, da je glasba preglasna, pa je bila stalnica – od staršev, sosedov, učiteljev. Poslušal sem tako, da sem se ulegel na preprogo, z glavo med zvočnikoma. Seveda smo hoteli, da nas glasba 'zadene' – nekako takrat je nastal tudi ta izraz, ki je prenesel idejo o totalni popotitvi telesa v tisto, kar je oznanjal zven, s stanja opitosti ali zakajenosti na zamaknjenje v glasbi.

Na prehodu v 70. leta svetovnih glasbenikov, vsaj rockovskih, v Sloveniji (in širše v SFRJ) praktično ni bilo mogoče videti in slišati v živo.³ Po zaslugi ljubljanskega festivala jazza in podpore jazzu na RTV Ljubljana je bilo na tem področju nekoliko bolje. Zato smo v 70. letih začeli potovati na koncerte v tujino. Sprva so bili to predvsem poletni festivali rocka in jazza (npr. Reading v Angliji, Moers v Zahodni Nemčiji in Montreux v Švici) in koncerti blizu Slovenije, zlasti v severovzhodni Italiji (Pink Floyd so, recimo, nastopili v amfiteatru v Veroni). V Jugoslaviji glasbeniki s koreninami v rocku v tistem času niso mogli upati na predvajanje po radiu in snemanje plošč z radikalno rockovsko glasbo, zato so bile uspešne le tiste skupine, ki so se prilagodile pop okusu (Korni Grupa, Indexi, Grupa 220 idr., v Sloveniji Mladi levi in Bele vrane).

Res je, da je v Mladinskem klubu na Tomšičevi ulici v Velenju kdaj nastopila tudi kakšna 'trda' rock skupina, npr. Sinovi, in da so tudi Mladi levi na takih nastopih, če se je publika ustrezno odzivala, igrala bolj 'progresivno'. Vendar pa smo bili okrog 1970 privrženci rocka redki. Prireditve, kjer so rock skupine igrale, so bile plesi. Občinstvo je prišlo plesat in se spogledovat z nasprotnim spolom.

Ko smo si gimnazijci 1971 izbrili 'vesele petke', kjer smo se v polnadzorovani obliki lahko družili ob poslušanju glasbe s plošč, ki smo jo izbirali sami, je še vedno izstopala napetost med standardnimi plesnimi komadi in 'progresivno' glasbo (recimo, dolgimi blues-rockovskimi komadi z dolgimi instrumentalnimi soli, npr. *Goin' Home* od Ten Years After ali *In A Gadda Da Vida* od Iron Butterfly, da ne omenjam zafrkantskih komadov Franka Zappe ali indijskih rag Ravija Shankarja). Poleti 1972 smo prodrli celo na velenjski bazen, kjer se je ob poletnih večerih tudi plesalo. Rock je do takrat postal že prevladujoč okus med mladimi in zdaj smo tisti, ki smo se šli didžeje, za ples predvajali ritmično preprostejšo krajšo rock skladbo, med odmori pa zahtevnejšo improvizirano glasbo različnih zvrsti, od rocka prek jazza do elektronike in neevropskih godb.

3 Do 1972 se spominjam edino ljubljanskih koncertov skupin Blood, Sweat & Tears in Brian Auger's Oblivion Express.

Za resne poslušalce najzahtevnejše opravilo je bilo seznanjanje z novimi ploščami. Do informacij o izidih plošč je bilo lahko priti; problem je bil, kje jih slišati. Nacionalni radii so bili v Jugoslaviji in v sosednjih deželah glasbeno enako starokopitni in so predvajali kvečjemu uspešnice, ne pa tistega, kar je zanimalo nas: cel album, se pravi, praviloma po nekaj skladb, s po petnajst do dvajset minutami glasbe, na vsaki strani LP plošče. Fanatično zabeležene smo imeli oddaje, kjer si lahko slišal kakšen komad z LP plošče, recimo, Jimija Hendrixa: npr. v popoldanski mladinski oddaji na 3. programu *Österreich Drei* ali enkrat na teden v oddaji *Rezervirano za mlade* na Radiu Ljubljana, ki jo je imel takrat še srednješolec iz Kopra, naš letnik, kasnejši režiser, Franci Slak. Sploh smo imeli Koprčane in Novogoričane za privilegirane, saj so v Trstu in Gorici lahko prišli do LP plošč, ki so jih nabavljale specializirane trgovine, prav tako pa Ljubljancane, ki so lahko poslušali Radio Študent.

Pravkar zapisano velja seveda za UKV radio, ki je edini imel konstantno jakost zvoka. Nekaj več rocka z albumov so predvajale nekatere tuje postaje na srednjem ali celo kratkem valu, ki pa so jih naši radii lovili nezanesljivo in so 'požrli' velike dele skladb (da statike in drugih 'vesoljskih' šumov in prasketa niti ne omenjam!). Rock so nam Vzhodnjakom z veseljem pošiljali čez mejo s propagandnih postaj na kratkem valu (*Radio Svobodna Evropa*), z AFN (*American Forces Network*, z rockom za ameriške vojake v Zahodni Evropi in druge slušne prostovoljce). Za nas centralnega pomena pa je bil Radio Luxembourg. Oddajal je na srednjem valu in imel solidne didžeje, ki so imeli oddaje v angleščini in v nočnih urah so predvajali po cele strani novih plošč. Prestižna oddaja je bila *Kid Jensen's Another Dimension*, ki je trajala od polnoči pa do treh. Navadno sem jo poslušal na tranzistorju pod odejo – ne le, da ne bi motil sestre, ki je spala v isti sobi, pač pa zlasti zato, ker mi starši ne bi dovolili, da sem buden sredi noči.

*

Pogled z okna gimnazije

gimnaziji, in je uspešno pripravilo eno gledališko uprizoritev, več proslav, številko gimnazijskega glasila in še marsikaj, na kar sem pozabil.

Kot subkulturi nam je dalo največ samozvesti to, da nam je v šolskem letu 1971/2 Lado Planko, ki je bil sodelavec študentskega lista in je prvi pri nas pisal o free jazzu, v šolo prinesel *Tribuno*. Takrat je bil njen likovni urednik Kostja Gatnik, v nadaljevanjih je objavljala 'Biblijo' kontrakulture, *Do It!* Jerryja Rubina, pisala je o študentskem gibanju, underground filmu, beat literaturi. Takoj smo se prepoznali v njej in se ob njenem zgledu opogumili, da javno manifestiramo svojo pripadnost svetovnemu gibanju.

Nismo bili ne prvi, ne edini rockerji v Velenju. Iz naših vrst ni izšel noben resen rock glasbenik. Bili pa smo prvi, ki smo kot generacija prepoznali svojo pripadnost rocku za tako bistveno, da smo bili z njo pripravljeni zatežiti komurkoli. Oznanjevalci evangelija, skratka, če smem biti sarkastičen na lasten račun. Ali pa, rajši: aktivisti rocka. Za nazaj mi je ta oznaka bolj všeč.

Pri oblikah poslušanja sem se zadržal najdlje in nazadnje. To pa iz dveh razlogov. Prvi je kratko malo ta, da nakažem, kako popolnoma so bile okoliščine poslušanja različne od današnjih. Danes lahko poslušalec s pomočjo računalnika dostopa do vseh mogočih zvrsti glasbe od vsepovsod po svetu s pritiskom na gumb in je kljub občutku mnogih, da živijo v glasbenem mrtvilu, vendarle v enem mesecu v Sloveniji več kvalitetnih koncertov glasbenikov celega niza različnih zvrsti popularne godbe, kakor jih je bilo takrat v vsej Jugoslaviji v več letih. Za nas je bila poslušalska izkušnja predvsem poslušanje posnete glasbe. Informacij o izvajalcih smo bili lačni in so bili za nas včasih 'legendarni', že preden smo jih slišali. Hlepli smo za zvoki, ki so bili za nas redki in dragoceni, obenem pa so utelešali svobodno življenje, kakršnega smo si želeli.

Verjetno nas je prav redkost in nedostopnost glasbe, s katero smo se identificirali, pripeljala do tega, da smo jo ne samo fanatično iskali, ampak smo jo kot aktivisti branili in širili njeno popularnost – najprej med vrstniki in prijatelji, potem javno, v oblikah, kot so bile že omenjene kulturne prireditve na gimnaziji, 'veseli petki', ali predvajanje glasbe na bazenu. Gimnazijci, ki so poslušali rock, so bili tudi pomemben del kulturnega društva *Ivan Cankar*, ki se je takrat oblikovalo na

Z
G
O
D
B
A

od 80. dalje

Na Filozofski Fakulteti v Ljubljani je diplomirala iz sociologije kulture in zgodovine. Od leta 2011 je sodelavka Knjižnice Velenje.

»Her life was saved by rock'n'roll.«
(Velvet Underground)

Andreja Ažber

PRELOMNA OSEMDESETA V ŠALEŠKEM ROCK'N'ROLLU

Izbruh punka v Sloveniji in Jugoslaviji

Sredi sedemdesetih let se je svet soočal s prvo resno gospodarsko krizo po drugi svetovni vojni, z razmerami, ki so sprožile razmah ekonomskega neoliberalizma. V Jugoslaviji se kriza ni izrazila neposredno v veliki nezaposlenosti mladih in sindikalnih bojih kot v Veliki Britaniji, temveč v oviranju pretoka idej in dobrin, togosti političnih struktur ter občutku izgube prihodnosti. Slovenija je še doživljala razcvet bančništva, trgovine in turizma, saj učinkov ekonomske in politične liberalizacije Staneta Kavčiča iz šestdesetih let ni bilo moč presekati na mah, vendar je ekonomijo prav tedaj pretresla naftna kriza. Punk se je v danih razmerah vzpostavil kot politična drža in kulturna forma. Njegov namen je bil predvsem širjenje javnega prostora in izražanje drugačnosti zunaj okvirov uradnih institucij.¹ Seveda pa je bil politično nekorekten in vladajoča ideologija ga je dojemala skoraj kot terorističen pojav.² Punk kot kulturna forma je izbruhnil znotraj rocka kot pospešek, ki je rocku dal življenjsko energijo,³ hkrati pa je bil tudi edina mogoča alternativa suhoparni socialistični ljubiteljski kulturi na eni strani in formalni modernistični logiki na področju umetnosti na drugi. Bil je glas nove generacije istih družbenih slojev, iz katerih so izšli 'bitlsi' v 60. letih. Prvi pristaši punka v Sloveniji niso bili delavska subkultura, vendar so pogosto prihajali iz industrijskega okolja s tradicijo uporništv. Večinoma so bili srednješolci in študentje s solidnim znanjem angleščine, ki jim je rock'n'roll že prej pomenil pomembno življenjsko izbiro. Izbruh punka v nekdanji Socialistični republiki Sloveniji se je zgodil skoraj sočasno s tistim v Veliki Britaniji.⁴ Po Titovi smrti leta 1980 so se začele gospodarske razmere izrazito slabšati.

- 1 Političnost punka izhaja iz tega, da je artikuliral neko življenjsko izkušnjo mladih v zaostreni estetski obliki in je zato bil nevzdržen za režim, ki je svojo legitimacijo iskal v obljubljanju prihodnosti tej generaciji, hkrati pa je ohranjal tudi subverzivne hedonistične prvine rock'n'roll veteranov, izražene v geslu 'Sex and drugs and rock'n'roll' (povzeto po Jožetu Vogrincu, Eseji ob poslušanju glasbe).
- 2 Čeprav se je v osemdesetih letih družbena klima sprostila, je oblast na širjenje punkovske subkulture v Sloveniji reagirala skrajno represivno, z različnimi načini preganjanja punkerjev. Vrhunec represije je bila zmontirana nacipunk afera v Ljubljani, skonstruirana na podoben način kot afera o Črnih mačkah beatniške ljubljanske subkulture. (povzeto po Gregorju Tomcu, Druga Slovenija).
- 3 V sedemdesetih so si številni ustvarjalci zvrsti progresivnega rocka (predvsem jazz-rocka in simfo-rocka) začeli pripisovati status velikih umetnikov, struktura in razvlečena dolgotrajnost njihovih kompozicij pa sta se približevali konvencijam simfonij klasične glasbe. Punk je razbijal dinovavre stadionskega rocka, rock'n'roll vrnil nazaj k njegovim koreninam in ga osvežil z novo ostrino in preprostostjo bluesovske kombinacije treh akordov.
- 4 Pankrti so se prvič predstavili 18. oktobra 1977 na Gimnaziji Moste. Na tem legendarnem koncertu so igrali priredbe bandov Sex Pistols, The Clash in New York Dolls.

Punkovske provokacije je nadgradil novi val, ki je vključeval spekter raznolikih glasbenih zvrsti: funka, reggaea in elektronske glasbe. Jugoslovanski novi val je konec sedemdesetih in začetku osemdesetih izražal novo senzibilnost mladih, ki so občutke letargije preganjali z novimi načini ustvarjalnosti.⁵

Konec sedemdesetih in v začetku osemdesetih so se v Sloveniji pojavili prvi zasebni studii, ki so spodbudili razvoj punka in novega vala. Punk je vzpostavil maksimo DIY ('do it yourself' oziroma 'naredi sam'), ki mladež spodbuja k ustanavljanju bandov in t. i. neodvisnih založb plošč. Studii so bili namreč pred izbruhom punka izključno profesionalni in so pripadali tradicionalnim RTV hišam, punkerji pa niso zaupali BOFs ('boring old farts'; 'dolgočasnim starim prdcem'), kot so poimenovali producente in založnike s tradicionalnih založb. Vzpostavitev dostopnejših zasebnih studiev je odigrala pomembno vlogo pri uveljavitvi rocka kot množične kulture in razširila obstoječe kanale komunikacije z razmeroma poceni pogoji za delo in z uvedbo demo-posnetkov – zvočnih izkaznic avtorja/izvajalca. Slovenski punk je spremenil tokove na domačem medijskem in glasbenem tržišču, s svojimi izdajami in z njihovo navzočnostjo v medijih pa se je tudi družbeno in kulturno osmislil.

Lokalna rock'n'roll scena v osemdesetih

Sredi sedemdesetih je bila jugoslovanska rock-ovska scena v širokem razmahu, rock pa se je dokončno uveljavil tudi na radijskih postajah in v industriji plošč po vsej Jugoslaviji ter postal del etablirane mladinske kulture.⁶ V obdobju invazije punka 1977–1979 je večina najpopularnejših jugoslovanskih rock bandov še zmeraj igrala različne zvrsti klasičnega rocka: hard rock, pop rock in progresivni rock. Ko so se v letih 1977–1979 pojavili punkerski in novovalovski bandi, njihova geografska razporejenost ni obsegala celotne Jugoslavije in se ni ujemala z mejami republik. Pojavili so se v nekaj središčih na obeh straneh slovensko-hrvaške meje. Punkerska subkultura se je razvijala še počasneje, njena geografska navzočnost in razmerje do drugih lokalnih subkultur in kulturnih okolij pa sta bili še bolj zapleteni in od kraja do kraja različni.

Zaradi pomanjkanja ključnih pogojev se punk v Velenju ni razvil kot prepoznaven življenjski stil s svojimi zbirališči, kot npr. v Ljubljani in nekaterih drugih manjših slovenskih mestih.⁷ Mesto Velenje je bil tipičen otrok socializma v vseh odtenkih sivine, kar razkrivajo tudi prioritete vrednot v drugi sociološki raziskavi *Sociološke osnove dolgoročnega predvidevanja in planiranja družbenega razvoja občine Velenje* (1983), ki je bila napravljena v okviru interdisciplinarnega projekta *Velenje 2000*: v osemdesetih letih sta bila visoko vrednotena delo in tovarštvo, medtem ko so znanje, intelektualno in kreativno delo vredni celo omalovaževanja.⁸ Od sredine 60. do konca 80. let sta vzporedno potekala procesa suburbanizacije in urbanizacije mesta, rdeča nit razvoja mesta je bilo megalomanstvo: velika proizvodnja rudnika, močno onesnaževanje okolja, slabo urejen prometni sistem in dehumanizirano okolje sosesk. Velenjčani smo v sedemdesetih in osemdesetih doživeli največjo prisotnost ideologizacije v prostoru in razvoju mesta: preimenovanje v Titovo Velenje, glavne mestne ulice so dobile ime po socialističnih veljakah in postavljenih je bilo nekaj monumentalnih spomenikov. Drugi val priseljevanja iz drugih delov Jugoslavije 1971–1981 je

Fotoklub Zrno – Galerija Mesnica, razglednica, foto: Stane Jeršič

5 »Težko je v nekaj stavkih povedati, kaj je novi val. Zagotovo je bil nova čustvenost, ki je prodrla na sceno, nova mladost, ki se je hotela izraziti na nov, drugačen način,« Momčilo Rajin, srbski umetnostni zgodovinar v filmu *Ekatarina velika – Kot bi bilo nekoč* režiserja Dušana Vesića (2009).

Leta 1979 sta bila punk rock in novi val (new wave) sopomenki za večino rock kritikov, glasbenikov in poslušalcev; nato so se mediji in glasbeni založniki želeli otresti političnega naboja punka in začeli uporabljati nevtralen termin novi val, kar so iz komercialnih razlogov prevzeli tudi številni bandi. Pankrti so kot ena redkih izjem vztrajali pri oznaki punk. V glasbenih enciklopedijah je novi val označevalec širokega spektra glasbenih zvrsti in podzvrsti, vse od ostrega postpunka in plesnih ritmov funka do mehkejšega elektropopa.

6 Nagrado 'Sedem sekretarjev SKOJ' je že leta 1975 dobil Marko Breclj za legendarni LP *Coctail*, pozneje pa je bila podeljena še makedonskim rockerjem Leb i sol (1978), Lačnemu Franzu (1981), Pankrtom (1980), novosadski Luni (1984) in beograjski Ekatarini Veliki (1986).

7 Mesta, kjer je nastal punk, so bila najzahodnejša večja mesta v Jugoslaviji, kjer so ljudje lahko vsak dan primerjali rastočo vrzel med jugoslovanskim in zahodnjaškim življenjskim standardom sosedov in vsak dan spremljali deregulirano in amerikanizirano italijansko medijsko krajino. Možnosti za koncerte punkerjev je bilo malo in to ne v dvoranh sredi mest, temveč v majhnih prostorih na mestnih obrobjih. (Jože Vogrinc, *Eseji ob poslušanju*)

8 Po dvajsetih letih je bilo Velenje že drugič predmet celovitega sociološkega raziskovanja. Uporabili so anketo in nestandardizirane intervjuje z 'dobro informiranimi občani'. Razlika med prvo raziskavo z naslovom *Ljudje v novem mestu* (1965) in drugo sociološko raziskavo je v tem, da so Velenjčani v šestdesetih letih čutili pomanjkanje predvsem kulturnega in družabnega življenja, v osemdesetih pa so zaradi nizke izobrazbene strukture in pomanjkanja humanistične inteligence vrednote in prioritete drugačne. (Drago Martinšek, *Načrtovanje prostorskega razvoja Velenja od nastanka modernega mesta do danes*)

spodbudil proces ruralizacije mesta, še zlasti v življenjskih stilih priseljencev iz drugih delov Jugoslavije, predvsem BiH.⁹ Hkrati z vnesenimi podeželskimi stilskimi prviniami so se na javnih zgradbah v centralnem delu mesta pojavili subkulturni grafiti.

Velenjska rock'n'roll subkultura konec sedemdesetih in v začetku osemdesetih še zmeraj ni imela svojega javnega prostora za druženje in izražanje novih idej, peščica gostinskih lokalov pa se je zapirala že ob desetih zvečer. Ljubitelji rock godbe različnih zvrsti smo doma poslušali plošče in kasete ter se družili na temelju občutkov pripadnosti. Bili smo uporniki, a ne konkretno proti tedanjemu političnemu sistemu, temveč bolj v rock'n'roll smislu upora proti avtoritetam nasploh. Zbirali smo se v še zmeraj priljubljenem Delavskem klubu, kjer smo zasedali 'štamtiše' s kockastimi prti, v KSC-ju (danes Lucifer), v Karaki, pozneje še v novih zasebnih lokalih na Kardeljevi ploščadi (Zeleni bar, Bay, Ski bar, Floyd bar), v M4 in Sky baru na Velenjskem gradu. V osemdesetih se je žurersko nočno življenje razmahnilo po prvih diskotekah:¹⁰ Flecku – pozneje Super Liju, Discu na Trebeliškem, Pirelliju in Podbregarju v Šoštanju ter v klubu Rdeča vrtnica. Na plesiščih je prevladoval disco kot dominantna oblika popa. Sredi osemdesetih je zavladala prava fleckomanija,¹¹ saj je bil zatohel majhen disko v podhodu Mastodont edino

Boris Bele, vokalist Buldožerjev v klubu Rdeča vrtnica, fotomontaža

nočno zabavišče, kjer smo se drenjali zabave željni Velenjčani različnih generacij in glasbenih okusov. Želja po druženju in zabavi je preglasila neznosno plehkost disco štanc in še tako zahtevna rockerska duša je bila v takih razmerah zadovoljna tudi s kakim solidnim pop rock komadom, ki si ga doma sicer nikoli ne bi zavrtela na svojih nosilcih zvoka. Plesi so bili v Domu krajanov na Konovem, v telovadnicah in avlah osnovnih šol in na RŠC, koncerti rock bandov pa v Rdeči dvorani, v Klubu Rdeča Vrtnica (Lačni Franz, Buldožer, Bijelo Dugme, Let 3, Miladojka YouNeed itd.), priložnostno tudi v Družbeni prehrani (Miladojka Youneed, It's Not 4 Sale). Pred Galerijo Mesnica so igrale manjše zasedbe. Leta 1981 je rock'n'roll postal del etabrirane mladinske kulture tudi v Velenju, saj je tedaj OK ZSMS prvič organizirala rock koncert ob dnevu mladosti v Rdeči dvorani, v naslednjih letih (do leta 1986) pa so se šaleški bandi predstavljali domačemu občinstvu na Titovem trgu.

Za to obdobje je značilno, da sta od 'profesionalnih' institucij imela pomembno vlogo pri uveljavljanju alternativne glasbene (kulturne) scene Zveza socialistične mladine, in od konca osemdesetih do ustanovitve Mladinskega centra leta 1997 Kulturni center Ivana Napotnika, ki je mladinsko kulturo podpiral organizacijsko in finančno. Sicer pa so z roko v roki delovali Kino 16, Fotoklub Zrno in Stiskarna. Nekaj rock koncertov je bilo tudi v dvorani Doma kulture Velenje, mdr. legendarni Buldožerji in prva slovenska heavy metal skupina Pomaranča.

Velenjska mladina se je v začetku osemdesetih delila na frike, ki so poslušali rock, in na šminkerje, pristaše disco in plesne pop glasbe. Pozneje se je znaten del frikov preobrazil v alternativce. Alternativci in friki smo prezirali šminkerje, a smo se zaradi pomanjkanja rockerskih družabnih prizorišč vseeno redno pojavljali na njihovih disco plesih na Konovem in s pijačo podkupovali didžeja, da je zavrtel kak rockerski komad; ponavadi je bil to Billy Idol ali pa neuničljiva 'rock himna' Joan Jett, skupaj s katero so *I love rock'n'roll* skandirali tudi šminkerji. Za razliko od prejšnje generacije, ki je glasbenim novostim lahko sledila samo s poslušanjem lestvice *top twenty* slovitega Radia Luxembourg, je bil slovenski medijski prostor konec sedemdesetih odprt za novosti¹². Mladi smo na nacionalnem radiu lahko sledili vsem novostim popularne glasbe na lestvicah popularnosti *Popularnih*

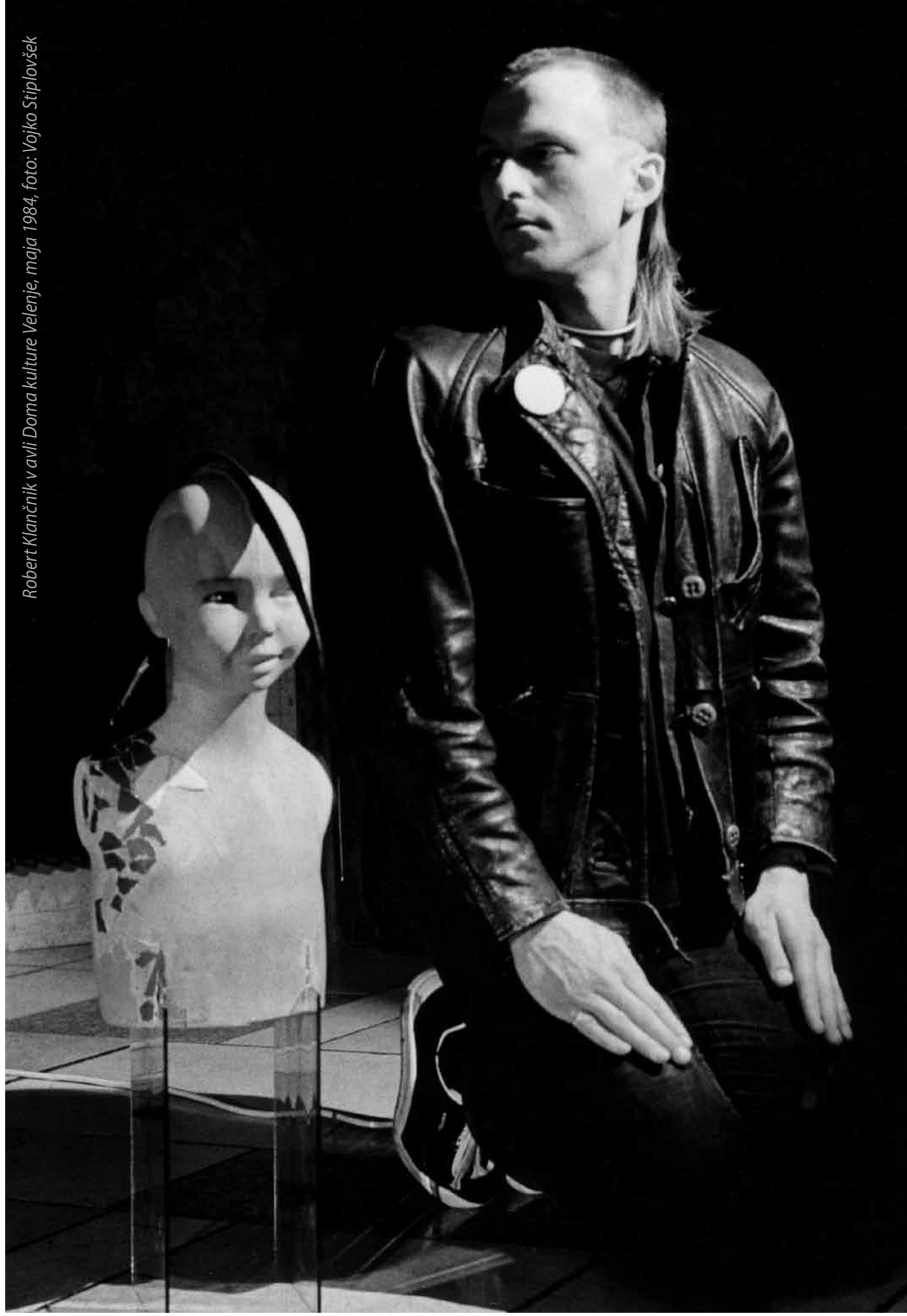
9 Ker novi priseljenci praviloma prihajajo iz najbolj zaostalih ruralnih okolij, se zaradi pomanjkanja urbanih, oziroma meščanskih navad vnašajo v urbano okolje povsem nesprejemljivi pojavi. V najbolj dehumaniziranih soseskah so vse pogostejši vzreje živali (tudi svinj) v kopalnicah in na balkonih, v samem mestu in ob nezazidanih robovih mesta nastajajo na črno zgrajene in estetsko neprimerne vrtničarske plantaže. (Drago Martinšek, Načrtovanje prostorskega razvoja Velenja od nastanka modernega mesta do danes)

10 Prve diskoteke so obstajale že v 40. letih 20. stoletja. Diskoteka pomeni dobesedno 'kraj za hrambo plošč', izpeljana je iz francoske besede za knjižnico, biblioteko. Med drugo svetovno vojno so nacisti v okupirani Franciji prepovedali poslušanje ameriške glasbe in plesanje nanjo. Francosko odporniško gibanje je skrivoma vrtelo afroameriški jazz v zasilnih, mračnih kletnih zbirališčih. Izraz discotheque je dobil širše pomene in se sredi 70. razmahnil po vsem svetu. (Enciklopedija glasbe)

11 »Disco Fleck je v naši dolini primer uspešnosti, celo tako velik, da se tako imenovanemu družbenemu sektorju smeji v brk in žanje publiko, uspehe, denar in popularnost. Vse skupaj je pač noro kot dejstvo: odjemalci so povsem naravni in normalni ljudje, ki želijo nekajkrat na mesec (teden) biti odštekanji, se zabavati, sprostiti, družiti. 'Množična kultura' je tako tudi v našem mestu končno našla svoj prostor.« Utrinki kritičnega zapisa Fleckomanija, Naš čas, 15. maj 1986, str. 5, zapisal Kino16

12 »Andrej Šifer je bil urednik oddaje Rock'n'roll v vsako slovensko vas na Valu 202, v kateri se je prvič v Sloveniji javno vrtel punk – Sex Pistols in The Clash.« (Igor Vidmar v dokumentarcu *Dolgcajt*). Oddaja se je predvajala ob petkih, v njej sta sodelovala tudi Damjan Ovsec in Marjan Paternoster. Leta 1978 se je ob petkih zvečer na drugem programu začelo gostovanje RŠ-a pod naslovom *3.000 sekund Radia Student*.

Robert Klančnik v avli Doma kulture Velenje, maja 1984, foto: Vojko Stiplovšek

20 in *Stop pops 20*, rock'n'rollu pa so bile namenjene tudi prve oddaje. Na Radiu Koper/Capodistria so že sredi sedemdesetih predvajali oddajo *Vročih sto kilovatov*, prav tedaj pa je tudi prvi glasbeni urednik na nacionalnem radiu Rihard Kislih vrtel kakovosten progresivni rock (King Crimson, Edgar Broughton Band, Spooky Tooth, ...) v oddajah *Rezervirano za mlade* in *Za mladi svet*. Leta 1979 je glasbeni urednik Dragan Bulič zasnoval oddajo *SOS* (v soboto obujamo spomine), v kateri je predvajal rock 60. in 70 let, na malih zaslonih v Sloveniji in delu Italije pa se je pojavila revolucionarna oddaja *Alta Pressione* (Visok pritisk), ki je že dve leti pred MTV-jem predvajala glasbene videospote. Popularni voditelj Dario Diviaci in režiser Peter Juratovec sta svoj izvirni projekt leta 1981 nadgradila z oddajo *Videomix*, v kateri so prek telefonov lahko sodelovali tudi gledalci, ta koncept pa je postal standard za kontaktne glasbene oddaje po vsem svetu.

Od leta 1981, ko je prvi ideolog punka v Sloveniji Igor Vidmar začel pripravljati nedeljske oddaje *Drugi val* na II. Programu Radia Slovenija, smo prišli na svoj račun tudi šaleški ljubitelji alternativnega novega rocka, ki nismo lovili frekvenc Radia Študent.¹³ Z novimi glasbenimi tokovi nas je na začetku osemdesetih seznanjal tudi Stane Kajtna Medžji; z Radia Študent je pri-
našal vinilke z aktualno novovalovsko glasbo, ki smo si jo potem presnemavali na avdio kasete. Še prej pa sta na ustvarjalnost šaleških progresivnih rockerjev in zgodnjih alternativcev izrazito vplivala glasbena opusa Franka Zappe in Louja Reeda, ki so ju šaleški rockerski navdušenci prinesli iz tujine.

Imidži konec sedemdesetih in v osemdesetih na naši lokalni sceni niso bili preveč izraziti. Trend šminkerske mode je prinesel telirane suknjiče s podloženimi rameni, široke hlače z visokimi pasovi, bujne frizure ter močne in kontrastne barve oblačil. Friki oziroma rockerji smo nosili oprijete kavbojke, majice in srajce, džins ali usnjene džekije, konec sedemdesetih pa večinoma še dolge lase. Tudi izrazitega zgodnjega punk imidža oblačil iz uničenega in strganega blaga in nakita iz železnih verig, tetoviranja in prebadanja telesa pri nas ni bilo; avtentičnega punkerja, skreiranega po zamislih slovite britanske modne kreatorke Vivienne Westwood,¹⁴ si lahko srečal le v Ljubljani. V začetku osemdesetih se je v Šaleški dolini izoblikoval svojstven novovalovski imidž: črna barva se je kombinirala z živimi barvnimi odtenki rdeče, oranžne in vijolične, nosili smo kratke frizure, usnjene plašče in suknjiče z obveznimi bedži.

Glasbena oprema je bila še zmeraj težko dostopna, deloma tudi zaradi denarja. Pri nas se je sicer dobila glasbena oprema slabše kakovosti iz vzhodne Evrope, kakovostne blagovne znamke (električne kitare Gibson, Fender, ojačevalci Marshall) so se nakupovali v Avstriji in Nemčiji, igle za gramofon v Muenchnu, strune pa v Avstriji in Italiji. Člani različnih bandov so si posojali glasbeno opremo in včasih na en ojačevalec priključili dve električni kitari.

Velenjska rock godba v osemdesetih

Konec sedemdesetih in v zgodnjih osemdesetih so vzniknile prve rock zasedbe, ki so se v naslednjih desetletjih uveljavile v širšem slovenskem in jugoslovanskem prostoru, pa tudi tiste, ki so le kratek čas delovale znotraj lokalnih meja. Preden na kratko preletimo uspešne (z)godbe najodmevnejših šaleških bandov, je vsekakor treba omeniti zasedbi Izziv/ Wiskozniči in H2SO4, saj sta bili odskočna deska v glasbeni karieri nekaterih članov Šank rocka in Chateauja. H2SO4 so imeli svoj prvi koncert v glasbeni učilnici OŠ Gustava Šiliha, igrali so različne zvrsti rock'n'rolla, tudi takrat zelo popularen ska. Številni bandi so vadili v garažah in zakloniščih, vendar so kmalu razpadli zaradi različnih razlogov, žal tudi zaradi pomanjkanja denarja.

Šank Rock

Prvotna zasedba Šank Rocka¹⁵ se je kmalu preimenovala v Fenix. Njihov hard rock je bil precej trši in udarnejši kot poznejša melodična različica uradnega Šank Rocka, na njihovih koncertih pa je najbolj zažigal komad *Mrtvec na podstrešju*. Zasedba Fenix se je nato razcepila na dva dela in po odhodu ritem kitarista in pevcu spet postala Šank Rock. Vadili so v hiši Jožice Razbor-
nik pod Šmarško cerkvijo, kjer sta bila velikega gostoljubja deležna tudi banda Krvava Rosa in Nazaj k zvezdam. Šank rockerji so takoj po uradni ustanovitvi banda naredili prve studijske posnetke v ljubljanskem studiu Metro in igrali kot predskupina prve slovenske heavy metal zasedbe Pomaranča na koncertih po Sloveniji. Leta 1987 so pri založbi ZKP RTV Ljubljana izdali prvenec *Pridite na žur*, še pred izidom albuma pa so nastopili kot predskupina angleški heavy metal zasedbi U.F.O. v Ljubljani in Zagrebu. Pri različnih večjih slovenskih založbah so izdali 14 albumov in igrali na več kot tisoč koncertih po Sloveniji, na Hrvaškem, v

13 Vidmar je prav tega leta začel tudi s promocijo koncertne dejavnosti, ki se je od leta 1983 odvijala v okviru Škuc Ropota. Ljubljana se je v osemdesetih in devetdesetih zapisala med najpomembnejša koncertna prizorišča alternativne godbe v Evropi. V živo smo videli in slišali najeminentnejše predstavnike novega zvoka alternativnega rocka: Nico, Siouxsie and The Banshees, Einstürzende Neubauten, Killing Joke, Sonic Youth, Swans, The Gun Club, Crime and The City Solution, Lydia Lunch, The Fall, Diamanda Galás, Iggy Pop, Ramones, Nick Cave and The Bad Seeds, Henry Rollins, ...

14 Za prvimi punk kreacijami se je skrival tudi poslovni interes. Oblačila prvih angleških punkovskih skupin so namreč oblikovali modni butiki v londonskem Chelseaju (najbolj razvpita je bila trgovina, katere solastnik je bil kar sam Malcolm McLaren, menedžer Sex Pistolsov). Poleg črnih usnjenih suknjičev banda Ramones in varnostnih sponk inovatorja punk glasbe in mode Richarda Hella naj bi na videz punkovskih izvajalcev in njihove publike daleč najbolj vplivala Alice Cooper s svojo kričecho šokantnostjo ter David Bowie v svoji hladni in odmaknjeni podobi Ziggya Stardusta. (Peter Barbarič, Okopi slave)

15 Prvotna zasedba je bila povsem drugačna od poznejšega popularnega Šank Rocka, uradno ustanovljenega leta 1982. Bobnar Aleš Uranjek je bil edina stalnica banda že od samega (pra)začetka.

Jugoslaviji, Litvi, Italiji, Avstriji in Nemčiji. V svoji skoraj tridesetletni navzočnosti na slovenski rock sceni so imeli več premorov, v začetku leta 2011 pa so se dokončno razšli. Kot brezčasen melodičen hard rock band so z leti razvili svojstven glasbeni izraz, ki so ga poimenovali kar šank rock, k njihovi popularnosti pa sta veliko prispevala tudi šaleška literata Peter Rezman, avtor skoraj vseh besedil in največjih uspešnic na albumih *Dobro in zlo* (1988) in *Jaz nimam noč za spanje* (1990), in Marjan Kukovec, avtor vseh besedil na albumu *Šank rock X* (1998) in nekaj besedil na albumu *Vzemi ali pusti* (2003).

Chateau

Prva zasedba se je kmalu po ustanovitvi leta 1986 predstavila na prvih nastopih in v studiu Metro v Ljubljani posnela štiri komade, ki so jih najprej posneli na analogni trak in nato prinesli h glasbenemu uredniku Lojzetu Kožarju na RTV Ljubljana. Glasbeno so se usmerili v pop rock z ljubezenskimi besedili, večglasne vokalne linije pa so včasih podkrepili z ženskimi spremljevalnimi vokali. Imidž za fotografranje – natupirani lasje, make up in oprijete hlače – so povzeli po bandu Bon Jovi. Na radijskih postajah se je vrtel njihov prvi hit *Ljubezen čez počitnice*, kot prvi večji uspeh pa beležijo uvrstitev na Pop delavnico s pesmijo *Ne laži mi*. Leta 1990 je na kaseti izšel njihov prvenec *Tvoje oči*, naslednje leto pa so na Pop delavnici zmagali s pesmijo *Objemi me* in posneli kaseto z istim naslovom. Kritiki so izražali pohvale, na letni izbor lestvice Stop pops 20 so se uvrstile kar tri njihove pesmi in posneli so nekaj video spotov. Prihod bivšega Šank Rock kitarista Zvoneta Hranjeca je leta 1991 zaznamoval prehod v njihovo najbolj uspešno in plodno obdobje v malce ostrejši instrumentalni liniji. Leta 1993 je na kaseti izšel njihov tretji album *Avantura* z najpopularnejšo *Lolo*, priredbo angleške skupine Kinks. Na nacionalnem radiu je bila zaradi 'kontroverznega besedila'¹⁶ nekaj časa prepovedana, in to dolgih triindvajset let po izidu izvirnika! Nekaj besedil so za Chateau napisali tudi Adi Smolar, Janez Zmazek Žan in Tomaž Domicelj, avtor besedila za ponarodelega *Mlinarja na Muri*, sicer priredbe pesmi *Boat on The River* ameriške skupine Styx. Sredi devetdesetih je prišlo do velikih sprememb v zasedbi, leta 1999 so se razšli, leta 2008 vnovič igrali v izvirni zasedbi in nato kmalu razpadli.

Nazaj k zvezdam in Slepo črevo

Zasedba Nazaj k zvezdam je bila v osemdesetih na lokalni rock'n'roll sceni navzoča kar nekaj let in se vmes preimenovala v Slepo črevo. Člani banda so se poznali že iz otroštva, svojih glasbenih ambicij pa niso usmerili v komercialen uspeh, temveč v kreativno izražanje svojih umetniških talentov. Igrali so kakovosten rock s pesniškimi besedili, večkrat začnjenimi s kančkom ironije. Iz njihovega prvega obdobja se mi je v spomin vtisnil komad *Kdo bo rešil Slovensko narodno gledališče*. Pred razpadom leta 1987 se jim je pridružila markantna pevka Metka Smirnov, prva in ena redkih vokalistk v zgodovini šaleške rock'n'roll scene.

Do-It in Mache

Skupina Do-It se je formirala leta 1979, vadili so doma pri Tomiju Praprotniku. Na samem začetku so se kot etno rock zasedba posvetili raziskovanju svetovnih etno ritmov na temelju improvizacije, pozneje so igrali blues in nato svoje kompozicije nadgradili še z jazzom. V tem obdobju so se napajali predvsem iz mojstrovin Franka Zappe. Nastopili so na Titovem trgu ob dnevu mladosti, leta 1981 pa so imeli koncert na Kulturnih dnevih Filozofske fakultete v Ljubljani. Večkrat so igrali tudi na otvoritvah likovnih razstav v Topolšici in Šoštanju; na otvoritvi slikarja Luka Šumnika so izvedli dolgotrajno improvizacijo komada *Mrtvaški marš*. Demo posnetke so posneli na navadne kasete na štiri kanalnem kasetofonu.

Leta 1982 se je zgodila manjša sprememba v zasedbi, band se je preimenoval v Mache in se pod vplivom novih glasbenih tokov preusmeril v ostrejši novi val. Leta 1983 so jih med nastopom na rock koncertu ob dnevu mladosti na Titovem trgu izklopili, ker so kar spontano skočili na oder, ne da bi se prej prijavili. Stremeli so k raziskovanju novih smeri v rock'n'rollu in uživali v svobodni ustvarjalnosti. Svojih ambicij niso usmerili v uspešno kariero avtentičnega rock'n'roll banda, vendar so se kljub temu prijavili na natečaj za nastop na festivalu Novi Rock in za las zgrešili uvrstitev. V samozaložbi so izdali kaseto *Mache*, ki so jo večkrat predvajali na Radiu Študent. Tomo Čonkaš je posnel glasbeni film *Čas sem vrgel stran?! z 8mm filmsko kamero*; njihovi štirje komadi, povezani v zgodbe, so sestavljali enega prvih montiranih videospotov. Leta 1987 so se razšli in se posvetili drugim glasbenim projektom.

Razmah lokalne alternativne kulture

Kino 16 in Stiskarna

Začetniki punka niso imeli ambicije spreminjanja sveta. Punk je kot kulturna forma in politična drža v Sloveniji sprožil niz alternativnih kulturnih praks in institucij ter kmalu prerasel v multimedijsko kulturno dejavnost. Alternativne prakse z drugačnimi idejami in načini razmišljanja se v Velenju niso najprej vzpostavile skozi alternativno godbo, temveč skozi alternativno

¹⁶ Pripoveduje o zmedu mladega tipčka, ki v londonskem klubu Soho vrže oko na transvestita z imenom Lola.

'Zidariji' pred kulturnim domom med koncertom proti drogam, na katerem so nastopili Šank Rock, Orleki in Demolition Group, 23. junija 1994. Dogodek sta organizirala LDS in Kulturni center Ivana Napotnika Velenje, foto: Aleš Ojsteršek

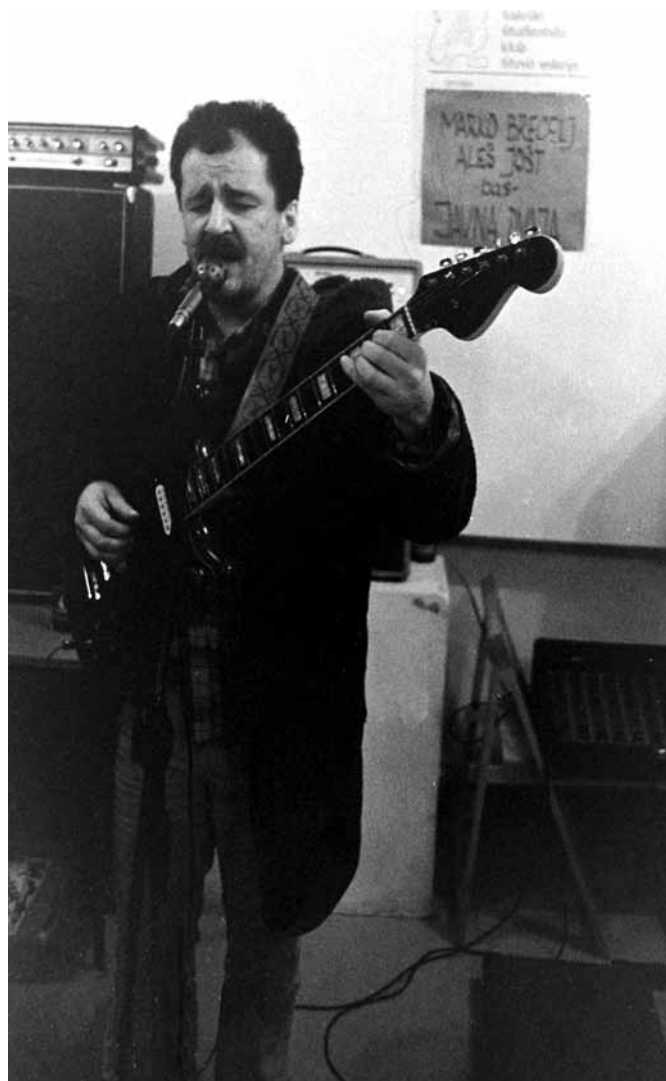
kinematografijo, zato kratek prelet zgodovine Kina 16 v tem kontekstu nikakor ne bo odveč. Sekcija Kina 16 je januarja 1984 v Knjižnici Kulturnega centra Ivana Napotnika v svoji prvi projekciji predstavila več avtorskih filmov iz ŠKUCove produkcije. Projekcije so se nato vrtele dvakrat na teden v kadalnici Doma kulture Velenje, ki jo je sekcija Kina 16 primerno uredila s pomočjo Kulturnega centra, junija 1985 pa je Kino 16 z ustanovnim občnim zborom začel s postopkom registracije v register društev in tako pridobil status društvenega kinematografa, kar mu je omogočilo neposredno povezovanje z distributerji. Kino 16 je bil združba ljubiteljev dobrega filma, ki je svoje delo opravljala prostovoljno in se ukvarjala predvsem s prikazovanjem nekomercialnih filmov v vseh filmskih tehnikah. Pri svojih projektih je uspešno sodeloval s ŠKUCem, Cankarjevim domom, Francoskim kulturnim centrom, zagrebškim Škucem in še drugimi jugoslovanskimi organizatorji nekomercialnih filmskih predstav. Leta 1986 je Kino 16 vzporedno s predstavljeno filmsko dejavnostjo vzpostavil lastno video produkcijo; ustanovljena je bila sekcija, ki se je ukvarjala z izdelavo avtorskih video izdelkov, redno predstavljala domače in tuje video produkcije, organizirala pogovore s filmskimi in video avtorji. Februarja 1985 smo videli tridnevno retrospektivo filmov režiserja Želimira Žilnika in na eni od projekcij gostili avtorja. Marca 1987 je bila prva filmska predstavitev Kina 16 v Stiskarni, adaptiranem večnamenskem kletnem prostoru Kulturnega doma. Ta prostor je kar nekaj časa združeval raznolike kulturne dogodke: filmske projekcije, gledališke predstave, literarne večere, glasbene koncerte, likovne in večmedijske predstave, okrogle mize, potopisna predavanja, nastope plesne skupine Media. V spomin sta se še posebej vtisnili odmevni likovni razstavi slikarja in glasbenika Igorja Koprivnika – Biggla ter multimedijskega kreativca Roberta Klančnika, ki je družbenokritično ost skozi svoje performanse usmeril na izpraznjeni diskurz samoupravnega socializma.¹⁷

Izgubljeni v MK S/tiskarna

V zadnjem obdobju delovanja Kina 16 je zanimanje za alternativno filmsko produkcijo izrazito upadlo, prizadevanja ustanoviteljev in glavnih akterjev pa se je usmerilo v nova civilno družbena gibanja, predvsem v ekologijo. Stiskarna, ki je dotlej spadala pod okrilje Kina 16, je leta 1988 postala MK S/tiskarna; do leta 1996 jo je vodil Tomi Matič, prej kinooperater 16mm filmov. Na ustanovnem sestanku – otvoritvenem večeru so bili poleg Tomija Matiča navzoči še: Matija Gorogranc, Jožica Kričej, Ljubo

¹⁷ Robert Klančnik je imel leta 1984 odmevno razstavo tudi v veceju Doma kulture v Velenju in 1985 v Kapelici na Kersnikovi 4 v Ljubljani: »Ponavadi nas stvari, na katere računamo kot na postranske, presenetijo. Design, ki ga je v svojih akcijah (glasba, dia, fotokopije, inštalacija) izvajal Robi Klančnik iz Titovega Velenja, lahko mirno postavimo v sam vrh postmodernističnega ustvarjanja pri nas. Njegov svet je poln emotivno – provokativnih sekvenc, poln postpankovskega duha, vendar zelo konstruktiven. Vsekakor je bila ena najboljših predstav ...« – recenzija v rubriki Biseri iz rum-peL kamre, Mladina, 10. 4. 1985.

Štica in Vane Gošnik, ki je lastnoročno napravil šank. Stiskarna je delovala ob petkih in sobotah, sprva se je vrtela samo glasba. Na tematskih glasbenih večerih so se predstavljali celotni albumi in deli opusa posameznih bandov in izvajalcev (Lou Reed, Sex Pistols, U2, The Clash, ...). V zgodnjem obdobju so se odvijali performansi in postavljale razstave, Bora Djorjdevič je imel samostojen pesniški večer. V Stiskarni sta vadila banda Look Green Go Purple in Res Nullius ter gledališka skupina Ane Kočar, v kateri je igral Marko Mandić. Poleti je na zidu pred Kulturnim domom razstavljala zagrebška subverzivna striparska skupina Bože sačuvaj. Moja prva glasbena asociacija na Stiskarno je komad *Izgubljeni* reškega banda Let 3, ki je tam nastopil tudi v živo, kot tudi še številni drugi pomembni bandi in izvajalci slovenske in jugoslovanske novorockovske scene: Grad, Hic et Nunc, Phantasmagoria, Epidemic Zone, Strelnikoff, It's Not 4 Sale, KBO!, Džukele, The Stuff. V Stiskarni smo se lahko vsak petek in soboto zvečer na plesišču izgubljali v ritmičnih najboljših rockačin jugoslovanskega novega vala in garažnega rocka. Še danes mi v glavi brni zaporedje udarne rock'n'roll trojke: *Izgubljeni* – Let 3, *Kreni prema meni* – Partibrejkers, *Balkan* – Azra. Od tujih zvonečih imen so bili na železnem repertoarju DJ Tomija Ramonesi in Iggy Pop – njegov *Passenger* je druga najpomembnejša glasbena asociacija na nepozabne stiskarniške rock'n'roll žure. Tomi Matič je bil leta 1988 tudi eden od ustanoviteljev in didžejev Kluba B-51 v kleti zaklonišča študentskih domov na Gerbičevi v Ljubljani, zato so se tamkajšnji koncerti bandov včasih že naslednji dan preselili v velenjsko Stiskarno. Stiskarna je kmalu izstopila iz okrilja Zveze kulturnih organizacij (ZKO) in je bila verjetno takrat edino samostojno panožno kulturno društvo v Jugoslaviji. Bila je pod budnim nadzorom takratne milice, ki je Tomiju Matiču kot vodji rock'n'roll kluba pripisala stereotipno etiketo narkomana in dilerja. Miličniki so ga nekajkrat pričakali kar pred plakatnim stebrom, ga odpeljali na kak samotni kraj in nato tam izpustili. Klub Stiskarna je v sodelovanju s Kulturnim centrom Ivana Napotnika Velenje pod generalnim pokroviteljstvom OK ZSMS na mestnem stadionu ob jezeru organiziral prvi rock festival Rock Velenje 90, kjer je 25. avgusta 1990 igralo devet bandov: Mizar, Let3, Grad, Majke, Epidemic Zone, Phantasmagoria, It's not 4 sale, Look Green Go purple, Pure Line (Avstrija). Po sporazumnem dogovoru s Tomijem Matičem sta vodenje Stiskarne za dve sezoni 1993/94 in 1994/95 prevzela Simon Hernaus in Žiga Jenko. Sestavljala sta program, izvedla koncerte, tudi festival kratkega filma, vrtela muziko. 29. maja 1993 je programski vodja Stiskarne Simon Hernaus v sodelovanju s Tomijem Matičem na Velenjskem gradu organiziral precej odmeven 'openair' koncert. Nastopili so štirje bandi: Majke, Messerschmitt, Stuff in Res Nullius. Ker v tem obdobju festivali še niso bili 'in', je bil obisk dejansko zelo velik, in to skoraj brez oglaševanja; le Tomi Matič je s svojimi kontakti uredil, da so na Radiu Študent lahko zastoj posneli džingl. V Velenje se je tisto noč preselilo veliko ljudi iz Ljubljane, pripeljali so se tudi bajkerji. Leta 1992 se je v peticiji za ustanovitev Mladinskega centra na neki drugi lokaciji, h kateremu naj bi se priključil tudi ŠŠK, zbralo 2000 podpisov, vendar se je ta želja uresničila šele leta 1997. ŠŠK je od leta 1991 deloval v kletnem prostoru Fotokluba Zrno. Stiskarno je od tedaj vsaj trikrat poskusil spraviti pod svoje okrilje, vendar je bil odpor rock'n'roll zanesenjakov vsakič premočan.¹⁸

Marko Breclj 1987 v Stiskarni na koncertu v organizaciji ŠŠK-ja, foto: Aleš Ojsteršek

¹⁸ Da je bila Stiskarna res nezaslišan kamen spotike, lahko mdr. preberemo tudi v zapisu Velenjska sramota avtorja Marjana Marinška (vodje prireditvene dejavnosti Kulturnega centra Ivan Napotnik Velenje), Naš čas, 13. januar 1994, str. 9. »V soboto, 8. januarja, do 13.30 je bilo okoli doma kulture pravo opustošenje. Koši za smeti so bili obrnjeni, po tleh razbite steklenice in odvrženi plastični kozarci. Razdejanje so videli gledališčniki iz Kranja, ki so ta dan prišli gostovat v 'kulturno' Velenje in niso mogli verjeti, da je kaj takega mogoče. Gostje v mladinskem klubu Stiskarna so imeli namreč 'zapozneno silvestrovanje' vse do 3.30 zjutraj, ko jim je hišnik doma kulture izklopil električni tok, sicer bi veseljačenje trajalo do jutra. Pred meseci, ko je bila v Velenju lovska razstava, so prišli lovci iz vse Slovenije in paradirali po Titovem trgu. Parkirali pa so sredi odvrženih steklenic za domom kulture. Takrat sem vodjo kluba opozoril, naj se kaj takega ne ponovi več. Nad tem naj se zamislijo tisti, ki dajejo denar za tovrstno kulturo.« Ob tem je treba poudariti, da je bilo Marinškovo mnenje osamljeno, kajti Vlado Vrbič, direktor Kulturnega centra Ivana Napotnika Velenje, je ves čas spodbujal in podpiral alternativno kulturno sceno.

Nočni klub Zoom

Že konec sedemdesetih let se je svojstvena alternativna scena vzpostavila tudi v Šoštanju, in to v zasebnem lokalu pri Tavčarju, pozneje preimenovanem v nočni klub Zoom. Najprej ga je upravljal Miran Tavčar, pozneje pa njegov brat Mitja. V začetnem obdobju je priložnostni didžej Stane Kajtna Medži predstavljal komade post punk bandov (Bauhaus, Joy Division, Killing Joke, Siouxsie and The Banshees, Cabaret Voltaire, ...). Pozneje sta za aktualno alternativno godbo poskrbela Mitja Tavčar in Robert Klančnik, ki sta redno poslušala *Drugi val* – nedeljske oddaje Igorja Vidmarja na drugem programu radia Ljubljana in nato v Muenchnu nakupovala aktualne CD-je alternativnega rocka, ki smo si jih presnemavali na avdio kasete. Nočni klub Zoom se mi je neizbrisno vtisnil v spomin, ker sem prav tam prvič slišala svoje najljubše post punk bande. Medtem ko si je bilo v običajnih diskotekah pri didžejih težko izprositi kakšen klasičen rockerski komad, smo v Šoštanju lahko plesali na *African Reggae* Nine Hagen in bili tako povsem v (plesnem) koraku z novim valom zahodnega sveta, v Zoom pa so se včasih prišli zabavati tudi Avstrijci. Slogan Zoomovcev je bil 'Brzina!' Vse se je dogajalo bliskovito, a so se stvari zaradi tega včasih precej zapletle. Prvoten je bil žur, subverzivnost je bila drugotnega pomena. V prostorih Zooma je bil sprva šank, prostor za biljard in fliperje ter majhno plesišče, po razširitvi lokala pa je bilo tudi nekaj razstav in plesna predstava Matjaža Fariča. AC/PC je bila blagovna znamka bedžev, ki sta jih izdelovala Ac Sagmeister in Peter Rihtarič Pec.

Res Nullius – tretja prelomnica v zgodovini slovenskega rock'n'rolla

Konec osemdesetih in v začetku devetdesetih je bil jugoslovanski rock'n'roll na vrhuncu. Rock'n'roll pokompilacije *Bombandiranje New Yorka*, ki je leta 1989 izšla pri založbi Slušaj najglasnije, je odjeknil tudi v Šaleški dolini. Avgusta 1990 smo namreč na prvem rock festivalu Rock Velenje 90 prvič slišali legendarni vinkovski band Majke. Tisti večer so poleg najeminentnejših predstavnikov novega pristnega garažnega rock'n'rolla in še drugih zvonečih imen jugoslovanskega novega rocka (Mizar, Let3) igrali tudi domačini Look Green Go Purple.

Po domačem podtalju so se že razlegali rifi, ritmi in stih članov banda Res Nullius, vodilnih predstavnikov garažnega rock'n'rolla z bluesovskimi prvinami. Leta 1991 so nas s svojim punkovsko naostrenim nastopom navdušili na svojem prvem uradnem¹⁹ koncertu v Velenju, nato pa še v ljubljanskem klubu B-51, kjer so s svojo izraznostjo takoj prepričali tudi glasbenega kritika in teoretika Marjana Ogrinca, ki jih je pozneje uvrstil v trojko najpomembnejših slovenskih rock'n'roll zasedb.²⁰ Leta 1992 so se kot prvi velenjski band predstavili na festivalu Novi rock v ljubljanskih Križankah, že naslednje leto pa v samozaložbi Stiskarna Records izdali prvenec z naslovom *No One Can Like The Drummer Man*, po mnenju kritikov enega najboljših rock'n'roll izdelkov devetdesetih, ki ga je produciral Janez Križaj. Sledili so redni koncerti po Sloveniji in na Hrvaškem, kjer so igrali skupaj z legendarnimi Partibrejkersi. Janez Križaj je produciral tudi njihov drugi album *Dead Town Dogs*, ki so ga leta 1994 posneli pri založbi Croatia Records, za pesem *Straight To The Hell* pa so posneli tudi svoj prvi videospot. Serijo koncertov po Sloveniji in tujini so leta 1995 zaključili kot predskupina na koncertu ameriške hardcore zasedbe Bad Brains v Ljubljani in na festivalu Novi rock, kjer so bili skupaj s hrvaško skupino Zadruga osrednji gostje večera. Glasbeni kritiki so vnovič izražali pohvale, ameriška revija *Flipside* pa jih je razglasila za eno najboljših punk rock skupin za nekdanjo železno zaveso. Leta 1997 so z novo ritem sekcijo prenovljeni Res Nullius pri založbi Statera izdali tretji album *Zdravo je biti divji*, ki ga je produciral Miro Kusačić (kitarist in pevec puljskega banda Messerschmitt). Album je v celoti posnet v slovenščini, kritiki pa so ga uvrstili v sam vrh slovenske rockovske ustvarjalnosti. Predstavili so ga na približno petdesetih koncertih po Sloveniji, na Hrvaškem in ZR Jugoslaviji. Leta 1999 so sodelovali v celovečernem filmu *Barabe* in zanj napisali dve avtorski

Res Nullius v Stiskarni, foto: Aleš Ojsteršek

19 Velenjčani smo lahko Res Nullius prvič slišali že leta 1989 na koncertu v domači Stiskarni in v Domu krajanov Konovo, nato so imeli obdobje predaha zaradi služenja vojaškega roka in iskanja bobnarja. Eno od prvotnih verzij komada *Mama* so posneli z ritem mašino.

20 »Buldožerji so prva, Pankrti druga in Res Nullius tretja prelomnica v zgodovini Slovenskega Rock'n'rolla.« Marjan Ogrinc v dokumentarcu *Dolgajc*. »Če so Buldožer izdali ploščo sedemdesetih, Pankrti ploščo osemdesetih, lahko za prvenec Res Nullius mirno trdimo, da je analogna plošča devedesetih, ki Slovenjo končno enakopravno uvršča na svetovni rockovski zemljevid vrhunske izraznosti in poetike ...« (Delo, kulturna stran št 7, 6. 1. 1994)

pesmi.²¹ Po krajšem premoru in vnovični menjavi ritem sekcije so leta 2003 pri ljubljanski založbi Nika izdali četrti album *Revolver ljubezni*, ki ga je produciral Aleš Uratnik, video spot za naslovno pesem *Revolver ljubezni* pa je RTV Slovenija proglasila za najboljšo video produkcijo v letu 2004 po izboru glasbenih urednikov. Leta 2004 so nastopili kot gostje na koncertu ameriške skupine Pixies v ljubljanskih Križankah. Po sedmih letih premora so jeseni 2010 v Glasbenem centru Pavarotti v Mostarju v sodelovanju z Žaretom Pakom posneli peti studijski album *Prekletih bazar*. Po skoraj četrto stoletja delovanja so konec leta 2013 v medijih naznanili razhod banda in svojim številnim zvestim privržencem odigrali poslovilne koncerte. Ker sem že na samem začetku ustvarjalne poti samotnih rock'n'roll jezdecev vedela, da bodo s svojim avtentičnim glasbenim izrazom in brezkompromisno držo izrazito zaznamovali zgodovino slovenskega rock'n'rolla, se lahko pridružim mnenju glasbenega kritika Gregorja Baumana: »Prepričan sem, da Zoki Benčič, Boštjan Senegačnik, Boštjan Časl in Janez Marin ne bodo dolgo zdržali brez rock'n'rolla, še zlasti zato, ker so ga vedno jemali tako zajebano resno.«²²

Tisoč milj od doma, tisoč do Velenja

Rock'n'roll se je v Sloveniji skozi šestdeseta in sedemdeseta leta soočal z ideološkimi in produkcijskimi težavami, skozi vsa osemdeseta pa so se spremembe, ki jih je prinesla (s punkom) vzpostavljena ločnica med starim in novim rockom, postopoma uveljavljale tudi v Šaleški dolini.

V zgodnjih osemdesetih so skoraj vse aktualne globalne zvrsti rock'n'rolla ustvarile svoj avtentičen lokalni izraz. Prve zasedbe Šank Rock/Fenix in najstniška zasedba Krvava Rosa so nažigale hard rock, zasedba Do-It je najprej igrala etno in nato progresivni rock ter se po preimenovanju v Mache usmerila v novi val. Skupini Nazaj k zvezdam in Slepo Črevo sta bili svojstveni rock zasedbi s pesniškimi besedili, komercialno najuspešnejša banda Šank Rock in Chateau pa sta bili v koraku z glavnim tokom melodičnega hard rocka²³ in pop rocka.

Medtem ko izbruh britanskega punka konec sedemdesetih v Šaleški dolini ni pustil vidnejših sledi, je poznejši tok novega vala spodbudil živahno ustvarjalnost v elektroniki. V drugi polovici osemdesetih je odkritje subverzivne drže ameriških protopunk bandov²⁴ navdihnili skupino Res Nullius, ki je pristno surovost detroitskega rock'n'rolla prestrelila z avtentičnim izrazom velenjskega industrijskega vsakdana.

Skozi osemdeseta se je vzpostavila alternativna kultura, ki je s kontinuiranim delovanjem pripeljala tudi do končnega cilja – ustanovitve mladinskega kluba eMČe placa Velenje in Mladinskega centra Velenje, kjer se nadaljujejo nadvse uspešne in zanimive (z)godbe ...

Plakat za dogodek v Zoomu

21 Komada *Tu sem da dajem in Neukročen* si skupaj z Res Nulliusi, ki jih posluša med vožnjo, prepeva tudi Jan Cvitkovič v filmu *Lahko noč gospodična* (2011) režiserja Metoda Pevca.

22 Res Nullius: Bilo je nekoč v Velenju, Dnevnik, 24. december 2013

23 Najuspešnejša banda melodičnega hard rocka Deff Leppard in ameriški Bon Jovi sta z najsodobnejšo tehnologijo, prebrisanim trženjem in obsežnimi turnejami dosegla velik komercialen uspeh in preživela revolucijo grungea, kar je uspelo le redkim. Ameriška skupina Foreigner je v 80. prodala neverjetnih 60 milijonov plošč. Še drugim velikim imenom stadionskega rocka (Aerosmith, Heart in Whitesnake) pa je do množične priljubljenosti pomagal tudi MTV. (Enciklopedija glasbe, str. 93)

24 Mišljeni sta skupini The Stooges in MC5. Protopunkovske skupine kot v vseh 'proto' žanrih lahko določimo šele retrospektivno, povečini jim je skupna subverzivna in proti esteblišmentu naravnana drža. (Enciklopedija glasbe, str. 87)

Šank Rock v klubu Rdeča vrtnica

Mache na Titovem trgu, 25. maja 1986

Literatura:

- Peter Barbarič: Okopi slave, štiri desetletja rock& popa, Vitrum, 1996.
- Alfonso Barry in drugi avtorji: Enciklopedija glasbe: od rocka, popa, jazz, bluesa in hiphopa do klasične glasbe, folka in glasb sveta, Radovljica, Didakta, 2004.
- Igor Bašin: Deluj globalno, misli lokalno, Rockovske študije, ČKZ, Študentska organizacija Ljubljana, 2002.
- Igor Bašin: Novi rock, rockovski festival v Križankah 1981–2000. Subkulturni azil, zbirka Frontier, Maribor, 2006.
- Tine Hribar in drugi avtorji: Punk je bil prej, 25 let punka pod Slovenci, CZ, 2003.
- Drago Martinšek: Načrtovanje prostorskega razvoja Velenja od nastanka modernega mesta do danes, diplomsko delo, FDV, 2006.
- Peter Stankovič: Rockovske študije, ČKZ, Študentska organizacija Ljubljana, 2002.
- Gregor Tomc: Druga Slovenija, zgodovina mladinskih gibanj v 20. stoletju na Slovenskem, Univerzitetna konferenca ZSMS, Knjižnica revolucionarne teorije, 1989.
- Jože Vogrinc: Eseji ob poslušanju, Subkulturni azil, zbirka Frontier, Maribor, 2012.

Informatorji:

Simon Hernaus, Siniša Hranjec, Robert Klančnik, Gvido Komar, Igor Koprivnik – Biggl, Tomi Matič, Tomi Praprotnik, Dušan Rebec, Bojana Špegel, Bojan Vrlič, Peter Zlodej.

ZGODBA

stiskarne

Rojen 1972. Nekdanji didžej v rokenrol klubih Stiskarna in B51, pisatelj in scenarist, avtor žanrsko različno obarvanih romanov *Distorzija* (2005) – po njem je posnet istoimenski celovečerni film –, *Rdeča mesečina* (2008), *Oprostite, vaše življenje ne obstaja* (2011). Idejno zasnoval in uredil omnibus kratkih zgodb *Jezero na robu mesta* (2012), kjer je bila objavljena tudi njegova zgodba *Brusli se ne boji*. Je tudi avtor različnih scenarijev za dokumentarne filme, njegove kratke zgodbe pa se pretežno napajajo iz vzporedne resničnosti – npr. *Tajna zveza*, nominirana na razpisu Sodobnosti (2012). Prejemnik nacionalne nagrade za najboljšo mladinsko delo l. 2006.

(www.dusandim.com)

Dušan Dim

ŠTISKA V ČASU

Hiter pogled na uro opozarja, da je minilo četrto stoletje, odkar je drobna – a glasna! – Stiskarna zapičila svoje želo v družbeno tkivo (sprva še Titovega) Velenja. Toda ta časovni odmik nas ne sme zanesti. Obeležbe jubilejev bomo morali prepustiti drugim dogodkom, junakom in superpomembnim obdobjem. Saj se ne bojimo: kandidatov za obletnice ne bo zmanjkalo nikoli. A Stiskarna ne sodi med njih. Klub iz podpodja Kulturnega doma je bil vselej bolj soroden insektu kot kakršnikoli uradno priznani kulturni instituciji. Če prav pomislimo, Stiskarne z njeno razpuščeno dediščino sploh ni moč ujeti v premočrtni, gregorijanski koledar. Lahko se jo poskusi umeriti, a ob tem se urni kazalci skrhajo, polomijo, odpovejo; kakor vedno, ko so nam – tistim spodaj v kleti – oni – tisti zunaj in zgoraj – predpisali uro, do katere se mora hrup potišati, množica raziti, vrata zapreti. Odložimo torej zdaj ure, pospravimo slavnostne besede in iz šumečega ovitka raje izvlecimo album misli. Odpihnimo še prah. Tako. Zdaj pa je igla že zaprasketala. Hey, Ho, Let's Go.

Stran A

1. Podaljšana otroška soba. Na samem začetku so izgubljeni mulci. Osamosvajajo se, a ne morejo nikamor, zato tavajo po mestnih ulicah, posedajo po klopeh, se prepuščajo glasnim opazkam natakarev v delavskih restavracijah. Vse jih opozarja na to, da so le otročaji brez funkcije. Niso delavci, niso uradniki, in tukaj zunaj še šolarji niso. V ničemer ne služijo ne socializmu ne državi ne napredku. Potem pa se sredi mesta izprazni podzemna klet, v kateri je ... elektrika! To je za mulce enako kot poziv, da si sami uredijo otroško sobo, v katero starši nimajo več dostopa. Če že imajo priložnost, pri tem ne bodo oklevali. Vedo, da se v vsaki otroški sobi najbolj vznemirljivo začne v sencah pod posteljo, za stenami omar, v odmaknjenih kotih, ki so potopljene v temo. Takšna bo njihova soba tukaj sredi mesta. In vanjo lahko vstopi kdorkoli: od bližnjih prijateljev do razvpitih partibrejkerjev, pred katerimi mame vedno svarijo. Ko se v to vnetljivo mešanico doda še oglušujoča muzika in nato še več oglušujoče muzike, se mulcem na stežaj odprejo vrata v vzporedni svet. Vse, kar je zunaj in zgoraj, postane nepomembno ...

2. Tujek v tokovih revolucije. Ni mogoče spregledati, da se je Stiskarna (ljubkovalno: Stiska) s svojim položajem v kleti Kulturnega doma zarinila v osrčje Titovega Velenja, kjer so si sicer prostor ob nastanku mesta bratsko razdelili sami veliki in pomembni varuhi pridobitev tekovin revolucije: občina, sodišče, delavski klub, delavska univerza, Titov trg, NOB spomeniki, rudniška uprava, kulturni dom, knjižnica ... V osemdesetih ostrina socialističnega prijema seveda popusti in tako se pojavi Kino 16, ki močno raztegne pojmovanje kulture. A razstave in projekcije filmov so hladne, tihe, prevladujejo pogledi intelektualcev – deloma tudi samih vpetih v kulturne institucije. S Stiskarno pa v središču mesta vdre nespoštljiva horda mulcev. Zdaj ne obstaja niti pretveza nečesa, kar bi se dalo vklopiti v ideologijo družbenega napredka. Celo alternativne poglede intelektualcev glasno zbombardirajo Motorheadi. Stiskarna je nasprotje vsega, kar dotlej obstaja v

Stiskarna leta 1992, foto: Aleš Ojsteršek

mestu. Zelo enostavna formula za šok. Sprva za socialistične uradnike in predstavnike okoliških institucij. A začasna iluzija, da bi se dalo Stiskarno povezati z demokratičnimi procesi, se kmalu razblini. Stiskarna je slepa pega za vse režime. Ob tako glasni muziki do besede ne morejo nobene stranke, ne stare ne nove, ne totalitaristične ne demokratične. A prav zaradi svoje tujosti prostor kot magnet privablja tiste, ki se počutijo izgubljene v svojem mestu. Zato kmalu to ni več prostor samo za mulce.

In še kratek dodatek. Zarišimo na tem mestu še skico. Kaj je torej Stiskarna? Tesna pravokotna škatla s šankom, zvočniki in nekaj mizami, ki vse manj služijo svojemu namenu. Plus: ozka kabina za rolanje muzike. Nobene multifunkcionalnosti, nobenih separejčkov za pogovore, nobene dodatne ponudbe. To je Stiskarna.

3. Čarobne plošče. Danes skorajda nepredstavljivo, toda odraščali smo brez demokracije, brez mobilne telefonije, brez interneta, brez nakupovalnih središč. Manj je bilo frekvenc, še manj brezžičnih povezav, neskončno manj predmetov. Ker prostor ni bil zasičen s snovjo, je praznine dopolnjevala in naseljevala domišljija. V njenem kraljestvu so posebno vlogo imeli čarobni diski – okrogle plošče, narejene iz polivinilklorida. Gramofonske plošče. Ko smo v Stiskarni združili (šerali) naše fonoteke – smo lahko odpotovali kamorkoli. Privoščili smo si potovanja skozi čas in v oddaljene prostore. Ko se je na gramofonu igla z rahlim praskom dotaknila vinila, se ujela v spiralni utor in se je iz zvočnika zaslišala muzika, si s pomočjo domišljije vzletel. Longplejke in singlece so nas kot nizkocenovni prevozniki prevažale v vse smeri sveta, nazaj v zgodovino in naprej v prihodnost. Znašli smo se v klubih od Ljubljane do New Yorka, v londonskih dvoranah, pa v studiih na robu veselja. Vse je bilo dostopno. Plošče so nas povezovale s transversalami juga in zahoda. Vanje so bili vtisnjeni kriki, vzdih, nevarno primitivne misli, refreni in rifi. Zakaj bi se povezovali s prenosnimi telefoni ali internetom ali facebookom, ko pa smo se s pomočjo plošč povezovali neposredno z najboljšimi duhovi naših in vseh preteklih časov. Sprejemali smo signale od Chucka & Iggyja & Bowieja, Ramonesov, Džonija Štulića, Clashov in Doorsov. Plošče so bile naša magija.

4. Izgubljeni brez razloga!

Pripadnost podzemnemu plemenu ni bila vezana na pogoje. Za vstop v Stiskarno nisi potreboval nobenih dokumentov, nobenih kartic, nobenih registracij. Toda s seboj si lahko privlekel kakršnokoli travmo. Vedno se je našel temačen kot, ki te je sprejel. Če si želel, si lahko zaplesal. V paru s svojo travmo ali brez. Tam spodaj si vedno našel nekoga, ki je imel toliko odklonov, da tvojih še opazil ni.

Si dijakinja, ki je nihče ne opazi? Naša si, kar naprej. Di-jak, ki se počuti ujet v kletki? Dobrodošel. Vsi naprej! Bra-dati berači, z manijo ožarjeni džankiji, psihotiki vseh vrst, ljudomrzni ljubitelji živali in širokosrčni osamljenci! Dobrodošli. Mongoloid? Kar naprej ... Nisi sam? Vsepovsod ti sledi demon? Nič zato. Ampak tvoj demon je težaven in naporen, ne veš kaj bi z njim? Dobrodošla oba! Nismo socialna, nismo šola, nam se zares ni treba opravičevati – pri nas je prostor za vse!

Res. Stiskarno bi iz kluba morali preimenovati v pribežališče. Za koga? Za izgubljene brez razloga.

5. Cvetovi v noči.

Tam spodaj v mraku smo iskali in brskali po rokenrol zgodovini, jugoslovanskem new wavu, psihedeliji šestdesetih, pankovskih čistih izbruhih energije in pretiranih solažah sedemdesetih. Medtem ko smo se tako prebijali po bolj ali manj zaraščenih stezah preteklosti, smo v temi nenadoma naleteli na nenavaden cvet. *Surfer Rosa* banda s preprosto lepim imenom Pixies. Eksotična sorta plošče. Na naslovnici je bila v sepijo potopljena flamenko plesalka z golim oprsjem. Med vinilnimi vijugami pa ostri kitarški rifi, obešenjaška besedila, aranžmaji, obarvani s skrivnostjo – čustvenost je bruhala. A ta surferska roža ni ostala osamljena. Nenadoma so pred nami na temačni poljani vzkli še drugi cvetovi. Partibrejkersi so z ostrimi zamahi izrisali temelje najstniški samostojnosti. Bez duše si niko, bez duše si ništa – kupuješ, pro-

daješ, oduzimaš i dodaješ. Čisto blizu pa smo odkrili še en cvet: Majke, ki so v ritmu podivjanega stampeda iskale izvor vsega, iskale lažno srečo. Cvetovi so se zdaj odpirali vsepovsod okoli nas. Dead Moon, Nick Cave, Fugazi, Mudhoney, Sonic Youth – *Daydream Nation*, REM – *Green* ... Bujno ozračje je nato očitno prebudilo že skoraj odpisane. Pred našimi očmi so nove cvetove pognale stare rože. Iggy Pop posname jekleno neizprosno *Cold Metal*, Lou Reed – *New York*, Ramones – *Brain Drain* in Rolling Stonesi – *Mixed Emotions*. V temi nedaleč stran kmalu zraste še čistokrvna, avtohtona vrsta rože: Res Nullius ... Naenkrat smo se znašli na čarobnem polju, prekrite s pravkar odprtimi cvetovi. Zazrli smo se vanje in v njihovih zrcalnih uzrli sami sebe.

Res Nullius v Stiskarni leta 1992, foto: Aleš Ojsteršek

Stran B

1. Sovraštvo (dolga verzija). Stiskarna ni imela diplomacije, ki bi urejala odnose z zunanjim svetom. Tudi zato Stiskarna v mestu¹ ni imela zaveznikov. Še najbližje tej oznaki je bila peščica tistih, ki je klubu tiho dopuščala pravico do življenja. Saj ne, da bi jo podpirali, dovolj je bilo že to, da so se odrekli zahtevi po tem, da se Stiskarna nemudoma zapre. To se jim vendarle ni zdelo dostojno. Ostali so Stiskarno sovražili. Ta fronta pa je bila skoraj brez mej. V današnjem žargonu bi rekli: sovražili so jo levi in desni (in tisti vmes). Le da je primerneje reči: vsi, kapitalisti in komunisti. Nosilci kulture vsaj toliko kot mnogi 'alternativci'. V osemdesetih so velenjski miličniki pogosto prečesavali plesišče, opremljeni s psi, ki so se z zaletavali ob naša telesa. Nismo jim mogli zameriti. Ne psom. Le počeli so, kar se je pričakovalo od njih. Tisto, kar bi glasno pozdravilo delovno ljudstvo. Ob oznanitvi demokracije se sovraštvo ni izpelo. Zdaj so se v nenačelno koalicijo združili ekstremni nacionalisti, ki so pretili konkretno, in zastopniki vesele, a bogami kulturne zabave, ki so pretili zaledno. Kdor je sovražil Stiskarno, se je lahko skliceval tudi na uradni bonton. Ta je v tem primeru dovoljeval udarce pod pas. Deževale so pritožbe, napadali so starši, ogorčene članke so streljali lovci, ki smo jih motili med njihovimi razstavami. In koalicija se je še širila. Odklopljeni mulci, ki sredi mesta poslušajo muziko? Koliko izgubljenih prilivov, koliko zamujenih priložnosti, koliko nesmisla – seveda, če na Stiskarno pogledate skozi oči novodobnih povzpeticov.

A vse to sovraštvo se ni nikoli prilepilo na življenje Stiskarne. Le kako naj bi se, ko pa so nas pred zunanjim svetom varovali resnični junaki. Ti so nekega dne na naš oder izstopili naravnost iz plošče. Reški Let 3 so odigrali 1, 2, 3, 4 ... Izgubljeni. Vinilske vijuge so se spremenile v znoj, kitare, postave in držo. Plošče so se utelesile. Sledilo je še več koncertov. Na odru so se izmenjavali ljudje, ki so imeli kaj povedati. Ob tem so vse pritožbe zvenele brezzvezno.

Če povzamemo: koalicija za zaprtje Stiskarne je propadla neslavno. Stiskarna se je neplansko, nenamerno – a povsem v skladu s svojimi načeli – razpustila kar sama.

2. Jezik. Jezik je moč, je identiteta. Ko te čas in vojne in sovražniki,² tako stisnejo v kot, te lahko ohrani le lasten jezik. Vse to smo (pre)slušali že v šoli. Potem pa so besede učiteljic slovenščine na naše presenečenje dokaz našle prav v Stiskarni.

Ob tolikih sovražnikih nas je rešil prav jezik. Sprva smo kot malčki srkali in do onemoglosti ponavljali zloge, refrene in rife starih mojstrov, kot so The Rolling Stones, The Who, The Doors, The Kinks. Za poživitev abecede so poskrbeli Bijelo Dugme, Zeppelini in Buldožerji. Kadar so stavki postali zakomplicirani in se nam je ob izgovarjavi začelo zatikati, so jezikovne strukture do konca poenostavili The Ramones, The Clash in The Sex Pistols. Spet smo lahko šli naprej. Za domače prevode so poskrbeli Paraf, Azra, Film, Električni orgazam. Za širitev inovativnih izrazov so se vključili The Pixies, pa Sonic Youth, za spevnost in svežino Happy Mondays, The Stone Roses, The Smiths, uporabo jezika za popolno izražanje osebnega sloga pa smo vselej lahko preizkusili z The Stooges, The Velvet Underground in MC5.

Jezik smo utrjevali skupaj, toliko časa, da smo končno lahko v njem prepričljivo spregovorili še sami. Res Nullius so z vpisom v južnoslovanske rokenrol enciklopedije seveda dokaz v najbolj čisti obliki. A omenjeni jezik so spretno uporabili tudi drugi. Odlomke danes lahko najdete na raznih področjih, s katerimi se ukvarjajo nekdanji pripadniki podzemnega plemena. Refreni so namreč ostali vtisnjeni pod kožo, jezik je neizbrisno postal del nas. Morda se je izgovarjava skrhala, morda kakšen sklon naučenega pristane v napačni legi, vendar besede so tu, nikoli pozabljene – kot materinščina.

Dokaz?

Minila so seveda leta, Stiskarna se je samoukinila že davno, člani plemena so razkropljeni na vse strani. A včasih se naše poti za hipec, dva spet prekrizajo. Tedaj se med nami prižge neko tajno znamenje. Kar je za zunanjega opazovalca nerazumljivo kot kitajska pismenka, je za nas nemudoma razpoznavno. Tisti skrivnostni nasmešek, v katerem pa ne sodelujejo obrazne mišice, marveč le oči, je dovolj. Tam spodaj smo bili skupaj. Tega nam nikoli nihče ne bo vzel. To je naš jezik, naš neizbrisni tatu.

3. Zdravo je biti divji. Zakaj smo se v dolgih nočeh, v zadimljenem, brezzračnem, umazanem prostoru lahko nenadoma počutili ... očiščeno? Ker je šlo za čistost, do katere pripelje skrajni opoj, tista začaranost, točka prevzetosti, ko se izbrišejo meje, ko zveržene odpadejo z nas vse maske ... Nekaj, kar se navezuje na katarzo. Stiskarna je bila naša prvinska votlina, v njej smo ob hreščanju muzike izvajali svoje obrede. Zato si pomagajmo pri razlagi z Nietzschejem, ki je opisal dionizično povezanost z življenjem, ko v kratkih trenutkih postanemo prabistvo samo.

A tukaj je treba dodati: svet opoja je nevaren svet. V njegovih labirintih so se izgubili že mnogi. Tudi v Stiskarni so padale žrtve. Nekaj so jih pogoltnile ekspresne obljube narkotikov, nekaj noč sama, nekaj brezna, ki so se nenadoma odprla pod nogami. Toda navedeno ne spremeni osnovne formule: Stiskarna je ponudila opoj, ki je človeka očistil od znotraj.

1 Zunaj mesta je kmalu postalo drugače. Vibracije iz Stiskarne so dosegle kroge okoli ljubljanskega Radia Študent, okrepile so se vezi s sorodnimi klubi po državi in izven, klub pa so kmalu na svoje zemljevide vrisali vsi prepoznavni rokenrol bandi v bližnji in daljni okolici.

2 Glej Stran B, 1. komad z naslovom Sovraštvo.

*Vokalist banda Res Nullius, Zoran Benčič, leta 1992 v Stiskarni,
foto: Aleš Ojsteršek*

4. Obljuba v času. Kaj pa je potem zapuščina Stiskarne? Materialno skoraj nič. Lahko bi jo bolje opisali kot kretnjo v zraku. To je le obljuba, ki govori, da ni pomembno, kako majhno/veliko je mesto, kako siva je tvoja ulica, kako skrajno nedoumljiva je tvoja izpoved, kako daleč si izvržen. V navzkrižnem ognju med vsemi šolskimi tegobami in družbenimi pričakovanji in avtoritetami vseh vrst in ... obstaja razpoka, obstaja prehod.

5. Kdo je slobodan? Stiskarna je živel v časih, ko je zunanjo resničnost s svojimi grabežljivimi kremplji trgala zgodovina. Ideje so vnemale množice kot kerozin. Iz Podonavja je vse do severnih predelov skupne države zanašalo grozeče tuljenje volkov, ki so se zbudili v ljudeh. Dogajali so se narodi, mitingi resnice so detonirali tla. V odmev so zadonele fanfare nacionalizmov. Tudi v velenjskem kotlu so se z računalniško natančnostjo začela preštevati DNK zrnca. Kafiči so se razdelili po nacionalnostih, ksenofobija, tleča pod slogani bratstva in enotnosti in nakazana v le nekaj let starih Dorinovih Ovni in mamutih, je skočila na dan. Izbruhnile so vojne. V Velenju so se nastanili begunci.

Tukaj pa je točka preobrata. Stiskarna je prav tedaj v vsej svoji prislovični umazanosti izkazala nenavadno plemenitost. Postala je edina točka, kjer so na plesišču stali z ramo ob rami vojščaki vseh veroizpovedi. Zakaj? Ker je tam spodaj vladala drugačna resničnost. Uglasbeni stih hrvaško-židovskega pesnika Ivana Gorana Kovačiča 'Nočas se Beograd pali' so se mešali z zajebantstvom Idolov 'tad Beogradom je duvao jugo'. Nihče ni protestiral. 'Ja sam slobodan,' so ponavljale Majke. Ob odmevih tega komada je neki drugi Slobodan, ki je krojil zunanjo resničnost, postal nepomemben.

6. This is the End. A vrnimo se nazaj na začetek. V drugačni resničnosti torej tudi čas teče drugače. Tako so zgoraj, v svetu nad katakombo, razpadali in se gradili sistemi, razpadale in rojevale so se države, vojne so prinašale opustošenje in spremembe so prinašale priložnosti. Spodaj v Stiskarni pa mulci še vedno iščejo sami sebe v glasnih sobanah, ki se raztezajo med sanjami in večnostjo. Toda v vsako večnost se prej ali slej vreže zareza časa. The end ... my only friend. Ti verzi so vedno pošpricani s krvjo.

Tako tudi v Stiskarni izzvenijo zadnji toni, mulci se opotekajoč povzpnejo po stopnicah navzgor. In kaj vidijo skozi zabuhle oči v noči, ki se že raztaplja v dan? Svet, ki se je med njihovo odsotnostjo spremenil. Svet, poln pasti, ki se jim lahko izogneš le, če si izurjen v neobčutljivosti. Njih pa skoraj odpihne že jutranja sapa, tako so razredčeni, odsotni, krhki kot lupine. Brez besed se razkropijo po mestnih ulicah. Asfaltirani pločniki posesajo njihove sledove. Vračajo se v čas, obsojeni na iskanje nečesa, kar se zdi izgubljeno.

Nekje v Sloveniji

*Stopil sem ven v svojih zlizanih čevljih,
težek zrak, nekdo prostor krade,
jest sem na čelu izgubljene parade,
iščem voljo, iščem smeh,
v soboto zvečer, nekje v Sloveniji ...*

*... Naše se pleme redči iz dneva v dan,
kjer sem hodil z mnogimi, zdaj hodim sam,
v soboto zvečer, nekje v Sloveniji ...*

(Res Nullius)

elektronska
GODBA

Z

»Za vse, kar se mi dogaja v življenju, je kriva ljubezen. Ljubezen do besed in igranja z njimi me je pred dobrima dvema desetletjema zapeljala v novinarske vode. Z njimi se igram pri dveh lokalnih medijih, v tedniku *Naš čas* in na Radiu Velenje. Ljubezen do glasbe je bila verjetno kriva, da sem se pred dobrimi tremi desetletji zaljubila v glasbenika. Najstniška leta v zakloniščih in kletih, kjer je vadil, na vseh koncertih, kjer je igral in kjer so igrali nama všečni bandi, je to ljubezen z leti le še krepila. Pred tremi desetletji me je skupaj z njim potegnilo v elektronske ritme. Globoko. Tako globoko, da sva celo najini edinki dala ime po njegovem prvem elektronskem bandu. Pogosto ustvarjava v istem prostoru; on kuje rime, jaz pa besede. Tako je nastal tudi moj esej o elektronski glasbi, v katerem je veliko nostalgije. Ker sem večino tega, kar opisujem, tudi živela.«

Bojana Špegel

VELENJE NA ZEMLJEVIDU SLOVENSKE ELEKTRONSKE GLASBE

Od začetkov do vseprisotnosti elektrone

Globalni razvoj in razcvet glasbene smeri, ki je danes ena temeljnih glasbenih zvrsti poleg klasike, rocka ali jazza, se je začel pred nekaj manj kot četrto stoletje – z roko v roki z razvojem računalnikov. Pojem elektronska glasba, pogosto okrajšano kar v 'elektronika', se je z razširitvijo *rave* kulture omejil na glasbo, ki je v veliki meri, če ne v celoti, narejena z elektronskimi instrumenti. Vendarle pa je meja med elektroniko in glasbo, ustvarjeno s 'pravimi' glasbili, zelo težko določiti. A dejstvo je, da se elektronska glasba v številnih oblikah danes predvaja in posluša po vsem planetu. Slišimo jo dobesedno povsod – od urbanih zabavišč in poletnih klubov na plažah, velikih ali manjših festivalih, na mestnih ulicah, radijskih in TV postajah. Danes elektronika pomeni eno najustvarjalnejših glasbenih zvrsti z izjemno velikim številom podzvrsti, izvajalcev, zvočnih izrazov, plesnih dogodkov (partyjev) ... Kljub temu pa ima še vedno veliko ljudi skrajno negativno mnenje o tovrstni glasbi. Elektronska glasba je, tako kot ob svojem nastanku tudi jazz in rock glasba, deležna očitkov, da gre za umetniško in nasploh manjvredno obliko glasbe, kar pa je seveda čista neumnost, saj se lahko pravi umetnikov talent pokaže v prav vsaki glasbeni zvrsti.

Začetki elektronske glasbe segajo daleč v zgodovino. V resnici se je pojavila tik za tem, ko so izumili elektriko. Leta 1876 je Elisha Gray sestavil elektromagnetični krog, ki je sprožil zvok. To primitivno električno glasbilo je poimenoval *musical telegraph*. Do konca 19. stoletja je bilo še nekaj večnoma precej neuspešnih in neuporabnih poizkusov izdelave elektronskega glasbila. Šele leta 1917 je ruski genij elektronike Leon Theremin izdelal prvo uporabno elektronsko glasbilo *theremin*, ki so ga v tridesetih letih prejšnjega stoletja precej uporabljali v črno-belih znanstveno-fantastičnih filmih z Marsovcem v glavnih vlogah. Za njim so se izdelave elektronskih glasbil (bolj ali manj uspešno) lotevali na obeh straneh Atlantika.¹

Dvajseto stoletje zagotovo pripada novim zvokom. Moderna elektronika se v moderni glasbi pojavi šele z izumom e-klavirja (1958) in prvega analognega sintetizatorja zvoka, ki ga je leta 1965 izumil in ustvaril Bob Moog. Pozna šestdeseta in začetek sedemdesetih prinesejo glasbo elektronskih pionirjev. Šele leta 1970 je bilo z izumom sintetizatorja, imenovanega *minimoog*, električno glasbilo pripravljeno za množično

¹ Kulturni obrat, ki je vplival na sodobno razumevanje glasbe, izvira iz gibanj umetniške zgodovinske avantgarde, predvsem dadaizma. Gibanje, ki ni podpiralo nobene ideologije, temveč le bistvo duha, svobodo izražanja in odprto sovraštvo do prve svetovne vojne, je poudarjalo transfer idej preko zvokov in ne jezika oziroma govora. Glasbene kompozicije, ki so temeljile na industrijskih zvokih, so postale osnova za razvoj abstraktne glasbe v 20. stoletju. Skladatelji tistega časa so izumili tudi ustrezne naprave, ki so se kasneje uporabljale v klasični glasbi (Strehovec, 1998 v: Rozina, 2004).

uporabo.² Med prvimi so ga uporabljale skupine The Beatles, Pink Floyd, Emerson, Lake & Palmer in številni danes že legendarni glasbeniki. Vendar pa so šele nemški Kraftwerk,³ ustanovljeni leta 1971, s svojim izjemnim talentom ustvarjanja povsem elektronske glasbe položili temeljni kamen elektronske glasbe, kot jo poznamo danes. Njihov uspeh je odprl vrata novim talentom, med njimi je bil tudi Jean Michel Jarre. Glasbeni preboj mu je uspel leta 1976, ko je ustvaril glasbeni ep *Oxygene*.

Druga velika prelomnica v zgodovini elektronske glasbe je bila vzpostavitev protokola imenovanega MIDI, ki so ga skupaj razvila takrat vodilna podjetja v proizvodnji elektronike. S pomočjo tega protokola lahko obstaja komunikacija med sinteti-zatorjem zvoka in drugo opremo, kot so računalniki, zvočne kartice in druga elektronika, ki se uporabljajo pri ustvarjanju ali obdelavi glasbe. Elektronska glasba se je zatem začela precej hitreje razvijati in na začetku novega tisočletja dosegla tudi višek popularnosti – tako med producenti kot med poslušalci. Zaradi hitrega razvoja osebnih računalnikov in druge tehnologije se je zelo izboljšala in postajala vse kvalitetnejša in kompleksnejša.

Kot si je nemogoče rock predstavljati brez kitar, si elektronske glasbe pač ne moremo predstavljati brez strojev. Dostopnost tehnologije, pri kateri cene še vedno padajo, je verjetno eden od razlogov za hiter vzpon kulture elektronske glasbe. Oprema za produkcijo je postala dostopna vsem, saj za začetek zadostuje že zmogljivejši računalnik. Najemanje dragih studiev ni več potrebno, zato pa so se tako po svetu kot pri nas pojavile številne majhne, neodvisne založbe. Nekateri v tem vidijo tudi proces demokratizacije glasbene produkcije.

Izven ritma (praviloma) ni ničesar

Najbolj priljubljeni zvrsti elektronske plesne glasbe, *house* in *techno*, izvirata iz začetka osemdesetih, iz ameriških mest Chicago in Detroit. Če močno poenostavimo zgodovino glasbe, lahko rečemo, da je izvor plesne glasbe črnski oz. ameriški. Od osemdesetih let dalje se je v teh dveh mestih razvijala značilna oblika plesne glasbe, iz katere se je, na podlagi elementov disca in funka, razvil povsem nov hibrid – *house*.⁴ Ustvarili so ga didžeji, ki so poskušali preseči omejitve obstoječega formata plošč. Da se glasba ne bi prekinjala, so plošče začeli 'miksati'. Gre za pogovorni izraz za 'mešanje' plošč. Sledila je raba poceni sintetizatorjev za produkcijo lastne glasbe.

Za sodobno elektronsko glasbo sta značilni plesnost in razbijanje klasične evropske strukture glasbenega skladanja. Plesnost ni v popularni glasbi nič novega, sodobna plesna glasba pa je posebna v tem, da izven ritma praviloma ni ničesar. Ritmi so v sodobni elektronski glasbi precej različni, saj se posamezne glasbene zvrsti med seboj razlikujejo po udarcih na minuto (*BpM* – *Beats per Minute*). Pod elektronsko glasbo spadajo številne glasbene (pod)zvrsti, ki se med seboj zelo razlikujejo. Glede poimenovanja zvrsti in podzvrsti se velikokrat pretirava, saj so do sedaj – predvsem britanski glasbeni kritiki in 'poznavalci' – izumili že več kot sto izrazov zanje.

Zvrsti najhitreje ločimo po hitrosti oz. vrednosti *BpM*. Več kot ima pesem *BpM*, hitrejša je. Ena izmed osnovnih in tudi najbolj razširjenih zvrsti elektronske glasbe je torej *house*. Hitrost skladb te zvrsti se giblje med 120 in 130 udarci na minuto. Nanjo so močno vplivali *funk*, *soul* in *disco* iz sedemdesetih let. Za *house* je značilen enakomeren štiričetrtinski ritem, ki ga poudarja bas boben. *House* pogosto vsebuje vokale, podobne tistim iz *soul* in *disco* glasbe. Zaradi svoje starosti je *house* razvil ogromno podzvrsti, največkrat pa je mešan s *technom*. *Techno* (med 150 in 180 *BpM*) je večinoma hitrejši kot *house*, prav tako pa je zanj značilen štiričetrtinski ritem. Bolj kot z melodiko se ukvarja z ritmom in frekvenčnimi modulacijami zvokov. Melodije so kratke ali pa jih ni. Običajno *techno* ne vsebuje vokalov, če pa so, so ti zelo 'kratki'.

Trance se je razvil v devetdesetih letih 20. stoletja. Ime zvrsti opozarja na njegov učinek – spraviti poslušalca v trans preko glasbe. Pomembna sestavina *trancea* sta t. i. *buildup* in *breakdown*. *Buildup* je del pesmi, kjer se glasbeni elementi ves čas dodajajo, *breakdown* pa je del, kjer bobni utihnejo, ostane le melodija oz. vokal. Značilno za *trance* je tudi veliko plasti zvokov, ki se skozi pesem dodajajo in odvezemajo.

Breakbeat je zvrst, katere glavna značilnost je, da nima tako preprostega ritmičnega vzorca kot prejšnje tri glasbene zvrsti, ampak je njegov *beat* 'zlomljen'. *Breakbeat* je sorodnik *hip-hop*a, saj DJ-ji obeh zvrsti uporabljajo podobne ritmične vzorce, le

2 Najbolj pomembni stroji časa, v katerem je nastala plesna glasba, so bili analogni sintetizatorji, ki jih je proizvajala japonska družba Roland. Najbolj pomembni za plesno glasbo sta bili ritem napravi TR-808 in TR-909 ter bas sintekvencer TB-303 Bass Line. Zgodnji chikaški in detroitski house glasbi so dale značilen zvok, ki je postal zaščitni znak plesne glasbe. Eden izmed razlogov za njihovo popularnost je bila tudi cena, ki je v osemdesetih še padala. (Smith in Maughan, 1998)

3 Za razvoj techna v današnjem pomenu besede je bil odločilen poseg nemške skupine Kraftwerk, še posebej z njihovim četrtnim albumom *Autobahn* (1975), pri katerem so uporabili Moogov minisintetizator. Po tem albumu se namreč niso več predstavljali kot glasbeniki, temveč kot delavci s stroji, kot znanstveniki, ki delajo industrijski pop in 'sint-pop'; s svojimi nastopi so vpeljali tudi imidž človeka stroja in del prezentacije prenesli celo na robotske lutke (Strehovec, 1998 v: Rozina, 2004).

4 Korenine procesa se skrivajo v osebnostih kot je Frankie Knuckles, hišni DJ (rezident) kluba Warehouse v Chichagu. Od tod izvira tudi termin 'house'. Proces predvajanja in produkcije se je sklenil z lokalnimi neodvisnimi založbami, ki so zgodaj prepoznale tržno nišo. Najbolj znani so postali Trax in DJ International. V Detroitu je podoben razvoj vodil do tršega, bolj industrijskega plesnega zvoka, imenovanega 'techno'. Osnovi zanj sta bili evropska industrijska glasba in funk.

da so pri *breakbeatu* ti hitrejši. *Hip-hop* le redko preseže 100 udarcev na minuto, tempo *breakbeata* pa je med 110 in 150 udarci na minuto. Največji zvezdniki *breakbeata* so The Prodigy, Chemical Brothers in Fatboy Slim.

Drum'n'base se je razvil iz *jungla*, temelji na basih, vokala pri njem ni. Na kratko ga lahko opišemo kot hitrejša različica *breakbeata* s poudarjenimi bas linijami. Glavno melodijo pri *drum'n'base* glasbi velikokrat igra bas, čeprav skladbe niso sestavljene samo iz bobnov in basa, ki pa sta vedno najpomembnejša elementa. Zadnje čase najbolj popularna podzvrst je *dubstep*.

Najpočasnejša zvrst elektronske glasbe je *ambiental* – *chill-out* glasba. Glavna značilnost te (predvsem med malo starejšimi privrženci elektronike) zelo priljubljene glasbe je atmosferičnost, prostorskost, večplasten zvok je pomembnejši od not. *Ambiental* in *trance* temeljita bolj na melodiji kot na ritmih, popeljala naj bi nas v trans. Udeleženci prireditve, kjer vrtijo *goa trance* (ena od podvrst *trance* glasbe) celo zatrjujejo, da jim glasba zadostuje za doseganje spremenjenih stanj zavesti. Ostale glasbene zvrsti so še *hardcore* in *gabber* (med 180 in 250 BpM), *acid* (med 130 in 150 BpM). Mrtva točka nastopi pri 700 BpM-jih, ko so udarci že tako pomnoženi, da se razvlečejo v ton.

PIN – pionirji slovenske elektronike

Če boste brskali po do sedaj dokaj maloštevilnih zapisih zgodovinopisja slovenske elektronike, boste v njem najpogosteje našli podatek, da so pionirji tovrstne godbe Aldo Ivančič (DJ Aldo), Primož Pečovnik (P-Twin), MC Brane in skupina Borghesia, ki naj bi kot prva za glasbeno ustvarjanje uporabila novo tehnologijo. Sicer pa so v slovenskem prostoru prvi večeri elektronske glasbe, ki jih je v Ljubljani pripravljala DJ Aldo, vzniknili leta 1991. Na njih so glasbo vrteli tudi P-Twin, MC Brane, kasneje tudi danes vsem znani DJ Umek. K popularizaciji tovrstne glasbe je zagotovo pripomogla radijska oddaja *Cool Night* na Radiu Študent. S produkcijo je takrat začela tudi zasedba *Random Logic*. Kmalu zatem so se v Sloveniji začeli pojavljati tudi drugi producenti, ki so ustvarjali manj popularne, alternativne zvrsti plesne glasbe, kot sta *psihadelični trance*, *hardcore* ...

Ko govorimo o pionirstvu elektronike v slovenskem prostoru, je bila velenjska skupina PIN skoraj zagotovo prva slovenska elektro skupina. Že leta 1983 so jo ustanovili dolgoletni prijatelji, ki so se v večini prej kalili v različnih velenjskih punk, rock in novovalovskih bandih. Navduševali so jih Kraftwerk, Cabaret Voltaire, B-52 ..., ki so jih poslušali predvsem doma in v šoštanjskem Zoomu. Leta 1983 je Stane Špegel, ki ga lahko označimo za starosto in 'fotra' velenjskih elektroničarjev, kupil svojo prvo ritem mašino, Niko Rabič in Miran Rihter Rik pa sintetizatorja. Kot pevec se je PIN-om pridružil Andrej Polutnik. Za uspeh doma si niso kaj dosti prizadevali, zanimala jih je le tujina. Tudi zato so bila močno angažirana in po svoje smešna besedila angleška. Posneli so nekaj skladb, demo posnetki pa so zbudili zanimanje neke nizozemske založbe. Do izdaje nikoli ni prišlo, ker je založba prej propadla, sami pa so z upanjem, da bodo nastopili na Novem rocku, odnesli material na Radio Študent. Žal jim ni uspelo, so jih pa prav na tem radiu predstavili prvi. PIN je razpadel leta 1985.

Elektro peklenščki iz Velenja

Elektronski glasbi je še naprej ostal zvest Stane Špegel, ki je skupaj z Mariom Medveškom in Vojkom Šinigojem kmalu zatem ustanovil 'elektronsko ložo DIG'. Zaradi posledic Mariove prometne nesreče so sami sebe imenovali 'petnogi trio'. To ni bil tipičen elektronski band, fantje so svojo muziko imenovali cyber grunge. Na vsakih vajah so hitrost glasbe (BpM – število udarcev na minuto), ki sta jo iz elektronskih naprav izvajala Stane in Mario, povečevali, kar se je dobro prijelo tudi na prvih špilih v velenjskem Maxu, na DMK-ju na Velenjskem gradu in po številnih slovenskih klubih, kjer so jih poimenovali 'elektro peklenščki iz Velenja'. K atraktivnosti nastopov je zagotovo veliko pripomoglo Vojkovo neutrudno skakanje po odru in izgled, ki je bil nadgrajen z lučkami, namontiranimi na njegovo glavo. Na techno partyju na letališču v Slovenj Gradcu so ugotovili, da so prepočasni. Vokal je utihnil, kupili so si nove računalnike in v isti sestavi začeli ustvarjati pod imenom Worm. Ta je bil kratkega daha; fantje so namreč začeli pogosteje zahajati na rave partyje, vse bolj so jih zanimale nove zvrsti elektronike, ki so se vrtele na njih.

Iz Worma sta se izlili dve skupini – Dope Control in BioNet. Mario je skupaj z Mitjem Jelenom v Dope Control ustvarjal *hard techno*, njuna glasba je res imela 'šus'. V BioNet pa so Stane, Mario in Vojko ustvarjali bolj dinamični *techno*, *hard trance*, ki je imel svojstven 'groove', a je bil še vedno primeren za rave partyje. Najboljši iz glasbenega vidika so bili, ko so na partyjih igrali skupaj; preplet Dope Controla, kjer je Mario hotel ljudi 'ubiti' s technom, in Stanetov 'feeling', ko je preko glasbe BioNeta hotel ljudi tudi izobraziti – to je bila vesoljska kombinacija. Odziv publike na partyjih, ki je bila bolj vajena DJ-jev kot *live actov* (igranja lastne elektronske glasbe, ki so jo fantje miksali v živo), a vedno pripravljena sprejeti odštekane novosti, je bil praviloma fenomenalen. Najboljše 'sete' so po njihovem mnenju, ki se mu kot neposredna opazovalka večine njihovih špilov pridružujem, skupaj odigrali na partyjih Connection v diskoteki Colosseum v Opatiji, kjer so gostovali dvakrat, in v izolski Ambasadi Gavioli. Dope Control sta ogromno nastopov po manjših in večjih klubih in partyjih odigrala tudi sama, saj sta bila pravi magnet za množice na plesišču. Zgodba se je končala sredi leta 2003, po drugi prometni nesreči Maria Medveška, ki je bila zanj usodna.

Hišni mišek Stanislav

Edini od velenjskih pionirjev elektronike, ki je po letu 2003 ustvarjal še naprej, je Stane Špegel. Že od leta 2000 dalje je v zasebnosti lastnega studia veliko delal sam. Pod imenom HouseMouse je doslej izdal kar devet stilsko precej razgibanih plošč. Ko je leta 2008 začel ustvarjati tudi bolj teatralno, ambientalno elektronsko glasbo, si je zanjo nadel svoje originalno rojstno ime – Stanislav. Špegel je izjemno plodovit avtor, doslej je izdal enajst samostojnih glasbenih albumov in še devet kot član stilsko precej razgibanih glasbenih skupin. Z velenjskim jazz saksofonistom Juretom Puklom je leta 2012 pod imenom Fuzit pri brazilski založbi izdal ploščo *Konfuzit*. Zanimivo godbo ustvarja v zasedbah Amfibia, Neurobic, Kissik in Most. V plesne in trše elektronske ritme je odel številne skladbe slovenskih in tujih glasbenih skupin in producentov, med drugim tudi evrovizijsko uspešnico *Samo ljubezen* tria Sestre, pa skladbe skupin Šank Rock, Dan D ... Njegovo avtorsko glasbo izdajajo in poznajo tako doma kot v tujini. Sodeluje s številnimi tujimi in domačimi glasbenimi producenti, v zadnjih letih veliko tudi s klasičnimi glasbeniki. Verjetno ni glasbene smeri v elektroniki, ki mu je tuja, največji pečat pa je naredil z avtorsko techno-house in ambientalno glasbo, v zadnjem času tudi z dubstepom.

Čeprav po letu 2003 (na svojo željo) ni več veliko nastopal na elektronskih dogodkih, saj se je več posvečal svojim multimedijskim projektom, je leta 2012 sprejel povabilo kolektiva The Stroj. Ta je v zadnjem času postal močno velenjsko obarvan, saj je trenutno od desetih članov v njem kar pet Velenjčanov. The Stroj so avgusta 2013 izdali svoj četrti album z naslovom *Metafonik*. Končno produkcijsko podoba sta albumu nadela njihov dolgoletni sodelavec Aldo Ivančič ter Stane, zvok na njem je močno posodobljen in elektrificiran. Izraža njihovo samosvojo vizijo retrofuturistične glasbe in ustvarja zvočno kuliso za čase, ki prihajajo.

Stane Špegel, fotomontaža: Stane Špegel

Rave – fenomen mladinske kulture

Rave kultura je imela močan vpliv tudi na producente v Sloveniji, kjer njena zgodovina ni linearna s svetovno. Močno je vplivala tudi na velenjske producente in DJ-je, zato jo malce bolj osvetlimo.

V Evropi se je rave gibanje začelo na španskem otoku Ibiza, ki se ga že od šestdesetih let dalje drži prizvok hedonizma in svobodne zabave. V sredini osemdesetih so v razkošnih diskotekah Ibize začeli vrteti chichaško house glasbo. Didžeji z Ibize so mešanico takratnega popa in nove glasbe krstili za 'balearski zvok'. Z njim so zastupili mlade angleške didžeje. Priljubljeno plesno mešanico so poskušali prenesti v britanske klube, a jim to sprva ni uspelo. Mainstreamovski rave partyji so se začeli sredi osemdesetih let 20. stoletja tudi kot upor in odziv na trende v popularni glasbi in komercialnim radijskim postajam. Revolucija acid housa je sledila leta 1998. Pred tem letom se je scena preselila v underground.⁵ Skupaj z acid housom je rave kultura, ki se v veliki meri naslanja na gayevsko kulturo,⁶ po letu 1988 rodila novo subkulturo, ustvarila pa je tudi poseben, ekstravaganten in nenavaden rave imidž. Žal se je z njim razširila tudi uporaba ekstazija.⁷

Pojav acid house scene v britanskih klubih leta 1987 in rave party scene v letu 1988 sta britanski mladinski kulturi prinesla nov razvoj. Kmalu so se nova glasba, nova droga (ekstazi) in nov dogodek (masovna zabava, ki so jo hitro poimenovali rave) hkrati znašli skupaj in povzročili nov zagon v morbidnem 'thatcherijanskem obdobju' osemdesetih. Zgodnjo klubsko sceno so zasenčile ilegalne zabave, sprva v opuščeni skladiščih, sledili so partyji na prostem (open air). Rave je postal fenomen

5 Underground je izraz, ki ga obiskovalci klubov ponavadi pripisujejo subkulturi. Označuje ekskluzivne svetove, ki se tičejo posebne množice ljudi. Bolj kot proti čemu se definira v nasprotju masovnim medijem. Zato underground stili ne veljajo za trendovske, temveč za avtentične in izvirne. Kot taki so usmerjeni proti masovni produkciji in masovni potrošnji (Thornton, 1995).

6 Od nje je prevzela precejšnjo mero senzibilnosti, veselja do teatraličnosti, odprtosti in izražanja.

7 Ekstazi je na seznamu nedovoljenih substanc od leta 1985. Do takrat so ga uporabljali v zdravstvu in psihiatriji.

mladinske kulture poznih osemdesetih in zgodnjih devetdesetih. Prireditve so bile res masovne, saj se je na zabavah zbralo tudi po nekaj tisoč ljudi. 'Castlemorton rave' je leta 1992 po nekaterih ocenah obiskalo kar 40 tisoč ljudi. Vse od časa, ko se je pojavil punk, se na Otoku ni zgodilo nič podobnega.

V začetku devetdesetih je kultura plesne glasbe iz ilegale prodrla v medije in klube. Razširila se je tudi v Srednjo Evropo, kar je povzročilo notranji razcep v dve prevladujoči smeri. Na angleških tleh se je razvila klubska kultura z značilnim življenjskim slogom, klubske house glasbo, uspešnimi klubi in zvezdništvom med didžeji. V Evropi, predvsem v Nemčiji, je poudarek ostal na večjih prireditvah, klubska scena pa je ohranila subkulturni kapital.

Leta 1990 sta bili v Evropi dve party sceni. Komercialna je bila še vedno ilegalna, free party scena pa je zrasla na koreninah starejše underground kulture. Prva je v tem času upadala zaradi povečanega pritiska policije in varnejših investicij v mestne klube. Proces je pospešil tudi nenehno cepljenje glasbenih zvrsti na številne podžanre. Dnevi, ko je house scena pokrivala še vse žanre elektronske plesne glasbe, so se v tem času končali. Glasbena scena se je specializirala. Free party scena pa se je nadaljevala in doživela svoj višek na že omenjenem Castlemorton raveu leta 1992. Raziskovalca Smith in Maughan ga primerjata z Woodstockom, ker je pomenil zadnji vzpon druge 'love' generacije, novodobno hipijado. Po tem je obisk upadel, v zgodnjih devetdesetih pa se je scena urbanizirala s prehodom v klube.

Rave gibanje⁸ je vse od svojih začetkov gojilo vrednote in moralne norme, ki so diametralne prevladujočim družbenim normam. Kmalu se je razvila 'moralna panika'. Prestrašeni državljani so se morali soočiti s fantazijo 'hudičevega kulta', ki se na masovnih orgijah opaja s seksom in mamili. Ko je bilo število obiskovalcev partyjev še majhno, policija ni bila zainteresirana za pregon. Ta se je pričel, ko so partyji postali množični. Kmalu je odhod na party postal svojevrsten del avanture. Zato so morali organizatorji uporabljati prefinjene načine komuniciranja, da so se izognili policiji.⁹

Evropska smer plesne glasbe pa je v tem času temeljila na občasnih večjih, včasih celo masovnih prireditvah kot so *Mayday* v Dordmundu ali *Love Parade* v Berlinu. Na enem mestu se je na njih zbralo od nekaj tisoč do dva milijona ljudi.¹⁰ Aktualni pa so bili tudi manjši underground klubi. V njih je prevladovala techno glasba. Takšna polarizacija je bila značilna povsod po svetu, kjer se je 'prijela' rave kultura.

Angležinja Sarah Thornton v analizi rave gibanja ugotavlja, da je rave 'kultura okusa'. Mnogi raverji pa trdijo, da je zanje rave oblika zdravljenja, ki jo nekateri raziskovalci utemeljujejo tudi s šamanizmom. Thorntonova leta 1998 v študiji primera opaza tudi, da rave gibanje ni nekaj, kar bi nastalo v osnovi nasproti dominantnim množičnim medijem in njihovim neupravičenim natolcevanjem in moralnim panikam, ampak šele skozi tovrstne dejavnosti medijev.

Rave (z zamudo) zajame tudi Slovenijo

Elektronska plesna glasba je v Slovenijo prodrla skoraj sočasno z razmahom po Evropi. Njeno ustvarjalno jedro je ostalo zaprto v ožji krog poznavalcev. Rave gibanje, ki je v svetu zaznamovalo začetek devetdesetih, pa je Slovenijo zajelo s precejšnjo zamudo. Šele leta 1994 so se v Sloveniji pojavile prve prireditve in klubske večeri. Ravea v Sloveniji ni pogojevala razredna, slojevska ali etična pripadnost. Ekstravagantno gibanje je prevladujoči kulturi tega časa predstavljalo nerazumljivi in netolerirani odklon. Rokerji nove subkulturne scene niso najbolje sprejeli, verjetno tudi zato, ker jim je bila tuja. Raverji so bili do drugih načinov preživljanja prostega časa vsa leta odprti in strpni. To sta bili vedno tudi načeli udeležencev rave zabav. Načela lahko strnemo v geslu P.L.U.R. (Peace, Love, Unity, Respect) – mir, ljubezen, solidarnost in spoštovanje. Tudi zato je na rave zabavah zelo redko prihajalo do fizičnega nasilja, obiskovalci so bili praviloma srečni, ljubeči in prijazni.

Razen redkih izjem rave zabave v Sloveniji – za razliko od tujine – nikoli niso bile ilegalne. So pa imeli organizatorji velikokrat težave pri pridobivanju dovoljenj in prostorov za tovrstne zabave in tudi odzivi medijev so bili pogosto negativni. Prvi slovenski rave party je konec leta 1994 v ljubljanski Šiški organiziral DJ Umek. Obiskalo ga je nekaj sto ljudi. Od leta 1996 sta v Sloveniji obstajali dve smeri: klubska in prireditvena. Vodilni slovenski klub je bila od leta 1997 izolska Ambasada Gavioli, ki sprejme dva tisoč ljudi. Ne le po velikosti, ampak tudi po zanimivi notranji opreми je bil to edini slovenski klub, ki ga lahko primerjamo s sorodnimi klubi na Ibizi in v Veliki Britaniji. Ambasada Gavioli je izjemno vplivala na razvoj slovenske plesne scene in tudi na slovenske DJ-je in producente.

Med leti 1994 in 1998, ko se je subkulturna scena še razvijala, so slovenske rave prireditve pritegnile od nekaj sto do tisoč obiskovalcev. Veliko večjih prireditev je v tem času doživelo finančni polom, saj so bila pričakovanja organizatorjev glede obi-

8 Rave (tudi rave party) je celovečerni plesni dogodek, kjer didžeji vrtijo elektronsko plesno glasbo (techno, house). Slengovski izraz rave so prvi konec šestdesetih uporabljali izseljenci s Karibov, ki so se preselili v London. Izraz je pomenil zabava. Osnovna ideja rave zabave je kolektivno doživljanje transa, v katerega jih popelje didžej.

9 Smith in Maughan navajata, da so policisti na partyju v Leedsu izvedli največjo aretacijo v zgodovini Britanije. Prijeli so kar 896 ljudi.

10 Sarah Thornton v delu *Club Cultures* ocenjuje, da je v letu 1992 rave industrija samo z vstopnicami dosegla štiri milijarde funtov prihodka, s čimer se je uvrstila pred šport, umetnost in filmsko industrijo skupaj. Kljub temu pa je rave gibanje tako na otoku kot drugje po svetu ostalo marginalen pojav.

Člani Društva producentov elektronske glasbe Cogo, foto: Tylien Mucik

skovalcev pogosto prevelika, njihovo načrtovanje pa preslabo. Število obiskovalcev se je začelo povečevati po letu 1998. Leto 2000 je bilo prelomno; takrat so rave partyji postali ne le masovni, ampak tudi medijsko odmevni. Na večjih so našli od nekaj tisoč do maksimalno šest tisoč obiskovalcev, kar se je zgodilo v letu 2003.

Sodobna maškarada?

Ples na rave zabavah je od vsega začetka specifičen. To velja tudi za oprave raverjev. Večina si je obleke izdelovala doma. Zunanjemu opazovalcu so verjetno raverji vedno izgledali kot maškare, a njihov imidž je bil skrbno izdelan in prepoznaven že vse od začetka gibanja v Sloveniji. Uporabljali so veliko plastičnih, sintetičnih materialov, kovinske, hladne barve, neobičajne barve za lase, od zelene do roza in vijolične, nosili so čevlje z debelimi podplati. Prištejemo lahko še paletu drugih nenavadnih modnih dodatkov, recimo otroške dude. Te v raveu predstavljajo nedolžnost, morda celo infantilnost s plesnimi drogami. Ženska oblačila so po navadi zelo seksualno privlačna, drzna. Seksualnost so raverke poudarile tudi z dodatki, kot so plišasti nahrbtniki živih barv v obliki živalic in drugih zanimivih oblik. Nič redkega ni bilo na partyjih videti moškega v krilu. Vikend raverji si takšno opravo nadenejo le za obisk zabave, pravi raverji pa so ji zvesti vsak dan. V zadnjih letih je slednjih vse manj, največ jih je bilo verjetno v letih od 2000 do 2003, ko je bilo v Sloveniji tudi največ masovnih rave partyjev.

Elektronske zabave v Velenju

Dogodkom z elektronsko glasbo je bil – kar se klubske scene tiče – najbolj naklonjen Max klub, pa tudi velenjski Mladinski center. Prvi pravi rave party se je zgodil 3. septembra 1999 pod okriljem Festivala mladih kultur Kunigunda, in to v enem najbolj zanimivih prizorišč – velenjski stari elektrarni. V lokalnem časopisu so po njem zapisali: »V pravem industrijskem okolju in na odlični sceni se je zgodil prvi break-party v Velenju. DJ-i na čelu s Keneddyjem, Umekom in Valentinom Kanzyanijem niso porušili častivredne stavbe. Ravno nasprotno, po dolgem času je ta res impozanten objekt na robu mesta dobil vsebino.«¹¹ Od domačinov so na njem live acte izvedli Worm in Dope Control, glasbo pa je vrtel tudi DJ Beni.

11 Naš čas št. 36, 9. september 1999.

Za številne Šalečane je bil to prvi party, ki so ga obiskali, brez pretiravanja pa lahko zatrdimo, da se je število privržencev rave kulture po njem močno povečalo. Ob koncih tedna smo lahko v Ambasadi Gavioli srečevali vse več Šalečanov, množičen pa je bil tudi njihov obisk na celjskih rave dogodkih v Hali Golovec. Pod imenom SpaceGroup jih je organiziral Dejan Glavnik, ki je veliko sodeloval tudi z velenjskimi producenti. Prvi Night Vision se je v Celju zgodil že leta 1998, zadnji pa marca leta 2001. Na njih so večkrat nastopili tudi velenjski Dope Control, BioNet, HouseMouse ...

Velenje je leta 2000 postalo eno od prizorišč res velikih rave partyjev. Pod blagovno znamko Design of Love sta jih pripravljala velika velenjska navdušenca nad elektroniko: Bojan Vohar in Vojko Šinigoj. Skupaj sta jih pripravila kar sedem. Prvi še ni bil velik, saj se je zgodil kar v Max clubu. Ker je Bojan želel organizirati večji party, sta drugega organizirala v velenjski Rdeči dvorani. Zgodil se je 8. septembra 2000. Ideja je bila dokaj drzna, saj je bil uspeh mogoč le ob prihodu obiskovalcev od drugod. Organizacija velikih rave zabav je bila namreč zelo draga. Organizatorja sta si postavila zelo visoke standarde; želela sta, da bo na njem vsaka komponenta najboljša, pa naj gre za izbor DJ-jev, kvaliteto ozvočenja, varnostne službe ... Obisk je bil soliden, obiskalo ga je tisoč ljudi, a sta organizatorja to pričakovala. Dobička ni bilo, vseeno sta se odločila, da pripravita naslednjega. Na Design of Love vol. 3 – zgodil se je 19. maja 2001 – je bil glavna zvezda eden najboljših DJ-jev na svetu Carl Cox. Tudi tokrat se finančno organizatorjema ni izšlo in to kljub temu, da je zabavo obiskalo tri tisoč obiskovalcev. Scena, program, zabava in odzivi obiskovalcev so bili nadpovprečni, kar velja tudi za skrb za zdravje med obiskovalci, kjer se je vedno zelo izkazala neprofitna organizacija DrogArt. Kljub temu so enemu od udeležencev velenjskih ravov v celjski bolnišnici komaj rešili življenje, saj brez plesnih drog žal ni šlo. Pri tem se organizatorja spominjata, da so vedno zelo dobro sodelovali tudi s policisti in kriminalisti, ki so bili vedno zelo dobro organizirani. Na 50 obiskovalcev so zaradi varnosti imeli po enega redarja v dvorani, zato jih je bilo vedno zelo veliko.

Sodobna maškarada?, foto: Pina Špegel

Največji obisk, tri tisoč petsto obiskovalcev, so našli na Design of love vol. 4 – 'Umek's return'. Glavna zvezda večera je bil torej takrat že svetovno znan techno DJ Umek, na več odrih pa je to noč glasbo vrtelo še ducat domačih in tujih DJ-jev. Obiskovalci so prišli tudi iz Italije, Avstrije in Hrvaške, največ pa iz Zagreba in Reke. Velik logističen zalogaj je bilo reklamiranje partyjev. Ti so se tudi v velenjskem primeru najbolje promovirali s flyerji, odlično oblikovanimi zloženkami, ki so predstavile celoten dogodek. Oblikovanje flyerjev se je razvilo v svojstveno umetnost, veliko pozornost sta jim posvečala tudi velenjska organizatorja. Natisnila sta jih tudi do 25 tisoč, velik logistični zalogaj, ki je zahteval veliko iznajdljivosti, pa je bila njihova distribucija po Sloveniji in tujini.

Z dovoljenji za prireditve organizatorja nikoli nista imela težav, so pa prvi večji rave dogodki v Rdeči dvorani razburkali politično javnost. O primernosti lokacije za tovrstne prireditve so govorili tudi na velenjskem mestnem svetu, najbolj nenaklonjeni so jim bili takratni krščanski demokrati, ki so želeli, da partyje prestavijo kam na obrobje mesta. Večina svetnikov in tudi vodstvo občine pa z njimi nista imela težav. Velenjčanom je bilo celo všeč, ko so noč po partyju srečevali hecno napravljene

raverje na velenjskih bencinskih servisih in po mestu. Zdelo se je, kot da Velenje ni več tako zaspano. Zadnji Design of Love, sedmi po vrsti, se je zgodil 20. aprila 2002.

Po tem v Velenju dolgo ni bilo več večjih partyjev, nekaj manjših dogodkov se je v letu 2006 zgodilo pred in v velenjskem MC-ju, eden tudi na Velenjskem gradu. To se je začelo spreminjati po letu 2008, ko je zaživel Društvo Cogo. Ustanovili so ga trije velenjski glasbeni elektro navdušenci: Tonske (Antonio Križnič), Qub (Josip Križnič) in Mac-10 (Matija Vovk), vsi trije tudi glasbeni producenti. Društvo je v sodelovanju z Mladinskim centrom Velenje, Klubom eMCe plac in Festivalom mladih kultur Kunigunda v zadnjih letih izvedlo

Bionet 2001 Live Act, Reka

DJ Ticko, foto: Gašper Pintarič

Velenjskem jezeru, vedno pa so na njih glasbo vrteli tuji in domači producenti in DJ-ji. O množičnem obisku na njih ne moremo govoriti, vseeno pa ta nikoli ni bil slab, saj je techno scena v zadnjih letih doživela precejšen zaton.

Didžej – medij za kolektivno transformacijo

Čeprav ves čas govorimo o didžejih (DJ), doslej še nismo pojasnili, kakšno vlogo imajo v elektroniki. A najprej skočimo v zgodovino. Didžej kultura je nastala v afroameriški skupnosti v poznih šestdesetih letih skozi različne sloge mešanja plošč, od zgodnjih soul, funk in hip-hop didžejev, do disca. Tehnološka osnova je bil razvoj gramofonov in nove maks 12' dolge plošče. V zgodnjih osemdesetih se je od didžeja pričakovalo že več spretnosti kot prej, tudi triki, kot so skrečanje in back-up ter 'neskončno mešanje', pri katerem so plošče povezane v glasbeno zgodbo. Didžej kot umetnik mora improvizirati in se odzivati na razpoloženje množice z mešanjem in vzorčenjem plošč. Umetnost house in techno didžejev je danes sposobnost pripovedovanja zgodbe skozi plošče. Gre za neskončno potovanje, na katerem je didžej vodič. Dobri didžeji nadzorujejo svoje plesišče ter hkrati diktirajo in usmerjajo kolektivno energijo in razpoloženje. Didžej je hkrati tudi medij za kolektivno transformacijo; šaman, ki ga vodi muza ali temperament trenutka.

Didžej kot umetnik mora improvizirati in se odzivati na razpoloženje množice z mešanjem in vzorčenjem plošč. Umetnost house in techno didžejev je danes sposobnost pripovedovanja zgodbe skozi plošče. Gre za neskončno potovanje, na katerem je didžej vodič. Dobri didžeji nadzorujejo svoje plesišče ter hkrati diktirajo in usmerjajo kolektivno energijo in razpoloženje. Didžej je hkrati tudi medij za kolektivno transformacijo; šaman, ki ga vodi muza ali temperament trenutka.

DJ v elektro-rave kulturi ponavadi manipulira z dvema ploščama, ki se vrtita hkrati. S tem naredi glasbeni miks. To je v nasprotju z diskotekami, kjer DJ vrti zgoščenke, prilagodi

DJ Brlee, foto: Gašper Pintarič

zvočne nivoje in vpelje komad. V kulturi elektronske plesne glasbe je didžej več kot le poustvarjalec, ki meša plošče drugih avtorjev. Je tudi producent avtorske glasbe in nemalokrat lastnik neodvisne založbe. Ta formula, ki je hkrati pogoj za mednarodno uspešnost, velja predvsem za didžeje iz držav z močno razvito elektronsko plesno glasbo, kot so Velika Britanija, ZDA, Nemčija, Italija. Svetovno najbolj znani DJ-ji, kot so Paul Oakenfold, Paul Van Dyk, Carl Cox, Tiesto, Armin Van Buuren ... in tudi naša Umek in Valentino Kanzyani, so vpeti v povsem primerljivi zvezdniški sistem glasbene produkcije. Njihova imena delujejo kot dobro prodajana blagovna znamka določene glasbene zvrsti, kar so kmalu ugotovile tudi neodvisne založbe elektronske plesne glasbe, zato največje svetovne zvezde pogosto izpostavijo že na naslovnica njihovih albumov. Plesni projekti so se v devetdesetih približali rock skupinam. Dober primer je skupina Prodigy, ki elektronsko glasbo sproducirano združuje z značilnostmi rock industrije. Večina znanih in uveljavljenih producentov elektronske glasbe je kariero začela z vrtenjem plošč, produkcija lastne glasbe pa je sledila kasneje, tudi zato, da so lažje prestopili meje svoje države.

Elektro didžeje, ki so začeli z vrtenjem plošč, v zadnjih letih pa nadaljujejo tudi z lastno produkcijo, imamo tudi v Velenju. Najbolj uspešna sta DJ Brlee (Matej Brložnik) in DJ Replacemant (Vlado Pirič). Začela sta skupaj, po tem, ko je Vladu v prometni nesreči leta 2001 umrl brat Jurica, ki je bil rezident (redni DJ) splitskega kluba Eurora. V Velenje je prinesel vse njegove plošče in že ko sta se začela učiti tehnik vrtenja house glasbe na gramofonih, sta postala nerazdružljiva. DJ Brlee je že po prvem nastopu leta 2002 postal rezident v celjskem klubu Casablanca, kasneje tudi v klubu Escape. Kmalu sta ustanovila organizacijo Overload, ki je vsa leta doslej organizator številnih elektronskih dogodkov (eventov). Prva leta so jih veliko pripravili v velenjskem Max klubu, zadnja pa po manjših klubih v Celju in okolici. DJ Brlee je leta 2004 kot zmagovalec tekmovanja mladih DJ-jev SYLD vrtel tudi v Ambasadi Gavioli, pa tudi na številnih večjih partyjih doma in v tujini (Nizozemska, Nemčija, Avstrija, Grčija, Italija, Srbija, BiH, Hrvaška, ...), kjer je glasbo vrtel ob boku največjih svetovnih zvezd house in tech-house glasbe. Danes ne vrti več s plošč, ampak s pomočjo kontrolerjev; poseben je, ker iz več skladb med miksanjem na treh kanalih ustvari povsem novo skladbo, ki jo nadgrajuje z originalnimi vokalnimi vložki. V zadnjem času je tudi producent; za skladbo *Meola*, ki se je vrtela tudi na MTV, je video posnel v domačem Velenju. Pod okriljem Overloada je uspešen tudi DJ Ticko (Matic Knez), sledi pa mu še nekaj mlajših velenjskih DJ-jev. Vsi se trudijo tudi na produkcijskem področju, pri tem pa jim je žal, da imajo najmanj možnosti za vrtenje prav v domačem mestu. A na njihove dogodke še vedno prihajajo tudi Velenjčani, čeprav je pravih privrženec elektronske glasbe med mladimi veliko manj kot v zlatih letih ob začetku 21. stoletja.

Literatura

- Andreja Rozina: *Komunikacijski problemi v kulturi elektronske plesne glasbe*. Diplomsko delo, 2004.
- Andreja Rozina in drugi avtorji: *Rave: hedonistične ptice s konca tisočletja*, Urbana plemena. Subkulture v Sloveniji v devetdesetih, ŠOU - Študentska založba, 1999.
- Stephen D. Haslam: *Rave Culture: Living Dream or Living Death?* Oxford: Blackwell Publishers Ltd., 1997.
- Robert S. Huttson: *Technoshamanism: Spiritual Healing in the rave Subculture*, Journal of Youth Youth Studies, 2002.
- R. J. Smith in T. Maughan: *Youth Culture and making of the Post Fordist Economy: Dance music in Contemporary Britain*.V: Journal of Youth Studies, 1998.
- Peter Stankovič: *Rave subkultura in zagonetna devetdeseta*, Teorija in praksa, 1998.
- Sarah Thornton: *Club Cultures: Music, Media and Subcultural Capital*, Oxford, 2006.
- Janez Golič: *Kratka zgodovina elektronske glasbe*, Muska, 2002.

Viri in informatorji

- Stane Špegel, Vojko Šinigoj, Mitja Jelen, Barbara Hren, Matej Brložnik, Josip Križnič, arhiv časopisa Naš čas, spletni portali Karantanija, Dvojka, Minet.

ZGOBA

o'jazzu ...

Diplomiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani na Oddelku za geografijo (varstvo okolja) in Sociologijo kulture (sociologija glasbe). Dodatno se je izobraževal na PF Maribor in ISH Ljubljana. V letih 1995–2007 je bil zaposlen na ERICu Velenje. Leta 2007 se je zaposlil v Knjižnici Velenje, od 2008 je organizator kulturno-umetniškega programa na Festivalu Velenje. 'Star' Velenjčan, rojen ob koncu tretje petletke nekdanje Jugoslavije očetu glasbeniku in materi – ljubiteljici glasbe. Obiskoval OŠ MPT in je zadnja generacija stare, 'klasične' gimnazije. V osnovni šoli prepeval v otroškem zboru, v srednji šoli s taborniki, s sošolci pred šolskimi nalogami in seveda v rock bandu. Od fakultete dalje poje pri mešanih pevskih zborih. Pesnik (Hotenjevec) in publicist, urednik, zborist, rekreativec, prostovoljec ...

Ljubitelj dobre glasbe, še posebej jazz-a in resne glasbe, še vedno obiskuje rock dogodke in zanimivejše glasbene koncerte, seveda predvsem jazz-a, popularne in resne glasbe.

Matjaž Šalej

JAZZ V VELENJU

Nekaj prelomnih dejavnikov v razvoju jazz glasbe v mestu ob Paki

(prispevek k zgodovini improvizirane glasbe, spoznanj in zgodba mesta v sedanjosti)

Ko govorimo o pojavnosti in razširjenosti jazz glasbe v Velenju, ne moremo mimo tega, da je jazz v splošnem ena zahtevnejših glasbenih zvrsti in hkrati ne moremo mimo zgodovinskega dejstva, da je Velenje samo po sebi dovolj veliko in močno glasbeno mesto, za katerega je logično, da se v njem pojavi tudi jazzovska glasbena ustvarjalnost. Iz tega lahko zaključimo, da je ta glasba prisotna in zaznavna tudi v lokalnem kulturnem okolju mesta. Sama zgodovina glasbe Velenja je tako pestra in pisana, da je bilo določene oblike pojavnosti jazz-a in jazzu sorodnih oblik zaznati že v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Večina v mestu odraslih in šolanih glasbenikov kot tudi izvajalci glasbe, ki niso imeli formalnega šolanja in so s ukvarjali z glasbenimi oblikami lahkotnejših in zabavnih zvrsti, so se v svojem osebnem glasbenem razvoju srečali z jazzovsko glasbo kot obiskovalci, konzumenti (potrošniki) in nekateri celo kot izvajalci jazzovske glasbe. Glasba je tako univerzalna umetnostna zvrst, da jo pregovorno v osnovi ločimo le na dobro in slabo, jazz pa je zaradi (danes) potrebne glasbene izobrazbe, veščin in aktivnega muziciranja naravnost k pozitivni strani te glasbeno-umetnostne pojavnosti.

V literaturi jazz opisujejo kot afroameriško glasbo. Eno izmed gesel ga opisuje tako: Jazz je improvizirana ali pisana glasba, nastala iz afriških ritmov in evropske harmonizacije, z improviziranimi inštrumentalnimi ali glasovnimi linijami. Razvil se je iz bluesa na jugu ZDA, v začetku kot plesni swing, popularen v času plesnih orkestrov na začetku 20. stoletja. V New Orleansu ga v primitivnih oblikah kolektivne improvizacije igrajo pod vplivom klasične glasbe, koračnic, duhovnih ali delovnih pesmi, ragtime in bluesa, zlasti v uličnih pihalnih godbah ... Jazz se deli na več slogov: mainstream, contemporary, free jazz, swing, bebop, hardbop, cool jazz, acid, fusion ... (Slovenski veliki leksikon, 2003).

Čeprav je eden največjih teoretikov in sociologov glasbe Adorno do jazz-a (kot skoraj do vseh zvrsti popularne glasbe in njenih obdobij) kritičen, mu vseeno priznava stopnjo avantgardnosti: »V nasprotju z idiotskostjo lahke glasbe, ki je izpeljana iz operete je (jazz) šolal tehnično spretnost, prisotnost duha, tudi sposobnost za zvočno in ritmično diferenciranje. Ozračje jazz-a je teenagerje osvobodilo sentimentalne zatohlosti uporabne glasbe njihovih staršev. Jazz je treba kritizirati šele, če se ima brezčasna (glasbena) moda (fashion), ki jo organizirajo in pomnožujejo interesenti, zmotno za moderno, po možnosti za avantgardno ... Družbena funkcija jazz-a se ujema z njegovo zgodovino, herezijo, ki jo je recipirala množična kultura. Gotovo se v jazzu skriva potencial glasbenega skoka iz kulture za tiste, ki k njej morda niso bili pripuščeni ali pa se morda jezijo zaradi njene zlaganosti. A kulturni industriji in s tem glasbeni in družbeni konformiranosti se je vselej znova posrečilo zajeti jazz; znamenita gesla njegovih faz (stilov), kot so swing, bebop, cool jazz so reklamna gesla in hkrati znamenja procesa absorpcije ...« (Adorno, 1986: 52)

Zdi se, da je prisotnost jazza v vseh pojavnih oblikah vzkli v Velenju kot nekakšen pozitiven odgovor na to, da mesto potrebuje še kaj več kot rudarsko godbo, rock'n'roll, glasbeno šolo ter sodobne pojavnosti oblike popularne glasbe, od alternativnega rocka, punka, hard cora pa vse do rapa, hiphopa in aktualnih pojavnosti oblike popularne glasbe. Jazz v svoji prvobitnosti zahteva izjemno muzikalnost, možnost in znanje improvizacije, v svoji sodobni, kvalitetni obliki pa predvsem ob vsem naštetem več kot samo osnovno glasbeno izobrazbo (praviloma akademsko), pa seveda ustvarjalnost in predvsem kreativnost. Jazz ima v mestnih okoljih danes attribute meščanske glasbe, zahteva izvrstne glasbenike in zahtevne poslušalce. Svojo lahkotnost prepušča svojim zgodnjim jazzovskim glasbenim oblikam, ki so bile kot popularna zabavna glasba znanilci revolucije glasbe v povojnem obdobju, vse do pojava prvih znanilcev rock glasbe (Presley, The Beatles, ...). Danes se spogleduje z glasbeno avantgardo, predvsem ob dejstvu, da je to danes glasba za zahtevnejše glasbene potrošnike, praviloma izobražence in predvsem tiste, ki jim popularna glasba klišejskih ritmičnih vzorcev in enostavnejših glasbenih oblik predstavlja premalo glasbenega užitka in glasbeno-spoznavnega izziva.

Namen prispevka ni samo iskati drobce jazzovskega ustvarjanja v preteklosti. Vsi pomembnejši ansambli in skupine, pa tudi posamezniki instrumentalisti, ki so se ukvarjali z ritmično glasbo tipa blues ali swing, so bili na svoj način znanilci jazz evolucije v našem mestu. Jazz pa je v svojem zagonu korenine bluesa, swinga, ragtima, soula itd. presegel v obdobju, ko pri nas še ni bilo znakov prisotnosti igranja te glasbene zvrsti. Poustvarjanje glasbe, sorodne swingu, bluesu in drugim ritmičnim odtenkom v koreninah jazz, je bil prisoten že v 50. in 60. letih prejšnjega stoletja, še bolj pa v obdobju 70. in 80. let dvajsetega stoletja. V tem času so v Velenju gostovali že pomembnejši izvajalci pravega jazz v takratni Jugoslaviji in Sloveniji. Ampak to sodi le v poustvarjalno sfero glasbe, saj je živa glasba in prvi nosilci zvoka (vinil plošče, trakovi, kasete) prva tovrstna glasbena izkušnja jazz v takratnem času. Nadomeščala je vseprisotnost raznolikih glasbenih medijev in različnih nosilcev zvoka današnje dobe.

Mnogi ansambli, nastali v Velenju, ki so se ukvarjali z zabavno glasbo ali igrali glasbo različnih žanrov, so v svoj program uvrščali jazz glasbo. To zvrst so v Velenje zanesli tudi mnogi gostujoči izvajalci, ki so po vojni muzicirali na plesih na jezeru, v hotelu, lokalih ipd. kot tudi mnogi gostujoči izvajalci, ki so popularnejše oblike jazz predstavljali domačemu občinstvu. Prvi jazz ansambel, ki je gostoval v Velenju, je bil verjetno šoštanjski ansambel Elektra, jazz ansambel (big band), katerega začetnik in prvi vodja je bil Silvo Tamše. V ansamblu so igrali tudi Roni Mlinar (trobenta), Zdravko Zupančič (trobenta), Jože Pirečnik (harmonika), Jože Vučina – Pepč (kitara), Albin Plamberger (saksofon), Ivan Supovec (saksofon), Franc Obreza (bobni), Stane Kampjut (kontrabas), Mišo Skornšek (kitara) in mnogi drugi. Deloval je kontinuirano tudi v 60. in 70. letih. Kasneje ga je vodil tudi Brane Škruba. Pihalni del banda so v sedemdesetih letih sestavljali šoštanjski glasbeniki, ritmični del pa člani nekdanje zasedbe ŠIK (Šaleški instrumentalni kvintet).

Pred Elektro je že leta 1958 v Velenju nastal Jazz orkester DPD (Delavsko prosvetno društvo) Svoboda Velenje, ki ga je vodil saksofonist in klarinetist Anton Grebenšek – Zvone (st.). V njem so igrali še Janko Špeh – trobenta, Albin Perper – trobenta,

Jazz orkester DPD Svoboda Velenje, foto: Foto Pajk

Franc Kovač – saksofon, Franci Lončar – saksofon, Julius Zalar – kontrabas, Tine Gržina – bobni, Jože Šalej – harmonika, Jože Fijavž – Žoli – harmonika, Mišo Skornšek – kitara in Jože Oštir – kitara in vokal. Vodja Zvone Grebenšek je za ansambel pisal aranžmaje in priredbe ter v zasedbi tudi igral. Največ so igrali skladbe Glenna Millerja. Rdeče notne pulte z zaslonom za noge so si izdelali kar sami, vaje pa so imeli v prostori DPD Svoboda, ki ga je takrat vodil Hinko Dermol. Imeli so kar nekaj koncertov, med drugim večkrat v dvorani nekdanjega kina v Velenju, v Pesju, v Mozirju, nastop v Naklem pa je snemala celo takratna televizija. Ansambel je deloval le nekaj let.

V popularizacijskem (in promocijskem) smislu, čeprav so bili redki Velenjčani, ki so ga videli, je bil za to zvrst prav gotovo prelomen koncert Luisa Armstronga – Satchma & The All Stars (4. 4. 1965) v novo zgrajeni Dvorani Tivoli v Ljubljani. Nekako od takrat naprej štejemo jazz za pomemben glasbeno-kulturni dejavnik v Sloveniji, saj je s koncertom tega (morda največjega) jazzovskega trobentača v zgodovini te zvrsti jazz postal popularna glasbena kultura v Sloveniji, in to takoj ob odprtju nove Tivolske dvorane. Drugi takšen dejavnik je seveda Jazz festival Ljubljana (od leta 1960), ki je v začetku nosil ime Jugoslovanski jazz festival. V svojem več kot polstoletnem delovanju je privabljal tudi veliko ljubiteljev jazzu vseh generacij na svoje dogodke in oblikoval publiko ter dostojno promoviral glasbeno zvrst.

V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je imel poseben pomen pri popularizaciji vseh oblik kvalitetne glasbe tudi nastanek Kulturnega centra, ki je kot eno izmed svojih osnovnih poslanstev v organizacijo glasbenih dogodkov različnih zvrsti vnašal izvajalce jazz glasbe; to zvrst in njene številne podzvrsti so predstavljali domači publiki. Poletne kulturne prireditve in abonmajski cikli, ki so se in se še vedno odvijajo v okviru kulturne produkcije, so predstavljali mnoge znane domače in tuje izvajalce te glasbe pri nas.

V žlahtni obliki pojavnosti jazzu v mestu se je jazz v Velenju enostavno zgodil z rastjo mesta, povečevanjem vloge glasbenega izobraževanja (in kapaciteto glasbene šole), pa tudi z gostovanjem mnogih priznanih in kvalitetnih jazzovskih ansamblov v Velenju (New Swing Quartet, Big band RTV Slovenija/Ljubljana, Ljubljana jazz selection, ...) in nenazadnje, a pomembno, s pojavom Max kluba in koncertov v zgodnjem obdobju tega lokala. S posameznimi dogodki in koncerti je obstajal seveda že mnogo prej. Z začetki Max klub jazz festivala pa se je pojavil domači glasbeni cikel te zvrsti, ki je dosegel kulminacijo z Max klub jazz kliniko. Ta je bila odskočna deska mladim velenjskim jazz ustvarjalcem, vodil pa jo je v triletnem obdobju eden velikanov jazzu nekdanje skupne države in eden največjih in najpomembnejših jazz vibrafonistov sodobnosti, hrvaški glasbenik Boško Petrović (1935–2011). Ob dobro razvitem glasbenem šolstvu (osnovnem in srednješolskem), kvalitetni glasbeni prireditveni dejavnosti kulturnega centra in kasneje Knjižnice Velenje ter ob koncertih jazzovskih skupin in 'bandov' je Velenje postalo eno izmed središč tovrstne glasbe v Sloveniji.

Pravzaprav ni čudno, da so za razliko od prevladujoče rockovske (sub)kulture šli glavni domači jazzovski akterji skozi osnovno in srednješolsko glasbeno izobraževanje na domači velenjski Glasbeni šoli Frana Koruna Koželjskega. Ob pojavu programske prisotnosti te glasbe v programih takratnega Kulturnega centra Ivana Napotnika (1976–2004) in njunih naslednikov, prireditvenega oddelka Knjižnice Velenje in Festivala Velenje ter predvsem ob angažiranosti gostinskega lokala Max kluba in njegovega ustanovitelja Marka Kolška - Maxa s programi jazz izvajalcev, je jazzovska kultura postala del vsakdanje mestne kulture. Danes predstavlja pomemben segment glasbene postprodukcije in tudi glasbenega ustvarjanja. Z mnogimi mladimi (danes že predstavniki srednje generacije) glasbenimi izvajalci, ustvarjalci in ljubitelji glasbe se je jazz v Velenju vzpostavil kot enakovreden in pomemben glasbeni element, ki v zadnjih dveh desetletjih pridobiva na veljavi.

Max klub jazz zgodba

Max klub se je z organizacijo kvalitetnih in odmevnih dogodkov pričel ukvarjati že v prvi polovici devetdesetih let. Leta 1995 so namreč v Rdeči dvorani organizirali velik dogodek, ko so pripeljali v Velenje vrhunsko funk-jazz skupino iz New Yorka – Defunkt. Velenjsko publiko je dve leti kasneje očarala tudi nizozemska saksofonistka Candy Dulfer s skupino Funky Stuff. Vmes so organizirali številne dogodke različnih žanrov, rdeča nit dogodkov pa so bili različni jazz dogodki domačih in tujih izvajalcev. Leto 1999 pa beležijo kot prelomnico jazz dogodkov v Max klubu, saj so organizirali prvi Max klub jazz festival, ki se je odvijal do leta 2002 in bil kasneje obnovljen leta 2012. Le leto kasneje (2000) so ob festivalu organizirali še Max klub jazz kliniko, ki je pod vodstvom hrvaškega vibrafonista Boška Petrovića in s številnimi priznanimi jazzovskimi mentorji izobraževala mlade jazz ustvarjalce. Iz njih je vzniknila današnja najproduktivnejša generacija velenjskih jazzistov.

V obdobju pred začetkom prvega Max klub jazz festivala se je v lokalu Max klub ali pred njim v letih 1994–2008 zvrstilo okoli 150 koncertov in glasbenih nastopov slovenskih, hrvaških in mnogih drugih skupin. Nekaj večjih koncertov so pripravili tudi v Rdeči dvorani. Žanrsko so bili koncerti naravnani raznorodno, od rocka, jazzu, popa in sorodnih glasbenih zvrsti. Eden izmed prvih koncertov jazzovskega žanra je bil nastop skupine Maska & Co. slovenjegraškega trobentača Primoža Terglava 24. 6. 1994. Med odmevnejšimi koncerti in eden izmed vrhuncev jazz koncertov v Velenju je bil tudi nastop ameriške (newyorške) funk jazz skupine Defunkt 30. 8. 1995. Že v naslednjem letu je Max klub pripravil vrsto koncertov domačih in tujih glasbenih

skupin, ki so igrali sveže lahkotnejše zvrsti jazza, funka, soula in latino ritmov, med katerimi je bilo najbolj zvaneče ime angleško-avstrijska skupina Count Basic z izvrstno pevko Kelli Sea (14. 5. 1996). V tem obdobju so v klubu večkrat nastopili glasbeniki skupin Soulfingers, Cubismo, kitarist Primož Grašič, pianist Matija Dedić, Josipa Lisac in mnogi drugi. Večkrat je nastopila tudi domača skupina Funk You, ki so jo v prvotni zasedbi sestavljali Dejan Tamše, Sašo Lušič, Boris Holešek, Jure Pukl, Robert Jukič in Gordana Hleb. Eden izmed vrhuncev dogajanja v časih pred začetkom Max klub jazz festivala je bil koncert nizozemske saksofonistke s skupino v Rdeči dvorani Velenje (16. 6. 1997). Funk-pop-jazz glasba Candy Dulfer & Funky Stuff je v Velenje privabila ljubitelje tovrstne glasbe iz vse Slovenije. Jeseni 1997 so se pričeli v Max klubu jazz večeri, katerih vrhunec je bil s stališča sodelovanja v prihodnosti koncert hrvaškega vibrafonista Boška Petrovića z zasedbo All Stars (8. 11. 1998). V letu 1999 se je zadnji teden marca zgodil v Velenju 1. Max klub jazz festival, Boško Petrović pa se je v tem letu v Velenju predstavil še s projektom *I Remember Duke Ellington* in nastopom Happy Reunion Quinteta.

Jazz festival

Sodelovanje Max kluba z vibrafonistom Boškom Petrovićem je botrovalo nastanku Max klub jazz festivala, katerega prva izvedba se je zgodila med 22. in 27. marcem leta 1999. Leto kasneje se je pripravila tudi prva Max klub jazz klinika, ki jo je vodil Boško Petrović. Nanjo je privabil izjemne slovenske, hrvaške in avstrijske glasbene pedagoge s področja improvizirane glasbe. Na prvem festivalu 1999 so nastopili odlični trio belgijskega kitarista Philip Catherine trio, Boško Petrović Club All Stars (zasedba njegovega jazz kluba v Zagrebu), Matija Dedić trio, 'domači' perspektivni Max Club Quintet (Jure Pukl – saksofon, Joži Šalej – klavir, Beno Pirnat – bas, Boris Holešek – trobenta in Dejan Tamše – bobni) in nizozemska skupina The Handsome Harry Company. Prvo leto festivala je program zaznamoval predvsem nastop izjemnega belgijskega kitarista, nastop legende jazza nekdane skupne države Boška Petrovića, in vzhajajoče zvezde hrvaškega jazz Matije Dedića. Lokalni Max Club Quintet pa je nakazal in naznanil nekaj mladih glasbenih imen, da se v Velenju obetajo, vsaj kar se tiče tovrstne glasbe zanimivejši časi.

Drugi Max klub jazz festival je potekal od 26. marca do 3. aprila 2000. Festival se je okreplil in uveljavil, mesec dni pred festivalom pa se je zgodila v tudi prva jazz šola za mlade slušatelje *Max klub jazz klinike*. Na drugem festivalu so nastopili Dominik Kranjčan kvartet, Alvin Queen Trio feat. Bruce Adams, Boško Petrović Club All Stars so nastopili v dvorani Hotela Paka, Big Band RTV Slovenije z Alenko Godec pa v Domu kulture Velenje. Na festivalu so v klubu pod imenom Max Club Jazz Clinic Pacienti (Jure Pukl – sax, Joži Šalej – klavir, Beno Pirnat – bas, Boris Holešek – trobenta, Dejan Tamše – bobni) sestavili isti band, ki se je

leto prej predstavil pod imenom Max Club Quintet. Ime skupine si je izmislil na prvi kliniki prav Boško Petrović. V tem letu so med pomembnejšimi izvajalci jazz v Velenju nastopili še nizozemski band Jazzmania Big Band, Upper Austrian Jazz Orchestra, Josipa Lisac in New Swing Quartet & band. Kulturni center je za potrebe jazz festivala in klinike ter za dogodke ob poletnih prireditvah kupil tudi pianino.

Vibrafonist Boško Petrović, vodja Max klub jazz klinike s pacientom Robijem Jukičem in mentorjema trobentačem Dominikom Kranjčanom in bobnarjem Manfredom Joselom, foto: Jurij Vižintin

skega basista Nielsa Henninga Ørsted Pedersena je bil prav gotovo vrhunec festivalov med leti 1999 in 2002, saj je Pedersen ob Petroviću eden izmed redkih evropskih jazz instrumentalistov, gostujočih v Velenju, ki je zapisan in obeležen v skoraj vseh jazzovskih antologijah in literaturi. V tem letu je pred Max klubom 2. julija nastopila še drugič v dveh letih big band zasedba Upper Austrian Jazz Orchestra z gostom Kennym Wheelerjem.

Četrti in zadnji Max klub festival pred obuditvijo je potekal med 28. marcem in 5. aprilom 2002. Na njem so nastopili Oto Pestner in Primož Grašič Trio, hrvaška zasedba Tango Appassionato, Marjan Loborec kvartet, domači pianist Joži Šalej in pevec Aleš Hadalin ter Big Band Radlje ob Dravi pod vodstvom Izidora Leitingerja.

V letu 2012, letu partnerstva Mestne občine Velenje v projektu Evropske prestolnice kulture Maribor 2012, je Max klub ob podpori koordinatorja Festivala Velenje z velenjskim glasbenim (predvsem jazzovskim) lokalom obudil tradicijo jazzovskega festivala v Velenju, saj se je ob dolgoletni tradiciji v zadnjih dveh desetletjih Velenje pokazalo kot eno izmed žarišč jazzovske ustvarjalnosti v Sloveniji. Iz domačega glasbenega ustvarjanja so izšli izjemni jazzovski in sodobni glasbeniki, ki presegajo lokalni in državni okvir tovrstnih in pop-glasbenih zvrsti: tolkalist Dejan Tamše, saksofonist Jure Pukl, basist Robert Jukič in mnogi drugi. Vsa ta dejstva so umestila Max Klub Jazz Festival med pomembne mestne glasbene dogodke, ki s svojevrstno tradicijo bogatijo in postavljajo Velenje med redka žarišča in centre te glasbe v Sloveniji. Od tod tudi mota treh festivalov in koncertov med leti 2012–14 (7 jazzovskih spoznanj, jazzovskih dejanj, festival z zgodbo). Partnerstvo Festivala Velenje, podpora lokalne skupnosti in želja ter pobuda Max Kluba po obuditvi festivala se je izkazala kot dobra organizacijska in partnerska poteza v organizaciji koncertov jazzovske glasbe. V letu 2012 se je zvrstilo v treh tednih, med 7. in 23. marcem, sedem koncertov, na katerih sta kot 'leaderja' zasedbe nastopila tudi domača glasbena ustvarjalca Jure Pukl in Robert Jukič. Oba sta med tem zaključila študij jazzu v Gradcu (KUG) in Jure ob tem tudi na Dunaju, v Den Haagu (Nizozemska) in na Berklee College v ZDA (Boston). Ob tem se je Jure kot programski vodja festivala zelo uspešno predstavil in uveljavil tudi v tej funkciji. V letu 2012 so se zvrstili naslednji glasbeni projekti in zasedbe: Robert Jukič 'Operation Charlie', Doug Johnson Trio feat Jure Pukl, Grašič-Chicco-Pukl-Curtis, Vid Jamnik kvartet feat. Mirna Bogdanović, Kaja Draksler's BadBooshBand, Jaka Kopač – Igor Matkovič 'Project' in ob zaključku Mike Sponza Blues Band feat. Primož Grašič. V letih po *Evropski prestolnici kulture* so se jazzovska dejanja nadaljevala v obuditvi zgodbe festivala. Programski vodja Jure Pukl je v letu 2013 v program umestil zasedbe in projekte domačih jazzistov v sodelovanju z uveljavljenimi tujimi glasbeniki tega žanra. Od 28. februarja do 23. maja, praviloma ob četrtnih, so nastopili Jani Moder s projektom Sky High Low down, Nina Strnad in Peter Mihelič trio, Miha Koren Par Avion z Danielom Čačijo, Femi Temowo in Milan Stanislavjevič trio, Jure Pukl in Danel Nösig kvintet, Žiga Murko kvartet, Igor Lumpet Junction & Journey project. Na festivalu se je v programu predstavil s svojim projektom ob zaključku študija mladi velenjski basist Miha Koren. Miha Koren od leta 2012 v dveh letih z Markom Kolškom – Maxom nadgrajuje jazz program poletnega jazzovskega festivala na prostem, v mestnem središču. Festival, ki raste in se krepi, je dobil ime Mozzajik (Mozaik) jazz festival. Leto 2014 je prineslo *Festival z zgodbo*. Od 23. januarja do 17. aprila so se v Max klubu predstavili Mia Žnidarič in Steve Klink kvartet, Marko Črnčec Group, Cene Resnik kvartet, David Jarh kvintet, Jure Pukl & Matija Dedič kvartet, Tjaša Fabjančič trio in Jazz klub Gajo kvartet. Domači festival jazzu se je v svoji sedmi izdaji predstavil z močnimi imeni slovenske jazz glasbe, ki so jo oplemenitile nekatere legende slovenske jazz glasbe in nekaj izjemnih in priznanih tujih jazz instrumentalistov. Max klub jazz festival ob poletnem Mozaik jazzu festivalu v mesto prinaša kvalitetno, a dostopno svežo jazzovsko produkcijo z novo generacijo glasbenikov, med njimi sta tudi domačin basist Miha Koren in kitarist Miha Hrustelj.

Jazz klinika

Z vzgojnega in trajnostnega vidika uveljavitve jazzu v okolju je od poustvarjalnosti še pomembnejši vidik ustvarjalnosti in vzgoje domačih glasbenikov. Ti s šolanjem, znanjem in angažiranjem v domačem mestu postajajo tista gonilna sila, ki Velenje opredeljuje tudi kot jazzovsko mesto. Ključno vlogo pri vsem ima kvalitetna glasbena izobrazba, ki jo zagotavlja domače osnovno in srednješolsko glasbeno izobraževanje na glasbeni poti. V preteklosti je pomembno vlogo pri tem odigrala Max klub jazz klinika (Max Club Jazz Clinic), ki jo je leto po začetku jazz festivala postavil in umetniško vodil pokojni hrvaški vibrafonist Boško Petrovič. Petrovič je le leto po začetku Max klub festivala v mesto pripeljal izjemno ekipo znanih jazzovskih glasbenih imen in pedagogov iz Slovenije, Hrvaške in Avstrije, ki so v enotedenskih delavnicah pod njegovim umetniškim vodstvom mladim glasbenikom iz Velenja in tudi ostale Slovenije odstirala skrivnost jazz glasbe.

Prva Max klub jazz klinika je potekala od 6. do 12. februarja 2000, vodili pa so jo pedagogi in glasbeniki: kitarist Primož Grašič, pianist Neven Frangeš, trobentač Dominik Kranjčan, saksofonist Sigi Feigel, basist Ewald Oberleitner in bobnar Manfred Josel. Na koncertu ob odprtju so se mentorji predstavili tudi kot glasbeniki.

Druga Max klub jazz klinika je potekala od 4. do 11. februarja 2001 pod pokroviteljstvom Republike Avstrije v Republiki Sloveniji in Mestne občine Velenje. Na njej so kot mentorji sodelovali umetniški vodja klinike in vibrafonist Boško Petrovič, kitarist Primož Grašič, pianist Blaž Jurjevčič, trobentač Dominik Kranjčan, pozavnist Lojze Kranjčan, saksofonist Karlheinz Miklin, basist Ewald Oberleitner, bobnar Manfred Josel in saksofonist Sigi Feigel kot vodja big banda klinike. Mentorji pedagogi so se predstavili tudi na zaključnem koncertu.

Na tretji in zadnji Max klub jazz kliniki od 3. do 9. februarja 2002 so kot mentorji ponovno sodelovali umetniški vodja klinike in vibrafonist Boško Petrovič, kitarist Primož Grašič, pianist Blaž Jurjevčič, trobentač Dominik Kranjčan, profesorji iz Avstrije, saksofonist Karlheinz Miklin, basist Ewald Oberleitner in bobnar Manfred Josel. Ob koncu februarja so se v sklopu klinike 27. februarja v Max klubu predstavili diplomanti Graške jazz akademije za jazz Dušan Novakov, Matija Dedič, Marko Djordjevič in Predrag Revišin.

Prvo leto je imela *Klinika* 14 slušateljev, naslednji dve leti pa nekaj manj; skupaj je na klinikah sodelovalo več kot 30 mladih slovenskih glasbenikov, ki so spoznavali umetnost jazz glasbe. Prevladovali so mladi domači glasbeniki. Med 'kliničnimi pacienti' so se že na prvi kliniki znašli: Dejan Tamše – bobni/tolkala, Robert Jukič – bas, Boris Holešek – trobenta, Sašo Lušič – kitara,

*Max klub jazz klinični pacienti: Jure Pukl, Robi Jukič, Boris Holešek in Dejan Tamše,
foto: Jurij Vižintin*

Sašo Šonc – saksofon, Davorin Lempl – kitara, Gašper Piano – kitara, Joži Šalej – klavir, Tomaž Lojen – bobni/tolkla, Beno Pirnat – bas, Robert Pikl – kitara, Andraž Mazi – kitara, v kasnejših letih pa tudi Bruno Domiter – bobni, Gorazd Planko – kitara, Mitja Melanšek – bobni, Janez Marin – bobni in mnogi drugi.

Zaradi problemov financiranja in kritja stroškov izvedbe, tako festivala kot klinike, sta oba dogodka zamrla, do obuditve Max klub festivala v letu 2012. Pustila pa sta več kot le dobre in odlične koncerte ter mlade jazz slušatelje. Festival in klinika sta pustila zavedanje, da je Velenje več kot mesto glasbe, rocka, glasbene godbene tradicije, pevskih zborov ... Velenje je tudi mesto jazza in mesto, v katerem je doma vsa glasba, na visoki in kvalitetni ravni, ki nam jo lahko zavida marsikatero večje slovensko mesto.

Namesto zaključka **(ali o katerih stvareh v prispevku bi lahko zapisali še kaj več)**

V današnjem času je o avtonomni, izčiščeni glasbeni zvrsti težko pisati, predvsem zato, ker je mešanje žanrskih vplivov različnih glasb zelo močno. To nam nenazadnje kažejo izjemni domači jazz glasbeniki, ki so v letih svoje glasbene prisotnosti v mestu in v Sloveniji sodelovali z mnogimi domačimi glasbenimi ustvarjalci in avtorji, ki ne ustvarjajo in pišejo le jazz glasbe. Glasbena izobrazba, ustvarjalnost in kvaliteta se tako kažejo skozi mnogo različnih glasbenih zvrsti in žanrov. Vpliv glasbene izobrazbe je v jazzu tako močno prisoten, da so kot studijski glasbeniki morda celo bolj zaželeni kot akademski glasbeniki pedagoških in klasičnih smeri. Vsaj izkušnje govorijo temu v prid. Se pa pomembnost jazza in vpliv improvizirane glasbe izkazuje tudi v obratnem ustvarjalnem in izobraževalnem toku.

V obdobju zadnjih dvajsetih let se je v Sloveniji uveljavilo srednješolsko glasbeno izobraževanje jazza; glasbene šole ustanovljajo big bande, ki izvajajo to glasbo. Takšen ansambel je bil 2008 ustanovljen tudi na velenjski glasbeni šoli, vodi pa ga priznani šoštanjski glasbenik, pedagog in dirigent, pozavnist Jani (Janez) Šuligoj, ki med drugim igra pozavno tudi v Celjskem dixieland ansamblu. Ansambel na glasbeni šoli se je ustanovil na pobudo ravnatelja Borisa Štiha, na prvem nastopu pa ga je vodil profesor in saksofonist Oto Vrhovnik. Hkrati je v tem času nastal Max klub big band, ki sta ga ob Maxu spodbudila predvsem bobnar David Slatinek in pozavnist Miran Šumečnik. Vodil ga je trobentač Jernej Senegačnik, večina glasbenikov pa je bilo kar istih. Že jeseni je pozavnist Jani Šuligoj pričel sistematično delati z učenci in dijaki glasbene šole in v današnjem Big bandu Glasbene šole Velenje se kali in sprejema nova znanja druga generacija velenjske 'jazz scene'. Preskok od jazzovskih zasedb in ansamblov, ki so bili znanilci jazzovskega prebujanja v mestu na raven big banda, ki je organiziran že v glasbeni šoli, je dober pokazatelj kvalitete, kvalitete rasti in zanimanja za to zvrst glasbe.

Zaključek druge Max klub jazz klinike s koncertom v Domu kulture Velenje, foto: Jurij Vižintin

Prav jazz ansambli in orkestralne zasedbe so znanilci, da je izvajanje jazzu naredilo korak naprej in to ni samo pojav glasbenega okusa in delovanja posameznih glasbenikov. Pojav jazzovskih skupin to le potrjuje. Max Club Quintet se je v času svojega delovanja pojavil tudi kot *Max Club Jazz Clinic pacienti* in kot skupina *Ultrazvok* (z Robertom Jukičem namesto Bena Pirnata), slednja pa se pojavlja tudi na kompilaciji *Lignit 2*. Tudi funk-pop-rock skupina Funk You je del te zgodbe in je nekakšen povezovalni člen med jazzom in popularnejšimi vrstami ritmične in improvizirane glasbe. V prvi zasedbi skupine so igrali: Dejan Tamše (tolkala), Robert Jukič (bas), Jure Pukl (saksofon), Boris Holešek (trobenta) in Saša Lušič (kitara) in vokalistka Gordana Hlev. Kasneje jo je na vokalu nadomestila Tina Banfro, skupini pa sta se pridružila še Aleš Uranjek na bobnih in Davor Klarič na klaviaturah. Izid njihovega albuma *Intro* (1999) in začetni uspešni koncerti v Velenju so jim odprli vrata na pomembnejše slovenske odre.

Leta 2003 se v Velenju pojavi vokalni jazz. To leto je nastala vokalna skupina Bit, ki so jo v prvi zasedbi sestavljali Andreja Ostruh (sopran), Sanja Mlinar Marin (sopran), Jerneja (Pačnik) Srebernjak (alt), Matej Jevnišek (tenor) in Sašo Šonc (bas). Skupina je izšla iz okolja kvalitetnega srednješolskega in študentskega zborovskega okolja. Njihov repertoar je obsegal *a cappella* izvedbo zimzelenih slovenskih popevk, latino glasbe in jazzovskih standardov. Že naslednje leto (2004) kot tudi nekaj prihodnjih sezon je skupina zavladala na festivalu vokalne popularne glasbe Sredi zvezd, kjer je prejela od 2004 do 2007 nagrado strokovne žirije, z najvišjimi nagradami (prvo ali drugo) pa je ni spregledalo niti občinstvo. Andrejo Ostruh in Sašo Šonca sta kasneje v skupini zamenjala Katarina Habe in Miha Rojko. Skupina trenutno ne (po)ustvarja, niso pa še opustili želje po petju in delovanju v prihodnosti.

Ob koncu desetletja novega tisočletja (2010) se vzporedno po nastanku Big banda Glasbene šole Velenje pojavi jazz skupina United Grooves, ki združuje velenjske (šaleške) in koroške glasbenike. Gonilna sila skupine je bobnar David Slatinek, ki je skupino United Grooves razširil v Big band Vox. Big band je postal prepoznaven orkester jazz vrsti v šaleškem in koroškem prostoru in širše, saj sodeluje z znanimi imeni slovenske jazz glasbe. V prvotni zasedbi United Grooves so poleg njega v originalni zasedbi igrali še: Rok Rednak – klaviature, Benjamin Pirnat – bas, Aleš Logar – saksofon, Miha Hrustelj – kitara, Timotej Kotnik – trobenta. Slednja dva danes nadomeščata Igor Bezget – kitara in Janez Rednak – tobenta. David Slatinek kot gonila sila Big banda Vox in United Grooves danes ustvarja še s skupino Quatro kvartet (David Slatinek – boni, Sanja Mlinar Marin – vokal, Rok Rednak – klaviature, Beno Pirnat – bas) in The Wanted Four. Obe zasedbi v svojo glasbo vnašata primesi jazzu, vse od bluesa do fussiona.

Ampak jazzu še ni konec. V abonmajskem ciklu Klub Knjižnice Velenje in kasneje njenega naslednika Festivala Velenje, ki je programsko zasnovan tako, da v program uvršča tudi jazz in sorodne etno, world in druge popularne godbe, so se v preteklih

Vibrafonist Boško Petrović, vodja Max klub jazz klinike z mentorji in s pacienti, foto: Jurij Vižintin

desetih letih predstavili s svojimi zasedbami ali kot spremljevalni glasbeniki Jure Pukl, Robert Jukič in Joži Šalej (z Uršulo Ramoveš) ter vokalna skupina Bit. Z oživitvijo jazzovskega festivala (Max klub) v mestu se delež jazzovske glasbe v abonmaju Klub zmanjšuje. Od začetkov v poletju 2012 velenjsko glasbeno sceno poživlja tudi izvedba Mozaik jazz festivala, ki se odvija na odru pod magnolijami pred velenjskim kulturnim domom oziroma barom Mozaik. Ob prepoznavnem Max Klub jazz festivalu se je tako pojavila še njegova poletna izvedenka na prostem – Mozaik jazz festival, ki je v zadnjih treh letih dobro popestril velenjsko jazz sceno z izjemnimi koncerti domačih in tujih glasbenikov. Po skromnih začetkih se je v letu 2013 zvrstilo nekaj odličnih koncertov, v letu 2014 pa tudi nekaj koncertov velikih (big band) jazzovskih zasedb. Festival programsko sooblikuje diplomant jazz oddelka Univerze v Gradcu (KUG), basist Miha Koren. Za Korenom pa že prihajajo nova imena, npr. Velenjčan Miha Hrustelj, ki študira na akademiji za glasbo v Rotterdamu in na svoj način tudi redni gost jazzu v mestu, mladi koroški vibrafonist Vid Jamnik in še kdo, ki močno oblikuje svojo profesionalno glasbeno pot.

Pomembno v velenjski jazz zgodbi pa je predvsem to, da glasbeno okolje daje in odpira možnost mladim domačim glasbenikom, in sicer v izobrazbenem, glasbenem in nenazadnje tudi produkcijsko-programskem smislu. Kopica avtorskih albumov in projektov dveh najbolj produktivnih 'velenjskih jazzarjev' in nekaterih drugih omenjenih glasbenikov ter njihova dokazana kvaliteta so porok za razvoj jazzu in sorodnih zvrsti v mestu. Ti glasbeniki so orali ledino prihajajočim generacijam in jim pokazali pot, odprli obzorje te zvrsti v domačem mestu. Resda so ti profesionalni glasbeniki razpeti med (nekadaj) domačim mestom, vendar se dandanes od jazzu ali izključno izvajanja te zvrsti glasbe v domačem mestu ne da živeti. Razpet moraš biti med Ljubljano in drugimi večjimi glasbenimi mesti, pa naj bo to Gradec, Dunaj, New York ali kakšno drugo glasbeno središče.

Velik pomen v jazzovski zgodbi je njegova široka pestrost glasbenih (pod)zvrsti – žanrov. Jazz glasba kljub glasbeni raznorodnosti ne zapade v klišejsko popularno godbo, ritmične vzorce, ki pri mnogih zvrsteh delujejo fiziološko; ne predstavlja glasbe, ki vse prepogosto kot vodilo svoje 'odigranosti' v ospredje postavlja zabavo. Jazz želi in ponuja ljubitelju te glasbe nekaj več.

Ob bok temu prispevku je potrebno in vredno zapisati, da so sicer opisane nekatere žanrske in stilske oznake jazz glasbe, ki pa so samo pripomoček tistim, ki glasbe in izvajalcev jazzu v Velenju, avtorjev niso spoznali z živo glasbeno izkušnjo, a razumejo zgodovinsko glasbeno sosledje. Marsikaj v pregledu ni zajeto, predvsem zaradi časovne priprave prispevka. Vloga in značaj kakršne koli glasbe ima filozofski in estetski značaj. Njena primarna funkcija je široka, a vse kaj drugega kot le zabava, vsečnost, lahkotnost. Primaren je estetski učinek, tudi socialni ... in predvsem glasbeno spoznavni, kar pa je težko zabeležiti le v vrsticah, prispevku ali eseju.

Koncert slušateljev Max klub jazz klinike s v Domu kulture Velenje. Od desne proti Levi: Robi Pikl – kitara (danes Manouche), Saša Lušič – kitara, Gašper Piano – kitara, Manfred Josel – bobni (mentor) in Davorin Lempl – kitara, foto: Jurij Vižintin

Koncert Max klub kvinteta na Kunigundi 2000, pred veleblagovnico Nama (in Kristlovim blokom).
Od desne Jure Pukl – saksofon, Joži Šalej – klaviature, Tomi Erceg – bas, Boris Holešek – trobenta in Dejan Tamše – bobni

Basist Robert Jukič in saksofonist Jure Pukl

Viri in literatura

- Adorno, Theodor Wisengrund: Uvod v sociologijo glasbe (Dvanajst teoretskih predavanj); DZS; prevod: Igor Kramberger, Ljubljana, 1986.
- Bailey, Derek: Improvizacija, njena narava in praksa v glasbi; Zbirka Veliki šerpa 04; LUD Šerpa; prevod in spremna beseda: Ičo Vidmar, Ljubljana 2010.
- Blaukopf, Kurt: Glasba v družbenih spremembah; Temeljne poteze sociologije glasbe; Studia Humanitatis (letnik VI); ŠKUC Filozofska fakulteta Ljubljana; prevedel Štefan Vevar, Ljubljana, 1993.
- Dolar, Mladen: Strel sredi koncerta (spremna beseda k Adornovemu Uvodu v sociologijo glasbe); DZS; Ljubljana, 1986.
- Jazz zgodba: Max klub Velenje; arhivsko gradivo (izrezki iz tiskovin, promocijski material, tiskovine, fotografije, seznam koncertov ...); Zbrala: Marko Kolšek – Max in Peter Groznik – Peč; Avtorji: Mitja Čretnik – Mič, Bojana Špegel, Brane Piano, Boris Gorupič, Mick Goodrick ...; Fotografije: Jurij Vižintin, Klaudio Sabolčec ...; Velenje, 1999–2005.
- Merriam, Alan P.: Antropologija glasbe; zbirka Spekter 2/2000, Znanstveno in publicistično središče; prevedla Polonca Mesec, Ljubljana, 2000.
- Shipton, Alyn: A New History of Jazz; Continuum, New York, London, 2001.
- Slovenski veliki leksikon; Mladinska knjiga založba d. d.; tri knjige: a-d, h-o, p-ž; urednika: Marta Kocjan – Barle, Drago Bajt, Ljubljana; 2003–2005.
- Spletni viri: Wikipedija; gesla Ljubljanski jazz festival, Luis Armstrong, Adorno, KC Ivana Napotnika, Funk You ...; april 2014.
- Sigic, Slovenski glasbenoinformacijski center (baza podatkov); <http://www.sigic.si/>, maj 2014.
- Spletni viri: Šaleški biografski leksikon, april in maj 2014.
- Šalej, Matjaž: Max Klub jazz Festival; delovno gradivo; 2012–2014, Festival Velenje, 2014.
- Šalej, Matjaž: Mozaik festival; Alternator (kolumna); Naš čas, 12. julij, 2013.

Zasedba Dfunk v Rdeči dvorani, foto: Klaudio Sabolčec

Informatorji:

- Marko Kolšek – Max, Jani Šuligoj, Jože Šalej (st.), Zvone Grebenšek (st.), Andreja Ostruh, Matej Jevnišek, Dejan Tamše, David Slatinek, Joži Šalej in Benjamin Pirnat.

ZGO DOBA

zadržih 15 let

Matej Voglar je od leta 2009 programski vodja kluba eMČe plac, predsednik Društva Jupiter in aktivni član Društva za razvoj in promocijo kulture - ŠPIL. Obe društvi se ukvarjata s prirejanjem koncertov in drugih glasbenih prireditev. Je tudi glasbenik in član skupin Entheogen, The Stroj in še nekaterih drugih.

Matej Voglar

ALTERNATIVA V NOVEM TISOČLETJU ALI KDO RAZBIJA ZADNJIH PETNAJST LET?

Uvod

Za razumevanje mojega pogleda na velenjsko glasbeno sceno naj se vam najprej predstavim. Sem Matej Voglar, trenutno programski vodja kluba eMČe plac,¹ predsednik Društva Jupiter² in aktivni član društva ŠPIL.³ eMČe plac je klub, kjer izvajajo svoje koncertne dejavnosti Šaleški študentski klub (ŠŠK),⁴ Mladinski center Velenje (MC)⁵ in druga velenjska društva, ki se ukvarjajo z glasbo in tudi drugimi oblikami umetnosti. Obe moji društvi pa se ukvarjata s prirejanjem koncertov in drugih glasbenih prireditev. Prav tako sem glasbenik in član skupin Entheogen, The Stroj in še nekaterih drugih. Svojo prvo punk⁶ skupino Cota pa sem ustanovil ravno leta 2000.

Leta 2002 sem začel sodelovati z MC-jem kot vodja dijaške sekcije, nato pa leta 2005 postal desna roka Siniše Hranjeca, ki je v MC-ju izvajal koncerte kot honorarno zaposleni, kasneje pa tudi preko svojega društva ŠPIL, dejansko pa je Siniša tisti, ki je organiziral 90 % alternativnih koncertov v tistih časih. Po kadrovskih spremembah leta 2008 sva z Elvisom Halilovićem prevzela celoten večerni program MC-ja, po mojem krajšem odhodu pa sem se vrnil ob selitvi MC-ja v nove prostore in z nastankom eMČe placa leta 2009, kot produkt ponovnega sodelovanja ŠŠK-ja in MC-ja, kjer mi je bilo zaupano mesto programskega vodje.

Ko bom govoril o sceni, se bom posvečal zgolj alternativni glasbeni sceni oz. temu, čemur malo starejši pravijo rokenrol, nekateri underground, praktično pa gre za glasbene vsebine, ki niso komercialno zanimive ali pa vsaj niso komercialno naravnane. Osredotočil se bom na sceno, ki nekako velja za alternativno in obsega alternativni rock,⁷ metal,⁸ hip hop.⁹ Metal glasbo bi seveda lahko uvrstili pod alternativni rock, vendar sem ga zaradi velike popularnosti

- 1 Klub eMČe plac je zasebni zavod, ki se uradno imenuje Zavod mladine Šaleške doline – Zavod eMČe plac, ki je bil ustanovljen s strani Šaleškega študentskega kluba leta 2009 za izvajanje profitabilnih dejavnosti.
- 2 Društvo za razvoj in promocijo kulture Jupiter je bilo ustanovljeno leta 2012 s strani članov skupine Entheogen za potrebe skupine in za razvojne dejavnosti na področju glasbe v Šaleški dolini.
- 3 Društvo ŠPIL je bilo ustanovljeno leta 2004 s strani Siniše Hranjeca in skupine entuziastov za namen pridobivanja sredstev za organizacijo koncertov v Velenju.
- 4 Šaleški študentski klub je bil ustanovljen leta 1957.
- 5 Mladinski center Velenje je bil ustanovljen leta 1997.
- 6 Punk ali pank je anarhična zvrst rock glasbe. Njene značilnosti so: preprosta zgradba skladb, malo število uporabljenih akordov, namensko slaba kvaliteta izvedbe in posnetkov, anarhična besedila.
- 7 Alternativni rock zajema zelo široko področje rock glasbe. Na splošno pomeni vse zvrsti rock glasbe, ki se ne spogledujejo s pop glasbo.
- 8 Metal je najtrša zvrst rock glasbe. Tudi metal ima veliko podzvrsti, vsem pa so skupne distorzirane kitare, kričeči vokali in glasni bobni. Starejši občani ga ponavadi imenujejo dretje ali pa 'ko mačke cvilijo'.
- 9 Hip hop (včasih tudi rap) ima korenine pri ameriških priseljencih iz Afrike, s katerimi jo tudi najpogosteje povezujemo. Značilnost tega žanra je, da besedila niso zapeta ampak zdeklamirana ali zarapana.

v Šaleški dolini izpostavil. Širše področje elektronike¹⁰ bom pustil nedotaknjeno, saj se na to področje ne spoznam tako dobro, predvsem pa zato, ker je to področje pokrito v drugem tekstu. V svojem tekstu se prav tako ne bom dotikal tako imenovane pop¹¹ scene, tj. glasbenih skupin, ki jih lahko slišimo na lokalnih radijskih lestvicah, raznih narodnozabavnih skupin in podobno. Prav tako ne bom omenjal vseh glasbenih skupin ampak le tiste, ki so bile po mojem mnenju najvplivnejše za razvoj velenjske glasbene scene in so vplivale na kritično mladino ter vsaj do neke mere poslušalca poizkušale zapeljati v svet alternativne umetnosti, v njem prebuditi čut za drugačnost in mu razširiti obzorja. Takšen posameznik, ki ni brezčuten 'dron' na skomercializirani in prazni pop glasbi današnjega časa, ki nam ponuja lahke, hitro vsečne melodije, ampak se trudi razmišljati in iskati alternativne rešitve, je po mojem mnenju osrednji gradnik sodobne (kulturne) družbe. To je dandanes, če za hip zapustimo področje glasbe, še kako družbeno relevantno, saj nujno potrebujemo alternative in nove rešitve tudi na drugih družbenih področjih. V drugem delu pa bom predstavil tudi tuje vplive, ki so preko glasbenih skupin in preko naših domačih odrov prišli do velenjske publike in vplivali tako nanjo kot seveda tudi na domače glasbene skupine in izvajalce. Na koncu bom predstavil najpomembnejša festivala alternativne kulture v Velenju: Festival mladih kultur Kunigunda in festival Dnevi mladih in kulture.

Sobota, 30. 4. 2011 – Earth & Sabbath Assembly, foto:Tilyen Mucik

turno-glasbeni sceni. Peticija je obrodila sadove, sodelovanje med najpomembnejšima institucijama se je povrnilo in scena je začela ponovno živeti. ŠŠK in MC sta si ponovno podala roke, kot sad sodelovanja med organizacijama je nastal eMCE plac, mladina je dobila še večjo moč direktnega vpliva na program. Medtem ko je gospodarstvo tonilo v krizo, se je obisk v eMCE-ju večal. Upam si reči, da v zadnjih letih zaradi pravilne usmeritve kluba in sodelujočih organizacij ter z izvedbo projektov, kot so cikli jam sessionov, natečaji za mlade bande, delavnice ustvarjanja inštrumentov, glasbeni eksperimenti itd., število glasbenih skupin in artistov v Velenju močno narašča. Tako bomo imeli na *Lignitu 3*, ki ga pripravljamo za poletje 2014, kar okoli štirideset različnih izvajalcev. Najbolj pa smo seveda veseli vedno večjega števila mladih srednješolskih skupin, ki smo jih pogrešali dobrih 10 let.

Ko smo stopili v novo tisočletje, je bila velenjska alternativna glasbena scena na svojem vrhuncu. Imeli smo kar nekaj prepoznavnih imen na slovenski glasbeni sceni, koncerti v domačem mestu so se pridno vrstili; Mladinski center Velenje ter Šaleški študentski klub, še trdno v navezi, sta velenjski publiki predstavljala kvaliteten izbor tako domačih kot zanimivih tujih alternativnih glasbenih skupin v prostorih Mladinskega centra v Rdeči dvorani, v starih prostorih pod Kulturnim domom (tako imenovanima Stiskarni in Placu) in pa seveda na Velenjskem gradu. Prav tako je tudi Max klub na drugi strani Rdeče dvorane letno izvedel veliko koncertov na področju rocka, močno v vzponu pa je že bil hip hop, ki je v novem tisočletju postal najbolj prepoznaven glasbeni izvoz Velenja.

Sam sem takrat ravno prišel na sceno oziroma v srednjo šolo, in ker me je glasba močno zanimala, sem začel aktivnosti, ki so se dogajale na tem področju, redno spremljati. Takrat so bile samo na gimnaziji najmanj štiri glasbene skupine, v

Premiki

Če primerjamo glasbeno sceno v Velenju od leta 2000 do danes z ekonomsko situacijo, lahko ugotovimo, da gre za obratno sorazmerje. Na začetku desetletja je bila scena na vrhuncu, a je kmalu začela padati: število glasbenih skupin se je začelo manjšati, obisk prostorov MC-ja, edinega pravega alternativnega kluba v Velenju, je prav tako upadel. Sodelovanje med MC-jem in ŠŠK-jem se je prekinilo, število koncertov se je zmanjšalo, vrata na zadnji strani Rdeče dvorane so ostajala zaprta. Tudi klub Max¹² je začel zaradi poslabšane obiska alternativnih dogodkov in v prid golega preživetja kluba pripravljati vedno bolj komercialne zabave.

Leta 2008 sem tako sodeloval pri peticiji, ki je zahtevala prevetritev na velenjski mladinski kul-

10 Elektronika je zvrst glasbe, ki je popolnoma ali skoraj v celoti sintetizirana. Najpogostejši inštrument je torej računalnik, čeprav se z napredkom tehnologije pojavlja vedno več različnih elektronskih inštrumentov. Najbolj znane podzvrsti so *techno*, *drum'n'bass*, v zadnjih časih tudi *dubstep*.

11 Pop glasba je popularna glasba, ki jo lahko redno spremljamo po radijski postajah. Čeprav obstajajo izjeme, je pop glasba narejena tako, da je uspešna, saj uporablja preproste melodije, ki gredo hitro v uho, ob tem pa nosi plehko sporočilo. Na ulici se taki glasbi reče komerciala.

12 Privatni klub s prostori v Rdeči dvorani, poleg eMCE placa najpomembnejši klub v Velenju kar se tiče alternativne kulture.

parku pred gimnazijo pa je dijaška sekcija pripravljala dijaške koncerte. Bilo je obdobje sprememb. Na svetovni glasbeni sceni so se stvari začele premikati v vse večjo komercialno. MTV¹³ se je skisal, kapitalizem je pojedel avantgardne ideje na zaslonih in scenah. Ali je naključje hotelo, da je ravno takrat nastopil spor med MC-jem in ŠŠK-jem? ŠŠK je svoje dogodke predstavil drugam in jih postavil kot močno komercialne. MC je imel bore malo lastnih sredstev in se je že skozi vso svojo zgodovino opiral na finančno pomoč svojega večjega brata. Ob prenehanju sodelovanja pa je poleg izgube denarja MC začel trpeti tudi izgubo obiska, saj so študentje kar nehali zahajati v ta 'zabačen' kotiček. Tudi vodstvo MC-ja ni vedelo, kaj bi, kako naj se obnaša ekonomsko vzdržno na porušeni alternativni sceni, kjer ima še močnega konkurenta, ki mladini ponuja ceneno glasbo ob hektolitrih pijače in 'norih' študentskih zabavah. Nezadovoljstvo mladine, ki je posedala pred zaprtimi vrati MC-ja in se praktično ni imela več kam dati, saj alternativnih lokalov razen Rocky puba¹⁴ ni bilo, je bila vedno večja. Tako se je zgodilo nekaj zelo zanimivega. Velenjska alternativna mladina ali recimo temu tedanji ekvivalent današnje klientele eMČe placa je takrat napol 'zaskvotal' zelo fancy lokal Markiz¹⁵ in si tam ustvaril svoje zatočišče. V času popularnosti jukeboxa¹⁶ je tam nastal pravi mali alternativni klub. Lastniku, ki je želel prodajati koktajlčke bogatim strankam, to seveda ni bilo všeč. Septembra 2009 je tako bila direktorju Mladinskega centra vložena peticija, da mladina zahteva, da so vrata Mladinskega centra večkrat odprta. Prvo podpisani sem bil jaz, drugi Elvis Halilović, med podpisanimi pa je bil med drugimi tudi Janko Urbanc, današnji direktor zavoda eMČe plac, takrat pa član UO ŠŠK.

Zadeve so se začele premikati. Direktor Aleš Ojsteršek je zadevo prepustil kasnejši v. d. Maji Hostnik, ki je sicer sklicala konferenco, nato pa 'prepustila' vodenje programa meni in Elvisu. Finančna situacija je bila težka, zato sva se z Elvisom hitro obrnila na pomoč ŠŠK-ja, saj sama z njimi nisva imela nobenih nerazčiščenih poslov. Z Jankom Urbancem smo nato dosegli dogovor o izvedbi projekta *Sound Arson*, ki je bil prvi skupni projekt obeh organizacij v nekaj letih.

V MC-ju so nato začele nastajati kadrovske spremembe, zamenjala se je vodstvena struktura in začel se je graditi mladinski hotel in s tem novi prostori MC-ja, v Rdeči dvorani pa je ostal prostor, ki ga je prevzel ŠŠK in ustanovil takrat še Zavod mladine Šaleške doline – Zavod ŠŠK, kasneje Zavod eMČe plac. Zadeva je na začetku potekala predvsem udarniško, k sodelovanju je bila povabljen celotna velenjska mladina in skupaj smo si postavili klub, kot smo si ga želeli, ki ne bo imel zaprtih vrat, ki bo dajal mladim zatočišče, kjer bodo imeli priložnosti ustvarjati in spoznavati nove ideje in avantgardno razmišljati. Janko Urbanc je bil takrat postavljen za direktorja kluba, jaz pa imenovan za programskega vodjo. V program kluba smo poleg koncertov domačih in tujih alternativnih in avantgardnih skupin vključili tudi dogodke, ki so od mladine zahtevale aktivno sodelovanje ter jih tako skušali animirati k ustvarjanju in kulturnemu udejstvovanju. Pri koncertih vedno upoštevamo izobraževalno noto, saj se trudimo predstaviti mladini nekaj, česar še ni imela možnosti slišati. Mladim smo ponudili tudi prostor za vaje in vse skupaj je obrodilo sadove, saj imamo spet porast mladih glasbenih skupin, prav tako smo pripravili 'Hišo bendov', hišo v Starem Velenju, kjer so se uredili prostori za vaje velenjskih skupin pod vodstvom Mladinskega centra. Upamo, da se bo v nadaljnje ta trend nadaljeval, moja osebna želja pa je le ta, da klub ne zapade v napačne roke, saj nam v tem primeru lahko kmalu sledi izbris alternative v Velenju.

Metal

Na področju trše glasbe v Velenju ne moremo mimo metala. Kaoz, domači thrasherji,¹⁷ so definitivno legendarno ime ne samo v Velenju ampak po celotni Sloveniji in definitivno veljajo za najbolj prepoznavno skupino na tem področju v Velenju sploh. Leta 2003 so izdali svoj edini album, ki ga je metalska publika zelo dolgo čakala, saj so imeli pri izdaji veliko problemov, med drugim tudi izgubo podatkov že posnetega albuma. Močno pričakovanega nadaljevanja pa žal nismo nikoli dočakali, saj se je njihova pot žal zaključila leta 2009 na finalnem koncertu Festivala mladih kultur Kunigunda.

Prav tako je leta 2003 svoj prvenec posnela in izdala skupina Supremacy, prej znana kot Arise. Šoštanjski band, ki je izhajal iz thrashersko-metalskih vod, rahlo obarvanih na death metal,¹⁸ je v dobrih treh letih obstoja posegel po zvezdah, še malo potemnil glasbo in postal praktično najboljši slovenski death metal band tistega trenutka, ki se je na vrhu slovenske metal scene priključil takrat black metalski¹⁹ Noctiferiji. A žal je usoda hotela, da so se člani med seboj sprli praktično še pred izidom albuma in še ena potencialna zgodba o uspehu se je razblinila. Ti dve skupini sta najbolj pomembni za

13 MTV je televizijski program, ki je v časih pred internetom bil eden glavnih virov nove glasbe za ljubitelje. Skozi leta je postal vedno bolj skomercializiran, tako da danes na njem vrtijo samo še resničnostne šove in pa seveda skomercializirano glasbo.

14 Rocky pub je zasebni lokal na Kardeljevi ploščadi, kjer se vrti pretežno rock glasba.

15 Markiz je zasebni lokal na Titovem trgu.

16 Jukebox je naprava za avtomatsko predvajanje glasbenih želja.

17 Thrash metal – hiter metal z osnovami v punku, v novejšem obdobju s poskočnimi ritmi. Vokali so sorazmerno razumljivi.

18 Death metal – tehnično zahteven metal z zelo globokimi rjovečimi vokali.

19 Black metal – melodičen metal z atmosferičnimi elementi. Vokali so visoki in vreščeci. Pogosto ga povezujejo z satanizmom.

razvoj metal scene, saj se je v tem obdobju zanimanje za metal močno povečalo, na ulicah si lahko videl vedno več čupavcev, nastajale so mlade metalske skupine kot npr. Rotting Cemetary, Šus, Frozen Hell ali Captor.

Naslednji, ki so prevzeli pozornost na metalski sceni, so kontroverzni Naio Ssaion. Nu-metal²⁰ skupina, ki je nastala iz pop-rock skupine Senza, je po eni strani imela moderno glasbo (čeprav so po mojem mnenju zamudili kakšna 4 leta) in s tem privabljala široko publiko, po drugi strani pa jih ortodoksni metalci niso marali, saj naj bi bili preveč 'nu'. Nu je oznaka za novo, označuje pa vrsto metala, ki je začela posegati po pop melodijah, čistih vokalih, občasno hip hopu, se pravi moderni, splošni generaciji nekako bolj poslušljiv metal. To pa seveda ne gre skupaj s pankersko nabitim thrash metalom ali celo brutalnim death ali misterioznim black metalom. Naio Ssaion so imeli kar veliko koncertov po Sloveniji in tudi po tujini, vendar večjih uspehov na tujih odrih niso dosegli, so pa še bolje zasidrali ime Velenja na slovenski glasbeni sceni. Izdali so dva albuma (v letih 2004 in 2005), nato pa v nekaj letih prenehali z igranjem.

V tistih časih pa so začele rasti korenine za trenutno najpomembnejši šaleški metal band, to je Inmate. Po razhodu skupine Rotting Cemetary sta Jure Grudnik in Sašo Bandalo začela zbirati glasbenike okoli sebe, da bi sestavila band. Veliko se jih je zamenjalo skozi vsa ta leta, Inmate pa so si počasi in vztrajno gradili ime na slovenski metal sceni. Za razliko od Supremacy in Naio Ssaion njihov uspeh ni prišel čez noč, ampak so zanj morali trdno garati in delati na prepoznavnosti skupine, kar jim nekateri očitajo kot skomercializiranost, ampak zdi se, da te zgodbe ne bo kmalu konec. Na svoj prvi album so morali počakati kar do leta 2012, požel pa je odlične kritike. Za leto 2014 pripravljajo nov album, veljajo pa trenutno za velenjske metalce številka 1. V novem desetletju je metalska scena v Velenju zelo močna, ne samo pod odrom ampak tudi na njem. Poleg Inmate imamo Corduro (tehnični death metal)²¹ in pa Chimero (thrash metal), skupini, ki redno koncertirata. Imamo pa tudi kar nekaj glasbenih skupin v nastajanju, ki bodo oder še okusile.

Na alternativni rock sceni

Začetki novega tisočletja so bil tudi na alternativni rock sceni zelo močni. Glavna vloga pripada noise²² hardcore²³ skupini Wreck. Ta zasedba je za svoj prvi in edini album prejela prestižno slovensko nagrado Boomerang.²⁴ Najprej so po Sloveniji zakruzali s Klubskim maratonom,²⁵ nato pa še v lastni režiji izvedli kar nekaj koncertov. Čeprav so bili zelo spoštovani med starejšo publiko, se mi zdi, da niso uspeli prepričati mladine, da bi krenila v to smer, kar je v bistvu logična posledica vse večje popularizacije metala v svetovnih medijih, medtem ko so hardcore, noise in alter-rock ostali 'trd' underground. Poleg njih ne smemo izpustiti skupine metalskih hardcorovcev Something Small, ki je odigrala veliko koncertov in je na velenjsko mladino vplivala predvsem s pesmijo *Don't Break My Balls*, ki je izšla na drugi izdaji *Lignita*.²⁶

Na punk področju so zastavo nosili Država v Malem (DVM) ki so na začetku tisočletja pripeljali NOFX melodiko na domačo sceno. Poleg nekaj srednješolskih punk skupin je ta scena v Velenju ostala precej zapostavljena. Edini vredni omembe na tem področju po DVM so Fugitives, ki še vedno igrajo in se trudijo, da se punk na domači sceni ne pozabi. Te tri skupine bi lahko imenoval za nosilce alter rocka v novem tisočletju, čeprav je na začetku obstajalo še nekaj glasbenih imen, kot so Klinični Testiranci, Mandragora, Yunis. Gre sicer za zelo kvalitetne bande, ki pa so prehitro razpadli, da bi uspeli močneje vplivati na velenjsko mladino in s tem glasbeno sceno v Velenju.

V novejšem obdobju sta na tem področju v Velenju aktivni dve skupini, to sta Nakajima, kjer bivši člani Wreck še vedno igrajo noise hardcore, in pa Entheogen, math²⁷-sludge²⁸-postmetal²⁹ skupino, ki je začela nastopati leta 2011 in požela kar nekaj dobrih kritik na slovenski alter-rock sceni, ki pa je trenutno kar močna, saj se je na svetovni sceni začel fokus pomekati tudi k bolj eksperimentalnim glasbenim skupinam, tako da lahko v Velenju po moji oceni v prihodnosti pričakujemo še več alternativnih, čudnih in eksperimentalnih glasbenih skupin ali projektov.

20 Nu-metal – novejša oblika metala, ki vključuje zelo spevne in 'sladke' refrene. Vokal je ponavadi lep ali pa gre za kombinacijo kričanja in čistega vokala.

21 Tehnični death metal – tehnično še bolj dovršena oblika metala, ponavadi vključuje čudne taktovske in ritmične načine.

22 Noise – široka oznaka v alternativni glasbi. Ponavadi pomeni da skupina izvaja svojo glasbo zelo glasno, velikokrat pa vključuje tudi veliko šuma, včasih izključno šum.

23 Hardcore – glasbena zvrst, ki se je razvila iz punka kot trši, hitrejši, agresivnejši punk. V zdajšnjih časih se zelo spogleduje z metalom, večina nepoznavalcev jih ne loči.

24 Boomerang je nagrada za najboljše glasbene dosežke v Sloveniji.

25 Klubski maraton je klubska turneja po Sloveniji, ki jo za mlade, obetavne glasbene skupine organizira Radio Študent v Ljubljani.

26 Lignit je kompilacija alternativnih glasbenikov in glasbenih skupin iz Šaleške doline. Do sedaj sta izšli dve izdaji, in sicer leta 1998 in 2001, tretja pa naj bi izšla julija 2014.

27 Math oz. progresiva – zvrst rocka, kjer se uporabljajo kombinacije različnih ritmov in taktovskih načinov.

28 Sludge – počasna, valeča se oblika trdega rocka ali metala.

29 Postmetal – razmeroma nova zvrst metala, ki vključuje počasne ritme in repetitivne vzorce.

Koncert Scotta Kellyja v eMce placu 22. februarja 2014, foto: Tilyen Mucik

Rock'n'roll³⁰

Na področju rock'n'rolla so nesporni kralji scene Res Nullius. Ta skupina, ki si je že iz Juge prinesla sloves neustrašnih rock'n'roll mačkov, je definitivno najboljši primer in simbol velenjske scene. Brezkompromisni vokal in naštudirani rifi. Ni čudno, da so edina skupina, ki z istimi komadi vsako leto napolni Max klub, poleg tega, da ima še sigurno kakšen koncert v bližini. Pa bi rekli, da so Resi skomercializirani? Jaz bi rekel, da ne, ampak da so toliko 'true',³¹ da publika to čuti, k temu pa pripomorejo še rahlo južnjaška romantično-melanholična besedila. Skupina Res Nullius je sicer razglasila svoj razpad konec leta 2013, a vsi upamo, da to ni bilo dokončno.

Za njihove naslednike velja skupina Big Addiction, ki je po zaključku poti Res Nullius prevzela velenjsko zastavo na področju rock'n'rolla.

Hip hop

Bronxtars so definitivno 'ata in mama' slovenskega gansta rapa.³² Ni Velenjčana, ki ne pozna Bronxtarsov. Ameriški geto so pripeljali v Velenje in s svojimi demo posnetki preplavili velenjsko sceno, z nastopi pa navduševali velenjsko mladino, ki je bila željna poslušati in izraziti se. Poleg njih je bila takrat zelo vplivna skupina Plan B, ki pa ni bila tako getovsko obarvana, ampak je šlo za bolj umirjen rap. Začetek tisočletja je bil res raj za hip hop v Velenju; v Max klubu so se organizirali hip-hop partyji in scena je močno rasla. Kralji undergrounda Bronxtars so se nato podali na zelo zanimivo misijo podpirati 6pack Čukurja ob njegovem preboju na sceno. Zadeva je imela zelo visok potencial, a tudi zelo komercialno

³⁰ Rock'n'roll je ena prvih oblik rock glasbe. Zaznamujejo jo dokaj preprosta struktura skladb z refreni ter kitarske solaže. Najbolj znan predstavnik te zvrsti je Elvis Presley.

³¹ True – iz angleščine: prav, pravi. Izraz, ki se na glasbeni sceni pojavlja za determiniranje, kdo je 'pravi' umetnik, za razliko od tistih, ki delajo umetnost le zaradi slave ali denarja.

³² Gangsta rap – oblika hip-hop glasbe, kjer prevladuje lirika o življenju v getu, kriminalnih dejanjih, drogi, orožju ipd.

Festival mladih kultur Kunigunda, 31. avgusta 2012, foto: Tilyen Mucik

naravnost, kar se je kmalu poznalo kot prekinitev sodelovanja in razpad skupine Bronxtarz. Sikspack je takrat za svojega producenta vzel Sašo Lušiča in kmalu zajadral v povsem komercialne vode, tako da z alternativo ni imel praktično nič več skupnega, svojo solo kariero pa je začel Klemen Klinc, bolj znan kot Zi.eban.e.

V štirih njegovih albumih, ki smo jih bili blagoslovljeni slišati do danes, se vidi razvoj genija, prehod iz gangsterja v umetnika, še več – v psihiča v dobrem pomenu besede. Njegova glasba je zapustila svet gangsta rapa in odšla v eksperimentiranje s funkom,³³ elektrono, 8-bitnim soundom³⁴ ipd. Vsekakor je Ziebane avantgarda na področju hip hopa, ki je pustil vpliv tudi na elektro področju. Medtem ko je Ziebane odplaval preko meja hip hopa, pa so njegovi bratje ostali trdno na tleh, v velenjskem getu. Imena, kot so Nemir, Princip, Mrigo, Ghet, se pojavljajo na velenjski sceni že skozi celo novo tisočletje. Fantje se pojavljajo v različnih kombinacijah in različnih zasedbah. Tukaj sem seveda omenil samo najvplivnejše posameznike, čeprav je artistov 'malo morje'. Na sebe je opozoril tudi Trllple, najmlajši slovenski raper, ki je izdal lastni album.

Na naših odrih

V Velenju smo gostili tudi lepo število tujih glasbenih skupin in posameznikov, za katere lahko zagotovo rečemo, da so vplivali na našo glasbeno sceno, saj so mladi lahko črpali od njih nove ideje. Pripravljalci programa smo se trudili, da ponudimo naši mladini in ostalim željnim poslušalcem tudi kvaliteto, ki prihaja iz tujine. Slovenskih skupin ne bom omenjal, saj lahko rečemo, da smo v Velenju imeli možnost videti skoraj vse pomembnejše slovenske glasbenike. Laibach, The Stroj, Demolition Group, Ali En, Klemen Klemen, Srečna Mladina in Noctiferia so le nekatera, mogoče najvplivnejša imena, ki smo jih uspeli gostiti. Največ skupin je seveda prišlo s področja bivše Jugoslavije, saj so nam poleg razdalje blizu tudi njihov jezik in nenazadnje skupna kulturna preteklost, ki se še danes močno pozna, saj ima tudi večina slovenskih glasbenih skupin svoje prve nastope v tujini prav na Hrvaškem ali v Srbiji. Glasbenike smo imeli možnost spremljati na

³³ Funk – plesna poskočna glasba, ki izvira iz jaza.

³⁴ 8-bitni sound ali zvok je nizko kvaliteten sintetiziran zvok, ki ga najbolj poznamo kot zvok starih računalnikov.

različnih odrih, najpogosteje na eMČe-jevem in pa Max-ovem, pa tudi na velikih odrih na letnem kinu³⁵ in na Velenjskem gradu.

Leta 2001 smo gostili psihedelične hard rockerje³⁶ Adam West iz Washingtona, legendarne francoske metalce H-Bomb in pa progresivne rockerje Atomic Bitchwax iz New Jerseyja. Zeno Tornado & The Boney Google Brothers je švicarska country³⁷ skupina, ki je s svojim nastopom leta 2005 pustila močan vtis na velenjski oz. šmarški publiko, saj je bil koncert pod senikom v Šmartnem ob Paki, kar je prispevalo k odličnemu ambientu. O'lendario Chucrobillyman je tisti v gorilo oblečen one-man-band,³⁸ ki ste ga mogoče videli na kakšnem plakatu ali kakšni galeriji dogodkov v eMČe placu. Ta brazilski rock'n'roll solist je ostal globoko v srcih velenjske publike. V Velenju je nastopil v letih 2007 in 2010.

Na področju alternativnega rocka smo gostili kar nekaj prepoznavnih tujih imen. Večkrat smo uspeli gostiti naše sode, eno izmed najbolj brezkompromisnih skupin iz Hrvaške, zagrebske Chang Ffos (2002, 2004, 2006, 2008), skupino, ki brez predsodkov meša alternativne žanre, naj bo to stoner,³⁹ sludge ali black metal. Zaradi svoje širine je ta skupina dobila kar nekaj privrženecv na domači glasbeni sceni, kar nakazuje tudi frekventnost nastopov. Trikrat smo gostili Bambi Molesters (1997, 2002, 2010), surf-rock band,⁴⁰ ki je izjemen uspeh doživel tudi zunaj meja bivše skupne države. Trikrat so pri nas nastopili tudi Gatuzo (2008, 2009, 2014), hrvaški rock'n'roll dvojec, ki je z brezkompromisnim nastopom navdušil velenjsko publiko, tako da so jih kmalu povabili nazaj na svoje odre. Dvakrat pa smo gostili hrvaško superskupino Stonebride (2007, 2013), stoner rock zasedbo all-star značaja. Dvakrat se je v Velenju oglasila tudi srbska reggae⁴¹-metal zasedba Eyesburn (2002, 2004), ki je med drugim posnela tudi skladbo z legendarnimi Soulfly.⁴² Ker sem ravno pri zasedbah iz bivših bratskih republik, velja omeniti, da je pri nas nastopilo tudi veliko prepoznavnih hip-hop artistov iz bivše Jugoslavije: Bolesna Brača (2004), TBF (2005) in General Woo (2012) iz Hrvaške in pa Ajs Nigrutin & Timbe (2011), člana vodilne hip-hop skupine Bad Copy iz Srbije ter Edo Maajka (2005) iz Bosne in Hercegovine. Tudi S.A.R.S., reggae 'one-hit wonder' skupina iz Bosne in Hercegovine, znana po svoji skladbi Budjav Lebac, je bila na naših odrih, in sicer na Kunigundinem leta 2010. Največji dogodek na področju alternativnega hip-hopa je bil leta 2004, ko se je odvil koncert hrupne noise-rap zasedbe Dalek iz New Jerseyja.

Za največji koncert, ki se je zgodil na odru sedanjega eMČe placa, še vedno velja koncert kanadskih punkerjev NoMeansNo, ki se je zgodil poleti leta 2009. Nabito poln eMČe so navdušili starčki, polni energije, ki veljajo za legende na področju punka in alternativnega rocka nasploh. Čeprav veliko punk skupin kot takšnih v Velenju nimamo, pa je veliko članov sedanjih skupin na začetku igralo v kakšnem punk bandu; tudi sam sem eden izmed njih. Tako je ta koncert za mnoge pomenil povratek v preteklost, v čase, ko so se začeli ukvarjati z glasbo.

Poleg NoMeansNo so oder eMČe placa okusili tudi Made Out of Babies leta 2008, ameriški sludgerji z ženskim vokalom Julie Xmas, med drugim člani založbe Neurot Records, ki jo vodijo člani nedvomno ene največjih skupin na tem področju Neurosis. Dva njihova člana, Scotta Kellyja in Noaha Landisa, pa smo tudi gostili februarja 2014 kot člana post-country⁴³ zasedbe Scott Kelly & The Road Home.

Leta 2011 smo gostili še eno legendo. Scott 'Wino' Weinrich, član legendarnih St. Vitus, je bil tukaj s svojo stoner rock skupino Premonition 13. Poleg njih so nas 2011 obiskale še ene legende, botri doom⁴⁴ in drone⁴⁵ glasbe, Earth iz Seattla. Na festivalu mladih kultur pa je nastopil tudi Makedonec Kiril Džajkovski, drum'n'bass⁴⁶ didžej, ki se mu močno pozna, da je balkanske krvi, namesto računalnika pa mu glasbo izvajajo glasbeniki v živo. Makedonci so tudi Superhiks, ska⁴⁷ zasedba, ki je s svojim nastopom leta 2005 navdušila velenjsko publiko predvsem s trubaško različico skladbe Raining Blood skupine Slayer. Leta 2011 so še drugič nastopili pri nas.

35 To je prostor ob Škalskem jezeru, kjer se je včasih nahajal letni kino, sedaj pa je pod upravljanjem Mladinskega centra Velenje.

36 Psihedelični (hard) rock je zasanjana oblika (tršega) rocka.

37 Country – belska severnoameriška etno glasba s koreninami v irski etno glasbi.

38 Posameznik, ki igra več kot en inštrument + vokal.

39 Stoner – počasna oblika rock'n'rolla, velikokrat asociirana z drogami.

40 Surf rock – rock glasba ameriških surferjev, najbolj prepoznavna kot naslovna skladba *Misirlou* iz filma *Šund*.

41 Reggae – vesela počasna jamajska glasba, katere najbolj prepoznaven predstavnik je Bob Marley.

42 Soulfly – metal zasedba z legendarnim Maxom Cavalero, očetom sodobnega metala.

43 Post-country – počasnejša oblika country glasbe, ki temelji na izpovednosti besedil.

44 Doom – zelo, zelo počasna oblika rocka ali metala.

45 Drone – še počasnejša oblika rocka ali metala kot doom, včasih celo brez bobnov.

46 Drum'n'bass – zelo hitra, poskočna oblika elektronike, ki jo prvotno odigrata v živo samo boben in bas, od tod tudi ime.

47 Ska – hitrejša oblika reggae glasbe, ponavadi pomešana s punkom.

Leta 2012 smo gostili Trevorja Dunna, člana eksperimentalnih skupin Mr. Bungle, Fantomas, Tomahawk, se pravi dolgotrajnega sodelavca ene najvplivnejših oseb na področju alternativnega rocka, Mika Pattona, ki pa je tokrat prišel s skupino Obake. Iz Srbije pa so k nam prišli začetniki jugoslovanskega novega vala⁴⁸ Disciplin A Kitchme, ki so nastopili na Festivalu mladih kultur Kunigunda. Ta festival je bil leta 2012 posebno radodaren, saj je bil vključen v program Maribor – Evropska Prestolnica Kulture 2012⁴⁹ in je temu primerno dobil tudi dodatna sredstva (tudi za leti 2011 in 2010), kar se je seveda poznalo tudi na programu. Nastopile so namreč tudi britanske rap-metal legende Senses, ameriško-balkansko-svetovna etno-metal zasedba Kultur Shock in pa hrvaški General Woo. V 2013 smo gostili doomerski Mamiffer z Aaronom Turnerjem, ustanoviteljem zelo pomembne založbe Hydrahead in skupine Isis, dveh entitet, ki sta bili v post-dvatisočih letih izjemnega pomena za prepoznavnost post-rocka in post-metala na svetovni glasbeni sceni.

Dnevi mladih in kulture, Dan na Mladosti, 10. maja 2014

Dnevi mladih in kulture in Festival mladih kultur Kunigunda

Kadar govorimo o velenjski koncertni sceni nikakor ne moremo mimo dveh velikih festivalov, ki se dogajata v Velenju. To sta Festival mladih kultur Kunigunda, na kratko Festival Kunigunda, katerega uradno izvaja Mladinski center Velenje, in pa Dnevi mladih in kulture, na kratko DMK, ki ga uradno izvaja Šaleški študentski klub. 'Uradno' pišem zato, ker pri izvedbi obeh festivalov sodeluje veliko mladih (številka se vrti okoli 80), ki so na takšen ali drugačen način vključeni v velenjsko mladinsko kulturno sceno, prav tako pa pri obeh festivalih sodelujejo praktično vsi mladinski delavci, bodisi iz MC-ja, ŠŠK-ja, eMČe placa ali društev, ki z njimi sodelujejo.

Festival Dnevi mladih in kulture naj bi bil prvi študentski festival v samostojni Sloveniji, saj se je prvič izvedel že leta 1991. Na začetku je šlo za samoiniciativo študentov, ki so praktično brez finančnih sredstev uspeli organizirati in izpeljati prvi koncert na gradu. Ta koncert do danes ostaja osrednji koncert DMK-ja in se vsako leto izvaja na prvotni lokaciji, v kolikor je temu naklonjeno vreme. Poleg tega pa se je do danes festival razvlekel skozi celoten maj, saj letos poteka praktično od prvega do zadnjega vikenda v maju na različnih lokacijah po Velenju. Te so letni kino, terasa pred eMČe placom, Dom kulture Ivana Napotnika Velenje pa tudi na kakšnih bolj alternativnih lokacijah, kot je bil na primer stand-up v Muzeju premogovništva Velenje leta 2013. Tako se poleg koncertov na DMK-ju dogajajo tudi druge kulturne dejavnosti, kot so gledališke predstave in likovne razstave, okrogle mize in športni dogodki, kot na primer finale ŠŠK-jeve košarkaške lige in pa skate contest.

V vseh teh letih smo na Velenjskem gradu in na drugih odrih po Velenju v okviru festivala Dnevi mladih in kulture imeli možnost spremljati okoli 400 glasbenih skupin in izvajalcev. Med drugimi so nastopili: slovenska romska etno skupina Šukar ter kantavtor Jani Kovačič leta 1992, prvaki slovenskega tršega rock Demolition Group leta 1996, britanska new wave skupina New Model Army in ameriška indie rock⁵⁰ skupina New Wet Kojak leta 2000, nosilna hrvaška punkrock skupina Hladno pivo, industrialno urbano pleme The Stroj, najbolj kontroverzna in v tujini najbolj znana slovenska skupina Laibach ter vrhunski hrvaški raperji Bolesna Brača leta 2004, rap-metal legende Dog Eat Dog leta 2005 in od mrtvih vstali punkerji Niet leta 2010.

Festival mladih kultur Kunigunda je Mladinski center Velenje prvič izvedel leta 1998 z namenom oživiti mestno jedro. Festival je bil že v osnovi široko zasnovan in je podobno kot festival DMK vseboval velik spekter različnih kulturnih pa tudi športnih in izobraževalnih dejavnosti. Koncerti tako na začetku niso bili ravno osrednjega pomena, vseeno pa so na prvi izvedbi festivala nastopile hrvaške rock legende Majke. Omembe vredni so tudi srbski Eyesburn, ki so nastopili leta 2002 in navdušili publiko pred klubom eMČe plac. Naključno je bil oder takrat skoraj na istem mestu kot ta, ki velja kot glavni oder zadnjih nekaj let. Drugače pa se je Kunigundin oder selil po mestu in je bil lociran na več lokacijah. Stal je že pred

48 Novi val (an. new wave), post-punk – bolj strukturirana oblika punk glasbe, v kateri se pojavljajo prve primesi elektronike.

49 Maribor – Evropska prestolnica kulture 2012 je prireditev pod okriljem Evropske unije, pri katerem je bilo partnersko mesto tudi Velenje.

50 Indie rock – neodvisni rock; izraz prihaja iz Anglije in opisuje skupine, ki s svojo glasbo niso odvisne od založb, torej lahko počnejo kar hočejo. Najpogostejše ta izraz uporabljamo za angleške in predvsem ameriške oblike rock glasbe.

bivšo Namo (zdajšnja Nova), med kulturnim domom in stekleno direkcijo, na Velenjskem gradu. Poleg glavnega odra ima festival Kunigunda tudi druge odre in lokacije, saj si še vedno želi oživiti mestno jedro, čeprav se glavno dogajanje dogaja v 'bazi', pred eMČe placom. Koncerte in ostale prireditve lahko tako vidite na letnem kinu, v zgornjem parku, v grajskem atriju, v stari pekarni, pa tudi na bolj alternativnih lokacijah. Po osnovi sta si oba velenjska mladinska festivala zelo podobna, glavna razlika med njima pa je ta, da festival DMK traja skozi cel mesec maj (s poudarkom na petkih in sobotah), festival Kunigunda pa traja en teden, po navadi zadnji teden v avgustu. Svoj vrhunec je Kunigunda doživela v letih 2010, 2011 in 2012, ko je bila subvencionirana zaradi sodelovanja pri projektu Maribor – Evropska prestolnica kulture 2012. V sorazmerju s finančnimi zmožnostmi se je tako kvaliteta in kvantiteta programa skozi ta tri leta stopnjevala. Tako smo leta 2011 imeli med drugim možnost videti makedonskega didžeja Kirila Džajkovskega in njegove soizvajalce, ska skupino Superhiks, v letu 2012 pa ameriško multinacionalno etno-metal skupino Kultur Shock, srbske prvake new wave-a Discipin A Kitschme in britansko rap-metal skupino Sensor.

Zaključek

Alternativna glasbena scena v Velenju je v zadnjih letih precej močnejša in stabilna. Upal bi si reči, da je celo močnejša, kot je bila v devetdesetih, saj se je poleg rocka in elektronike v Velenju močno razvil tudi hip-hop. Konec leta 2013 smo začeli zbirati velenjske glasbene skupine, saj Šaleški študentski klub poleti 2014 načrtuje izdajo tretjega dela *Lignita*. Našteli smo okoli 50 aktivnih in delujočih glasbenih skupin ali posameznikov, kar je za mesto kot je Velenje zelo veliko. Naj še enkrat povem, da smo izbirali samo delujoče alternativne glasbene skupine s širšega področja rocka, elektronike, hip-hopa in jazza, če pa bi upoštevali še vse izvajalce popularne glasbe pa predvidevam, da bi bila številka še precej večja. Tisti, ki delujemo na področju alternativne in mladinske kulture, smo zelo ponosni, da naše okolje producira toliko

*Jani Kovačič leta 1998 v Mladinskem centru Velenje,
foto: Jurij Vižintin*

*U. K. Subs leta 1999 v Mladinskem centru Velenje,
foto: Jurij Vižintin*

kvalitetnih izvajalcev, zato se bomo še bolj trudili, da bodo pogoji za delovanje in nastajanje mladih skupin takšni, kot so bili v zadnjih letih, če ne še boljši. *Lignit 3* je eden izmed instrumentov motivacije, drugi zelo pomemben pa je pridobitev Hiše bendov, stavbe, ki jo je s skupnimi prizadevanji mladinskih delavcev in tudi posameznih glasbenikov pridobil in upravlja Mladinski center Velenje. V njej so se uredili prostori za vaje mladih skupin, saj je urejen prostor za vaje, kjer ne motiš sosedov, eden glavnih pogojev za kvalitetno ustvarjanje glasbe. Še naprej bomo organizirali spodbujevalne projekte za mlade skupine, kot je Natečaj Botečaj, natečaj za mlade neveljavljene glasbene skupine, ki ga izvajamo že pet let in pri katerem skoraj od samega začetka sodelujemo z Mladinskim centrom Krško in Mladinskim centrom Slovenj Gradec. Namen tega natečaja je predvsem ponuditi mladim priložnost, da pridobijo čim več koncertne kilometrine in da jih spoznajo potencialni organizatorji koncertov in prireditev, najboljši pa dobijo tudi priložnost snemanja albuma in video spota. Kreativnost mladih bomo še naprej promovirali tudi skozi projekt MusiXperiment,⁵¹ pri katerem gre za mednarodno sodelovanje glasbenikov iz različnih koncev sveta in tudi iz različnih žanrskih področji. Ta projekt smo prvič izvedli lani s skupino bolgarskih glasbenikov in z domačimi velenjskimi glasbeniki. Projekt je trajal en teden in je bil zelo uspešno ocenjen, tako s strani sodelujočih in organizatorjev kot s strani publike.

Mislím, da je prihodnost velenjske glasbe dobro načrtana in trudili se bomo, da se bo tako tudi zgodilo, saj v glasbi živi duh, ki nas vleče naprej tudi v težkih časih.

Z
G
O
D
B
A

s
p
o
q
i
e
d
o
m

Glasbeni publicist in kritik Igor Bašin redno objavlja v Dnevniku in Odzvenu, je sovoditelj oddaje Drugi val na Valu 202 in odgovorni urednik spletne revije za glasbe, muzike in godbe NovaMuska.org. Aktiven je tudi kot jahač plošč BIGor. Objavil je knjigo o Novem rocku in je soavtor LP filma Glasba je časovna umetnost I: Pankrti – Dolgcajt.

Igor Bašin

POGLED NA VELENJE

Čeprav sem najmanj let svojega življenja preživel v Novi Gorici, se imam za Novogoričana (v Ljubljani). Na to, kakšen sem, kaj delam, kako živim in gledam na svet, je posebej vplivalo preživljanje prostega časa v CRMK-ju, v Centru za razvoj mladinske kulture v Šempetru pri Gorici. Ravno ko sem se konec maja 1984 vrnil iz Moskve, kjer sem bil s starši na začasnem bivanju in kjer sem končal osnovno šolo, se je ta mladinski klub uradno odprl. Naslednja štiri leta sem veliko popoldnevov, sploh pa petkov in sobot zvečer preživel v atomskem zaklonišču pod zemljo. Delal sem na šanku, bil redar na vstopnini (sic!), pomival tla, z džogerjem drgnil ploščice, organiziral svoj prvi koncert, začel vrteti musko ter sestavljati in lepiti fanzine. Zaradi teh štirih srednješolskih let se imam za Novogoričana.

Nova Gorica je bila v 80-letih razmeroma tiho in togo mesto. Čas se je zabijal na ulici, športnih igriščih, v bifeju Kulturnega doma ali v boemskem Cocktailu. Doma smo poslušali kasete in plošče, po radijskih valovih smo iskali italijanske oddaje s primerno musko, vsako nedeljo zvečer smo bili abonirani na oddajo *Novi rock* na Valu 202, kjer smo se napajali z novimi rockovskimi muzikami in bandi. Seveda smo hodili na koncerte v Ljubljano, a veliko jih je prišlo kar k nam. Ob Bricih s Strelišča na Dobrovem, ki so redno prirejali koncerte na Humu, je bil CRMK druga koncertna meka na Goriškem, kjer sem ulovil kopico domačih, jugoslovanskih in tudi tujih skupin ter že zgodaj razbil glasbene mite v glavi. Ob vikendih se je v klubu odvijal totalni živ-žav generacij, stilov, frikov, subkultur, študentov, delavcev, kmetov, učiteljev, dijakov. Širitev klubskega programa na ostale dni se ni obnesla. Nova Gorica pač ni (bila) mesto. Na filmskih projekcijah nas je peščica požirala *Andaluzijskega psa* pa glasbeni film *Urgh! (A Music War)* z vidnejšimi imeni punka, novega vala in postpunka. Spoznali smo se s thrashom Johnnuya Watersa in njegove muze Divine. V CRMK-ju se je izoblikovalo kar nekaj generacij in brez njega bi bila Nova Gorica čisto nekaj drugega. Tudi jaz!

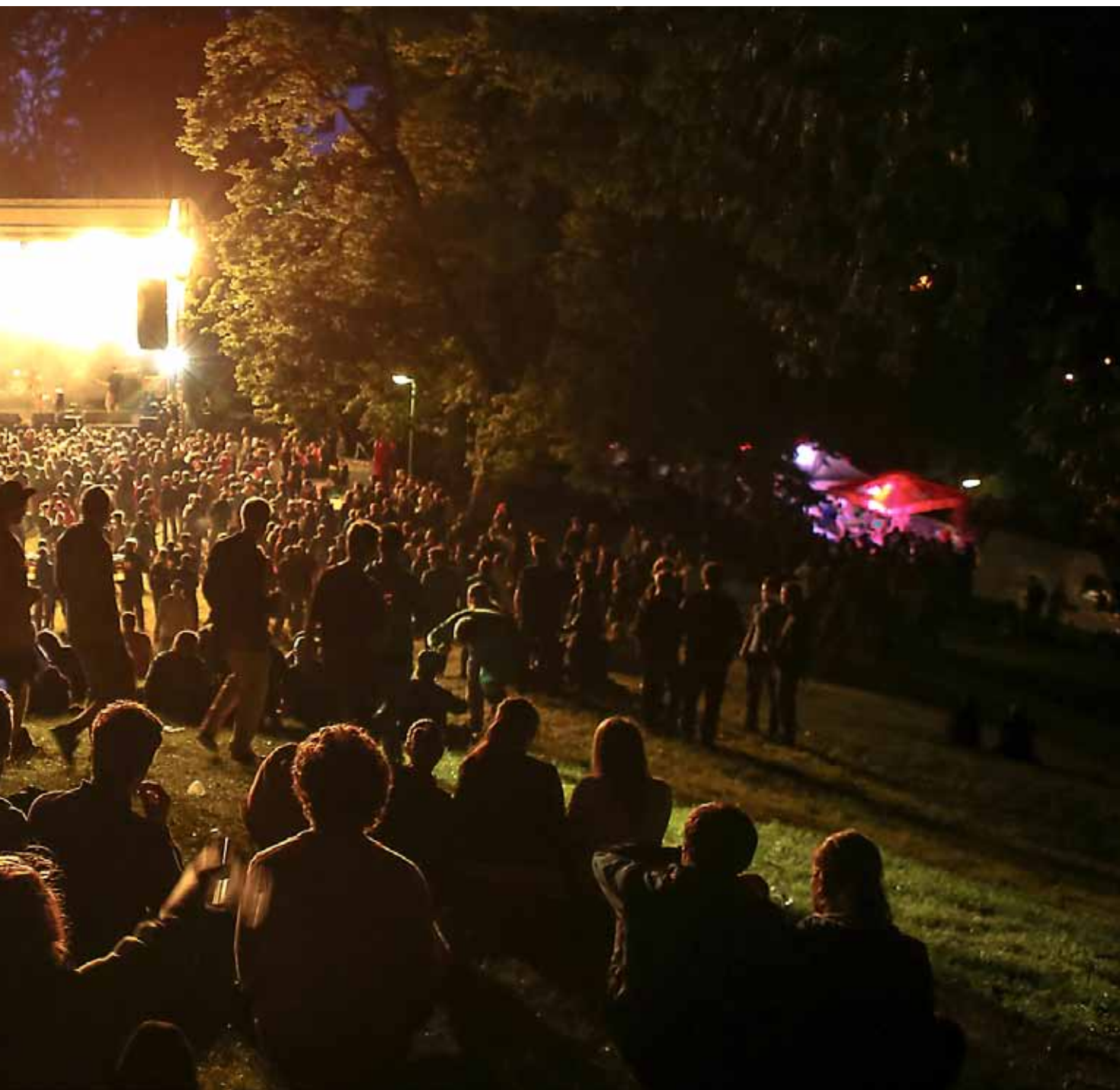
In kaj za hudiča zdaj pišem o Novi Gorici, če je pa to knjiga o Velenju in njegovi glasbeni sceni? Odgovor je preprost: Velenje me v marsičem spominja na moje rojstno mesto. Imata veliko skupnega. Sta otroka socializma. Eno je nosilo ime po maršalu in mu dvignilo spomenik, drugo je prav tako zrastle po drugi svetovni vojni in napisalo na hrib nad mestom: Naš Tito. A nista si podobna (le) zaradi tega. Ko so me poti zanesle v Velenje na koncert ali kakšen drug kulturni dogodek, sem srečal ljudi, ki so izžarevali podobno energijo in entuziazem, kot se ga spomnim iz prvih let CRMK. Razbijali so sivino, zaspanost in surovost mesta. Brez Tomija, Sinča, Zališe, Dadota, Ljubota, Jureta Trampuša, fotografa Jurija Vižintina in mnogih, ki se jih žal ne spomnim več po imenu, bi bilo Velenje manj prijazno.

Pogled na Slovenijo s ptičje perspektive odpre zelo nagosto posejano klubska mrežo. Koper, Škofja Loka, Murska Sobota, Črnomelj, Ilirska Bistrica, Cerklje, Izola, Kranj, Novo mesto, Sežana, Celje, Kamnik, Tolmin, Vrhnika, Beltinci, Bistrica ob Sotli in še bi lahko naštevati kraje, kjer (je) zaradi nekaterih angažiranih ljudi utripa(la) in se dela(la) scena. Z vzponi in padci. Nekje se je sesula kot hiša iz kart in se ni nikoli pobrala. So primeri, da je vstala kot ptič feniks, drugje pa na novo vzniknila.

Na glasbeno-klubskem zemljevidu Slovenije vztraja Velenje od zgodnjih 90-ih let. Na eni strani *Dnevi mladih in kulture* ter *Kuni-gunda*, na drugi pa klubska zgodovina, ki jo poznamo z (z)godbami o Stiskarni, Placu, Mladinskem centru, Maxu, danes eMČe placu. Bolj kot festivali (sem prepričan) so za lokalno sceno pomembni prostori druženja in ustvarjanja, kjer se čez celo leto odvija program, kjer se pride v živi stik z glasbo in glasbeniki. So iniciacijska točka, ki ga ne more nadomesti noben virtualni pripomoček ali podaljšek. Živ in dejaven klub še kako vpliva na število bandov in aktivnih izvajalcev v samem kraju. Ko mi je Siniša poslal zajeten spisek velenjskih bandov, sem se zavedel, kako malo pravzaprav vem o njihovi lokalni sceni, o njenih legendah in mitih. Ob tistih, ki jih poznam ali sem vsaj slišal zanje (na primer Pet Ambulance, Kaoz, Wreck, Klinični testiranci, Bronxtarz, Zi.eban.e, 6pack Čukur, Dope Control, InMate, Robert Jukič, Stojan Knežević), je bila še vrsta imen, za katere sem slišal prvič. Kaj sploh vem o velenjski sceni, me je paraliziralo za trenutek.

Zavezal sem se, da bom v prispevku za pričujoči zbornik umestil velenjsko sceno v širši slovenski kontekst. Ko sem se lotil dela in začel metati iztočnice na papir, so se zbudili spomini. Prestrelili so me fleši. Kako smo *Štirje pravi dedci* nastopili v Rdeči dvorani, kjer smo bandi – uvodničarji v dvoranski festival dobili klofuto od vzvišene zvezde večera Urbana, ki je svoj nastop napovedal z besedami: »Zdaj boste slišali, kako se igra, ne pa ti amaterski mladi bandi!« Ali kako je nekaj let prej nad Velenjem, na Dnevu mladih in kulture 1998, počila bomba imenovana Kepone. Segel sem po drobni črno-beli knjižici *Prva desetletka – Dan*

Dnevi mladih in kulture, maj 2014 na Gradu, foto: Matic Borkovič/Foto Čorrb

mladih in kulture 1991–2000 in pobrskal za naslednjimi vrsticami: »Dobro so igrali vsi po vrsti (Velenje ima ene izmed najboljših bandov v Sloveniji), vendar pa nam je ob nastopu Kepone pobralo sapo. Ponavadi bolj v ozadju držeči se organizatorji so pokazali, da še niso za na odpad, zasedli so prve vrste in začudenim mlajšim pokazali, kaj se pravi doživeti resnični hard core. Brez olepševanja, pozerstva in laganja. Bilo je iskreno, neprisiljeno in mojstrsko odigrano. Padel je tudi komentar večera: 'Velenje sploh ne ve, kako dobre koncerte ima!« Na dan so privrele številne druge anekdote in prigode – kako so dan kasneje hrvaški cariniki na meji slekli Kepone, kako sem zrihtal koncert kvarnerskim Very Expensive Porno Movie, spremljal Strelnikoff v Maxu za časa afere Bitchcraft in deset let kasneje bosanskega psihota Damirja Avdića. Pa koncert Made Out Of Babies v eMČeju leta 2007 ... Čečkanje sem odložil za nekaj dni. Ko sem ga spet vzel v roke, mi je bilo jasno, da se bom odmaknil od prvotnega dogovora. Zgodovina s kronologijo in faktografijo zna namreč biti dolgovezna, če ni začinjena z osebnimi zgodbami in nezgodami. Ali kot je zapisal Edward Hallett Carr v knjigi *Kaj je zgodovina?*: »Zgodovinska dejstva nas nikdar ne dosežejo 'čista,' saj ne obstajajo in ne morejo obstajati v čisti obliki, ampak vedno odsevajo misli tistega, ki jih zabeleži.« Ker lokalnih legend in (z)godb poznam bore malo (če že, bolj v obrisih), bom v nadaljevanju razgrnil svoj pogled na Velenje, kako sem ga doživljal oziroma kako ga doživljam še danes.

Dnevi mladih in kulture, maj 2014 na Gradu, foto: Matic Borkovič/Foto Čorba

Šele po preselitvi na študij v Ljubljano, kjer so zanimacije v glasbeni redakciji Radia Študent in v klubu B-51 postale moja takratna življenjska prioriteta, sem prišel v človeški stik z Velenjčani. V študentskem naselju na Gerbičevi, kjer je v zaklonišču domoval klub, je bil eden izmed izstopajočih 'gangov' fantovski krog velenjskih desperadosov. Če kje, potem se je v B-51 srečalo tipe, kot so bili Tomi Matič, Ljubo, Dušan, Zoran Benčič in drugi člani Res Nullius. Skupaj smo zabijali čas in zablužili noči z rokenrolom in pivom. Živeli smo svobodo. Velenjski mladinec tega kluba je tudi Žiga Jenko, ki je sredi 90-ih let vzniknil sredi bunkerja in z vrstniško skupino prišlekov z vseh koncev Slovenije v Ljubljani ustanovil garažni band Rhythm Thieves, nato nadaljeval v Crazy Farmers, v zadnjem času pa je aktiven s starima soborcema v impro-bandu oOo. Utrinek bunkerskega vzdušja iz tistih norih 90-ih let je ujel Dušan Dim v *Distorziji*, o kateri sem si v beležnico prebranih knjig pribeležil: »*Born To Lose; Johnny Thunders je rdeča nit tega mladinskega romana, ki je hommage r'n'r generaciji 90-ih let. Zanimivo bo videti film, ali bodo pustili Johnnija Thundersa in Born To Lose tam, kjer stoji in diha skozi celo knjigo.*« Žal ga niso. Bil je to eden izmed komadov iz arzenala izgubljene generacije zgodnjih 90-ih let. Čuden čas. Medtem ko se je Jugoslavija (z)lomila pod težo nacionalizmov, je bil njen rokenrol na vrhuncu. Zato ne čudi, da je dobršen del te scene pesem Električnega orgazma *Pleše rokenrol cela Jugoslavija* razumel povsem drugače. Bila je kot Internacionala, a na krvavem bojišču je ples doživel povsem drugačen konec. Rokenrol je bil kolateralna žrtev morije na Balkanu. Ta rokenrol pok je med drugim sprožila kompilacija *Bombardiranje New Yorka*, ki je leta 1989 izšla pri založbi Slušaj najglasnije. Zdenko Franjič je iz glasbenega podtalja porinil novo generacijo bandov, ki so končali osemdeseta in začeli devetdeseta leta. Majke, Spoons, Messerschmitt, Pokvarena mašta, Overflow, Hladno pivo, Dik O'braz, Bambi Molesters ... In na ta vlak so med drugim sedli tudi Res Nullius. Skupaj z vrhniškimi Hic Et Nunc so v prvi polovici 90-ih let predstavljali ost novega rockovskega vala pri nas. Bili so nasprotje sredinskemu rocku Big Foot Mame, Sausages in Babewatch, na lokalni ravni pa so bili Res Nullius antipod posladkanemu rocku Šank Rock in Chateau. Če so bili Hic Et Nunc mudhoneyevsko zafuzirani, so bili Res Nullius zastrupljeni z Iggyjem Popom in The Stooges. Če so Američani poosebljali surovost industrijskega, delavskega Detroita, so Res Nullius z adrenalinsko muziko in ošabno držo nekontrolirano špricali izkušnjo krutega velenjskega vsakdana. Dodaten odpadniški odklon so pridobili v nadaljevanju kariere, ko so nastopili s slovenskimi besedili. Že naslov tretje plošče *Zdravo je biti divji* govori sam zase. Literarizirano nadgradnjo vsega skupaj pa smo nedavno dobili v krimiču *Psi brezčasa* frontmana Zorana Benčiča.

Prvič sem bil v Velenju maja 1993. Na Dnevu mladih in kulture sem spremljal reško skupino Regoč, še en zaprašen biser iz tistega časa. Od tega obiska mi je najbolj ostala v spominu 'muhasta pica', s katero so nam postregli v piceriji sredi Velenja. Nekaj tako bizarnega nisem jedel ne prej ne kasneje. V krušni peči opečena zrnja zelenega graha so bile muhe na pici, ki so se namakale v raztopljenem rumenkasto-mastnem siru skupaj z rdečo šunko in drugo eksotično zelenjavo, kot je oranžno

Nasvidenje na gradu!, foto: Martina Hrastnik

vijali premiki. S festivalizacijo, ki jo je pri nas leta 1996 sprožil *Zgaga rock festival* v Spodnjem Hotiču pri Litiji, se je poslovil *Novi rock*, ki je vse od 1981 do 2000 veljal za centralni festival afirmacije novih imen. Njegovo poslanstvo je prevzel *Klubski maraton Radia Študent*, ki je praktično spletel obstoječo klubsko mrežo. Na drugi strani pa so se zgodile *Videospotnice*, ki so kulminirale v stadionski koncert Siddharte za Bežigradom. Zgodil se je lom. Že tako bipolarna scena se je še bolj razdvojila. Med velenjske glasbeno-fonografske dokumente tistega časa sodita kompilaciji *Lignit*. Prva iz leta 1998 je predstavila prerež velenjskega glasbenega dogajanja v 90-ih letih, druga, dvojna, iz 2001 pa je bila še ambicioznejša. Na eni plošči je zbrana široka paleta bandov z Res Nullius na čelu, na drugi pa se je z dvojcem Dope Contol predstavila še lokalna rave in techno scena, ki je vračala udarec kitaram. Vzporedno je na sceno uletela še generacija, ki se je identificirala s hip hop (sub)kulturo. Govorjena beseda ji je predstavljala izrazno sredstvo upora. »Dobrodošel v Velenje, pripravi se na sranje!« je Bronxtarz sporočal v *Kdo je kul?* na epohalni hip hop kompilaciji *5'00" of Fame / Za narodov blagor*. Velenjski hip hop je na svojo prirojeno bojevitost in da ne pozna heca opozoril s pestmi že na velenjskem free-style festivalu, kjer je prišlo do prerivanja s članom komisije. Dal je estradnega rimarja, ki se preživlja s polaganjem ploščic. Terenski posnetek Thug Connect pred stavkajočimi delavkami in delavci Gorenja pa je razbil stereotip, da novodobna mladina ni angažirana in da nima česa povedati čez politični, gospodarski, socialni in kulturni razkroj države. To je bil prakrik vstaje.

Zadnja leta Velenja ne obiskujem več tako pogosto. Veliko pa slišim o novem kulturnem domu in knjižnici. Na uho mi je prišlo, da mesto doživlja nov razcvet. Če se Nova Gorica postavlja z največjo skatersko platformo daleč naokrog, pa se Velenje hvali z Mladinskim centrom, ki »je med največjimi v Sloveniji, morda celo največji,« ugotavlja Rajko Muršič v brezsravnem pregledu samoniklih prizorišč in premisleku nevladja mladinskega polja, v knjigi *Na trdna tla* (2012). »Na koncertnem prizorišču v Rdeči dvorani, v eMCe placu, redno organizirajo koncerte vsaj čez vikend. Kolikor vedo, so edini javni zavod v Sloveniji, ki organizira koncerte vsak vikend vse leto. Klub eMCe plac je deloval že pred ustanovitvijo mladinskega centra. Pravzaprav je v tistih prostorih že leto pred uradno ustanovitvijo deloval tudi zamelek velenjskega mladinskega centra.« Današnja profesionalizirana dejavnost MC temelji na vkorporiranju izkušenj in dediščine mesta (kluba Stiskarna, kluba Plac, Šaleškega študentskega kluba). Pri nadaljnji realizaciji vizije centra, ki »bi čim bolj izkoristil svoj novi mladinski hotel in se vključil v turistično in kulturno ponudbo kraja,« naj nikakor ne pozabi na spontanost lokalne, šaleške avtentičnosti. Živeti mora svojo (z)godbo naprej. Hudovanje Ljubljančanov, ker se morajo odpraviti na Scotta Kellya ali na kakšen drug izzivalen koncert iz kotline v 'dolino miru', zgovorno pove nekaj drugega, da Velenje ni (več) zaspano in izolirano v slepem črevesu na poti med Ljubljano in Mariborom. No, vsaj tako se mi zdi iz moje perspektive opazovalca – obiskovalca. Boj proti mrtvilu v lastnem mestu je bil, je in bo ostal eno izmed gibal razvoja samega mesta.

korenje. Smeha polna skleda barv je razbila sivino mesta, ki nas je takrat dočakalo hladno in kontroveržno. Ponosni modeli so bili vedno na preži. S časa na čas so spustili kakšno pikro provokacijo in s privzdignjenim očesom opazovali reakcijo. Za vzvišenimi in narejenimi 'mačoti', ki so bili malce nerodni in robustni pri izvajanju svojega frajerstva, so najpogosteje tičali simpatični, a še vedno sumljivi tipi. Vsak kraj pač izoblikuje svojo prepoznavno avtentično držo do prišlekov in tudi Velenje ima svoj dovtip: pokaži oziroma dokaži svojo žilavost. To držo 'lokalcev' v marsičem pogojuje izolirana lega »zaspanega mesta v slepem črevesu na poti med Ljubljano in Mariborom,« kot je Velenjčan Aleš Črnič opisal svoje mesto pred desetletjem in pol v prispevku *Kultura mladih v dolini miru* v že omenjeni knjižici ob prvi desetletki Dneva mladih in kulture. »V širšem slovenskem prostoru naše mesto kljub svoji relativni velikosti (peto največje mesto v državi) namreč skoraj ne obstaja – vsaj v kulturnem smislu ne. V zavesti povprečnega Slovenca vzbudi Velenje misel na Gorenje, nekateri pomislijo na skrajno desne politične folkloriste, izjemno redke pa asociacija ponese še do rudnika. In konec. Tisto zadnje, rudnik namreč, je tudi glavni razlog, da nas marsikdo namesto v Šaleško dolino postavi v Zasavje. Tako smo Velenjčani v slovenskem merilu nekaj podobnega kot Slovenci v evropskem ali svetovnem – za nas so sicer že slišali, redki pa nas znajo pravilno locirati in nas ločiti od bivše Sovjetske zveze ali še pogostejše od Slovaške. In tudi proti temu se relativno uspešno že polno desetletje borijo Dnevi mladih in kulture.«

Na prelomu iz 20. v 21. stoletje sem se po Velenju klatil z bandom Štirje pravi dedci. Bili smo v navezi s Sinišo Hranjecem, ki je po razpadu It's Not For Sale (N4S) ustanovil band Wreck. Medsebojno smo si pomagali do špilov in nekajkrat tudi igrali skupaj. Mi v Velenju, oni v Ljubljani. Takrat so se na sami glasbeni sceni od-

AVE leta 2012

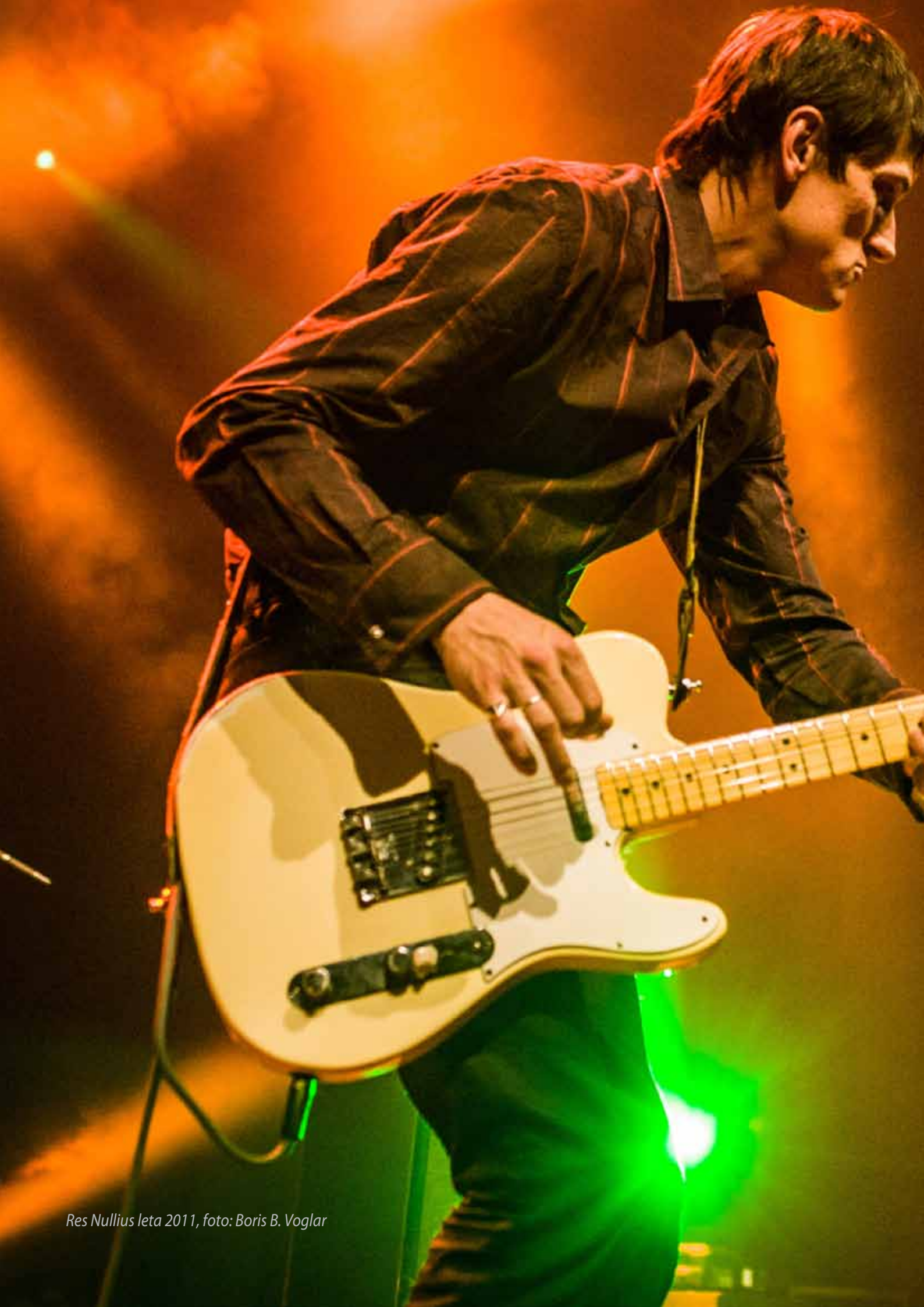
Chateau leta 2008, foto: Peter Marinšek

Kaoz leta 2009, foto: Primož Čas

Res Nullius leta 2011, foto: Boris B. Voglar

Šank Rock leta 2008, fotomontaža

Wreck leta 2008, foto: Elvis Halilović

Stane Špegel leta 2007

Robert Jukič leta 2014, foto: Peter Purgar

Jure Pukl leta 2014, foto: Žiga Koritnik

A blurred photograph of a drummer performing on stage. The drummer is wearing a dark shirt and is captured in motion, with their arms and hands blurred. The background is dark with some stage lighting visible. The word "LEKS" is overlaid in large, semi-transparent, light gray letters across the center of the image.

LEKS

ikon

Foto: Primož Čas

Foto: Boris B. Voglar

Veteran lokalne in slovenske rock'n'roll scene je bil v letih 1982–2007 kitarist in producent v zasedbah Krvava rosa, Centaurus, Look Green Go Purple, Ungott, It's Not 4 Sale, The Stroj in Wreck. V letih 1990–2007 je bil organizator številnih koncertov v Velenju, Šmartnem ob Paki in v Žalcu.

Stalni zunanji sodelavec ŠŠK-ja in Mladinskega centra Velenje pri organizaciji koncertov, predsednik Društva za razvoj in promocijo kulture - ŠPIL, dolgoletni zbiratelj dokumentarnega in fotografskega materiala ter varuh zgodovinskega rock'n'roll spomina.

Siniša Hranjec

**KRONIST
VELENJSKE
ROCK'N'ROLL
SCENE IN
AVTOR
BESEDIL V
LEKSIKONU**

Novinarka in diplomantka mednarodnih odnosov. Obožuje Velenje, sodeluje pri mladinskih projektih, piše (ne)resnične zgodbe, večkrat je kje naključno prisotna kot dežurna voajerka, ne nosi dežnika in ima latinsko dušo.

Tina Felicijan

**AVTORICA
BESEDIL IN
INTERVJUJEV
V LEKSIKONU**

ZGOBOBE

v besedi in sliki

ALCOHOLICA ANU APSURD ASTRIS AVE

ALCOHOLICA

Na pobudo basista Dejana in bobnarja Senada je leta 1993, bolj za šalo kot zares, nastala prva heavy metal skupina v Velenju – Alcohollica, ki si je ime sposodila od takrat vse bolj popularnega ameriškega banda Metallica. V začetni postavi štirih prijateljev so bili Dejan Đorđević na bas kitari in vokalu, Matjaž Zajc in Janez Gavez na električnih kitarah, bobne pa je prevzel Senad Koštić.

Po enoletni pavzi zaradi služenja vojaškega roka v Slovenski vojski se jim je kot vokalist pridružil še Uroš Veterinik in kmalu so se pripravili na prvi uspešni koncert v MK Stiskarna. Ta koncert je bil prelomnica v njihovi glasbeni karieri: z ustvarjanjem glasbe so začeli veliko bolj resno in sledili so številni koncerti.

Začetna postava z leve Senad, Janez, Uroš, Matjaž in Dejan, foto: Marjan Tekauc

Februarja 1996 so v lokalnem studiu Dynamic posneli prve demo posnetke in izdali demo kaseto z naslovom *Keep Trashing*, na kateri je pet avtorskih pesmi. Tako so si zagotovili boljšo prepoznavnost. Leto dni kasneje je skupino zapustil kitarist Janez, na njegovo mesto pa je prišel Goran Jugović. Potem je zapustil skupino še vokalist Uroš,

Na placu z novim kitaristom Goranom, foto: Jurij Vižintin

vendar je novo vlogo vokalista ponovno prevzel basist Dejan, skupina pa se je preimenovala v Kaoz. Čeprav Alcoholica ni uspela ustvariti albuma ali videospota, velja za začetnike težkometalne godbe, po kateri so se zgledovale naslednje lokalne generacije.

ANU

Želja in talent sta Ksenijo Podlesnik aka ANU vodila od prvih začetkov v pevskem zboru na osnovni šoli preko šolskega tekmovanja in zmage na *Korajži velja* ter kasneje nastopanja s skupino po Nemčiji do zmage v oddaji glasbenih talentov *Supernova Multi Talents* v Celju leta 2004.

Ker se Anu že pri petnajstih letih ni strinjala s pogoji založbe, se je odločila, da si bo glasbeno pot krojila sama. Do leta 2012 je pisala besedila in iskala nekoga, ki bi bil pripravljen sodelovati pri njenem projektu. Potencial je takrat v Anu prepoznal slovenski basist Miha Koren, s katerim sta postala ekipa. Skupaj sta ustvarila njeno podobo in zvok, ki sta ju maja 2013 javnosti predstavila s prvim singlom *Dekle z naslovnice* in mesec pozneje s spotom. Januarja 2014 je skupaj z videospotom prišel še drugi singl *Vzem' si čas*.

»Anu je glasba, so kodri in pozitiva ...«
foto: Ksenija Mikor

Anu je konec marca 2014 v Zagrebu za videospot *Dekle z naslovnice* prejela zlato nagrado *MTV Video Play* – priznanje izvajalcem in njihovim skladbam glede na količino predvajanj na regionalnem programu MTV. Režiserka Nina Tratnik je del kadrov zanj posnela v Velenju, kjer Anu živi in ustvarja, del pa v romantični in čarobni istrski ulici Kamene priče v Balah.

APSURD

Band je začel delovati okoli poletja 1999 in bil na sceni približno eno šolsko leto. Igrali so rock'n'roll, vaje pa so potekale pri pevcu doma na Gorici.

V tem času so nastopili na tedaj klasičnih gimnazijskih prizoriščih – park pred gimnazijo, Mladinski center Velenje, kletni prostori kulturnega doma, potem pa so se razšli, ker so nekateri člani odšli na študij. Vokalist je kasneje sodeloval v resničnostnem šovu, kjer se je izbiralo člane za skupino, ki se je potem poimenovala BePop.

Zasedbo so sestavljali vokalist in kitarist Rok Lončarič, kitarist Tilen Štajnpihler, basist Uroš Kuzman in bobnar Srečko Kneževič.

ASTRIS

Z leve Andrej, Andrej, Boštjan, Nejc in Marko na koncert v MC Šmartno ob Paki leta 2005, foto: Siniša Hranjec

Astris so bili petčlanska skupina iz Velenja in okolice, ki je prisegala na trše rockovske ritme. Prostor za ustvarjanje so si uredili v Mladinskem centru v Šmartnem ob Paki. Njihovo glasbo bi lahko opredelili kot melodični metal. Nastopali so predvsem na lokalni sceni, najpogosteje kot predskupina nekaterim bolj zvenečim imenom. Poleg preigravanja znanih metal in punk rock klasik so ustvarjali tudi lastno avtorsko glasbo, besedila pa so bila v slovenščini. Člani so bili Andrej Bezjak in Marko Cofidenti na kitarah, Boštjan Brilej na bas kitari, Andrej Kmetič na vokalu ter Nejc Kolar na bobnih.

AVE

Skupina Ave sodi med eno najstarejših pop oziroma rock zasedb v slovenskem glasbenem prostoru. Zbrali so se leta 1971, ko je folk trio Ave ustanovil Rajko Djordjevič, leto kasneje pa se jim je pridružil še Mišo Melanšek. Že po

*Z leve Vlado, Rajko, Mišo in Gvido leta 1972
v restavraciji trgovine Nama*

so Bijelo dugme, Parni valjak in Teška industrija. Sredi 70-ih so naredili prve studijske posnetke. Leta 1976 so izdali dve mali plošči – *Belo telo* in *Ti si tajna*, leta 1977 pa še *Družje Tito* in *Bilečanka*, leto kasneje *Žabja svatba* in *Kdo je kriv* ter 1979 *Zakaj so vsi pozabili* in *Ja sviram rockenroll*. V začetku 80-ih je skupina zaradi poklicih in osebnih interesov članov banda prenehala delovati.

Zasedba se je leta 2004 po petindvajsetih letih ponovno zbrala in začela nastopati. Skupina je po nekaj nastopih dobila novo moč, saj je sprejela mladega kitarista in pevc Sergeja Škofljanca. Naslednja štiri leta so bila za skupino

*Z leve Vlado, Miran, Mišo in Rajko v začetku 70-ih let
v avli Doma kulture Velenje*

dveh letih je skupina zaigrala na *Boom festivalu*, leto za tem pa še na *Mladinskem festivalu* v Subotici. Ustanovna člana ter Leon Ferme so bili tisti trije člani, ki so v zasedbi vztrajali ves čas. Med drugimi so AVE imeli tudi violinista in pevc Gvida Hauptmana. Zasedba se je do konca sedemdesetih let zelo spreminjala, kakor tudi njihova glasba, ki se je razvijala od začetnega folk rocka prek tršega do simfo rocka.

Na začetku bi lahko njihov stil opredelili kot folk pop, kasneje, po kadrovskih spremembah leta 1975, pa so se obrnili v rock vode. Bili so prva profesionalna slovenska rock zasedba – po Jugoslaviji so v stilu velikih glasbenih zvezd potovali celo s svojim Ave busom. Nastopali so po vseh republikah nekdanje skupne države v času, ko so koncerte še polnile nekatere znane glasbene zasedbe, kot

*Z leve od zgoraj Mišo, Hinko, Vlado, Rajko in Miran
v Domu kulture Velenje*

Zasedba Ave leta 2014, z leve Matej Kovše, Mišo Melanšek, Leon Ferme, Sergej Škofljanec in Rajko Djordjevič

najbolj uspešna. Izdali so dva albuma – *Igral bom za zabavo* in *Tu sem doma*. Na prvem je bilo štirinajst skladb, med njimi ponovno tudi stare uspešnice v nekoliko preurejeni obliki. *Vi ste heroji* pa je bil komad, ki ga je Olimpijski komite sprejel za svojo uradno himno leta 2006. Še eno športno himno so izdali, in sicer za nogometni klub Rudar, z naslovom *Naprej, naprej Rudar*. Album *Igral bom za zabavo* so promovirali tudi na tritedenski turneji po Avstraliji.

Drugi album *Tu sem doma* je izšel junija leta 2008. Enajst avtorskih komadov je napisal Rajko Djordjevič. Za svoje delovanje na področju glasbe in uspehe so leta 2007 prejeli plaketo MO Velenje, na *Media festu Plitvice* leta 2010 pa je bila skupina Ave proglašena za rock legende Hrvaške glasbene scene na območju držav bivše Jugoslavije. Aprila 2014 so Ave obeležili deset let od ponovne združitve in štirideset let od prvega nastopa v tujini in prve avtorske izdaje. Takrat so pripravili tudi izid singla *We Serve* ali v slovenščini *Mi smo*, ki kandidira za himno slovenskega in svetovnega lionizma. Prav tako sta v pripravi na izid še dva singla – *Mavrica* in *Ljubezem za vse* –, ki napovedujeta tretji album skupine Ave, ki so jo na Valu 202 proglasili za najstarejšo še delujočo slovensko rock zasedbo.

Ave še danes delujejo v zasedbi Rajko Djordjevič na kitari in vokalu, Mišo Melanšek na basu in vokalu, Leon Ferme za bobni, Sergej Škofljanec na kitari in vokalu ter Matej Kovše za klaviaturami in na vokalu.

Diskografija:

Male plošče (singli):

- 1976: Belo telo / Ti si tajna (RTB)
- 1977: Druže Tito / Bilečanka (Jugoton)
- 1978: Žabja svatba / Kdo je kriv (Helidon)
- 1979: Zakaj so vsi pozabili / Ja sviram rockenroll (Helidon)
- 2006: Vi ste heroji (VTV – Dallas)
(uradna himna Olimpijskega komiteja Slovenije)
- 2007: Ti si usojena mi / Drugačen svet (VTV)
- 2008: Moje mesto (VTV)
- 2014: Mi smo / We serve

Kompilacijski albumi:

- 1973: Boom festival 73
- 1974: Subotica 74
- 1976: Leteča diskoteka – Zoran Modli (RTB)
- 1980: Drugarice, posadi mi cvijeće (Jugoton)

Samostojni albumi:

- 2006: Igral bom za zabavo
- 2008: Tu sem doma

*»Halo, moje mesto, kako pogrešam te.
Vse domače prijatelje stare, vse gostilne in kelnarce.« (Ave)*

B

BAŠKOVIČ MATJAŽ
BIG ADDICTION
BIONET
BIT
BLACKSPOT
BLUE STARS
BO!
BRONXTARZ

BAŠKOVIČ MATJAŽ

Matjaž, foto: Marjeta Šegrec

Končal je Srednjo glasbeno in baletno šolo v Ljubljani in študiral na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Je samostojni ustvarjalec v kulturi: skladatelj, izvajalec, multiinstrumentalist, snemalec in producent. Ustvarja večinoma instrumentalno glasbo, zadnja leta predvsem filmsko, pa tudi sodobno opero ter meditacijsko, relaksacijsko, eksperimentalno, ambientalno, jazzovsko, transcendentalno, klavirsko in kitarsko glasbo. Sodeluje z največjo neodvisno A&R družbo v Los Angelesu.

Diskografija:

- 1999: Aletheia, album
- 1999: Tranquility, album
- 2000: Genis, album
- 2000: Epirej in Sailea, album
- 2002: Kozminteza, album

Nagrade:

- 1980: 2. nagrada na tekmovanju mladih glasbenikov v Puli
- 1981: 3. nagrada na republiškem tekmovanju mladih glasbenikov v Ljubljani

BIG ADDICTION

Big Addiction je mlada rock zasedba, ki se je od ustanovitve leta 2004 imenovala Šnorkl band. Zbrali so se, da bi popestrili zaključek velenjskega taborniškega roda Jezerski zmaj. Takrat so skupino sestavljali: vokalist Roman Kopitar, ki je zamenjal prvotnega pevca Tomaža Hudomalja - Huga, Klemen Bujan, sprva bobnar, je od Roka Cojhtra prevzel solo kitaro, Goran Kužet ritem kitaro, Rok Miklavžina bas in Teo Vranc bobne. Z avtorskimi skladbami in priredbami svetovnih uspešnic so se predstavili na skoraj vseh rock

Šnorkl band na placu, z leve Rok, Goran, Gal, Teo in Klemen, foto: Gašper Pintarič

dogodkih v Velenju in okolici ter drugod po Sloveniji, nekaj nastopov pa so našli tudi v tujini.

Z leve Urban, Goran, Gal, Jernej in Klemen, foto: Gašper Pintarič

Leta 2008 se je zasedba nekoliko spremenila in se preimenovala v Big Addiction. UK je zamenjal Maestra na klaviaturah. Leto kasneje je Thunderboy zamenjal Mike Addiction na bas kitari. The King in TV sta se izmenjevala za bobni, dokler jih leta 2010 ni prevzel The Ninja.

Svojo glasbo opredeljujejo kot umazan energetsko nabit rock'n'roll. Leta 2009 so predstavili komad *Odhajam od doma*, pri katerem sodeluje raper Zlatko. Pod režisersko taktirko Roberta Hadžeta so za ta komad skupaj posneli video-spot. Trenutno igrajo v postavi Goran Kužet in Klemen Gujan na kitarah, Urban Fijavž na basu, Roman Kopitar na vokalu in Tilen Šlogar za bobni.

»Fantje igrajo v stilu modernega rocka, drugače pa se ne obremenjujejo s stilom in ne delajo klišejskih komadov.« Gašper Pintarič - Pinč

»Nekega nevihtnega, mrzlega, decembrskega večera leta 2007 se je zbralo šest duš, ki jih je družila ena močna, drzna sila. Vsak je začutil potrebo, da je bil tisti večer tam. Sedeli so za mizo polno cigaretnih ogorkov, politih piv in ostale navlake. V soju medle luči so vsem žarele oči z enako gorečnostjo kot majhnemu otroku, preden bo nekaj ušpičil. Spregovoril jim je notranji glas: 'Če želite po tej poti, vam mora biti jasno, da ni poti nazaj! Potrebujete nova imena in pozabite na stara, kajti čaka vas drugačen način življenja, kot ste ga bili vajeni do sedaj!' Pulz jim je naraščal in v sobi, kjer je nad mizo še vedno visela cigaretna meglica in je luč metala medlo svetlobo na obraze zbranih fantov, je postalo vroče. 'Vaše skupno ime bo od danes Big Addiction. Lepo, močno ime je, naj bo stvar, ki vas druži, velika, vaša največja odvisnost, s katero boste oamrljali druge. Vaša interna imena pa naj bodo: Big G, Mike Addiction, R. Cherry, Mr. Spades, TV in Maestro,' je ukazal glas. Dim se je počasi dvigoval pod strop in fantje so se gledali manj zbegano. Slišati je bilo le tenak, brenčec zvok muhe, ki je prisostvovala sestanku ustvarjanja skupine. 'Če se kdo kdaj odloči zapustiti to skupino, naj ne pozabi sile, ki ga je na ta dan družila z ostalimi. Se vidimo pod odrom,' se je še zaslišalo in tako se je tisti mrzel zimski večer končal.« Big Addiction

BIONET

BioNet, potomec banda Worm in še prej DIG, je prvo ploščo *Artistic Disagreements* izdal leta 2000. Album je bil kmalu po izidu razglašen za album meseca Studia City. Stane Špegel, Mario Medvešek in Vojko Šinigoj so svoje glasbene spretnosti predstavljali na največjih slovenskih, hrvaških in avstrijskih techno dogodkih (*Space Night, Millennium Night, Taotech, Design Of Love, Connection, Obsession, Ambasada Gavioli ...*), kjer so kot člani ekipe MicroTrip nastopali ob klubskih zvezdnikih, kot so Carl Cox, Mousse

T, Spiller, Chris Liebing, Umek ... Njihova glasba je bila neka-kšen umetniški, sredinski techno s primesmi drum'n'bassa.

Z leve Stane, Mario in Vojko

Diskografija:

- 2000: Artistic Disagreements (Multimedia Record)
- 2001: Alien Nigt Live (Microtrip Records)
- 2001: Connection 2 Live – Dope Control vs. BioNet (Mikrotrip Records)

BIT

BIT je bila petčlanska vokalna zasedba, katere člani so bili Sanja Mlinar Marin (sopran), Katarina Habe (sopran), Jerneja Srebernjak (alt), Matej Jevnišek (tenor) in Miha Rojko (bas). Njeni začetki segajo v leto 2003. Povod za nastanek je bil festival vokalne zabavne glasbe *Sredi zvezd* v Žalcu, kjer so Bitovci kasneje večkrat dosegli vidne uspehe.

*Z leve Sašo, Jerneja, Sanja, Matej in Andreja,
foto: Aljoša Videtič*

Skupina je od začetka doživela dve spremembi v sestavi (skupino sta zapustila prvotna člana, sopranistka Andreja Ostruh in basist Sašo Šonc), nato pa so v njej delovali sami izkušeni glasbeniki: Katarina Habe in Sanja Mlinar Marin (tudi članici ženskega terceta Katrinas), Miha Rojko je glavni basist še v zasedbi Perpetuum Jazzile, Jerneja Srebernjak in Matej Jevnišek pa sta akademska glasbenika, profesorja.

Skupina je izvajala a capella jazz in pop glasbo, na svojih koncertih pa predstavljala raznolik repertoar: od zlatih šestdesetih let slovenske popevke, latino ritmov in tujih pop uspešnic do največjih in najbolj popularnih jazz standardov in svojih avtorskih skladb. Svoje priredbe so prvič predstavili na festivalu v Žalcu leta 2005, s svojo prvo lastno skladbo pa so nastopili na istem festivalu leto kasneje ter dobili zanj tudi posebno nagrado za najboljši aranžma. Leta 2009 so se uspešno predstavili na priznanem mednarodnem festivalu *Vocal total* v avstrijskem Gradcu. Prejeli so povabilo za koncertiranje na Slovaškem, oktobra 2011 pa jih je agencija J&A Music povabila na koncertno turnejo v Južno Korejo, kar je bil višek njihovega ustvarjanja. Pomladi leta 2007 so nastali tudi prvi studijski posnetki. Skupina je leta 2012 prenehala delovati.

Nagrade:

- 2004: Festival vokalne zabavne glasbe Sredi zvezd, Žalec: 1. nagrada strokovne žirije, 2. nagrada občinstva in posebna nagrada strokovne žirije za najbolj čvrst zvok
- 2005: Festival vokalne zabavne glasbe Sredi zvezd, Žalec: 1. nagrada strokovne žirije, 2. nagrada občinstva in posebno priznanje strokovne žirije za najbolje izbran tekmovalni program
- 2006: Festival vokalne zabavne glasbe Sredi zvezd, Žalec: 1. nagrada strokovne žirije, 1. nagrada občinstva, Posebna nagrada za najboljšo lastno skladbo – Sanja Mlinar Marin (BIT), najboljši aranžma, najprepričljivejši nastop

BLACKSPOT

Srednješolsko rock zasedbo Blackspot so na božični večer leta 2003 ustanovili sosedje iz Vinske Gore. V skupini so bili Rok Povodnik na vokalni in bas kitari, Rok Odlazek na električni kitari in vokalni, David Korotančnik na klaviaturah in vokalni, Matej Korotančnik na električni kitari ter Teo Vranc na bobnih.

Njihovi vzorniki so bili takrat popularni bandi, kot so Guns N' Roses, Green Day in Blink 182. Čeprav je njihov repertoar obsegal tudi priredbe, so se fantje bolj posvečali avtorski glasbi.

*Z leve od zgoraj Rok, David, Teo, Matej in Rok leta 2004
v Mladinskem centru Velenje*

BLUE STARS

Zasedba Blue Stars je nastala spomladi 1966. V njej so igrali Srečko Pirc na orgle, Srečko Sredenšek na kitaro, Janez Močilnik na bobne, Jože Uranjek na bas in Lado Planko na saksofon.

Repertoar evergreenov so nabrali z vseh koncev po malem. Po kratki pavzi, ki je sledila odhodu Srečka Pirca, so se preimenovali v The Colours, na orgle pa je igral Lado Planko.

Z leve: (stojijo) Lado Planko, saksofon, Jože Uranjek, bas, Janez Močilnik, bobni, Vlado Sredenšek, kitaro; (sedita) Srečko Pirc, orgle, in Mio Nikolič, vokal leta 1966.

BO!

Rockovsko zasedbo BO! je 26. aprila 2009 formiral njen vokalist Boštjan Meh, ki so se mu pridružili še štirje glasbeni entuziasti – kitarist Robi Kugler, basist Jurij Žohar, klavirist Vito Kugler in bobnar Urban Krč. Zasedba se je dobro ujela. V prvem letu so posneli in izdali svoj glasbeni prvenec. Pravijo, da jih je trenutna družbena klima in njen vseplošni padec vrednot vodil v ustvarjanje novih komadov.

Dobri dve leti po izidu prvenca *Dirka za notranji mir* so posneli drugi studijski album *Okrogli svetovi*. BO! nadaljuje glasbeno pot v enaki obliki, kot so jo začeli, čeprav so se na njihovem ustvarjalnem področju zgodile vidne spremembe.

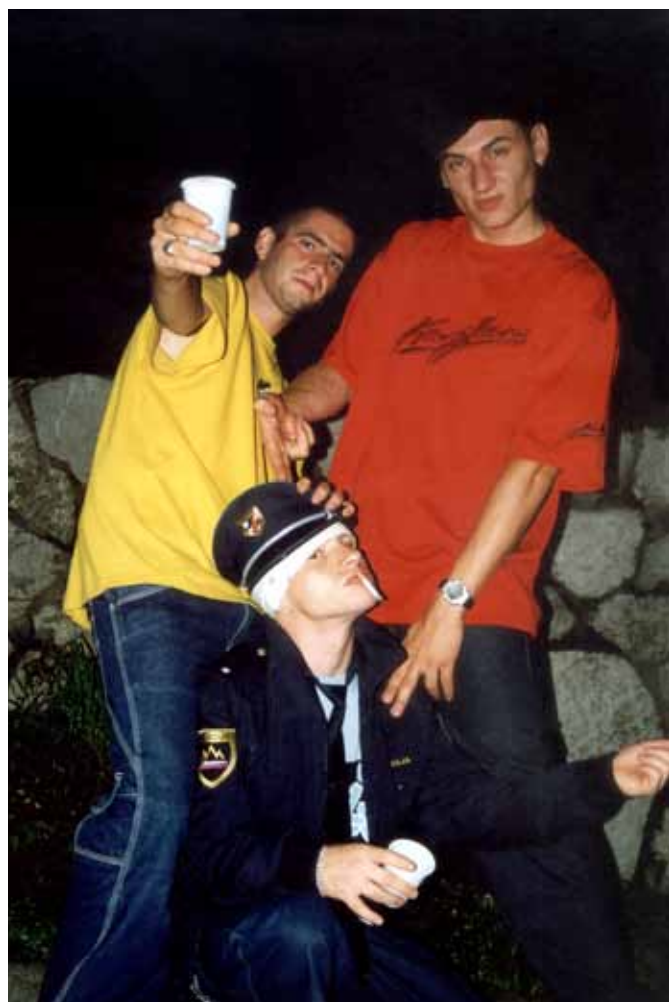
Zadnji dve leti so koncertirali. S prvo ploščo in komadi, ki so jih v vmesnem času ustvarili in jih pilili za drugo ploščo, so pozicionirali na radijskih valovih in klubskih odrih po Sloveniji.

Singl *Eno* so prijaviili na razpis Vala 202 v sodelovanju z ZKP RTV Slovenija, kjer je komisija glasbenih urednikov in poznavalcev med številnimi prijavljenimi slovenskimi ustvarjalci njihov komad uvrstila med 15 finalnih skladb, ki jih lahko poslušamo na studijski plošči VAL 012 – *Imamo dobro glasbo*.

BRONXTARZ

Bronxtarz so kot organizacija začeli delovati leta 1996. Zaradi ciničnega in kritičnega pogleda na družbo so kmalu postali elita gangsta rapa; Scratch Dogg, Zekeriah in Zi.eban.e pa sinonim velenjskega podtalnega ustvarjanja. Vsa leta delovanja so bili ena najbolj odpičenih aktivnih slovenskih hip hop zasedb, tudi s pomočjo svoje MIDI inštalacije oz. projektnim studiom Product:ions.

»Živimo življenje, ki smo si ga ustvarili sami. Stopili smo v tako zvani ghetto in izkusili njegovo moč. Vsak si je nabral svoje izkušnje. V bistvu nismo odnesli nič pametnega. Veter iz ghetta še vedno piha skozi betonsko džunglo našega mesta. Začeli so se problemi, žurke polne mamil, razna sranja. Malo nas je končalo šolo. Ghetto nam je dal intuicijo, pokazal lifestyle druge vrste in vsi smo za vedno postali njegov del.«
Bronxtarz

Z leve Scratch Dogg, Ziebane in Zekeriah

Zi.eban.e o Bronxtarz:

»Odločil sem se narest band. Od Mrigota brat naj bi igral bobne, pa ni šlo, ker je Sandi skočil čez šipo not v izložbo in ukradel vse hlače, ali kako že, pa še sladoleдар ga je klofnil po piskru. Živelimo v Bronxu, od tu ime. Scratch je imel precej rap kaset in sva si jih izmenjevala. Nato je Ziebane kupil komp, Scratch pa je na elektro šoli zlotal ojačevalec, ki je zmožeg phono vhod. Scratch je že pošiljal svoje demote okrog in na-

Leta 2007 v mariborskem Štuku na festivalu HIP-HOP Reunion, Zekeriah in Zi.eban.e, foto: Boris B. Voglar

vezal stik z Ambrotom ter snemal s Plan B in b4 Rogan. Dilerja smo zmetali zelo hitro iz banda, ker je duševno neuravnovešen. Policaji so se nam čudili, ker smo kradli avtomobile in b4 in so nam srli.

Ambro je javil Mojci Mavec, Mojca jih je pohopsala na Pomp. Čukur je znal narest Skate Party, občina je zamižala, ko so ubili luči na Titovem, pokradli so bosanke, zbili objekte. Alf je skočil v 300 metrski bazen s skejtom. RIP Alf. Splinter iz Pekarne jih je takoj poklical. V prvem mesecu leta 1997 pa Velenje, Maribor, Ljubljana, nacionalka. Kar je zelo fer, ker takrat ni bil vsakdo band, kot danes. Ker so bili, kar so, jih je kontaktiral MTV. In ker Scratch ni preveč dobro zgedel, so ga s posnetkov izrezali in sem se pojavil samo jaz.

Malo prej se je v band sam povabil Zekeriah. Nasprotovati mu nismo mogli, ker je evropski prvak v karateju, ampak kljub temu nikoli ne pokaže nasilnega vedenja. Človek ima fenomenalen vokal.

Primarni dohodek je bila trava, koncerti in zaplemba dobrin. Tu in tam štipendija, ker so nas brisali iz evidenc, ker se nismo mogli udeleževati pouka, ker smo spali.

Bronxe je vedno spremljala nesreča. Ali so nas želeli nategniti Radyoyo, ali smo se stepli, ali nam Menart ni dal plate. Enkrat smo dobili ponudbo za turnejo po Nemčiji in smo uvidno peljali zraven Čukurja, Kremija, Plan B in Principa. Hotele smo poprdeli do stopnje orlovega gnezda. Tam smo prvič videli žensko, ki je bila tako debela, da ni mogla iz kuhinje. Francoze smo naučili izraza kurba, kurbi, kurbe, kar je povzročilo mednacionalne in medspolne konflikte, zaradi česar je ena p... ukradla avto. Na koncu sem po tleh pobiral kozarce, da sem si kupil sendviče in majico, ostali pa so stradali goli.

V Sloveniji pa nič bolje. Na vsakem špilu smo nabili 25 obiskovalcev, na odru smo pešali do te stopnje, da je Kremit izginil z odra, ker mu je bilo prevroče v modrem brezrokavniku. Edini, ki je za vse skrbel, sem bil Ziebane. Na koncu mi je dopizdilo in sem band razpustil in nadaljeval solo kariero.

Bronxi so odigrali ene 200 špilov. Največji špil pred ogromno folka se je zgodil za novo leto 2000 na Gospodarcu, kjer

smo na obiskovalce stresli 200 gramov trave in dvigovali gogo plesalke v zrak do skrajnega obupa.

Scratch se je zredil, jaz nimam za ogrevanje pozimi, Zeke-riah pa je nehal trenirati.

Naj dogodek: takrat, ko je Scratch od nekod privlekel eno blede, suho, črno žensko, brez odseva v očeh, z anarhija tatujem na roki in neugotovljive starosti. Ko je sedla na vlak, se je odpeljala naravnost nazaj v pekel, njemu pa pustila otožnost.

Diskografija:

- 2001: Lignit 2 (kompilacija)
- 2001: 5 Minutes Of Fame (kompilacija)
- 2001: Ne se čudit (6pack Čukur)
- 2002: Unite 3 (kompilacija)
- 2004: Huda frka (kompilacija)
- 2014: b2002

»Sramota kam smo prišli, ker nas vlada nateguje, firme nižajo plače, da se vodstvo nagrajuje.«

(Princip)

»Kapo dol vsem knapom tam dol, mi smo tuki gor in čakamo, da pridete gor.«

(6pack Čukur)

»Dej mi rizlo, da napišem pismo.«

(Scratch)

»Točno tule, kjer se mnogo rokujemo, tk se zavarujemo, če se poznamo se kao spoštujemo ...«

(Mrigo)

»Ker mi smo dobri momci, dilerji na soci, pa repamo o tem, ker polni smo emocij.«

(Nemir)

CAPTOR
CENTAURUS
CESTAR BLUES TRIO
CHATEAU
CHIMERA
CORDURA

CAPTOR

Captor je bila srednješolska thrash/death metal skupina, ki je delovala v letih 2001–2003. Ustanovna člana sta bila Matej Voglar na kitari in Gašper Novak na bobnih. Po nekaj vajah z različnimi basisti, kitaristi in pevci se je ustalila zasedba s Sašom Bandalom na basu, ki je pred tem igral z Matejem v

*Z leve začasni bobnar Dado, Sašo, Matej
in Samo leta 2002*

punk zasedbi Cota, in kitaristom Samom Tamšetom. Matej pa je prevzel tudi vokal. Skupino je malo pred prvim nastopom marca 2002 zapustil Gašper, ki ga je za kratek čas nadomestil Davorin Štorgelj. Za njim je za bobne sedel Matija Kadliček, vendar je band zaradi različnih pogledov na glasbo kmalu razpadel. Sašo je nato začel igrati pri skupini Rotting Cemetery, iz katere se je kasneje razvil band Inmate, Matej pa pri skupini Imakandi, iz katere se je kasneje razvil band Entheogen.

CENTAURUS

Band je konec leta 1984 nastal na pogorišču skupine Krvava rosa. Prostor za vaje je bil takrat velik problem za skupino, tako da so menjali več lokacij. Še najdlje so imeli prostor v zapuščeni hiši v Šaleku, kjer je zdaj mehiška restavracija.

Ker so v tistem času skoraj vsi člani skupine Šank Rock bili na služenju vojaščine, so bili Centaurus edina delujoča rock zasedba v Velenju. Njihova glasba je bila nekakšen hard rock po vzoru bandov iz sedemdesetih let. Imeli so nekaj nastopov v Velenju in okolici, najbolj odmevna pa sta bila samostojni koncert v klubu Rdeča vrtnica v Hotelu Paka in koncert na parkirišču pri Gorenju ob prihodu štafete mladosti, kjer si je skupino lahko ogledalo ogromno ljudi.

Zaradi služenja vojaškega roka v JLA je band leta 1986 prenehal delovati. V skupini so bili Siniša Hranjec in Renato Miklavčič na električnih kitarah, vokal je dal Polde Pšenič-

Polda in Sinč na tradicionalnem koncertu ob dnevu mladosti pred Domom kulture leta 1986

nik, na back vokalih pa sta mu pomagala Renato in Metka Smirnov. Ritem sekcijo sta obvladovala Boris Plevel na bas kitari in Mario Medvešek na bobnih.

Metka in Renato pred Gorenjem ob prihodu štafete mladosti leta 1985

CESTAR BLUES TRIO

Cestar blues trio je bila tričlanska blues rock zasedba, ki so jo sestavljali Sebastjan Škoflek na kitari in vokalu, Miha Koren na bas kitari in Boštjan Kobale na bobnih. Delovati so začeli leta 2000, sprva še pod imenom High Voltage.

Z leve David, Miha in Sebastjan

Odigrali so nekaj koncertov na različnih odrih in festivalih po Sloveniji. Leto kasneje je Boštjan zapustil skupino, njegovo mesto za bobni pa prevzel David Slatinek, ki je bil v skupini do leta 2005. Na njegovo mesto je kasneje prišel Črt Krevh, bivši član skupine Sfera.

Poleg avtorske glasbe so preigrali tudi nekaj prirejenih blues klasik svetovno znanih skupin.

Avtor večine komadov je Sebastjan. V njih se najde energično trd rock'n'roll in mehak, vendar surov blues s funky vložki. Zaradi študijskih obveznosti in pomanjkanja časa je skupina leta 2008, ko so odigrali še zadnji koncert v Mladinskem centru Velenje, prenehala aktivno delovati.

CHATEAU

Pop rock skupina Chateau je začela delovati konec leta 1983, ko so se zbrali trije sošolci in prijatelji, in sicer Janez Kralj na klaviaturah, Mario Medvešek na bobnih in Dani Dolinar na kitari. Vadbeni prostor so si ustvarili v kletnih prostorih pri klaviaturistu doma. V tej postavi so kot trio delovali nekaj časa in ustvarili pet avtorskih pesmi. Medtem sta se skupini pridružila pevec Matjaž Ograjenšek, ki je pred tem bil izposojeni pevec pri skupini Šank Rock, in basistka Nataša Raspotnik. V tej postavi so kmalu imeli premierni nastop v diskoteki Fleck v Velenju, malo kasneje, novembra 1984, pa nastop v razprodani Rdeči dvorani na prireditvi *Noč desetletja*, kjer so si delili oder z *Rendez Vous* in italijanskim zvezdnikom Francescom Napolijem. Zadnji nastop v tej postavi so odigrali na novoletni zabavi v Hotelu Paka v klubu Rdeča vrtnica.

Z leve Nataša, Helena, Matjaž, Stane, Peter in Drago v mariborskem Clubu Fontana leta 1987

Leta 1985 sta skupino zapustila Janez Kralj in Dani Dolinar, namesto njiju pa prišla kitarist Peter Zlodej in klaviaturist Slavko Rizmal, ki ga je zaradi služenja vojaškega roka kmalu nadomestil Drago Purgaj. Kmalu je skupino zapustil še zadnji prvotni član, bobnar Mario Medvešek, ki je začel sodelovati s skupino Centaurus. Namesto njega je v skupino prišel Stane Odlazek, v pomoč pevcu pa še back vokalistka Helena Čebulj. Skupina je prvič opozorila nase leta 1987 na *Pop delavnici*, kjer so se predstavili s svojo uspešnico – *Ljubezen čez počitnice*.

Z leve od zgoraj Stane, Zvone, Jože, Sandi in Matjaž leta 1989

Skupina je postala pomembna stalnica slovenskega pop prostora druge polovice osemdesetih let. V tej postavi so nadaljevali do leta 1989, ko so skupino zapustili kitarist in avtor glasbe Peter Zlodej, basistka Nataša Raspotnik ter back vokalistka Helena Čebulj. Za kratek čas so se pridružili pevec Boštjan Oštir, ki je prevzel še vlogo basista, kitarist Miro Mramor (prej sta delovala pri Šank Rock) in klaviaturist Jože Anclin. Posneli so dva studijska komada in nehali igrati.

Leta 1990 se je skupina Chateau ponovno zbrala, vendar v drugačni postavi: Matjaž Ograjenšek – vokal, Zvone

Hranjec – kitara, Sandi Ževart – bas kitara, Stane Odlazek – bobni in Slavko Rizmal – klaviature. Slavko je po enem letu zapustil skupino, namesto njega pa je prišel Miran Vavče. V tej postavi so delovali najdlje in najbolj uspešno.

Prvi album so izdali leta 1990, takrat še na kaseti, poimenovali pa so ga *Tvoje oči*. Izid prvega albuma jim je prinesel kar nekaj nastopov in večjo prepoznavnost v širšem slovenskem prostoru. Naslednje leto je za Chateau predstavljalo veliko prelomnico, saj se je skupini pridružil nekdanji član skupine Šank Rock Zvone Hranjec na kitari in sledilo je najbolj ustvarjalno obdobje skupine. Na *Pop delavnici* so leta 1991 s pesmijo *Objemi me* zmagali po mnenju strokovne žirije. Prav tak naslov pa so dali tudi prvi kaseti, ki so jo izdali malo po tej zmagi. Leta 1993 je izšla njihova, tretja kaset z naslovom *Avantura*; na njej so izdali tudi priredbo uspešnice *Lola*, ki jo v originalu izvajajo Kinski. Na nacionalnem radiu je bila pesem zaradi kontroverznega besedila prepovedana. Uspešnica *Mlinar na Muri* je izšla na istoimenskem albumu in prvem CD-ju leta 1995. Pesem, ki je priredba skupine Styx *Boat On A River*, je postala njihov prepoznavni znak.

Z leve Zvone, Sandi, Miran, Matjaž in Stane leta 1990

Leto za tem je prišlo do drugačnih pogledov v skupini in najprej sta se poslovila pevec Matjaž Ograjenšek in basist Aleksander Ževart. Nasledila sta ju Dadi Daz na vokalu in Boštjan Časl na basu in ta nova zasedba je leta 1996 izdala album *Brez tebe*. Sodelovanje z novim pevcem Dadi Dazom se ni obneslo in pridružil se jim je Hrvat Adalbert Turner - Juci, ki je skupini prinesel kar nekaj vokalnih sprememb. Posneli so nekaj skladb v hrvaščini in slovenščini v stilu soula, funka in bluesa, vendar do izida albuma ni prišlo.

Leta 1999 je skupina razpadla. Po sedmih letih so sicer poizkusili s ponovno obuditvijo z novim pevcem Jernejem Vogrinom, a so izdali le priredbo skladbe *Objemi me*. V letu 2008 so se ponovno zbrali v najmočnejši zasedbi – Hranjec, Ograjenšek, Odlazek, Vavče in Ževart – in ponovno začeli delovati. Posneli so nekaj skladb ter se predstavili na nekaj koncertih. Leta 2010 je skupina dokončno razpadla.

Diskografija:

Albumi na kasetah:

- 1990: Tvoje oči (Sraka)
- 1991: Objemi me (Corona)
- 1993: Avantura (ZKP RTV)

Albumi na CD ploščah:

- 1995: Mlinar na Muri (ZKP RTV)
- 1996: Brez tebe (ZKP RTV)

CHIMERA

Chimera je metalska zasedba iz Velenja, rojena v zimi leta 2009. S pomanjkljivim znanjem in osnovnimi kosi opreme so jo osnovali Aleksander Trivunovič za bobni, Blaž Cerovec na basu in Izidor Felicijan na kitari, odločeni, da postanejo thrash metal band.

Z leve Tilen, Žiga, Aco, Blaž in Izi leta 2013 na 16. Festivalu mladih kultur Kunigunda pred eMČe placom

Kakor marsikatera skupina so navdih iskali v svojih idolih, kot so Metallica, Slayer, Sepultura, Soulfly, Kaoz, in začeli izvajati razne priredbe, dokler niso začeli ustvarjati lastnega materiala, ki se sliši kot mešanica raznih metal-skih žanrov s prviniami thrasha in groovea, besedila pa so usmerjena v kritiziranje politike in družbe.

Do leta 2011 je bila zasedba zaradi konstantnih menjav vokalistov in kitaristov precej nestabilna, dokler ni mikrofona prijel Tilen Kirbiš in s svojim vokalom omogočil, da skupina stopi na oder. Po določenem času so se zavedli, da v band sodi še ena kitara in na povabilo k sodelovanju se je odzval Žiga Miklavc. Za sabo imajo že kar nekaj koncertov na domačih tleh kakor tudi po Sloveniji, komad *Fuck Off* pa so posneli za *Lignit 3*.

CORDURA

Cordura je progresivna metal skupina iz Velenja. Njeni začetki segajo v leto 2011, ko je Tim Draksler izdal EP *Morbid Desire*, kmalu zatem pa je iz njegovega solo projekta nastal band. Na izdanem EP-ju je sodeloval čilski vokalist Cesar Vigouroux, ki je tudi gost na prvcu *Astral Projection*. Poleg čilskega vokalista so svoje delo prispevali tudi legendarni kitarist Josh Christian iz zasedbe Toxik, 'slovenski Satriani' Grega Habič ter basist Matej Sušnik iz skupine Metalsteel.

Z leve Tim, Grega, Nejc in Uroš leta 2014 v klubu Kolnkišta na Ptuju, foto: Boris B. Voglar

Po izdanem EP-ju je Tim v skupino povabil bobnarja Grego Plambergerja, basista Uroša Apata in kitarista Nejca Zupana. Po odigranem koncertu v Velenju je Nejc Zupan odšel iz skupine. Corduri se je po odhodu Nejca pridružil vokalist Nejc Heine in kmalu zatem je Cordura odigrala koncert v Šoštanju brez ene kitare.

Pred nastopom na festivalu *Fuck Off* v Šeščah se je skupini pridružil kitarist Gorazd Planko. Po uspešno odigranih nekaj koncertih po Sloveniji je leta 2014 izšel težko pričakovani dolgometražni plošček *Astral Projection*.

ČRNI ANGELI

ČRNI ANGELI

Skupina Črni angeli je nastala leta 1968. V začetni postavi so bili Vojko Sever na bas kitari, Mišo Melanšek na bobnih in kitari, Janko Hočevnar na klaviaturah in Jurij Beović - Braco na kitari. Preigraivali so predvsem predelave takrat popularnih rock skupin in odigrali približno dvajset koncertov. Koncerti so se takrat dogajali večinoma na mladinskih plesih, v sindikalnih domovih in valetah po osnovnih šolah. Njihov najbolj znan avtorski komad, ki so ga v Velenju skoraj vsi poznali, je bil *Ob vinu in dimu*. Leta 1969 je zaradi odhoda nekaterih članov v JLA v skupini počasi zamrla ustvarjalnost, vendar skupina ni razpadla.

*Člana banda Črni angeli
Mišo Melanšek in Rajko Djordjevič*

Band je ponovno zaživel s prihodom novih članov – Rajko Djordjevič na električni kitari, Toni Dolejši na bas kitari, Vlado Šuster na elektro-akustični kitari in Slavko Dobelšek - Vrana na bobnih. Mišo Melanšek, ki je bil edini član iz začetne zasedbe, pa je poleg kitare prevzel še igranje na klaviature in glavni vokal. Ta zasedba je veliko preigravala naokoli, igrali pa so blues rock glasbo, večinoma priredbe znanih skupin, kot so Pink Floyd, Led Zeppelin in John Mayal. Začeli so uvajati večglasno petje, kar jim je močno povečalo popularnost.

Toni in Vlado sta leta 1971 zaradi šolskih obveznosti prenehala igrati, nadomestila pa sta ju kitarist Izток Černe in bobnar Jani Tutta iz Ljubljane. Kasneje se jim je pridružil še Toni Miklavc iz Mozirja, ki je prevzel vlogo glavnega vokalista. Skupina se je preimenovala v Novi črni angeli in se preselila v Ljubljano. Zaradi teh sprememb je band zapustil kitarist Rajko Djordjevič, ker je obiskoval šolo v Mariboru. Mišo je prevzel bas kitaro, klaviature pa prepustil novemu članu v skupini, Luju Vodopivcu. Po nekaj nastopih so sklenili, da ime ni več primerno in se preimenovali v skupino Gora.

D

DEATH MARCH
DIG
DIGILESPI
DIZA
DOPE CONTROL
DRŽAVA V
MALEM

DEATH MARCH

Tako kot skupina Alcoholica so bili Death March pionirji thrash metal nažiganja v Velenju. Začetki segajo v leto 1990, ko so se zbrali Danilo Mlakar in Goran Jugović na kitarah, Mirko Kavzer na bas kitari, Grega Vidmar na bobnih in Dragan Stević na vokal. Kakšno leto dni so preigravali komade od Matallice in Slayerjev, potem pa prenehali z delovanjem. Basist se je pridružil takrat popularnim Interceptorjem, duhovni vodja skupine Danilo pa žalskim thrash metalcem Paralax.

Leta 1994 je Danilo ponovno ustanovil skupino, vendar v spremenjeni zasedbi. Drugo kitaro je igral Vojko Kondič, ki je prevzel še vokal, bobne pa Zoran Stojilković. Tokrat so poleg priredb ustvarjali še avtorsko glasbo, ki so jo istega leta predstavili na svojem edinem koncertu, v mladinskem klubu Stiskarna.

Z leve Grega, Mirko in Danilo

DIG

Kmalu po tem, ko se je skupina PIN v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja samoukinila, je Stane Špegel skupaj z Mariom Medveškom in Vojkom Šinigojem ustanovil elektronsko ložo DIG. Zaradi posledic Mariove prometne nesreče so sami sebe imenovali 'petnogi trio'.

Mario in Stane sta s pomočjo ritem mašin in sintetizatorjev ustvarjala glasbo, Vojko pa je bil kot poskočni, nikoli neopazen pevec prepoznaven tudi po lučkah, ki si jih je 'namontiral' na glavo na vseh živih nastopih. V medijih so jih označevali kot elektro peklenščke iz Velenja. Fantje so svojo glasbo imenovali elektronski cyber grunge. Vsekakor ni šlo za klasični techno, nekateri so njihovo glasbo označevali tudi kot alternativni techno pop. Bila je sinteza tečna, rapa, funka, metala in še česa, ki jo je Vojko začinil z ostrim, na trenutke celo spevnim vokalom.

Od zgoraj Vojko, Stane in Mario

Leta 1996 izdan plošček z naslovom *Cyber Grunge* je napovedal vrsto neustrašnih nastopov v slovenskih klubih (K4, Max, Orto bar, Kljub, Teater, Palma, Ambient). Nastopili so tudi na koncertu na Velenjskem gradu v okviru festivala *Dnevi mladih in kulture* leta 1998 in na partyju v velenjski Stari elektrarni, ki se je zgodil pod okriljem festivala *Kunigunda*. Njihova skladba *Blackman* je izšla tudi na kompilaciji *Cyber Europe* pri belgijski založbi Noise Records.

Dig se je okoli leta 1998 v isti zasedbi pretransformiral v zasedbo WORM, iz katere sta se, še preden je skupina pustila vidnejši pečat na glasbeni sceni, izlili umetniški frakciji BioNet in Dope Control.

Diskografija:

- 1996: *Cyber Grunge* (Panika Records)

DIGILESPI

Digilespi sestavljata glasbenika Boris Oblišar in Črt Valenčak. Z glasbilom didgeridoo, ki spada v družino aerofonov, ustvarjata ton in ritem, ki zajema klasično-sodobne elemente, prepletene v zgodbo. Delovanje v smislu raziskovanja zvoka poteka od leta 2007.

Glasba dosega več nivojev zvoka in ritma. To polno zvočnost lahko nadomesti trenutek minimalizacije zvoka, ko ima tišina svoj namen. Za njuno glasbo je značilna har-

monija, v kateri se pojavlja impromptu – kratka skladba, podobna improvizirani obliki. Motiv, ki je prepoznana skupina tonov v skladbi, potuje s celoto, ki je lahko brez določenega tonskega središča. Melodija se v zgodbi pojavlja in zopet oddaljuje, nato preoblikuje in zopet vrača. Glas, ki je prav tako izrazni element, pretvorjen v didgesound, išče harmoničnost v ritmu, ki je ustvarjen ter določen s pomočjo krožnega dihanja.

V zadnjem času se posvečata zvoku didge – flavte, ki ga spajata s klasičnim didge – dron zvokom. Glasbilo didgeridoo izdelujeta sama. Uporabljata različne vrste lesa.

Črt in Boris v gimnazijskem parku na ParkArt na 15. festivalu mladih kultur Kunigunda 2012

DIZA

Osnovnošolska rock skupina Diza je nastala leta 1975. Člani so bili Evstahij Trdin in Zvone Jeraj na električnih kitarah, Aleš Šilc na bas kitari, Ivo Plazar na vokalni in Danilo Sešel na bobnih. Prostor za vaje so si uredili v kleti na Tomšičevi ulici, kjer je stanoval Danilo.

Poleg nekaj avtorskih skladb so večinoma preigrali rock klasike od takrat popularnih glasbenih skupin, kot so Black Sabbath, Status Quo in Rolling Stones. Prvi in edini koncert pod tem imenom so imeli leta 1976 na valeti na OŠ MPT, kjer so odigrali samo eno pesem in nato prenehali aktivno igrati.

Po dvoletni pavzi so se ponovno zbrali, vendar v drugačni zasedbi. V vlogi pevcu se je znašel prejšnji bobnar Danilo, bobne pa je prevzel Frenk Ajnik, nov član v ekipi. Posledično je skupina spremenila ime v Bordel 122. V tej zasedbi so imeli še nekaj koncertov, najbolj odmeven pa je bil koncert v polni dvorani jedilnice Doma učencev.

Po odhodu kitarista Evstahija v JLA je ustvarjalnost počasi zamrla in leta 1979 je band razpadel.

DOPE CONTROL

Dope Control sta leta 1998 ustanovila Mario Medvešek in Mitja Jelen. Nista bila le studijski produkcijski duet – značilnost Dope Control je bila predstavitev njune tehnološke glasbe v živo. V svojih nastopih v živo sta se vedno poskušala čim bolj približati občutkom občinstva, kar jima je dobro uspevalo, zato sta hitro postala prepoznavna tako doma kot v tujini.

Svoj slog – minimalistični techno z vplivi acida in trancea sta od leta 1998 do leta 2003 med drugim predstavila tudi v Ambasadi Gavioli, kjer sta prvič nastopila 25. decembra leta 1999, tja pa sta se pogosto vračala vse do prenehanja delovanja. Igrala sta tudi v Max klubu, na *Festivalu mladih kultur Kunigunda* in v klubih K4, Palma, Teater ... Redno sta nastopala tudi na masovnih dvoranskih techno prireditvah Mr. Space v Hali Golovec v Celju (*Millenium Night, Space Night, Alien Night* ...).

Dve izmed številnih frakcij združbe Microtrip – petnogi trio BioNet (Stane Špegel, Mario Medvešek, Vojko Šmigoj) in Dope Control sta leta 2001 skupaj nastopila na partyju *Connection 2* v klubu Colosseum v Opatiji, kjer so live act izvedli ob boku svetovno znanim DJ-jev (C1, Spiller, Valentino Kanzyani ...), s katerimi sta se Dope Control srečevala tudi na drugih velikih partyjih doma in v tujini. Dope Control je live acte izvajal tudi v navezi s HouseMouseom.

18. julija 2003 je Mario Medvešek umrl v prometni nesreči na Krku. S tem je skupina ugasnila. Mitja Jelen se je kmalu zatem preselil v Barcelono.

Mario in Mitja leta 2000 na Festivalu mladih kultur Kunigunda v stari elektrarni v Velenju, foto: Aljoša Videtič

Diskografija:

- 1999: Satellite (Microtrip Records)
- 2001: Connection 2 Live – Dope Control vs. BioNet (Microtrip Records)
- 2001: Peacemaker (Nika Records)
- 2002: Funky Minimal, Dope Control vs. HouseMouse (Microtrip Records)

DRŽAVA V MALEM

Skupina je nastala sredi devetdesetih let pod vplivom takrat popularnih skupin, kot so NOFX, Bad Religion, Penny Wise in drugih punk rock skate core skupin ter skate snowboard scene, ki so jo fantje furali. Zanimiva je zgodba o imenu, ki je nastalo v takrat priljubljenem parku ob gimnaziji, ko je Damir, takrat prvi bobnar v skupini, kandidiral v neko politično stranko. Pod vplivom substanc so prišli do sklepa, da je glasbena skupina v bistvu država v malem, načeloma organizirana, ima blagajno, stroške in dohodke ter poslušalce, ki so državljani.

Z leve David, Marko, Iztok, David in Andrej na placu pri Coprniku

Prva zasedba skupine je štela štiri člane, in sicer Damir Šmid na bobnih, Vlado Škoda na kitari, Sebastjan Sevnik na bas kitari in David Praznik na vokalu. V skupini je bilo veliko menjav članov. Poleg omenjenih so v desetih letih v skupini sodelovali še Iztok Grobelnik, Arben Gashi, Tilen Štajnpihler, Marko Confidenti, Marko Gomboc, Boris Sadar, Mitja Knapič, Luka Marolt in Miran Kasesnik.

Kot večina lokalnih bandov so tudi oni začeli s priredbami. Šele po selitvi iz Šmidove garaže na drugo lokacijo so začeli ustvarjati avtorsko glasbo in razvili svoj stil igranja. Vrhunec je skupina dosegla, ko sta se jim pridružila Andrej Hočevar na basu in David Slatinek na bobnih, saj je takrat skupina tehnično dozorela, kar se je slišalo tudi na nastopih. Koncertirali so širom po Sloveniji s številnimi drugimi skupinami in uspeli prilesti v krog treh najbolj zaželenih skate punk skupin takrat, ki sta ga poleg DVM sestavljala še trboveljski Not The Same in ljubljanski Sulo. Sodelovali so na treh kompilacijah in posneli prvenec, ki je štel le pet pesmi.

Razlog za razpad skupine je bil vpliv Knapičevega očeta, ki je nezakonito odvezl vso glasbeno opremo, ki jo je takrat skupina kupila s prisluženim denarjem.

EKSTRAVAGANZA ELIMINATOR ENTHEOGEN EROS RAMAZZOTTI'S WORST NIGHTMARE

EKSTRAVAGANZA

Mlada alter rock skupina deluje od leta 2012, aktivnejši in ustvarjalnejši pa so od konca leta, ko se jim je pridružil še vokalist. Začeli so se poigravati z zvrstmi, kot so rap, reggae, funky, jazz, prav zato pa so edinstveni na svojem področju in jih je težko žanrsko opredeliti.

Z leve Ervin, Mitja, Motka, Miha in Matevž leta 2014 na predstavitvi Lignita 3, foto: Goran Petrašević

Prvi večji uspeh je skupina doživela leta 2013, ko so zmagali na enem od predtekmovalnih natečajev *Botečaj* in se v finalu uvrstili na drugo mesto. En komad so prispevali tudi za kompilacijo *Lignit 3*.

Po nekaj menjavah članov je današnja postava vokalist Mitja Švener, kitarist Miha Berglez, basist Matic Mravljak, trobentač Matevž Šilc, bobnar Adnan Buljubašič, od aprila 2014 pa tudi klaviaturist in vokalist Ervin Oppitz.

ELIMINATOR

Band je nastal v Celju leta 2007, takrat še pod imenom Navigator Six. Skupino je zapustil kitarist Klemen Plesec in kmalu zatem sta se skupini pridružila dva velenjska kitari-

Z leve Fabijan, Mike, Tim in Žiga po drugem koncertu leta 2008 pred Mladinskim centrom Velenje

sta, Tim Draksler in Mike Bašnec, in preimenovali so se v Eliminator. V skupini sta bila še Celjana Žiga Boršič na bas kitari in vokalu ter Fabijan Purg na bobnih. Ker so bili vsi člani oboževalci old school thrash metal glasbe, so v tem stilu nastajali avtorski komadi, nekaj pa je bilo tudi priredb znanih hitov tujih metal skupin, kot so Anthrax in Testament.

Prva dva koncerta so odigrali v gostilni Zlatorog v Celju in v Mladinskem centru Velenje. Leta 2008 so v Mariboru posneli prve demo posnetke z naslovom *And You Think You're Holly*. Pridružil se jim je kitarist Ivan Kiš, odigrali so še nekaj koncertov po Sloveniji in kmalu zatem razpadli.

ENTHEOGEN

Okrog leta 2007 sta dva planetoida – eden iz stoner rock skupine MG Pistol Rock, drugi iz math/post rock skupine Imakandi – trčila in stalila vse razen svojih kovinskih jeder. Nastal je Entheogen – homogena mešanica math/sludgea z elementi post in stoner rocka in metala. Osnova ostaja v instrumentalnem math/sludgeu z vplivom skupin, kot so Neurosis, Meshuggah, Pelican, Alice in Chains in drugih.

Z leve Matej, Matic, Sergej in Matija leta 2014 v ptujskem klubu Kolnikšta, foto: Jure Krajnc

Po letih evolucije in erozije ter gigabajtih organiziranega hrupa se je z lun odlučila zadostna količina materije za prvenec. Kreativni proces je nastalo trenje pretvoril v energijo za *Moons Of Jupiter*, tematski album iz leta 2013, ki se navezuje na misijo STS-34 – raketoplan Galileo (poimenovan po prvem opazovalcu Jupitrovih lun, ki je svoja opažanja zabeležil v Siderius Nuncius že leta 1610) in se je leta 1989 podal na pot od Zemlje proti plinastemu orjaku. Glasba predstavlja poskus zvočne ponazoritve misije, kot takšna pa je od stadija do stadija stilsko različna. Poleg omenjene misije nosi album tudi druge skrite sporočilnosti, ki se navezujejo na mitološko ozadje Jupitra, pogravitnega grškega boga in njegovih priležnic, po katerih so planet ter lune tudi dobili ime.

Skupina koncertira na domačih tleh, po slovenskih alternativnih odrih ter izven meja v postavi Matej Voglar in Matija Bencik na električnih kitarah, Sergej Žižek na bas kitari ter Matic Kadliček za bobni.

EROS RAMAZZOTTI'S WORST NIGHTMARE

Hardcore skupina ERWN je nastala leta 1995, ko so se zbrali skupaj štirje sosedje, in sicer Luka Marovt na bas kitari, Tomaž Lojen na bobnih, Peter Lojen na kitari in Boštjan Čukur na vokalu, vaje pa so imeli v kletnih prostorih kar pri Boštjanu doma. Petra, ki je kmalu zapustil skupino, je nadomestil kitarist Marko Tepej, njega pa po nekaj koncertih Andrej Bezjak.

Med bolj pomembnimi nastopi, ki so jih odigrali, je bil koncert v Stiskarni leta 1996, kjer so bili na odru z metal skupino Alcohollica, in koncert v mariborski Pekarni leta 1998, kjer je potekal *Skate Contest*. Malo za tem so odigrali še zadnji koncert v Mladinskem centru Velenje, potem pa je ustvarjalnost zamrla.

Vsi člani so kasneje nadaljevali glasbeno pot, tako da so lahko leta 2009 presenetili Boštjana, ki je zdaj popularni rapper 6pack Čukur, v oddaji *A si ti tud not padu* na POP TV, ko so mu v živo odigrali eno pesem iz časov Eros Ramazzotti's Worst Nightmare.

Front man Boštjan Čukur v Stiskarni leta 1996

F

FROZEN HELL FUNK YOU

FROZEN HELL

Heavy metal zasedba je svojo glasbeno pot začela leta 2000, takrat še pod imenom Zero Tolerance For Silence. Po nekaj menjavah v zasedbi je po prvem koncertu leta 2001 skupino zapustila kitaristka Maja Klančnik, ostali pa so nadaljevali z ustvarjanjem. Skupina je intenzivno delovala v letih 2002–2004, takrat že z imenom Frozen Hell.

V tem najbolj kreativnem obdobju so jo oblikovali Aleš Kroflič in Marjan Kaker na kitarah, Uroš Kuzman na bas kitari, Matej Razdevšek na vokalu ter Gregor Pirmanšek na bobnih. Poleg rednega koncertiranja na srednješolskih prizoriščih v parku pred gimnazijo in Mladinskem centru Velenje so nastopili še na natečaju za *Rock Otočec*, festivalu *DMK*, ter po različnih alternativnih klubih.

Ustvarjali so avtorsko glasbo, metal, ki je temeljil na hitrosti in melodiki.

Od zgoraj z leve Uroš, Aleš, Marjan, Matej in Grega na koncertu na Velenjskem gradu ob Dnevih mladih in kulture leta 2003

*»Sm vidu te hodit po ulici navzdol tistega
sončnega dne. Oblečena kot hipi,
s skuštrano glavo. Vedel sem, da si za to.«
(Država v malem)*

*»Do little things to others every day,
say what you mean and fucking mean
what you say.«
(Ekstravaganza, Mitja Švener)*

FUNK YOU

Z leve od zadaj Tina, Jure, Marko, Boris, Dejan, Sašo, Davor, Aleš in Robert v Max klubu leta 1996, foto: Jurij Vižintin

Funk You so se velenjskemu občinstvu prvič predstavili leta 1996 v Max klubu. Prvi nastop je bil obetaven, naslednji v atriju Velenjskega gradu na študentskem festivalu *Dnevi mladih in kulture* pa ni bil tako uspešen. Vendar to skupini ni vzelo upanja.

V prvem obdobju, ko so poleg avtorske glasbe izvajali zahteven repertoar popularnih skupin, kot so Count Basic, Jamiroquai, Soulfingers, Defunkt in Red Hot Chili Peppers, so band tvorili kitarist Saša Lušič, basist Robert Jukič, klaviaturist Davor Klarič, bobnar Aleš Uranjek, tolkalist Dejan Tamše, saksofonist Jure Pukl, trobentač Boris Holešek ter vokalista Tina Banfro in Marko Langus.

Do leta 1999 so odigrali precej koncertov doma in po Sloveniji, različni interesi pa so skupino številčno vse bolj krčili, da je ta skoraj izginila s slovenskega glasbenega prizorišča. Posneli so dva komada, časa za pripravo materiala za debitantski album pa je ob odhodu pevke zmanjkalo. Uranjeku, Jukiču in Lušiču, ki so se odpovedali brass sekciji, sta se pridružila klaviaturist Dejan Jerončič in pevka Diana

Kušan. Skupaj so predstavili prvenec *Intro*, ki je izšel pri založbi Menart Records, na katerem so ostali zvesti funk in rhythm'n'blues zvokom.

»Če bi iskali skupino, ki je v letu, ki se počasi izteka, zapustila na glasbenem področju naše regije najbolj globok pečat, bi verjetno ne storili napake, če bi se odločili za domačo skupino Funk You.« Mitja Čretnik, Naš čas (1996)

*»Ležim tu in delam nič.«
(Matevž Čas)*

G

GARAŽA 12

GARAŽA 12

Leta 1997 sta basist Lev Mijoč in kitarist Matevž Čas, ki je prevzel še vokal, začela igrati v basistovi garaži, ki je imela na vratih številko 12. Po enem tednu preigravanja lastnih komadov sta se odločila nastopiti v Mladinskem centru Velenje. Za bobne se je takrat usedel Stojan Knežević, ki je prav tako nastopal s svojo skupino Soap. Ker je bil koncert zelo uspešen, sta se jima kmalu pridružila še Lenart Jeržabek na solo kitari in Gašper Novak na bobnih. Posneli so demo posnetke in odigrali še nekaj koncertov, predvsem v Mladinskem centru Velenje in Max klubu.

Njihova avtorska glasba je temeljila na dveh do treh punk rockerskih akordih, besedila pa so bila v slovenskem jeziku. Zaradi različnih interesov v glasbi so se prijateljsko razšli konec leta 1998. Lenart, Lev in Gašper so igrali še v drugih bandih. Matevž se je podal v grafično oblikovanje, izvedel več umetniških projektov, bil aktiven na velenjski mladinski sceni – med drugim je organiziral *Festival nasedlega kita* – in le še tu in tam kaj objavil na Soundcloudu. 29. maja 2014 je za vedno odšel v vesolje.

»Imeli smo en jeben hit, ki mi ga prijatelji še zdaj znajo zapeti ... Zažgal bi te ... Komad 'Bencinska'. To so bili nori meseci Garaže 12! Zabavno je bilo.« Garaža 12

Od zgoraj z leve Matevž, Lenart, Gašper in Lev leta 1998

Matevž in Lenart leta 1998, foto: Tanja Tajnik

H2SO4

H2SO4

Skupino sta leta 1979 ustanovila kitarista in vokalista Zvone Hranjec in Matjaž Ograjenšek. K sodelovanju sta povabila še Aleša Uranjeka na bobnih in Boštjana Oštirja na bas kitari.

Zvone in Matjaž kot duet leta 1981

Prvi javni nastop je skupina odigrala še isto leto v glasbeni učilnici OŠ Gustav Šilih v paketu s skupino Izziv. Naslednji koncert so še kot skupina imeli v Zadržnem domu v Doliču, potem pa jih je zapustil Aleš, ki je odšel k novonastalem bandu Šank Rock.

H2SO4 ni razpadel, ampak sta Zvone in Matjaž nadaljevala glasbeno pot kot duet. Maja leta 1981 sta se prvič predstavila občinstvu na koncertu ob praznovanju dneva mladosti v Rdeči dvorani. Istega leta sta se prijavila na takrat prestižno tekmovanje *Kar znaš, to veljaš*, ki ga je organiziral nacionalni radio Val 202, in prejela glavno nagrado pri glasovanju poslušalcev. Na OŠ Louisa Adamiča v Grosuplju, kjer je potem potekalo finalno tekmovanje, pa sta obtičala. Takrat sta prijavila njun najboljši komad z imenom *Zakaj smo vsi takšni ljudje*.

Kmalu sta opustila samostojno kariero in se pridružila komercialni skupini Dan in noč.

Zvone in Matjaž na dan mladosti leta 1981

IMAKANDI INMATE IZZIV

IMAKANDI

Imakandi je bil srednješolski post rock band, čigar duša sta bila kitarist in vokalist Matej Voglar ter basist Sergej Žižek. Deloval je od leta 2003 do 2008. V prvotni postavi sta bila še Samo Tamše in Matija Kadliček (iz nekdanjega Captor), vendar se je ta zasedba hitro razšla.

Za bobne se je nato usedel Nejc Kolar (kasneje član bandov Aperion in State Of Fiction), nekaj časa pa je sodeloval tudi klaviaturist Urh Kočevar (kasneje je prestopil k Big Addiction). V tej zasedbi so igrali najdlje in izvedli tudi oba koncerta.

Ko je skupino zapustil Kolar, so poizkušali še z nekaterimi bobnarji, vendar se nihče ni obnesel. Zato sta zadnjih nekaj let Matej in Sergej igrala kar sama z ritmom mašino, vendar v tej zasedbi nista nastopala.

Leta 2008 se je Sergej pridružil bandu MG Pistol Rock, v kateri je Matej že igral. Z bobnarjem Maticom Kadličkom in kitaristom Matijo Bencikom so se preimenovali v Entheogen. Imakandi sta fanta razpustila.

INMATE

Moderna new age metal skupina Inmate je nastala iz članov takrat razpadlih skupin Supremacy (Miro Gavrič, kitara), Astris in še pred tem Eros Ramazzotti's Worst Nightmare (Andrej Bezjak, kitara) in Rotting Cemetery (Jure Grudnik, bobni in Sašo Bandalo, prej Captor, bas). V tej postavi so kot instrumentalni death thrash metal band nastopali od leta 2005, stil glasbe in zasedba pa sta se z leti spreminjala.

*Z leve Jure, Rok, Sašo, Andrej in Aleš leta 2011
na Smallfestu v Šoštanju, foto: Tilyen Mucik*

Sredi leta 2006 je Mira nadomestil Aleš Kroflič iz nekdanjega banda Frozen Hell, pridružil pa se je tudi vokalist Miha Oblišar, ki je v začetku leta 2007 zapustil band. Dokler mesta za mikrofonom ni zasedel nekdanji vokalist The Scourge Matjaž Parfant (danes Paragoria), so nastopali kot instrumentalna zasedba in tako nadaljevali tudi po njegovem odhodu poleti 2008. Spomladi leta 2009 je za

Z leve Sašo, Mike in Jure leta 2012 v eMČe placu v Velenju na predstavitvenem koncertu plošče Free At Last in spota Without Warning, foto: Tilyen Mucik

mikrofon stopil nekdanji vokalist Big Addiction Rok Miklavžina. V tej postavi so leta 2012 izdali dolgo pričakovani prvenec *Free At Last*, ki je nastajal praktično od prvega dne njihovega obstoja. Na njem kot vokalist sodeluje pevec skupine Last Day Here Marko Duplišak. Album je doma in predvsem v tujini deležen pozitivnih odzivov recenzentov. Priznana nemška revija *Legacy* je album ocenila 13/15, avstrijski spletni medij *Whiplasher* ga je ocenil maksimalno z 10/10, nizozemski *Metal Exposure* pa mu je dal oceno 8/10.

Prisegajo na svoje dovršene odrske nastope. V svojem večletnem ustvarjanju imajo za seboj veliko koncertov po Sloveniji in tujini. Vrhunec je nastop na dveh koncertih turnee *Where Death Is Most Alive* metal legend Dark Tranquillity v Zagrebu in na Dunaju v letu 2010. Štirikrat so se uvrstili v program festivala *Metalcamp* (2006, 2008, 2009, 2012), nastopili so na avstrijskem festivalu *Rock The Lake* 2010, pa na zadarskem *Metalfestu* in festivalih *Rock Otočec*, *Lent*, *Metal Mania*, *Dnevi mladih in kulture*, *Smallfest*, *Metal Kramp*, *Alternativa*, v Lendavi pa so zasedli 2. mesto na natečaju za osvojitve *Zlate činele*. Leta 2013 so odigrali odmeven koncert v Nemčiji v klubu Kantine 26 v Schwäbisch Hall, kjer so nastopili kot predskupina Američanom Hatebreed.

Konec leta 2013 je band zapustil basist Sašo, ki ga je do leta 2014 nadomestil nekdanji basist Naio Ssaion Žiga Rezar. Po njegovem odhodu iz Inmate kot session basist igra Dragan Bagarič (Interceptor, Kaoz, Giljotina, Šus, Cordura).

»Album je konceptualen. Ima svojo filozofijo. Ni klišejsko metalski – besedila ne samo kritizirajo in opozarjajo, ampak ponudijo tudi rešitev. Predstavljajo koncept 'free at last'. Komadi razvijejo nauk, kako od najnižje do najvišje točke v življenju, s čim vse se je treba soočiti, da na najvišji točki ne smemo počivati, saj za vsakim vzponom pride padec, na katerega se je treba pripraviti. Ta zgodba se vedno znova ponovi.« Andrej Bezjak za Naš čas (Tina Felicijan, 2012)

»Vsak izdelek bo stopničko više in nekaj drugačnega. Če je volja in entuziazem, ni vrag, da se vsaj ena gora ne prema-

kne. Pripravljene pa smo tudi na najslabše. Lahko skočimo z odra, pa nobenega ne bo spodaj.« Rok Miklavžina pred koncertom za Naš čas (Tina Felicijan, 2012)

*»Rise again
and fight for your freedom!
In sweat and blood
you pay the price.«
(Inmate)*

IZZIV

Skupina Izziv je bila ustanovljena leta 1979. Izvajali so avtorsko rock glasbo, besedila pa so bila v slovenskem jeziku. Člani skupine so bili kitaristi Peter Mlinar, Aleš Dremel in Matjaž Jelen, ki je prevzel tudi vlogo glavnega vokalista, ter bobnar Peter Zlodej. Prostor za vaje so si uredili najprej doma pri Matjažu, kasneje pri Aleševem starem očetu v Vinski Gori, nazadnje pa v glasbeni učilnici na OŠ Veljka Vlahovića, kjer so imeli prvi koncert. Naslednji koncert, ki so ga odigrali kot predskupina bandu H₂SO₄ na OŠ Gustava Šiliha, je bil že bolj odmeven.

Po dveh letih so se preimenovali v Wiskozniči. Od banda se je poslovil Peter Mlinar, pridružil pa se jim je basist Matej Balazic. Začeli so igrati rock in delno hard rock, blues, ska, pretežno lastno glasbo in dve priredbi. Vadili so v zaklonišču OŠ Gorica, prostor pa so si delili z bandom Nazaj k zvezdam. Odigrali so še nekaj koncertov v Velenju in okolici, še najbolj zanimiv pa je bil njihov nastop v Rdeči dvorani ob praznovanju dneva mladosti, kjer so bili v družbi skoraj vseh takratnih lokalnih bandov.

Konec leta 1983 je Matjaž Jelen zapustil skupino in se kot pevec pridružil skupini Šank Rock, Wiskozniči pa so posledično razpadli.

Z leve Mažo, Pero, Peter, Balti in Aleš kot Izziv leta 1980 na OŠ Gustava Šiliha

J

JEKLENA PEST
JELEN MATJAŽ
JUKIČ ROBERT

JEKLENA PEST

Jeklena pest so bili hard rock band, ki je igral leta 1985. Zasedbo so sestavljali vokalist Maksimilijan Mucik, kitarista Silvo Mihelič in Toni Štruc, basist Bernard Rožički in bobnar Sašo Aleksander Misja. Nastopili so enkrat, v Slovenj Gradcu, na tekmovanju *Kar znaš, to veljaš*, kjer so zasedli dvanajsto mesto. Zaradi pomanjkanja pravega interesa pa niso nadaljevali.

JELEN MATJAŽ

Matjaž Jelen je nekdanji vokalist pri skupini Šank Rock. Leta 2011 se je odločil za samostojno glasbeno pot in ustanovil skupino Jelen Band. K sodelovanju je povabil izkušene glasbenike, in sicer basista Cveta Polaka, ki je prav tako prišel iz razpadle skupine Šank Rock, bobnarja Romana Rateja, ki je kar nekaj časa sodeloval s skupino T.A.T.U., kitarista Ekija Alilovskega, nekdanjega člana heavy metal zasedbe Mary Rose, in klaviaturista Sandija Trojnerja.

Matjaž, foto: Boris B. Voglar

Prvi singl z imenom *Danes je tisti dan* so izdali marca 2011. Že septembra istega leta je vse radijske postaje zajel njihov naslednji singl z naslovom *Počasi je lepo*.

Matjaž je to leto sodeloval še na *Slovenski popevki* s skladbo z imenom *Sam*, naslednje leto pa kot avtor glasbe za pesem *Manj je več*. Oktobra 2012 je kot soavtor z ekipo Raay Production sodeloval pri singlu smučarske zvezde Tine Maze. Leta 2013 pa pri založbi Nika Records izdal prvenec, studijski album z imenom *Nov dan*.

JUKIČ ROBERT

Basist, skladatelj, aranžer, tekstopisec in producent Robert Jukič se že leta pojavlja tako na odrih tujih jazz klubov in festivalov kot na domačih prizoriščih. Je eden najbolj vsestranskih in plodnih slovenskih ustvarjalcev glasbe in prejemnik 2. nagrade komisije in nagrade občinstva na kompozicijskem tekmovanju *Jazzon* 2008 ter kompozicij-

Robert Jukič s skupino Operation Charlie leta 2011. Z leve Gašper Bertoncelj – bobni, Robert Jukič – kontrabas, Cene Resnik – saksofon, Daniele D'agaro – klarinet in David Jarh – trobenta, foto: Nada Žgank

ske štipendije Ministrstva za kulturo Republike Slovenije. Sodeluje tudi s teatri in vizualnimi umetniki. Kot pedagog sodeluje na glasbenih delavnicah in predava na jazz oddelku Konservatorija za glasbo in balet v Ljubljani. Vsi glasbeni vplivi se manifestirajo tudi na njegovih zgoščenkah. Do sedaj jih je izšlo osem in na njih se je spopadel z različnimi oblikami glasbe – od jazza do klasike, folka, bluesa, countryja, alternativnega popa, šansona in drugih glasb sveta. Do sedaj je izšlo prek 50 zgoščenk, na katerih je sodeloval kot basist, komponist ali aranžer.

Diskografija: **Samostojni albumi:**

- 2002: How about that!?! (Kuhna)
- 2003: Phases of one (ZKPRTV)
- 2009: Jazz for masses (Goga musica)
- 2009: Radio (Sanje)
- 2011: Operation Charlie (Dit' e Nat')
- 2011: Dobrote iz skrinje zarote (Celinka)
- 2012: Kramp, album v digitalnem spletnem formatu (Celinka)
- 2013: Life (Unit Records)

V stari elektrarni v Ljubljani leta 2011, foto: Bojan Stepanič

K-15
KANTA KVARTET
KAOZ
KATRINAS
KLINIČNI TESTIRANCI
KNEŽEVIĆ STOJAN
KOREN MIHA
KRVAVA ROSA

K-15

Blues rock skupina K-15 je delovala od leta 1978 do 1985. V zasedbi so bili Srečko Szabo na solo kitari, Miran Misja na bas kitari, Vojko Oplotnik na ritem kitari in Janko Waithouser na bobnih. Ime banda izvira iz hišne številke na Kersnikovi ulici, kjer so v kletnih prostorih vadili. Tam so tudi najraje igrali, poslušati pa so jih prihajali prijatelji.

Leta 1982 je band razpadel, a je kitarist Srečko okoli sebe zbral drugo ekipo. Pridružili so se mu basist Silvo Pečovnik, kitarist Silvo Mihelič, pevec Polde Pšeničnik in bobnar Igor Štrucl, ki je na vaje hodil peš več kot tri kilometre v eno smer, po navadi skozi gozd, kjer si je spotoma nabiral uporabne palčke za igranje na bobne.

Med bolj odmevnimi koncerti, ki so jih odigrali v novi postavi, je bil v Vinski Gori, kjer je potekalo tradicionalno tekmovanje *Kar znaš, to veljaš*, in koncert na Titovem trgu v sklopu vsakoletne prireditve ob dnevu mladosti.

V začetku leta 1985, ko je gonilna sila Srečko odšel na služenje vojaškega roka, je skupina dokončno razpadla.

KANTA KVARTET

Kanta kvartet je začel igrati leta 1997 na pobudo in željo štirih študentov glasbene pedagogike na Pedagoški fakulteti v Mariboru. Dinamičnost, igrivost in drugačnost so postala vodila zasedbe in prepoznavno znamenje skupine.

Skozi leta nastopov ob raznovrstnih priložnostih je zasedba razvila širok in svojevrsten glasbeni repertoar različnih glasbenih zvrsti: od šansona, filmske glasbe, evergreenov do jazz, dixielanda in slovenske ljudske glasbe. Ustvarjali so tudi lastno, avtorsko glasbo.

Sodelovali so z več gledališči, ustvarili avtorsko glasbo za predstavo *Tri zgodbe o zajcu Ferdinandu* Lutkovnega gledališča Maribor in nastopali na raznih festivalih (*Mednarodni lutkovni festival Liberec* na Češkem, mariborski *Lent*, *Mednarodni poletni festival Ljubljana*).

Kanta kvartet so bili trobentač Boris Holešek, saksofonist Sašo Šonc, pozavnist Matija Varl in harmonikar Branko Rožman.

Kanta kvartet, z leve Senad, Đoko, Senf in Matjaž,
foto: Jurij Vižintin

KAOZ

Druga zasedba, z leve Matjaž, Đoko, Dado in Senf, foto: Jurij Vižintin

Velenjska new age thrash metal skupina Kaoz je delovala od leta 1993. Takrat so jo še pod imenom Alcoholica tvorili Dejan Đorđević na bas kitarah in vokalu, Matjaž Zajc in Janez Gavez na električnih kitarah in Senad Koštić za bobni. Nastopali so predvsem na Štajerskem, februarja 1996 pa

so izdali prvo demo kaseto *Keep Trashing*. Kmalu za tem so zamenjali kitarista, basist je prevzel vokal in skupina se je leta 1997 preimenovala v Kaoz.

Po nekaj uspešnih koncertih je skupina posnela material za novo demo kaseto *The Day Of The Dead*, vendar zaradi preslabe kvalitete posnetkov do realizacije ni prišlo. Klub temu pa je bilo na posnetkih opaziti veliko razliko v glasbenem slogu.

Oktobra leta 1998 se je skupina ponovno odpravila v studio in rezultat je nova demo kaseto z naslovom *Feel The Chaos*. Takrat so zamenjali bobnarja, vendar so po mesecu dni že nastopali po Sloveniji.

Aprila leta 2000 so v studiu v Pamečah pri Slovenj Gradcu posneli osem avtorskih komadov, ki jih zaradi finančnih, predvsem pa zaradi tehničnih problemov, niso nikoli dokončali. To in naslednje leto je bilo za Kaoz delovno, saj so poleg koncertiranja po slovenskih klubih dvakrat gostovali v Jugoslaviji. Svoj komad so prispevali tudi na kompilaciji *Lignit 2*. Na *Rock Maratonu* v Lendavi, kjer so se srečali neveljavljeni rock bandi, so osvojili prvo mesto in prejeli *Zlato činelo*.

Leto 2002 se je začelo s ponovnim snemanjem v studiu Dynamic, kjer so dokončali material za prvo plato – album

Prva zasedba Kaoz, z leve Senad, Đoko, Senf in Matjaž, foto: Jurij Vižintin

Z leve Senf, Dado, Đoko in Matjaž leta 2005, foto: Jurij Vižintin

z naslovom *Kaoz*, ki vsebuje dvanajst avtorskih komadov, začinjenih z elektronskimi dodatki Aleša Uratnika, ki je tudi producent plošče.

Zadnji koncert so odigrali na 12. Festivalu mladih kultur *Kunigunda* leta 2009 v postavi Dejan Đorđević na vokalu in bas kitari, Matjaž Zajc in Goran Jugović na kitarah ter Davorin Štorgelj za bobni, od takrat pa nastopajo priložnostno.

Diskografija:

- 1996: Keep Trashing, demo kaset
- 1997: Day Of The Dead, demo kaset
- 1998: Feel The Chaos, demo kaset
- 2002: Kaoz, samozaložba

KATRINAS

Katrinās je mozaik ženskih zgodb, ki se zlivajo v glasbeno in prijateljsko celoto. Danes jo tvorijo Katarina Habe, Sanja Mlinar in Petra Grkman. Dekleta povezujejo skupne glasbene vizije in ustvarjalni zagon, družijo pa jih želja po ustvarjanju kvalitetne večglasne vokalne glasbe in želja po prenašanju njene pozitivne sporočilnosti ljudem.

Prvo zasedbo sta poleg Katarine sestavljali Eva Hren in Marija Pirnat Trampuž. V tej postavi so dekleta leta 1999

stopila v slovenski glasbeni medijski prostor in pridobila prepoznavnost leta 2001 s skladbo *Letim*, s katero so zmagała na Slovenski popevki. Ta skladba je postala njihov zaščitni znak.

Njihov prvi veliki korak je bil prvenec *Slovo tisočletju*, ki je decembra 1999 izšel pri ZKP RTV Slovenija. Na zgoščenki so zbrane njihove najljubše priredbe tujih in slovenskih

Z leve Petra, Sanja in Katarina leta 2009, foto: Rok Golob

evergreenov, posnete z revijskim orkestrom Iuventus. Je plod večletnega sodelovanja s Tomažem Habetom, aranžerjem vseh skladb, avtorjem prevedenih besedil in dirigentom orkestra.

Večkrat so nastopile na mariborskem festivalu *Lent*, na *Miklavževem večeru* TV Slovenija in imele več samostojnih koncertov in glasbenih večerov. Bile so gostje v številnih glasbenih in razvedrilnih televizijskih in radijskih oddajah in sodelovale na najodmevnejših medijskih dogodkih in festivalih. Kot svoj prodor v medijski svet pojmujejo charleston, s katerim so otvorile in povezovale podelitev *Viktorjev 2000*. Isto leto so sodelovale tudi na *Melodijah morja in sonca*, bile gostje na izboru za *Miss Slovenije 2000*, na 5. obletnici POP TV in druge.

Novo smer svoje glasbe so prvič nakazale z nastopom na finalu *Oriona* leta 2000 s skladbo *Ariana*. Več novih skladb so javnosti predstavile junija 2001 na velikem koncertu *Funk & Latin Jazz in Film Town* ob otvoritvi 49. mednarodnega poletnega festivala *Ljubljana* na Ljubljanskem gradu. Mesec dni kasneje je strokovna žirija nagradila njihovo skladbo *Letim* kot najboljšo pesem festivala v celoti na *Slovenski popevki*.

Sanja Marin Mlinar v novi zasedbi skupine *Katrinās*

Novembra 2001 je pri ZKP RTV Slovenija izšla druga zgoščenka z naslovom *Letim*, za katero je skladbe napisal Rok Golob. Po izidu so se posvetile predstavljanju svoje nove smeri javnosti. Zato so jeseni 2001 posnele videospota za skladbi *Letim* in *Moj planet*. V februarju 2002 so na izboru *EMA* predstavile skladbo *Ocean*. Zgoščenko *Na prepihu sanj* so leta 2005 v sodelovanju z Rokom Golobom posnele v Moorpark studios v Los Angelesu, ki je izšla tudi v Južni Koreji.

Po sedmih letih ustvarjanja sta se Marija in Eva odločili za samostojno glasbeno pot, *Katrinās* pa sta se pridružili Sanja Mlinar in Petra Grkman. Leta 2011 je zasedba za nekaj časa pridobila novo članico, Nežo Drobnič Bogataj, od začetka leta 2014 pa je v skupini spet Petra Grkman.

Zadnja leta se osredotočajo predvsem na žive nastope na koncertih in drugih prireditvah. Največkrat nastopa-

jo s svojim bandom, pogosto pa tudi z big bandi, revijskimi orkestri ali ob spremljavi klavirja, ob posebnih priložnostih pa tudi a capella.

Diskografija:

Albumi:

- 1999: Slovo tisočletju (ZKP RTV Slovenija)
- 2001: Letim (ZKP RTV Slovenija)
- 2005: Na prepihu sanj (Nika Records)
- 2008: Katrinās LIVE (ZKP RTV Slovenija)

KLINIČNI TESTIRANCI

Z leve Cajo, Dušan in Gogi

Leta 1996, po razpadu skupine *Pet Ambulance*, sta kitarist Gorazd Planko in basist Primož Cajner ustanovila nov band – *Klinični testiranci*. K sodelovanju sta povabila vokalista Dušana Jagra in bobnarja Davorina Štorglja, ki je pravkar zapustil skupino *Res Nullius*. Igrali so težko opredeljivo zvrst glasbe, nekakšno mešanico vseh smeri rocka ali, kot so sami poudarjali, »mi igramo fitness pop«.

Kmalu so posneli demo in v samozaložbi izdali kaseto z istoimenskim naslovom, leta 1998 in 2001 pa prispevali po en komad za kompilacijske albume *Lignit*. V nekaj letih so širom Slovenije odigrali več kot petdeset koncertov.

Leta 2001 je skupino zapustil Primož, ki ga je uspešno nadomestil Mirko Kasestnik, malo kasneje pa še bobnar Davorin, ki je že sodeloval s thrash metal skupino *Kaoz*. Po časi je skupina izgubila zagon in prenehala delovati.

»In vse skup se začne kr pri men v garaži, po kakmu letu pa se punk'n'roll nadaljuje na legendarnem placu nad smučiščem. Mal špilamo pa mal snemamo, nč kej omembe vrednega, razen snemanja za naš prvi demo pri najbolj paranoičnem tipu iz Slovenskih Konjic, pri katerem smo na balkonu skadili en joint, pa je po ne vem kakem slučaju zavohu in nas skor vrgel iz bajte, iz studia. Posledica stresne situacije: pozabili smo posnet en komad, pravzaprav enega od kao top naših.« Gorazd Planko

Z leve Gogi, Dušan in Cajo

»Igramo, kar igramo. To smo mi in takšno je naše življenje. Vse je dano iz srca, žolča, jeter in pljuč. Cel life hoče biti preveč zajeban, da bi to vplivalo na našo glasbo in naš način interpretacije.« Klinični testiranci

KNEŽEVIĆ STOJAN

Z leve basist Primož Vozelj, Stojan in kitarist Simon Penšek leta 2010 v idrijskem klubu Swenak, foto: Katja Gjerkeš

Kitarist in pevec skupin Soap in Milo je poleti leta 2002 z dvema zvezanima kasetofonoma posnel eksperimentalen noise album *Moje pokopališče*. Po razpadu banda Milo je nadaljeval z ustvarjanjem pod lastnim imenom.

Leta 2005 je iz Amerike naročil štirikanalni TASCAM-ov kasetofon in z njim posnel album *Nejasne rock reference*. Od takrat je kasetar njegov prenosni lo-fi studio.

Leta 2005 so njegove *Nejasne rock reference* zazvenele na Radiu Študent, leto kasneje pa so ga povabili na *Klubski maraton*, a se še ni čutil pripravljenega. Na njegovih prvih

treh albumih sta sodelovala tudi Matjaž Geder kot tekstopisec in pevec ter Manca Nečimer kot pevka. Leta 2010 je začel sodelovati z mladim producentom in glasbenikom Simonom Penškom. Istega leta je v studiu Radia Študent posnel dva komada za kompilacijo *KMRŠ 2010*.

Za nastope na turneji *Klubskega maratona* je ustanovil spremljevalno skupino z basistom Primožem Vozljem (ki skrbi še za ritem mašino), kitaristom Simonom Penškom in klaviaturistko Alenjo Pivko Knežević. Koncertna skupina se imenuje Stojan Knežević i Labili, na turneji pa je igrala v tandemu s prekmursko skupino It's Everyone Else. Jeseni leta 2010 so odigrali deset koncertov v slovenskih underground klubih, turneja pa se je zaključila s koncertom v Gala hali na ljubljanski Metelkovi.

Stojanu najbolj ustreza DIY etika, o sebi pa ne razmišlja kot o kantavtorju, ampak poskuša zveneti kot band. Še vedno piše in snema nove komade.

»Stojan Knežević je ena bolj varovanih glasbenih skrivnosti pri nas, avtor, ki nas nagovarja skozi skrajno introvertiranost, v katero se zajeda melanholija, občasno mehka, večkrat ostra in hrapava. Skrajno osebna (zasebna?) glasba samosvojega avtorskega značaja zveni v lo-fi maniri, skozi jo pa pronicajo vplivi sodobnega kantavtorstva, ki se spogleduje z dediščino (ameriškega) punk/indie/alter ... rocka, tistega bolj zvedavega, ki se ne boji spogledovanja tudi z elektroniko. Krhka, a močna izkušnja, ki se končno razpira pred nami ...« Napovednik Klubskega maratona 2010

»Stojan Knežević, štajerski poet melanholije, nekdanji oče in mama projekta S.O.A.P. (a.k.a. MILO) je tokrat vse adute stavil na svoje lastne poetične izlive frustracij v kantavtorski preobleki. Stojan se poistoveti s Thomom Yorkom in svojo katarzo izvaja v solistični drži od začetka do konca. Formula je krhko in vprašujoče brskanje po svojih intimnih momentih, ki pa nepripravljenega poslušalca zlahka zbega ter odvrne od nadaljnjega brskanja po arhivih. 'Ali znaš obdržati skrivnost?' ter 'Volk, zakaj imaš tako lepe oči?' sta artizem, ki ga morebiti razume Vladimir Benzen, nikakor pa ne Kranjski Janez, a to je vsekakor stvar okusa.« Rock Line (Sandi Sadar Šoba, 2010)

Diskografija:

- 2005: Nejasne rock reference
- 2006: Škatla ptic
- 2007: Prijateljica
- 2008: Grenke urice
- 2009: ----++
- 2012: Mala pošast (EP)

*»Vzemi sodček žganja in ne bodi vol, izberi si devico, natakni jo na kol!«
(Sašo Aleksander Misja, Krvava rosa)*

KOREN MIHA

Miha Koren na Afrika festivalu v Gradcu

Basist Miha Koren je eden prihajajočih in vidnejših mladih slovenskih jazzovskih glasbenikov. Po končani glasbeni šoli v domačem Velenju je odšel v avstrijski Gradec, kjer je trenutno slušatelj magistrskega študija na akademiji za glasbo, smer jazz. Njegov instrument je kontrabas; uči ga profesor Wayne Darling. Sodeloval je z ogromno različnimi jazzovskimi sestavi, big bandi, orkestri ter se udeležil številnih delavnic doma in v tujini. V Velenju je programski vodja Mozaik jazz festivala (2012–2014).

KRVAVA ROSA

Z leve Sinč, Ivan, Boris in Zlatko leta 1983 ob dnevu mladosti na Titovem trgu v Velenju

Skupina Krvava rosa je bila ustanovljena v začetku leta 1982. Na začetku je šlo bolj za šalo kot zares, saj takrat ni bilo denarja za nakup glasbene opreme. Kasneje se je osnovnošolcem le nasmehnila sreča in pod svoje okrilje jih je vzela regionalno priznana skupina Šank Rock. Fantje so akustične kitare in prazne škatle za pralni prašek zamenjali za prave električne kitare ter prave bobne, ki so jim jih poleg prostora za vaje nesebično odstopili člani zasedbe Šank Rock. Začele so se redne vaje in kmalu so sledili koncerti na CSŠ Velenje, v Kulturnem domu v Šmartnem ob

Z leve Rok, Sašo, Aco, Aljoša in Sinč kot projekt leta 2014 v eMČe placu, foto: Anže Kovač

Paki in Gasilskem domu v Slovenj Gradcu, vedno v paketu s Šank Rock.

V skupini so bili Siniša in Ivan Hranjec na električnih kitarah, Boris Plevel na bas kitari, Sašo Aleksander Misja na vokalni ter Zdravko Špegel na bobnih. V začetku leta 1983 se je skupini pridružil novi vokalist Zlatko Štruc, dotedanji pevec Sašo pa je zamenjal bobnarja, ki je zapustil skupino. Zadnji koncert je skupina odigrala konec maja 1983 na Titovem trgu v Velenju v sklopu tradicionalnega koncerta lokalnih rock skupin, ki ga je ob prazniku dan mladosti organizirala takratna ZSMS. Na vrhuncu ustvarjalnosti, decembra 1983, je Krvava rosa malo zaradi nezrelosti, največ pa zaradi različnih pogledov na glasbo zamrznila.

Ponovno je krvavo rosilo leta 2001, 2007, 2008 in 2014, vendar le kot občasni glasbeni projekt. Pobudnika sta še vedno aktivna pevec Sašo in kitarist Sinč, ki k sodelovanju vabita še druge lokalne glasbenike. Tako so do sedaj v projektu Krvava rosa sodelovali še Janez Marin, Nejc Kolar in Aleksander Trivunovič na bobnih, Uroš Potočnik in Aljoša Čutuk na bas kitari ter Rok Kugonič na kitari. Skladbe, ki jih zajema projekt, so poskus oživljanja starih komadov iz leta 1983, vendar se vedno ustvarjajo nove, ki so prilagojene trenutni zasedbi.

Z leve Uroš, Nejc, Sašo in Siniša, Mladinski center Velenje leta 2008

LOOK GREEN GO PURPLE

LOOK GREEN GO PURPLE

Delo skupine Centaurus je prekinilo obvezno služenje vojaškega roka, a so se člani ponovno zbrali konec osemdesetih. Na podstrešju nedograjene bobnarjeve hiše so si ustvarili vadbeni prostor. Začetno postavo so predstavljali basist Sandi Ževart, kitarista Siniša Hranjec in Renato Miklavčič, flavtist Vojko Šinigoj, vokalist Simon Gorišek ter Mario Medvešek na bobnih. Renato in Simon sta skupino kmalu zapustila, preostali člani pa so k sodelovanju povabili Tomija Praprotnika – multiinstrumentalista, ki je skupini odprl popolnoma nov pogled na glasbo. Po nekaj vajah je tako Mario zamenjal bobne z ritem mašino, Tomi kitaro z analognim sintetizatorjem, Vojko pa flavto s saksofonom. Menjave so povzročile spremembo zvrsti glasbe, kar je botrovalo k novemu imenu skupine – Look Green Go Purple.

Z leve Sinč, Mario in Tomi leta 1990 v klubu Rdeča vrtnica v Hotelu Paka

Njihovo glasbo bi lahko opredelili kot nekakšen elektro dance punk. Zaradi neupoštevanja pravil hišnega reda so izgubili prostor za vaje, ki pa so ga kmalu pridobili na drugi lokaciji, v zaklonskih prostorih OŠ Šalek. Odigrali so nekaj koncertov, med njimi sta bila najbolj odmevna koncerta v klubu Rdeča vrtnica (1990) in na festivalu *Rock Velenje 90* na velenjskem stadionu, kjer so nastopili v družbi priznanih skupin, kot so Let3, Mizar in Majke.

Za studijske posnetke skupina ni imela denarja, posneli pa so demo posnetke, na žalost v slabši kvaliteti. Zadnji koncert so odigrali leta 1991 v Domu krajanov na Kono-
vem (festival *Rock Roll*), nato pa prenehali delovati. Sandi se je pridružil skupini Chateau, Siniša hardcore skupini It's Not 4 Sale v Laškem, Maria pa je pot vodila v elektronske zvrsti glasbe.

*»Včasih, na kak zajeban dan, vidim svoje
možgane. Vidim jih.«*

(Tomi Praprotnik, Look Green Go Purple)

MACHE
MAG
MANDRAGORA
MG PISTOL ROCK
MILO
MINSKO POLJE
MLINAR MARIN
SANJA
MMBASSA
MRIGO

MACHE

Leta 1979 so Tomi Praprotnik s solo kitaro in flavto, Bojan Klemenčič z bas kitaro, vokalist Igor Koprivnik - Biggl z ritem kitaro in orglicami, bobnar Andrej Žibert in Joži Delopst - Hačo s kongami ustanovili band Do-It. Sprva so igrali etno rock kot akustično verzijo svetovnih etno ritmov, nato pa blues in jazz rock. Vadili so doma pri Tomiju.

Hačo in Bojan kot Do-It leta 1981 ob dnevu mladosti v Rdeči dvorani

Z leve Hačo, Biggl in Tomi v garažah na Kardeljevi ploščadi v Velenju

Po Bojanovem odhodu je bas prevzel Frenk Česnik.

Leta 1982 so se preimenovali v Mache in se glasbeno preusmerili v novi val. Frenk je odšel v Avstralijo in za bas kitaro je prijel Biggl, Hačo pa je sedel za bobne, ko je Žibert šel študirati v Ljubljano. V tej postavi so delovali do leta 1987.

V samozaložbi so izdali kaseto z naslovom *Mache*, na kateri so štirje komadi povezani v zgodbe. Žibert si je kupil kasetofon na štiri kanalni snemalnik in posneli so se na navadne kasete. Njihov glasbeni film *Čas sem vrgel stran?!*, ki je bil eden od prvih montiranih videospotov, posnetih z 8 mm filmsko kamero, je posnel Tomo Čonkaš.

MAG

Začetki skupine MAG segajo tja v leta 1975/1976. Band so sestavljali Andrej Horvat na akustični kitari, Roman Mlinar na harmoniki, Peter Mlinar na frulici in Andrej Žibert na bobnih. Zasedba je preigravala širok spekter tujih in domačih skladb, od narodnih do rocka, in jih izvajala brez vokalov. V kleti so se srečevali in vadili. Sledila sta tudi dva nastopa pred občinstvom; na fantovščini in poroki.

Z leve Andrej, Roman, Andrej in Stane leta 1978

Njihove ambicije pa so bile drugačne, bolj rockovsko usmerjene. Po nakupu ustreznih instrumentov in preizkušanju ter zamenjavi nekaj članov se je zasedba ustalila. Vadili so kar pri kitaristu doma, kasneje pa v Domu učenec. Poleg izvajanja glasbe takrat popularnih tujih bandov (Sweet, Bay City Rollers, Bijelo dugme, Parni valjak) so se lotili tudi avtorskih komadov.

Koncertirali so večinoma po velenjskih osnovnih šolah. Koncert z največ poslušalci so odigrali na kotalkališču maja leta 1979, kjer je v okviru dneva mladosti nastopilo več glasbenih skupin, kot glavna atrakcija pa skupina September.

Kakšno leto kasneje je skupina razpadla. Andrej Žibert je nadaljeval glasbeno kariero na različnih področjih, tako v rockerskih (Do-It, The Drinkers, Šamar) kot tudi drugih glasbenih zvrsteh (Kapela la Chateliere, Trio kučma, Miusow, Orkester izvornih instrumentov), posveča pa se tudi ustvarjanju otroških skladb, lutkovnim predstavam ter scenski glasbi.

MANDRAGORA

Skupina Mandragora je bila ustanovljena leta 1992. Vse do leta 1998, ko je skupina razpadla, so bili člani pevec Matej Runjak, kitarist Saša Lušić, basist Robert Jukič in bobnar Janez Marin. V teh letih so iz začetnih preigravanj njim najljubših skupin, kot so Metallica, Faith No More in Extreme, prešli na izvajanje lastnih skladb, ki so jih leta 1996 posneli v studiu v Reki. Izdali so demo kaseto s preprostim imenom *Mandragora*, na kateri je osem pesmi.

Z leve Sašo, Robi, Matej in Janez leta 1995, foto: Robert Baron

V sodelovanju z velenjsko gimnazijo so leta 1993 uprizorili rock opero z naslovom *Krst TV*, ki je bila v bistvu priredba Prešernovega dela *Krst pri Savici*. Z njo so nastopili na *Gimnazijadah* v Velenju, Mariboru in na Ptuju. Še najbolj znan je njihov tradicionalni koncert na zadnji šolski dan v klubu Stiskarna. Po razpadu so se člani porazgubili po drugih skupinah, kot so Wreck, 6pack Čukur in Interceptor ter začeli ustvarjati lastno glasbo.

MG PISTOL ROCK

MG Pistol Rock je bila stoner rock zasedba, ki je nastala leta 2007. Izvirala je iz jam sessionov, ki so jih izvajali na placu za vaje takrat že napol razpadle skupine Skink. Skupino so sestavljali Matej Voglar na kitari, Matija Bencik na kitari in vokalu, Gregor Fidej na bas kitari in Matič Kadliček na bobnih, ki se je iz kitarista in pevc pri Skink prelevil v bobnarja, saj drugega bobnarja takrat ni bilo na razpolago.

MG Pistol Rock so imeli le dva koncerta, na katerih so igrali svoj edini 40-minutni komad z naslovom *Life Drain*. Leta 2008 je skupino zapustil Gregor Fidej, pridružil pa se jim je Sergej Žižek, ki je z Matejem že igral v skupini Imakandi, band pa se je preimenoval v Entheogen.

MILO

Oktobra leta 2000 se je skupini Soap, ki sta jo skupaj držala kitarist in vokalist Stojan Knežević ter bobnar Ini Drev, pridružil Lev Mijoč z bas kitaro in mesec kasneje so se preimenovali v Milo. Že istega leta so se pojavili na kompilaciji šaleških bandov in DJ-ev *Lignit 2*.

Februarja leta 2001 je basista Leva zamenjal Mitja Melanšek in namesto bas kitare so začeli uporabljati sintetizator. Prvič so nastopili 5. maja 2001 kot predskupina Demolition Group. Vstopnina tega koncerta je bila namenjena snemanju prvenca skupine Wreck. Bandu se je pridružila violončelistka Eva Klepec, vendar zaradi poškodbe roke ni bila dolgo z njimi. Aprila leta 2002 so posneli demo, čez poletje pa se jim je pridružil še kitarist Željko Nikačević. Do konca leta je njihov alternativni tematski rock izzvenel.

MINSKO POLJE

Band Minsko polje je nastal jeseni leta 1983 iz skupine Jagodna polja – v zasedbi Egon Fece za bobni, Brane Dvoršak in Marjan Voglar na kitari in za mikrofonom – ko sta se jim pridružila basist Blaž Prapotnik in vokalist Simon Gorišek. Repertoar banda je zajemal predvsem predelave takrat aktualne hard rock glasbe (Iron Maiden, Motorhead, AC/DC ...). Fantje – takrat so obiskovali srednjo šolo – pa so ustvarjali tudi lastno glasbo.

Od zgoraj z leve Marjan, Simon, Brane, Blaž in Egon

Med svojim dvoletnim delovanjem je band dvakrat igral na koncertu ob dnevu mladosti na Titovem trgu (1984 in 1985), v Rudarskem šolskem centru (danes Šolski center Velenje) ter dvakrat v Domu kulture, nastopil pa je še na Konovem, v Vinski Gori ter Radljah ob Dravi.

MLINAR MARIN SANJA

Sanja Mlinar Marin je profesionalna glasbenica, ki deluje na mnogih glasbenih področjih. Po izobrazbi je akademska glasbenica pianistka in profesorica klavirja. Diplomirala je na Akademiji za glasbo v Ljubljani pri profesorju Lazslu Baranyayu. Zaposlena je kot profesorica klavirja in korepetitorica na Glasbeni šoli Fran Korun Koželjski v Velenju.

*Koncert v Domu kulture Velenje leta 2012,
foto: Matic Strozak*

Od leta 1989 je prisotna na slovenski glasbeni sceni kot samostojna pevka. Nastopala je na otroških festivalih *Zlati srček* in *MMS/mladi*, *Narečna popevka*, *Vesela jesen*, *Slovenska popevka*, *Orion*, *MMS/odrasli*. Večkrat se je udeležila festivalov *Modri biser* v Rovinju in *Raspjevani* v Varaždinu. Sodelovala je tudi na mednarodnih festivalih *Magic Song* (Bolgarija, 1995), na *7. festivalu Majowa Nutka* (Poljska, 1998) pa je s pesmijo *Nocoj* zmagala. Leta 1999 se je s pesmijo *Igra je končana* udeležila izbora za Evrovizijo *Éma*.

Kasneje se je bolj osredotočila na delovanje v skupinah. Tako je bila od leta 2003 članica in kasneje tudi vodja vokalne skupine BIT, ki je izvajala vokalno a capella jazz in pop glasbo, od leta 2004 pa članica znanega slovenskega vokalnega terceta Katrinas. Zadnji dve leti je vokalistka tudi v zasedbi Quatro kvartet, še vedno pa prepeva tudi kot solistka ob lastni spremljavi s klavirjem, kot gostja raznih orkestrrov, big bandov in godb, deluje kot studijska glasbenica in sodeluje pri različnih glasbenih projektih. Ustvarja tudi avtorsko glasbo in aranžira.

Diskografija:

Samostojne kasete:

- 1992: Ne maram še odrasti (Helidon Ljubljana)
- 1993: Mladostne (Helidon Ljubljana)
- 1995: Princ iz sanj (Helidon Ljubljana)
- 1998: Pokaži mi pot (Helidon Ljubljana)

Samostojne CD plošče:

- 1996: Princ iz sanj (Mandarina Ljubljana)
- 1998: Pokaži mi pot (Menart Records, Ljubljana)

MMBASSA

MMBassa ima svoje korenine v projektu 667: The Neighbour Of The Beast, srednješolskem eksperimentalno elektronskem projektu, katerega glavna člana sta Matija Bencik in Matej Voglar, od časa do časa pa so v njem sodelovali tudi drugi posamezniki. Takrat sta Matej in Matija igrala še vsak v svojih rock zasedbah, skozi 667 pa sta raziskovala nove meje, ki jih prinaša računalniško obdelana glasba.

Projekt se je v kasnejšem obdobju razdrobil na več tematsko ožjih projektov, najbolj prepoznaven pa je MMBassa, s katerim sta imela predvsem pod okriljem društva CUF kar nekaj nastopov po Sloveniji. Njun prvi album *Vagonit* izdan leta 2011 je bil eksperimentalno elektronski, obsegal pa je področja hip hopa, drum'n'bassa ter noise elektronike. Drugi album *Metalstep* iz leta 2012, s katerega je tudi *Some1's Bleeding*, pa je bil osredotočen na istoimensko novo nastalo zvrst, ki združuje prvine dubstepa in metala.

MRIGO

Svoj 'biti' v domačem hip hopu beleži leta 2001, ko ga je prijatelj Matic (DJ EJ/Plan B) povabil k vodenju danes že legendarne radijske oddaje *Hip Hop Vizija* na Mojem radiu po tem, ko je dotedanji voditelj Zme-Den (Plan B) odšel na študij v Ljubljano. Nekaj mesecev kasneje se je kot DJ Mrigo pojavil na hip hop partyju v Max klubu.

Vedno bolj zavzet in predan svojemu hobiju je med srednješolskim poukom začel pisati besedila. 7. marca 2003 je v Mariboru potekal veliki *Open Mic Night*, kjer je mikrofona odprt za vse, ki se upajo na kratko predstaviti pred živo množico. »Dogodek je bil bomba, v meni je bila idealna doza alkohola in THC-ja, mislil sem si, če ne druga, grem pokazat, da mam jajca! Imel sem podporo pod odrom, DJ mi je spustil noro podlago in ponovno sem se rodil,« se spominja Darjan Jeličič.

Leta 2003 je posnel svoj prvi komad *M.R.I.G.O.* in kmalu je sledilo sodelovanje z LastOne (Nemir & Mentaly III). Leto kasneje je zaključil srednjo šolo in zapustil jih je Wimpy. »Tragični dogodek me je močno pretresel in začel sem se zavedati minljivosti življenja in vsega dobrega. Začel sem se še bolj

Mrigo kot DJ na strehi okrepčevalnice Mladost v Velenju ob Dnevu na Mladosti (24. Dnevi mladih in kulture) leta 2014, foto: Martina Hrastnik

posvečati ustvarjanju.« Tako si je uredil program za produkciranje in snemanje. Prijatelj Reni mu je oblikoval ovitek, pri kolegu Tomažu so lahko natisnili sliko na zgoščenko, zadeva je delovala 'jebeno'. Leta 2005 je tako rekoč v samozaložbi izdal svoje demo posnetke pod imenom *REPRAZENT*. Predstavitev, ki jo je organiziral s pomočjo Mladinskega centra Velenje, je bila odlično obiskana.

Leto premora od šolanja je hip hop postavilo na prvo mesto. Preden se je vrnil v šolo, je avgusta 2006 izdal svoj prvenec *Če se ne poznamo*. Na albumu je sodeloval s producenti Mentally III, DJ Baam, Zi.eban.e, Shuljo, Aleš Jazbec & Zme-Den in vokalisti Nered, King, Nemir, Moy-Chi in bratom Denzo. Prvi video singl je bil *Šake v zrak*, ki ga je posnel v sodelovanju s hrvaškim raperjem Neredom in predstavnikom Nove Gorice Kingom. Za glasbeno podlago je poskrbel Zi.eban.e. Video, ki je bil (brez scenarija in denarja) posnet na ulicah Velenja, Zagreba in Nove Gorice, je predvajal MTV Adria. Tako je postal prvi Velenjčan na MTV-ju. »Glede na to, da sem bil otrok 'tistega' MTV-ja, sem na to kr ponosen.«

Pri drugem videu za komad *Na soci* je sodeloval z ljudskim ustvarjalcem Nanijem Poljancem, botrom iz oddaje Hri-Bar. Ustavil mu je na štopu iz Maribora in do Arje vasi sta se dogovorila za sodelovanja. On je igral Botra v njegovem spotu, Mrigo pa je kot gost nastopil v njegovem diplomskem delu, ko je 48 ur na odru gostil različne umetnike.

Odhod na študij v Maribor je pomenil tudi zaključek radijske oddaje *Hip Hop Vizija*. Med vikendi, ki jih je takrat preživel v Velenju, je snemal t. i. radijske oddaje pod imenom *Radio Banga*. *Radio Banga* je bila promocijska zgoščenka (mixtape), ki je promovirala aktualno svetovno in domačo hip hop glasbo. Vsaka oddaja/mixtape je imela svoj dizajn. CD-ji z ovitki so se tako brezplačno delili na dogodkih in tudi na ulici. Na *Radiu Banga vol. 10* (Special Edition) so se tako leta 2008 pojavili izvajalci, kot so Zlatko, Klemen Klemen, Trkaj, Ghet, Tekochee Kru, Nemir, Ezy G, Zmeden, U Kan, Zi.eban.e ...

Med študijem se je kot gost pojavil na albumih *Šmorn* (Emkej, 2010), *Ill Tape* (Mentaly Ill, 2009), *Zlatko in prijatelji* (Zlatko, 2008), *Sarkofag* (Scorpio, 2008), *V sodelovanju s Poklicnim kolegijem* (Zi.eban.e, 2007), kompilacija *Hip Hop Val* (2007). Aktiven je bil pri organizaciji dogodkov in koncertov kot npr. Elemental (MC Velenje, 2009), Planet ASIA (Satchmo, Maribor, 2009), Onyx (Kino Šiška, Ljubljana, 2010), General Woo (15. Festival mladih kultur Kunigunda) ...

V začetku leta 2011 je izšel album *Mrigz'N'GhetHitz*. Z Ghetom sta združila moči in v sodelovanju s prijatelji in gosti (Emkej, Mito, Zlatko, Sunny Sun, Polona, Šuljo, Mentaly Ill) lansirala album, ki je postavil nov mejnik v slovenskem hip hopu. Kot predskupina sta nastopila pred legendarnimi Onyx, M.O.P., Das Eex, GZA (Wu Tang Clan). V istem letu so Ghet, Mrigo, Nipke, Zlatko, Mirko, Doša, Mito in Emkej posneli *Šmorn* (remix), Emkejev komad. Leta 2012 ga je na komad povabil dolgoletni prijatelj in 'kul momak' Nemir. Za komad *Dobri Momci* so posneli video, za katerega so inspiracijo dobili na 3. mariborski vstaji. Video so namreč posvetili vsem, ki so bili na vstaji priprti.

Mrigo in Ghet ob izidu plošče Mrigz'N'GhetHitz leta 2012 v eMČe placu, foto: Tilyen Mucik

Nekaj sodelovanj na komadih, dosti skupnih koncertov in odlična energija je vodila k projektu *Velebor*. Mrigo in Ghet iz Velenja ter Emkej in Mito iz Maribora so predstavniki skupine, ki je aprila 2013 izdala album *Božja Gamad*. Gostovali so Velenjčan Nemir, Gero iz Krškega in vokalistka Polona iz Maribora. Produkcija je ponovno stekla v prijateljskem krogu: Šuljo, Mentaly Ill, Ghet Heat in Mrigo. »Prvi video za komad 'Lifting' smo posneli v blokih na Kardeljevem Trgu v Velenju, drugega za 'Zadni komad' v Ljubljani, tretjega za komad 'Božja gamad' in četrtega za 'Gadbadigard II' pa v Mariboru. Mamo čez.«

V letih od 2011 do 2013 je nanizal še nekaj organizacijskih podvigov: *Hip Hop Reunion 2011* (Klub Štuk, Maribor), *Hip Hop Reunion 2012* (Cvetličarna, Ljubljana) in *Hip Hop Reunion 2013* (Cvetličarna, Ljubljana), na vseh omenjenih področjih pa je še vedno aktiven in se ne misli ustaviti.

»Na prvem 'uradnem' nastopu v Mariboru (kjer sem po predstavitvi bil tudi after party DJ), sem po končani zabavi pristal v množičnem pretepu pred klubom Štuk. Razen pretresa

možganov in par ureznin po telesu nič hujšega. Zaradi krvavega spopada med Velenjčani in Mariborčani in spremembe oblasti 2006 smo na naslednjih nekaj dogodkih v Mariboru bili deležni racij, inšpekcij itd. Iz navedenih frustracij je nastal komad 'Šake v zrak (Fuck da Police)', ki se je kasneje tega leta znašel na mojem prvencu.« Mrigo

»Na predstavitvi plošče v MC-ju Velenje sva z Ghetom doživela enega najjačih trenutkov (vsaj za mene) v 'karieri'. Od Mladinskega centra Velenje in ŠŠK-ja sva prejela 'ček' v vrednosti 2.500 fakin evrov za snemanje spota. Posneli smo kr tri (Po Velenju, D'Shit, Ne srat/Zmaga), ki so bili odlično sprejeti.« Mrigo

Diskografija:

Samostojni projekti:

- 2005: REPRAZENT, EP
- 2006: Če se ne poznamo, album

Projekti:

- 2011: Mrigz'n'GhetHitz, Mrigo in Ghet, album
- 2013: Božja Gamad, Velebor (Mrigo, Mito, Ghet, Emkej), album

Sodelovanja:

- 2007: Majk Deger/Tuki Tuki, Zi.eban.e (*V sodelovanju s poklicnim kolegijem*)
- 2007: AKM (kompilacija *Hip Hop Val*)
- 2007: Connection (kompilacija *Hip Hop Val*)
- 2008: Moja družina, Zlatko (*Zlatko in prijatelji*)
- 2008: Hip Hop Zona, Scorpio (*Sarkofag*)
- 2009: Nared Neki, Mentaly Ill (*ILL TAPE Vol.1*)
- 2010: Delamo Rap, Emkej (*Šmorn*)
- 2011: Šmorn (Remix), Emkej
- 2012: Nebesa, Emkej (*Znajdi se*)
- 2012: Dobri momci, Nemir (*Boj za obstoj*)
- 2012: Prihajam lzzz, Ghet (mixtape *Ghetbangarap*)
- 2012: December, Ghet (mixtape *Ghetbangarap*)
- 2013: D'Shit, DJ Sunny Sun (mixtape *Selotejp*)
- 2013: Vplivi, Trkaj (*Vse je OK*)

Radio Banga Mixtapes:

- 2008: Trkaj Freestyle, Nemir Freestyle, Zlatko Freestyle, Na Bolan Baam Beat Target Freestyle, SP 3000, Na Mrigs Piece, Radio Banga, Sauce & Bolfi Freestyle, En planet nazaj, Zlatko Freestyle II
- 2011: Radio Banga vol.10

*»S pičkami gremo na doint lejga
kaki zmenki ...« (Mrigo)*

N

NAIO SSAION
 NAKAJIMA
 NAZAJ K ZVEZDAM
 NEMIR
 N.E.W.S.
 NIMFOMANKE

NAIO SSAION

*Z leve Mitja, Luka, Barbara, Rok, Tine in Lenart,
foto: Katja Piolka*

Začetki skupine segajo v leto 1999, uradni nastanek pa so zabeležili leta 2003. Leto za tem so izdali svoj prvi album *Numedia*, ki je nastal v sodelovanju s producentom Dejanom Radičevičem. Že takoj po izidu je bil velika uspešnica in dosegel 14. mesto lestvice najbolj prodajanih albumov v Sloveniji. Skupina se je s tem uvrstila na 5. mesto lestvice novincev leta 2004.

Spomladi istega leta so se udeležili mednarodnega glasbenega natečaja *Newcomer* v Gradcu v Avstriji, kjer so tudi zmagali. Enak uspeh so dosegli še septembra istega leta na mednarodnem tekmovanju glasbenih skupin v Monfalconeju v Italiji. Nastopili so tudi z zvezdnico Pink, kar jim je prineslo podpis pogodbe o sodelovanju z avstrijsko založbo Napalm Records. Pri tej založbi so novembra 2005 izdali album *Out Loud*. Konec tega leta so dobili povabilo nemške zasedbe In Extremo in z njimi potovali na turneji po Nemčiji, Švici in Avstriji. Odigrali so 23 koncertov v 22 mestih pred več kot 50.000 ljudmi. Album *Out Loud*

*Barbara in Luka leta 2001 v ljubljanskem K4 na predstavitvi
kompilacije Lignit 2, ko še delujejo pod imenom Sensa,
foto: Matej Blagus*

so izdali tudi v Združenih državah Amerike konec januarja 2006 in to leto zaključili s številnimi nastopi po vsej Evropi. Ob boku skupine Siddharta so se na njihovih koncertih predstavili celotni Sloveniji.

Naio Ssaion so vokalistka Barbara Jedovnický, violinist Rok Kolar, kitarista Tine Čas in Luka Vernik, basist Lenart Jerabek in bobnar Mitja Melanšek.

Diskografija:

- 2004: Numedia (Ljubljana, CPZ)
- 2005: Out Loud (Nemčija, Napalm Records)

NAKAJIMA

Iz pepela preminule velenjske zasedbe Wreck je nastal projekt z japonskim pridihom – Nakajima. Gre za neke vrste nadgradnjo oz. logični razvoj Wreck. Ime so spremenili, ker člani zasedbe ne verjamejo ali, bolje rečeno, ne podpirajo politike ponovne združitve. Njihova avtorska glasba je nekakšna mešanica noise rocka, punka in hardcora pod vplivom bandov iz 80-ih let. Besedila so družbeno-kritična in v angleškem jeziku.

Nakajima so Dejan Požegar na vokalu in sintetizatorju, Uroš Potočnik na bas kitari, Dare Gozdnikar na bobnih in Siniša Hranjec na kitari.

*Z leve Uroš, Dejan, Sinč in Dare leta 2014,
foto: Anže Kovač*

NAZAJ K ZVEZDAM

Skupina Nazaj k zvezdam je začela delovati leta 1978, ko so bili člani kitarista Stojan Špegel in Marko Raspotnik, basist in vokalist Gorazd Fric ter bobnar Borut Molan. V tej postavi so igrali eno leto, leta 1979 pa je bobnarja zamenjal Konrad Potočnik, namesto Marka je za kitaro prijel Bojan Lajlar in prispeval še vokal, od septembra 1980 do julija 1981 pa je kitarist bil tudi Andrej Horvat. Od oktobra 1981 do julija 1982 je s Stojanom, Gorazdom in Bojanom igral

*Z leve Koni, Stojč, Tomaž, Metka in Gorazd kot Soho,
foto: Stane Jeršič*

bobnar Robert Tajnik - Hugo, od julija 1982 do septembra 1983, ko je večina članov bila pri vojaki, pa Nazaj k zvezdam niso delovali.

*Z leve Bojan, Gorazd in Metka kot Slepo črevo leta 1985 za
bežigradskim stadionom v Ljubljani na festivalu
1. liga za 1. ligo*

Četrty sestav, ki se mu je ponovno pridružil Konrad, je pod imenom Slepo črevo deloval do aprila 1984, vadili pa so v Medvodah pri Ljubljani. Nato so v skupino vključili vokalista in klaviaturista Tomaža Šuligoja in igrali do leta 1986. Aprila istega leta so se preimenovali v Soho, kot prva vokalistka pa se je pridružila Metka Smirnov. Leto kasneje je skupino zapustil Bojan, Soho pa so do leta 1988 nastopali z enim kitaristom.

V zadnji postavi leta 1989 je vokalistka bila tudi Helena Čebulj, dodali pa so saksofon, ki ga je igral Bojan Pavlinč. S skupino je od 1984 do 1989 sodeloval tudi Bogdan Kristan, ki je skrbel za tehnične zadeve. Zelo kratek čas pa sta s skupino sodelovala tudi Davor Klarič in Matej Ernst.

Nazaj k zvezdam aka Slepo črevo aka Soho so izvajali izključno avtorsko glasbo – mešanico bluesa, rocka in jaza. Njihov glasbeni slog je bil v okolju, kjer so ustvarjali, dokaj unikaten. Večino glasbe in besedil je napisal kitarist

Stojan Špegel, ki je bil ves čas vodja banda. Med leti 1978 in 1982 je glasbo in besedila pisal tudi Stane Klančnik, od 1987 do 1989 pa je bil soavtor glasbe Tomaž Šuligoj. Nastopali so po vsej Sloveniji. Eden odmevnejših nastopov je bil v takrat vsejugoslovanski oddaji *Zdravo mladi*. Večino studijskih skladb so posneli v studiu Metro v Ljubljani, producenti pa so bili Andrej Pompe, Mišo Melanšek in Braco Doblekar. Večino studijskih posnetkov je sofinancirala ali financirala RTV Ljubljana, večino ostalih posnetkov pa so naredili s snemalcem Mišom Melanškom.

NEMIR

Damir Tadić, raper z umetniškim vzdevkom Nemir, na velenjskih ulicah pa bolj znan kot Tadija, je velenjski MC, ki je na slovenski hip hop sceni prisoten od leta 1997. Takrat sta s Principom ustvarila svoje prve posnetke. Z brezkompromisnim slogom in rimo brez dlake na jeziku je Nemir postopno gradil temelje in soustvarjal velenjski hip hop, kakršnega poznamo danes.

Nemir na strehi Velenja leta 2012, foto: Peter Žagar

V Nemiru je ves čas zorel njegov prvi solo projekt, ki je junija 2012 izšel kot album z naslovom *Boj za obstoj*. Prvenec je pustil pečat na slovenski hip hop sceni s komadi *Replika*, *Old skul MC* in *Dobri momci*. Dodano vrednost so albumu dali različni gosti, znani producenti (BMD, Ghet heat, Mentally III) in MC-ji (Princip, Mrigo, Ghet, Crni, Mulac) ter DJ Supastar. Ob izidu albuma je bil premierno predvajan tudi videospot za istoimenski komad, ki je kar nekaj tednov kampiral na MTV lestvicah.

Poletje 2012 je prineslo zmago na natečaju enega največjih hip hop festivalov na Balkanu *Fresh Island* pod organizacijsko taktirko znanega zagrebškega DJ-ja Phata Philliea. Nemir je bil tako razglašen za prvega Frashmana 2012 in na otoku Pagu v sklopu festivala nastopil s svetovno znanima artistoma NAS (ZDA) in Eve (ZDA).

Leta 2014 je prejel MTV-jevo zlato nagrado za spot *Dobri momci* iz leta 2013. V več kot desetih letih nastopanja je Nemir stal na odru s številnimi svetovno znanimi in balkanskimi artisti. Je tudi predstavnik ekipe in član velike hip hop družine Wudisban. Ves čas je zvest svojemu slogu, na odru pa je znan po svojih energičnih nastopih in zabavnju občinstva.

»Zelo dobro se spominjam najbolj udarnega dogodka v svoji rap karieri, ki se je tudi zapisal v zgodovino slovenskega hip hopa. Prikazan in dokumentiran je v dveh slovenskih hip hop dokumentarcih, še posebej pa je ostal oznanjen v mojem srcu in srcu ljudi, za katere sem to storil. Govorim namreč o uradno prvem repanju na protestu pred Gorenjem, ki se je sploh kdaj zgodil v Sloveniji! Bil je navaden jesenski dan v začetku septembra leta 2009. Doma sem pred tv-jem pisal nek tekst in gledal oddajo Svet in direkten prenos izpred Gorenja, kjer se je zbralo več kot 1000 ljudi, ki so protestirali za višje plače, regrese, delovne pogoje. Vse se je zgodilo tako spontano, pristno in kot usojeno. V nekem trenutku me je poklical Princip in rekel: lejga, stari, pred Gorenjem je frka, a gremo podpret zadevo? Takoj sem bil za in mu rekel, naj pride po mene in zgodilo se je. Malo za tem sva se pripeljala pred Gorenje, kjer se je že odvijal štrajk in videti je bilo ogromno nezadovoljnih in jeznih ljudi, med protestniki je bil tudi sindikat in nekaj televizijskih kamer. Ob pogledu na vse te ljudi sem bil sprva skeptičen, kako bi lahko jaz sploh pomagal in tuhtal, kako bo stvar stekla, kako bodo ljudje odreagirali, oz. kdo sem tukaj jaz, da se sploh vpletam. Po nekem času in pogovoru s prijatelji, ki so bili tam, sem na iniciativo Principa privolil, da grem z njim do mikrofona. Zagrabil sem ga in začeli smo repat, po domače rečeno, jebali smo jim vse po spisku! Ko sem prijel za mikrofona, mi je pospešilo pulz in vroča kri mi je vlila pogum, da povem vse, kar niso mogli povedati delavci Gorenja, ki so bili polni emocij in jeze zaradi nepravde sistema delovanja firme Gorenje. V njihovem imenu sem lahko uporabil tudi kletvice, ki so bile povsem na mestu, in povedal ljudem, televizijam in vsem drugim, kar bi verjetno hotel ta dan povedati vsak delavec Gorenja! V besedilu smo omenjali skorumpiran sistem, blatili tudi ime direktorja Gorenja, ampak vse tako upravičeno, resnično, z nekim srcem, z nekim filingom, ki je bil pristen in tako realen, da so nas začutile vse mame in vsi fotri, starejši, mladi, ki so vzklikali ob naših izjavah s potrditvijo, da imamo prav, in hkrati dvigovali pesti in sredince v zrak, ker so bili istega mnjenja! Ob takem feedbacku sem imel srce polno in ta občutek ni mogel nadomestiti noben denar ali kaj podobnega! Dejansko sem se počutil vsemogočnega in vedel sem, da sem naredil dobro delo! Malo zatem, ko sva se s Principom odpravila proti avtu, nama je vsak protestnik ploskal in kimal z glavo, tako da so nam dali vedeti, da smo s tem zelo pogumnim dejanjem naredili nekaj zelo velikega za njih in si hkrati prislužili respect tudi od določenih staršev, ki mogoče do tega trenutka niso imeli dobrega mnenja o nas! Kaj reči? Mi smo dobri momci!« Nemir

N.E.W.S.

Začetki skupine segajo v leto 1997, ko so bili v prvotni zasedbi Dražen Marković in Gregor Štrancar na kitari, Damjan Kočever za bobni ter Sašo Rauter na bas kitari in vokalu. Skupina je igrala pop rock glasbo in kmalu v studiu Štorman v Petrovčah posnela deset komadov, katerih producent je bil Toni Jurij. Po končanem snemanju se je komad *Rad bi* vrтел na lokalnih radio postajah. Na koncertu v Mariboru pa so se člani sprli in Sašo Rauter je zapustil skupino.

Z leve Andrej, Robert in Dražen leta 2001 ob predstavitvi kompilacijske zgoščenke Lignit 2 v ljubljanskem klubu K4, foto: Matej Blagus

Ostali člani so k sodelovanju povabili pevca Roberta Potočnika, na bas kitari pa se je v kratkem času zamenjalo kar nekaj članov, med drugimi Andrej Hočever, Luka Marovt, Uroš Potočnik in Boris Sadar. Na koncu je ostal Luka Marovt. Stil glasbe so spremenili iz mehke različice v bolj trdo oziroma garažni rock'n'roll po vzoru bandov, kot so Majke in Partibrejkers.

Po tem jih je zapustil bobnar Damjan, ki si je ustvaril družino, na njegovo mesto pa je prišel Jernej Tešanović. Leta 2001 so v velenjskem studiu Dynamic posneli pesem za kompilacijski album *Lignit 2*. Takrat si je skupina nadela ime Love Begging Balls ter dalje ustvarjala avtorske komade, vendar žal ni preživela konstantnih menjav v ritem sekciji. Naposled se jim je ponovno pridružil bobnar Jernej, na basu pa je ostal Luka. Niso se dolgo obdržali in so iz svoje vrste dokončno izključili bobnarja. Po tem sta se za bobni menjevala Janez Marin (za koncert v Velenju skupaj z Demolition Group) in Damjan Kočever (za koncert na Rock Otočcu 2000).

Band je dokončno odmrll leta 2003. Dražen Marković je oblikoval power trio z basistom Lukom Marovtom in bobnarjem Urošem Ojsterškom. Sam je prevzel tudi mikrofona. Občasno se jim je pridružil še saksofonist Bojan Bahč. Skupina, ki si je nadela ime Tribute, večinoma igra priredbe. Prične z bazičnim bluesom, nadaljuje pa z večeri glasbe

Jimija Hendrixa, ZZ Top, Rolling Stones in podobnih. Večni plan je snemanje lastnih komadov, ki bi eventualno zazveneli v bližnji prihodnosti.

NIMFOMANKE

Z igranjem so začeli pozimi, ob koncu leta 1998. Že od začetka so se trudili razvijati skupen občutek in zvok v glasbi. Njihova glasba je temeljila na rock'n'rollu osemdesetih let, po vzoru jugo bandov, kot so Majke, Azra, Partibrejkers in seveda Res Nullius, ki so jim bili takrat v veliko in močno oporo na njihovi glasbeni poti.

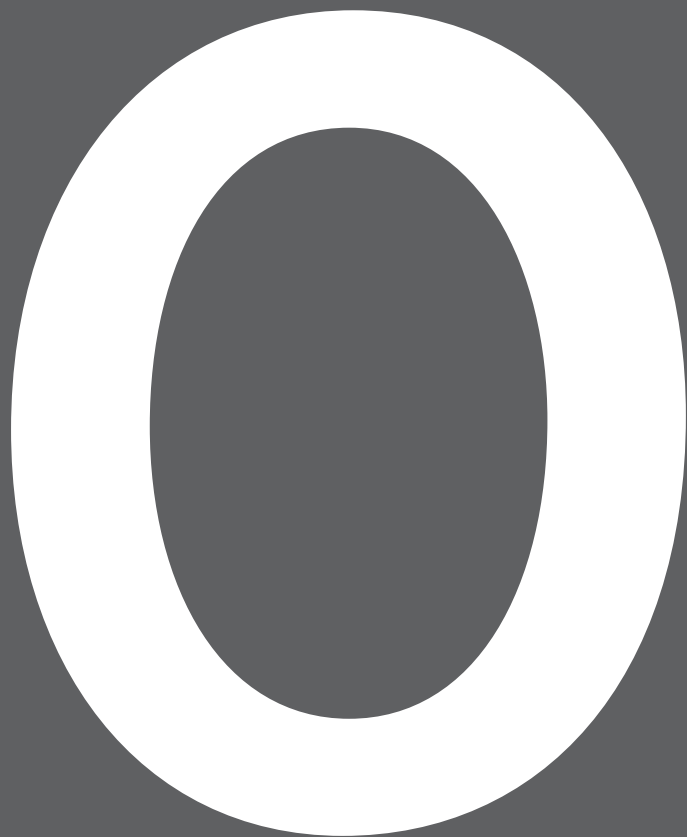
Prvi koncert so imeli marca leta 1999 v Mladinskem centru Velenje in od takrat naprej imeli kar pestro koncertno dejavnost, pri kateri so si nabirali potrebne izkušnje. Konec istega leta so nabrali dovolj denarja in posneli prve demo posnetke, vendar je njihova ustvarjalnost kmalu po tem začela usihati in naslednje leto dokončno skopnела.

Vseskozi so bili v skupini Željko Nikačević na kitari, Luka Marovt na bas kitari, Alan Bakija na vokalu in Franjo Mokina na bobnih.

Alan, Franjo, Luka in Željko leta 1999

*»V imenu očeta iščem pravico.
V imenu očeta živim za resnico.
Da me pritisne trdno ob tla.
Takrat bova midva skupi ušla.«
(N.E.W.S.)*

OKNAI OKVIR

Otvoritveni koncert Kunigunde leta 2012, foto: Jure Krajnc

OKNAI

Producent Janko Mandić aka Oknai se je z glasbo začel resneje ukvarjati pri svojih dvajsetih. Leta 2011 je pri slovenski založbi RX:TX kot prvi izdal album z naslovom *Ain't A Dream*, leta 2014 pa pri isti založbi drugega z naslovom *High Tide*.

»/s/ svojim izrazom [se] napaja v izročilih hip hopa, sodobnih basovskih muzik in zvedave elektronike, najbližje somišljenike pa bi mu lahko poiskali v krogu ustvarjalcev novih beatov. Precizno sekljani raznoteri zvočni vzorci in njihovo spajanje v zgoščen gruvajoč ritem niso presežek le v domači produkciji, pač pa jih lahko primerjamo tudi z vidnejšimi tuji dosežki.« Mladina (48), (Goran Kompoš, 2011)

»Nekakšna svoboda, zaradi katere ne morem naredit napačnih stvari. Neka možnost igranja v smislu, da se igraš s stvarmi, ko delaš in ustvarjaš nekaj novega. Nekakšna nepredvidljivost, kam te bo cel proces ustvarjanja odpeljal in da si zadovoljen s tem, kar slišiš. Glasba je nekaj, kar lahko večkrat poslušаш z nekim razmikom in slišiš drugo zgodbo v njej, tudi če jo poslušаш na različnih mestih, je drugače. Všeč mi je glasba kot medij. Kaj nosi s sabo, kako je univerzalna in je ni potrebno prevajati v druge jezike.« (Oknai na vprašanje, kaj v njem je najpomembnejše pri ustvarjanju glasbe za Spešl edišn INFO Kunigundo (Tina Felicijan, 2011)

Simona in Sandra leta 2001 v ljubljanskem K4 na predstavitvi kompilacije Lignit 2, foto: Matej Blagus

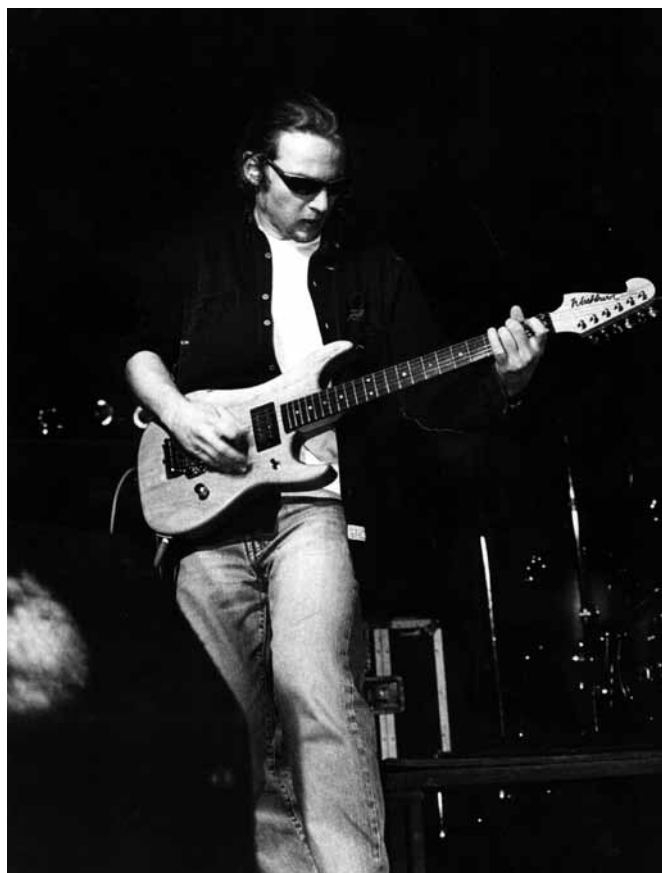
OKVIR

Nastanek banda sega v leto 1999. Ustvarjali so nekakšen progresivni pop, za popestritev pa so igrali še nekaj priredb svetovno znanih skupin. Besedila so bila njihova, »prežeta z ljubeznijo do življenja – tukaj in zdaj« in v slovenščini.

Prvi koncert so odigrali v mariborski Pekarni na *Anti-pop* festivalu, kjer so se počutili, kot da so z drugega planeta. V Velenju so se prvič predstavili decembra 1999 na prednovoletnem koncertu v Rdeči dvorani, kjer so bili v družbi uveljavljenih skupin, kot so Siddharta, Orlek in Tinkara Kovač & Band. Odmevne koncerte so odigrali tudi leta 2000 – na *Festivalu mladih kultur Kunigunda* in v Max klubu.

Leto kasneje so sodelovali na kompilacijskem albumu *Lignit 2* in koncertirali naprej, tudi kot predskupina Let3, Zmelkoow, Shyam, Nude in 6pack Čukur. Zadnji koncert so odigrali aprila leta 2002 v Čečovljah pri Ravnah na Koroškem, nato pa razpadli.

V skupini so bili Gorazd Planko na kitari, Simona Onuk in Sandra Peršak za mikrofoni, Andrej Hočevnar na bas kitari, Marko Vovk na klaviaturah in Jernej Tešanović za bobni, ki ga je kasneje zamenjal Janez Bezovnik. Občasno se jim je kot gost na koncertih pridružil še vokalist Dušan Jager.

Gorazd v Rdeči dvorani leta 1999, foto: Viktorija Rošer

P

PET ANBULANCE
PIN
POLET
PONTIAC
POTRES
PRINCIP
PUNKL JURE

PET AMBULANCE

Band je pod imenom Blind Gut nastal leta 1991 v času osamosvajanja Slovenije. V ekipi so bili Gorazd Planko na solo kitari in vokalu, Primož Cajner na bas kitari, Aleš Kreslin na ritem kitari in Franjo Mokina na bobnih.

Prisegali so na thrash metal glasbo, vendar so po dveh letih igranja in nekaj koncertih razširili obzorja še na druge zvrsti rock glasbe. Skupino je kmalu zapusti kitarist Aleš, na mesto glavnega vokalista pa je prišel Dušan Jager. Tako so se preimenovali v Pet Ambulance. Prostor za vaje so imeli v kletnih prostorih Doma učencev, kjer so ustvarjali avtorsko glasbo, nekakšno mešanico metala in hardcora s primesmi psihedelije.

Vseskozi sta kot jedro skupine ostajala kitarist Gorazd in basist Primož, medtem ko so se menjevali v logi bobnarjev Tomaž Lojen in Janko Vihar, v logi vokalistke pa še Andreja Zapušek.

Odigrali so kakih trideset koncertov, večino na festivalih v Velenju in po Sloveniji ter nekaj kot predskupina takrat že uveljavljenim Res Nullius.

Kar v prostorih za vaje so posneli dve demo kaseti, saj denarja za studio ni bilo. Leta 1996 pa jim je zmanjkalo ustvarjalne energije in so nehali igrati.

PIN

Po tem, ko so v zgodnjih osemdesetih letih v novovavovski zasedbi Untergrunt (Stane Špegel, Niko Rabič, Miran Rihter - Rik, Robi Tajnik - Hugo) kratek čas kombinirali funk in jazz, je Stane leta 1983 kupil svojo prvo ritem mašino, Rik in Niko pa sintetizator. Tako je nastala skupina PIN, verjetno res prvi pravi slovenski elektro band.

Zasedba se je rahlo spremenila; Hugo je odšel, kot pevec pa se je skupini pridružil Andrej Polutnik. Članom banda, ki so največ vadili v Polutnikovem vikendu na Kozjanskem in v stanovanju prijatelja Stojana Smrekarja, takrat za uspeh doma ni bilo mar. Zanimala jih je le tujina, zato so bila vsa besedila v angleščini.

Leta 1984 je zanimanje zanje pokazala neka nizozemska založba. A nazadnje je založba propadla, sami pa so z upanjem, da bodo nastopili na *Novem rocku*, odnesli material na Radio Študent, toda brez uspeha. Na Radiu Študent so sicer predstavili njihove skladbe in prav tam so jih proglasili za prvi pravi slovenski elektro band.

PIN je ugasnil leta 1985. Nikoli niso nastopili v živo, glasba pa je ostala zapisana le na posnetkih.

*»Hodila je kot živ mrlič
in živela za greh.« (Okvir)*

POLET

Polet sta leta 1979 ustanovila basist in vokalist Bojan Petrej ter kitarist in vokalist Matjaž Baškovič, soseda, ki sta obiskovala glasbeno šolo, kjer sta igrala harmoniko. Považila sta še vokalista in kitarista Aleša Hartnerja, Bojanovega sošolca na OŠ Miha Pintar Toleda. Bandu se je pridružil še bobnar Dušan Zupančič. Igrali so predvsem glasbo Beatlov in Status Quo, poudarjali pa so troglasno petje.

»Kmalu smo ugotovili, da potrebujemo še bobnarja. Po naključju smo ga srečali v Pesju. Ko sem kupoval bas kitaro, sem preko oglasa našel eno Fenderco v Pesju. Možakar, ki jo je prodajal, je igral v Nemčiji, vendar je imel družino v Sloveniji. Povedal mi je, da ima sina, kateremu je kupil bobne, vendar nima skupine. Tako smo se kar hitro dogovorili za vaje. In skupina je bila popolna.« Bojan Petrej

Od zgoraj z leve Matjaž, Hari, Bojan in Dušan

Prve vaje so imeli pri Matjažu v garaži in v Bojanovi sobi na Tavčarjevi ulici. Starši so jim kupili ojačevalec, ki je imel štiri vhode, da so lahko priključili tri kitare in mikrofona. A zvočnik so na vsakih vajah skurili, »potem pa je bilo veselje.« Nekaj časa so imeli vaje v Gasilskem domu v Pesju, kamor so trije morali hoditi peš. Zato jim je na pomoč prišel Alešev oče, ki je bil takrat ravnatelj na OŠ Mihe Pintarja Toleda in jim ponudi prostor za vaje v šoli.

Z leve Matjaž, Hari in Dušan leta 1981 na koncertu ob dnevu mladosti v Rdeči dvorani

Prvič so igrali na novoletnem zaključku na OŠ Anton Aškerc decembra 1979, nato pa pogostokrat na plesih na osnovnih šolah. Bili so redni gostje na ABC večerih na OŠ Mihe Pintarja Toleda, ki sta jo obiskovala Aleš in Bojan. Nastopali so tudi na Titovem trgu in v Rdeči dvorani na prireditvah ob dnevu mladosti. Po osnovni šoli je Matjaž, ki je leto mlajši od ostalih, odšel v srednjo glasbeno šolo v Ljubljano in tako so vaje imeli samo še ob vikendih.

S časom se je Dušan poslovil in tako so leta 1983 nehali delovati. Aleš in Dušan sta z glasbo prenehala, Matjaž se je vpisal še na glasbeno akademijo, vendar je ni dokončal. Pol leta je igral v Švici, sedaj pa komponira lastno glasbo, predvsem klasiko. Bojan je najprej sodeloval v bandu Stara garda, potem je odšel na služenje vojaškega roka, od leta 1985 pa je član skupine Globus band iz Velenja.

Globus band je sodeloval s številnimi slovenskimi pevci (kot so Marijan Smode, Andrej Šifrer, Oto Pestner, Simona Weiss, Tomaž Domicelj, Irena Vrčkovnik, Saša Lendero ...), od leta 1991 pa kot spremljevalna skupina sodeluje s Heleño Blagne. Igrali so na vseh njenih turnejah po vseh slovenskih dvorinah in krajih. Na večjih koncertih pa so skupaj s simfoničnim orkestrom spremljali tudi velike 'jugo' zvezde (kot so Oliver Dragojevič, Petar Grašo, Neda Ukraden, Kičo Slabinac, Doris Dragović, Jasna Zlokić ...).

»Imeli smo se super, oboževalk je bilo veliko, nam pa je to godilo.« Bojan Petrej

PONTIAC

Skupina je nastala leta 1991, ko se je v zaklonišču OŠ Bratov Mravljak zbralo pet osmošolcev s podobnim glasbenim okusom in željami. Lepo zvoneče ime so si nadeli zaradi skupnega navdušenja nad ameriškimi muscle avtomobili. V prvotni zasedbi so bili Andrej Cankar na vokalu, Tadej Lah na kitari, Iztok Melanšek na bas kitari, Sandi Trojner na klaviaturah in Matija Rovšnik na bobnih.

Prvi večji uspeh je skupina doživela po enem letu delovanja, ko so zmagali na medšolskem glasbenem tekmovanju *Pilov žur* z dvema avtorskima skladbama – *200 na uro* in

Od zgoraj z leve Andrej, Jernej, Izi, Tadej in Sandi,
foto: Marko Marinšek

Vse, kar je lepo. Slednja je izšla še na kompilacijski zgoščenki z imenom *Desna scena*. V tistem letu so se ob deseti obletnici skupine Šank Rock predstavili še na velikem koncertu v Rdeči dvorani.

V letih 1993 in 1994 so zamenjali dva člana. Za mikrofon je stopil Črt Pšeničnik, na bobnih pa je svojo glasbeno kariero začel Jernej Tešanović.

Naslednja leta so bila za skupino Pontiac najplodnejša, saj so takrat ustvarili veliko avtorskih pesmi, ki pa jih niso nikoli zabeležili v studijskih verzijah. Veliko so koncertirali po vsej Sloveniji kot predskupina Šank Rocka, ki so bili tudi njihovi vzorniki. Prav tako so se pojavljali na različnih festivalih in v medijih. Med drugim so imeli tridesetminutni televizijski koncert na RTV Slovenija v oddaji *Roka Rocka*.

Po letu 1996 je začelo delovanje v skupini počasi upadati, saj so se člani porazgubili po slovenskih fakultetah in v naslednjih letih zaigrali v mnogih drugih popularnih skupinah, kot so Tabu, Alya Band in Mary Rose.

POTRES

Od zgoraj z leve Janez, Dušan, Mateja, Brane in Sandi
decembra leta 1983 na OŠ Bratov Mravljak

Rock skupina Potres je nastala leta 1983. Prostor za vaje so si ustvarili v kletnih prostorih v bloku na Šerčerjevi ulici. Njihova avtorska glasba je temeljila na vzoru ameriških rock skupin iz sedemdesetih let.

Imeli so nekaj koncertov po osnovnih šolah in na Centru srednjih šol Velenje. Najbolj odmeven koncert se jim je zgodil na Titovem trgu konec maja leta 1984, ko so nastopili na tradicionalni prireditvi ob prazniku dneva mladosti.

V zasedbi sta bila kitarista Sandi Ževart in Brane Trebše, basist Janez Slemenjak, bobnar Dušan Zupančič ter vokalist Robi Tomic. Na nekaterih koncertih se jim je občasno pridružila še dodatna pevka Mateja Magdič.

PRINCIP

Princip je solo artist, ki je na hip hop sceni prisoten od leta 1996. Je eden od začetnikov velenjskega rapa. Njegove specifičnosti so surov glas, hiter flow in realne, kritične, neizprosne rime. Do leta 2001 je deloval pod imenom Thug G, potem pa se je preimenoval.

Leta 1998 je sestavil band, v katerem sta sodelovala še Nemir in Daddy. Posneli so demo kaseto, ki nikoli ni izšla v javnosti in je še vedno v Principovi zasebni zbirki. Leto kasneje je pod imenom C.I.G'z (Crazy Little Gangsterz) začel aktivno sodelovati z U-Keyem. Ime sta povzela po ulični tolpi, katere člana sta bila. Z U-Keyem je Princip prvič javno nastopal. Čeprav sta pustila viden pečat na ulicah Velenja, albuma nista izdala.

V tistem času je Princip sodeloval še z Bronxtarz, 6pack Čukurjem in Planom B. Pod okriljem producenta Mentaly III-a je ustanovil skupino Corpus Delicti, v kateri sta bila še Nemir in Scratch Dogg. Ekipa je šokirala domačo hip hop sceno z internetno izdajo komada z naslovom *Diss u fris*, v katerem so popljuvali vse medijsko izpostavljene raperje v Sloveniji. Skupaj so posneli nekaj komadov, potem pa razpadli.

Iz tega je nastal nov projekt – PsihoBrata, pri katerem je delovala ista ekipa, vendar brez Nemirja. Leta 2005 je izšel prvenec z naslovom *Psihoplata*, ki je bil po ocenah nekaterih kritikov eden najbolj underground hip hop albumov pri nas. Intervju, ki sta ga posnela Princip in Scratch Dogg za oddajo *Na liniji* na nacionalki, je bil skoraj v celoti cenzuriran.

Čeprav je bil Princip kot raper aktiven že od devetdesetih naprej, je svoj solo album z naslovom *Thung Van Heist* dočkal šele leta 2011. Na albumu, ki ga je izdal v okviru lastne produkcije Fuck Production, ga lahko slišimo kot raperja, bitmakerja in producenta.

»Moj prvi koncert z C.I.G'z!!! Čakamo odzad bloka prevoz, slišimo, da en nabija naše komade ... pa vidiš čez cajt Laznika na oknu, drži eno nago pičko v naročju, pa se zadere: a jo vržem dol!« Princip

»Na koncertu (Psihobrata) gremo za šank po hrano, pa se špilam z zaklenjeno blagajno, ko so jo meli za evidenco ...

Princip, fotor: Matic Kremžar

pa trofim kodo, pa jim nabijem ful računa, ful pizdarija ... hvala kurcu, da organizator ni verjel, da sm trofu kodo in nam je vseen plaču ... še ekstra, da smo šli drugam jest ...» Princip

Diskografija:

- 2002: Unite 3 (kompilacija)
- 2005: Psihoplata – PsihoBrata (samozaložba)
- 2005: Strihnini (kompilacija)
- 2007: Hip hop val (kompilacija)
- 2007: Soda Mixtape
- 2008: Kam me vodi ta pot, sodelovanje (U-Kan)
- 2008: Radio Bonga vol. 11, sodelovanje (Mrigo)
- 2009: Radio Bonga vol. 15, sodelovanje (Mrigo)
- 2009: Mentally III – ill tape, sodelovanje (Mentally III)
- 2010: Robotank: DVD_ROM, sodelovanje (Zi.eban.e)
- 2010: Ni očitne spremembe, sodelovanje (Mladich)
- 2010: Ulični vojak, sodelovanje (U-kan)
- 2010: Dan poslje svega, sodelovanje (Kelly & K.C.)
- 2011: Thug van heist, samozaložba (Princip)
- 2012: Boj za obstoj, sodelovanje (Nemir)
- 2013: Ujet v svet, sodelovanje (Emka)
- 2013: Radio Bonga vol. 20, hip hop reunion special, sodelovanje (Mrigo)
- 2013: Selotejp mixtape
- 2014: Lignit 3 (kompilacija)
- 2014: Hardcore, samozaložba (Princip)

PUKL JURE

Je eden izmed najbolj profiliranih in ustvarjalnih saksofonistov mlajše generacije slovenskih jazz ustvarjalcev. Študiral je klasičen saksofon na Akademiji za glasbo in jazz saksofon na Dunaju ter na Konservatoriju za glasbo v Den Haagu. Prejel je štipendijo na Berklee College of

Music (Boston, ZDA), kjer je opravljal svoj mojstrski študij pri uglednih profesorjih, kot sta npr. Joe Lovano in George Garzone. Magistriral je iz glasbe na Akademiji za glasbo v Gradcu. Redno pripravlja lastne projekte, sodeluje pa tudi s številnimi vrhunskimi evropskimi in tujimi jazzovskimi imeni. Imel je številne glasbene turnee po ZDA, Aziji in Evropi, na številnih festivalih in prizoriščih. Njegova glasba je dobila številne nagrade, med drugim leta 2005 prvo nagrado žirije za najboljšo skladbo, kot tudi nagrado občinstva na glasbeni delavnici *Jazzon*, v Novem mestu. Jure Pukl se posveča sodobni interpretaciji jazza. Avtorsko ustvarja sodobni jazz, avantgardni jazz, free jazz in sodobno impresionistično jazzovsko glasbo. Izdal je šest avtorskih zgoščenk v lastnih projektih, kar ga uvršča med najbolj produktivne, ustvarjalne in angažirane sodobne slovenske jazzovske ustvarjalce. Jure Pukl je programski vodja Max klub Jazz Festivala (2012–2014).

Jure Pukl, iznad Velenja za Velenje

Diskografija:

- 2003: Jure Pukl, Virus Quintet, The Wizard (Goga Musica)
- 2004: Pukl Group Group, Serendipity (Sensor Records)
- 2007: Jure Pukl New Virus Quintet, Sound Pictures (Goga Musica)
- 2008: Jure Pukl, The Long Run – Live takes (ORF Vienna)
- 2010: Jure Pukl, *EARchitecture* (SessionWorkRec, Vienna)
- 2012: Jure Pukl, Abstract society (Storyville Records)

Z leve Vijay, Joe, Jure in Damion (band Abstract Society) leta 2011 v Brooklynu, New York, foto: Mauro Petito

QUB

QUB

Pisalo se je leto 1997, ko je Josip Križnič, takrat srednješolec in poslušalec glasbenih zvrsti, kot so punk in metal, prvič v roke dobil avdio kaseto z njemu popolnoma nepoznano žanrsko vsebino – techno. Tako se je začelo njegovo potovanje v svet elektronsko generiranih zvokov. Začel se je pobližje spoznavati z glasbeno produkcijo in računalniško sintezo zvoka skozi eksperimentalen pristop, ki je kasneje pripomogel k bolj dovršenim izdelkom. Pri takratnem procesu je sodeloval njegov brat, danes glasbeni producent in avdio inženir Antonio Križnič - Tonske.

Prve vidnejše korake v svetu elektronske glasbe je napravil leta 2002, ko sta z Antoniem združila moči in zasnovala projekt z imenom Double System Project. Odmevna avtorska glasba je dvojcu zagotovila obdobje nastopov po Sloveniji. Skozi projekt se je Qub še dodatno izpopolnil v glasbeni produkciji, kar je leta 2006 privedlo do njegove prve samostojne izdaje za založbo Fade Out Records.

Sledilo je individualno ustvarjanje, skozi katero se je usmeril v nekoliko bolj umirjena house in tech-house žanra. Kljub odločitvi za spremembo žanrskih smernic je še vedno prispeval k izdajam Double System Projecta, ki so jih izdale priznane mednarodne založbe.

Leto 2008 mu je prineslo novo obliko izražanja. Skupaj z Antoniem in Matijo Vovkom je ustanovil Društvo producentov elektronske glasbe Cogo, ki skrbi za organizacijo in izvajanje vseh pomembnejših dogodkov, vezanih na elektronsko glasbo v dolini.

Qub danes deluje kot glasbeni izvajalec in ustvarjalec, ki s svojim delovanjem pripomore k prepoznavnosti Šaleške doline v slovenskem glasbenem prostoru.

Qub leta 2013, foto: Damir Mejrić

*»Preden izblediva, compaňero moj,
povej mi, koliko zarez ima revolver tvoj!«
(Zoran Benčič, Res Nullius)*

R

RES NILLIUS RT+1/MINERALI

RES NULLIUS

Res Nullius brez dvoma sodi med najpomembnejše slovenske rock'n'roll zasedbe. Njihova zgodba se je začela leta 1991 pod vplivom svetovnih predstavnikov garažnega rock'n'rolla, kot so Iggy Pop, The Stooges in Partibrejkers. Ustvarjati so začeli v postavi vokalista in pisca Zorana Benčiča, kitarista Boštjana Senegačnika, basista Davida in bobnarja Dejana Tamšeta, ki ga je po dveh koncertih v Stiskarni zamenjal Davorin Štorgelj.

Z leve Gajo, Dado, Seni in Zoki z menedžerjem Tomijem leta 1993 na velenjski promenadi pred klubom Stiskarna, foto: Diego A. Gomez

Leto kasneje so nastopili na takrat zelo cenjenem festivalu *Novi rock*. Že 1993 je v samozaložbi izšel prvi album *No One Can Like The Drummer Man*, na katerem so predstavili pesmi v angleškem jeziku, ki so ga kritiki ocenili kot enega boljših rock'n'roll albumov tistih let. Leta 1994 je pri vodilni hrvaški založbi Croatia records izšel že njihov drugi album – *Dead Town Dogs*.

»Če so Buldožer izdali ploščo sedemdesetih, Pankrti ploščo osemdesetih, lahko za prvenec Res Nullius mirno trdimo, da je analogna plošča devetdesetih, ki Slovenijo končno enakovredno uvršča na svetovni rockovski zemljevid vrhunske izraznosti in poetike.« Delo (kulturna stran, 6. 1. 1994) o prvencu *No One Can Like The Drummer Man*

Z leve Seni, Zoki, Gajo in Dado leta 1994 v mariborskem Štuku, foto: Jurij Vižintin

Po tem uspešnem obdobju je v skupini prišlo do nekaterih nesoglasij in zamenjav. Ostala sta samo Zoki Benčič in Boštjan Senegačnik, ki sta predstavljala tudi jedro skupine. Že leta 1996 so v prenovljeni zasedbi, ki sta jo okrepila Bojan Stopar za bobni in Grega Sevnik na basu, nastopili na mini turneji po Jugoslaviji.

Z leve Seni, Bojan, Zoki in Grega leta 1996

Konec leta 1997 je izšel album *Zdravo je biti divji*, ki so ga nekateri označili kot šolski primer čistokrvnega rock'n'rolla, katerega izvor je v nekdani skupni državi. Ta album je mogoče tudi zato, ker je bil prvi v slovenščini, prinesel kar nekaj uspešnic, kot so *Rojen leta 72*, *Ženske nikol ne čakajo* in *Pasji dan*. Dva komada sta zazvenela tudi v slovenskem filmu *Barabe*.

Sledil je ponovni premor in nekatere zamenjave v zasedbi. Dvojcu Benčič-Senegačnik sta se pridružila Janez Marin na bobnih in Boštjan Časl na basu in v tej zasedbi je skupina delovala do svojega konca leta 2013.

Z leve Seni, Janez, Zoki in Boštjan leta 2007 na festivalu Garage Explosion v mariborski Pekarni, foto: Boris B. Voglar

Leta 2003 so posneli album *Revolver ljubezni*, čigar producent je bil Aleš Uratnik. Plošča je zabeležila korak naprej v njihovem glasbenem stilu, kar nekaj pesmi pa je postalo velikih uspešnic (*Revolver ljubezni* in *1000 milj od doma*). Zadnji album *Prekletih bazar* so izdali leta 2011.

Skupina Res Nullius je v času svojega delovanja nastopala na številnih koncertih po Sloveniji in v tujini, predvsem v bivših jugoslovanskih republikah. V letu 2009 so obeležili 20. obletnico delovanja. Zadnji koncert so odigrali 25. 12. 2013 v Max klubu.

»Naša osnovna ideja je bila, da dril, ki ga imamo na vajah, preusmerimo na ploščo. Mi smo vse v živo snemali. To pomeni, da štirje ljudje odigrajo brez napake. Toliko smo vadili, bili smo tako dobri, da smo posneli brez napake v prvem poskusu. Zato zveni tako prvinsko. Tako nobena druga plošča še dolgo ne bo zvenela. Produkcijso so vse plošče iste, ker vsi delajo na isti način. Razen nas.« Zoki o *Prekletih bazar*, 2011

»Nekaj tako trajnega, kot smo mi, nima povratka. Redno se dobivamo in delamo, ves čas se zabavamo. V teh desetih letih smo se dovolj spoznali, da vemo, da je na prvem mestu interes vsakega posameznika, to je delanje glasbe, potem je prijateljstvo. Nihče od nas ni biser, ampak se toleriramo. In ne jebemo si mater drug drugemu.« Zoki, 2011

»Imamo privilegij, da lahko ustvarjamo muziko v Velenju in vedno bomo ostali Velenjčani. To je naše mesto. To smo mi.« Janez Marin po predstavitvi *Prekletih bazar* v Letnem kinu v Velenju, 2011

(Citati iz intervjujev Tine Felicijan za Naš čas pred in po predstavitvenem koncertu albuma *Prekletih bazar*.)

Diskografija:

- 1993: No one Can like the Drummer Man
- 1995: Dead Town Dogs
- 1997: Zdravo je biti divji (Statera)
- 2003: Revolver ljubezni
- 2011: Prekletih bazar

RT+1

Sedemčlansko klasično dixieland zasedbo so od leta 1965 sestavljali Darko Hramec na trobenti, Uroš Zupanc na klarinetu, alt in tenor saksofonu, Julijan Vidmar na pozavni, Branko Nagode na klavirju, Jure Lapajna na kitari, Marjan Tamše na bas kitari, Jože Rovšnik na bobnih. Preigravali so dixieland, evergreene in plesno glasbo različnih, tudi domačih avtorjev.

Zadnjič so nastopili v Mladinskem klubu Velenje ob praznovanju novega leta 1967. Po tem so se preimenovali v Minerale in se preusmerili v trendovsko pop beat glasbo. Pridružila sta se jima še vokalist Hari Posedel in basist Robert Zoffel, po menjavi pa so v zasedbi igrali še Milan Terglav na vokal, Jože Rovšnik na bobnih in Janez Pečnik na kitari.

S

SFERA
SKINK
SOAP
SOME1ELSE
SOMETHING SMALL
STARA GARDA
STATE OF FICTION
SUPREMACY

SFERA

Sfera je bil srednješolski band. Kitarista Rok Jeseničnik in Gašper Koželj, vokalist Uroš Svetina, basist Matjaž Mošnik in bobnar Črt Krevh so bili stari od šestnajst do osemnajst let.

Nastopali so na različnih prireditvah, predvsem pred Gimnazijo Velenje in v Mladinskem centru Velenje. Nekajkrat so koncertirali tudi na moto-zborih.

SKINK

Pisalo se je leto 2001, ko so se Matic Kadliček, Matija Bencik, Rok Jeseničnik in Gregor Fidej začeli zbirati. Vadili so kar pri Matiji in Gregorju doma, dokler septembra niso dobili prostora za vaje. Soglasno so se odločili, da ustvarjanje teče v rockerskih vodah. Kmalu so sestavili prvi komad – *Parazit*.

Z leve Grega, Rok, Matija in Matic leta 2002

Po štirih mesecih sodelovanja je band sporazumno zapustil klaviaturist Rok Jeseničnik. Ostali člani so vztrajali dalje, vendar še vedno brez bobnarja. Konec decembra se jim je končno pridružil Domen Strupeh, bivši član punk rock skupine Cota.

Junija leta 2002 se je Skink prvič predstavil še drugim, ne le sosedom in prijateljem, ki so jih redno obiskovali na vajah. Njihov prvi koncert je bil na festivalu *Smallfest* v Velenju. Z naslednjimi koncerti se je band začel uveljavljati v Velenju in okolici, leta 2005 pa razpadel.

SOAP

Poleti leta 1997 na kampiranju v Luciji sta prijatelja Ini Drev in Stojan Knežević ustanovila band. Prvi je prevzel bobne, drugi kitaro, 30. oktobra pa sta se na prvi vaji v zaklonišču OŠ Karla Destovnika Kajuha v Topolšici srečala z basistom Borisom Sadarjem ter kitaristom in vokalistom

Kot Soap z leve Stojan, Jaka in Ini

Alenom Gostečnikom. Alen je skupino kmalu zapustil, vokal pa je prevzel Stojan Knežević.

Že dva meseca kasneje so ob boku skupin Pivo, Cure i dobre frizure in Ambasada nastopili v Max klubu v Velenju.

15. maja 1998 so igrali v Kopru na nekakšnem gimnazijskem festivalu, pet mesecev kasneje pa je Boris Sadar prestopil k Res Nullius kot gostujoči basist in postal Spaski. Na noč čarovnic se je Soap pridružil Jakob Filip Tamše, istega leta pa so na svojem placu posneli prvi demo.

Leta 1999 so dvakrat koncertirali v Velenju, nastopili pa so tudi s sodobniki, kot so Intermezzo, Nimfomanke, Klinični testiranci, Dryfish, Garaža 12, Apsurd. V Slovenskih Konjicah so v studiu Lotus Petal Eyes posneli demo *Überzala*.

Leta 2000 so nastopili še v kulturnem domu na Vranskem, v velenjskem Max klubu in gimnazijskem parku, v mariborskem Štuku in v Črnomlju.

Skupino je zapustil basist, ki ga je na koncertu na festivalu *No border jam* v mariborski Pekarni nadomeščal Andrej Hočevnar. Proti koncu leta se je Iniju in Stojanu pridružil basist Lev Mijoč in Soap so se preimenovali v Milo.

SOME1ELSE

Srđan Prodanović, foto: Goran Petrašević

Some1Else je ustvarjalno ime Srđana Prodanovića, programerja, oblikovalca in avtorja elektronske glasbe.

Njegova avtorska glasba je svojevrstna pripadnica urbanih žanrov, ki sodijo v klub, raznašajo pa se preko interneta. Ključni del njegovih uprizoritev in glasbenih nastopov je neposredna manipulacija zvoka in slike.

SOMETHING SMALL

Band je nastal leta 2000. Njegova gonilna sila je bil kitarrist Gorazd Planko, ki je v tistem času igral še pri Kliničnih testirancih in Okvirju. Na bas kitari se mu je pridružil Miran Kasestnik, ki je prevzel tudi vlogo vokalista, za bobni pa je sedel Senad Koštić, ki je pred tem zapustil skupino Kaoz.

Sprva so poskusili ustvarjati metal glasbo z dvema kitarama, zato so v band povabili kitarista Andreja Bezjaka, vendar se ni obneslo. Leta 2001 je band dobil priložnost za sodelovanje na kompilacijskem albumu *Lignit 2*, kar jim je dalo dodatni zagon za ustvarjanje. Odigrali so nekaj uspešnih koncertov po Sloveniji, potem pa jih je zapustil bobnar Senad, vendar skupina ni razpadla in je delovala naprej kot projekt. V projektu poleg Gorazda sodelujejo še kitarist Nace Sredinšek in basist Mladen Pepić, vlogo bobnov pa je prevzela ritem mašina.

Gogi in Miran leta 2001 v ljubljanskem K4 na predstavitvi kompilacije Lignit 2, foto: Matej Blagus

»Smo enkrat špilal v Novem mestu v neki gostilni od enih frendov. In seveda se ga mi nasekamo ko prasci, jst grem slučajno domov, vsi ostali pa s temi frendi, lastniki, k njim domov spat. Pa se Senad enkrat zjutri zbudi, da gre scat, pejen k'ker je bil je t'k še dougo zdržu. Se vščije in gre nazaj spat, ampak k'r v spalnico od ta starih, staršev od teh frendov, ki sta pravzaprav furala ta lokal. Se k'r uleže na poslo in spi naprej. K sreči se je ta star mal prej zbudu pa šel neki hodit pa to, sam mam je pa skor kap!« Gorazd Planko

STARA GARDA

Nastanek banda se beleži v letu 1982, ko so se skupaj zbrali basist Bojan Petrej, vokalista Cveto Burič in Zoran Zemljak, ki je bil nekdanji pevec pri prvotni zasedbi Šank Rock, bobnar Robert Tajnik in kitarista Jani Sojč ter Stane Špegel, ki je zapustil skupino Fenix.

Avtorska glasba, ki so jo ustvarjali, je temeljila na trših novovalovskih rifih, vendar še vedno podprta s primesmi bluesa in hard rocka, ki je bil v tistih časih pri nas popularen. Besedila so bila v slovenščini, večino pa jih je prispeval priznani poet Stane Klančnik iz Celja.

Odigrali so le dva koncerta; v avli rumene stavbe na RŠC-ju v Velenju in v Ravnah na Koroškem. Prijavili so se na prestižni festival *Novi Rock*, vendar niso bili izbrani v ožji izbor. Zaradi služenja vojaškega roka je skupina konec leta 1983 razpadla.

STATE OF FICTION

Skupina State Of Fiction je bila ustanovljena leta 2009 z zbirno točko v Šoštanju. Po začetnih menjavah članov končno zasedbo od leta 2010 tvorijo Nace Serdinšek na kitari ter back vokalih, Domen Čas na klaviaturah, Nejc Kolar na bobnih, Tomaž Perme na drugi kitari ter Matjaž Širovnik na vokalih.

Po obdelavi in prilagoditvah že obstoječega materiala novi zasedbi je nastopilo skupno ustvarjanje šestih močno raznolikih karakterjev. Po relativno kratkem uvajanju so se konec leta 2010 soočili s studiem in posneli svoje prve štiri demo posnetke, nato pa takoj začeli ustvarjati nove komade. Da bi preverili ustvarjalni napredek, so se vrnili v studio, da bi posneli najnovejšo pesem *The Cleansing*, ki pa nikoli ni dosegla končnega miksa.

Od samega začetka so neobremenjeni z zvrstjo igrane glasbe ter cenijo vrednost dobre ideje, ne glede na njeno odstopanje od pričakovanega. K rahlo melanholičnim instrumentalom so dodana besedila osebne ter družbene refleksije, ki pogosto predstavljajo obrise skupnih pogledov skupine na trenutne norme in dogme.

State Of Fiction leta 2014, foto Klemen Belavič

Odigrali so osem koncertov, med drugim tudi na *Dnevih mladih in kulture*. Kmalu zatem se je zaradi nespornostov in pomanjkanja časa delo banda kot celote začelo ustavljati. V začetku leta 2013 so se člani dogovorili za ponovno sodelovanje. Istočasno so svojo bazo preselili iz Šoštanja v Žalec. Nov in boljši prostor za vaje je omogočil hitrejšo napredovanje. V slabih petih mesecih so ustvarili štiri nove, precej drugačne pesmi.

Do danes so končali dvanajst avtorskih komadov.

SUPREMACY

Od zgoraj z leve Peter, Marko, Zoran, Dejan in Miro

Supremacy je bil death metal band iz Šoštanja. Skupina je nastala iz zasedbe Arise, ki je bila prvotno ustanovljena leta 1998 in je svojo prvo demo ploščo posnela leta 2001 ter komad *Rise Above* izdala na velenjski kompilaciji *Lignit 2*. Leta 2002 so pod novim imenom na kompilaciji *Slovenian Metal vol. 1* izdali komad *Human Stagnacy*. Svoj prvenec z imenom *Through Endless Torment* so za domačo založbo Master Of Metal posneli leta 2003 v ljubljanskem studiu Metro, kjer je za produkcijo poskrbel Igor Nardin. Album je bil izdan tudi v tujini, za kar je poskrbela poljska založba Empire Records, pesmi pa je reproduciral Tat Purusha.

Supremacy, ki si je odre delil z velikani svetovne metal scene, kot so Cannibal Corpse, Sinister, Vader, Krisiun, Destruction in Kreator ter v Sloveniji v slabih petih letih koncertiranja zbral preko 100 nastopov, se je razšel leta 2004 predvsem zaradi želje posameznih članov po ustvarjanju različnih glasbenih zvrsti. Zanimivo je, da je bil najmlajši član Dejan v času snemanja plošče star šestnajst let in da je bila povprečna starost banda pod devetnajstimi leti.

V skupini so bili Marko Duplišak na vokalu, Dejan Kedačič in Miro Gavrič na kitarah, Zoran Kedačič na bas kitari ter Peter Ježovnik na bobnih.

Diskografija:

- 2003: Through Endless Torment

6

6 PACK ČUKUR

6PACK ČUKUR

6pack Čukur, eden najpopularnejših slovenskih hip hoperjev, je znan tudi kot izvrsten polagalec keramičnih ploščic. Njegovi začetki segajo v devetdeseta, ko je z Eros Ramazzotti's Worst Nightmare prepeval hardcore/reggae popevke v velenjskih klubih. Veliko ljudi ga je prvič slišalo freestylati na jazz večerih v domačem Max klubu, kasneje pa tudi v Mariboru v obliki skupine Maribor–Velenje Connection. Na odru se je pojavil tudi z velenjsko thrash metal skupino Kaoz. Kmalu zatem ga je odkrila pop skupina Funk You, s katero je sodeloval na njihovi prvi plošči in turneji po Sloveniji.

V Max klubu v Velenju, foto: Jurij Vižintin

Za razliko od drugih slovenskih raperjev, ki so v svojih nakladanjih precej ostri in kritični in mogoče zato na trenutke tudi malo dolgočasni, pa je Čukurjeva glasba dosti bolj žurerska, čeprav njegovi teksti večkrat prinašajo tudi socialno kritična sporočila.

6pack Čukur na strehi okrepčevalnice Mladost v Velenju ob Dnevu na Mladosti leta 2014, foto: Martina Hrastnik

Plošča Keramičarska lirika je nastajala v domačem studiu velenjskega komponista in producenta Saše Lušiča. Čukurjev glavni namen je bil narediti ploščo, ki se bo razlikovala od vseh drugih hip hop izdelkov. Vsa glasba je in-

Leta 2011 na 14. festivalu mladih kultur Kunigunda z Big Band VOX na terasi pred eMČe placem, foto: Goran Petrašević

strumentalna, besedila pa odrepana brez rezanja in nasnemavanja.

Na plošči gostuje kar nekaj glasbenikov – Eyeceeeou, Plan B, Alya, Pižama, Matjaž Jelen, Robert Goter, Scratch Dogg in Oto Pestner.

Plošča Keramičarska lirika je posvečena Šminkerju, njegovemu prijatelju in menedžerju, ki ga je v 44. letu starosti doletela srčna kap.

»Štartal sem v srednješolskem bandu Eros Ramazzotti's Worst Nightmare. Koncert v Stiskarni in par špilov po Sloveniji so mi dali veselje do nastopanja in ustvarjanja glasbe. Kot začetnik skejterske scene v Velenju sem začel poslušati rap glasbo in kmalu sem jo poskusil tudi sam ustvarjati. V Max klubu, kjer sem po navadi prirejal hip hop večere, sem z mikrofonom v roki srečal veliko glasbenikov, med drugim tudi band Funk You. Z njimi sem posnel prvi komad in ostal v stiku s Sašem Lušičem, s katerim sem posnel večino svojega materiala.« 6pack Čukur

»Kljub temu, da sem se preselil, sem še vedno ambasador mesta, ki ima vrhunske bande in posameznike. Upam, da bo to držalo tudi v prihodnosti.« 6pack Čukur

Diskografija:

- 2001: Ne se čuditi
- 2003: Keramičarska Lirika
- 2005: Keramičarska Lirika pt.2
- 2009: GangstaDillaPlayaGorilla
- 2013: 6pack Čukur & Big band VOX LIVE

Sodelovanja:

- 2003: Presenečenja, Vrtiljak, Tribute to Jurij Robežnik
- 2003: Dej bolj naglas, Šank Rock – Vzemi ali pusti
- 2004: Morje, Leeloojamais – Nextasy
- 2006: Pogrešam te – Pungartnikov Karl
- 2006: Pi, Eyeceeeou – Samo bedak in sila
- 2006: Joyful, Perpetum Jazzile – Čudna noč
- 2006: Ne zameri mi, Perpetum Jazzile – Čudna noč
- 2007: Robert Goter, Hip Hop Harmonika
- 2008: Sweeter, Adrenalin, kompilacija
- 2008: Kapo dol, Premogovnik Velenje
- 2009: Mesto za vse ljudi, Zofija Mazej Kukovič
- 2008: Nisi ženska zame, Soulgreg
- 2008: A veš? (remix), Alya
- 2010: Le povej, le povej, Kingston
- 2011: PROJECT BOB DYLAN
- 2012: Daj mi poletje nazaj, IVA
- 2013: Devetdeseta faet. Recycleman

»Ne moremo mimo tega, da se ne bi čudili, seveda pozitivno. 6pack Čukur ne premleva že ustaljenih obrazcev in parol o odrinjenosti in predvsem ignoranci do žanra, ki, roko na srce, nikakor ne more povezati vseh koncev naše države.« Revija STOP (2001)

»Keramičarska lirika, druga plošča 6packa, nadaljuje prav to – liriko brez pardona, ki skozi avtorjevo optiko tlakuje sproščeno in prešerno podobo.« Polet (2004)

100TKA

100TKA

Ervin Oppitz aka 100TKA je glasbenik, ki se je našel tudi v hip hopu, predvsem v rapu, beatmakingu in beatboxu. Kot šolani pianist z željo po improviziranju in povezovanju glasbenih zvrsti je svojo hip hop kariero zakoreninil v Postojni, najprej skozi zasedbo SAM100G, nato pa v številčni Armagedon tim.

Z Bachovo tehniko rapanja in Rahmaninovim načinom beatmakinga producira svoj rap na drugem nivoju, ki ga začini še z beatboxom. Tega izvaja s pomočjo naprav, s katerimi 'one man band' ustvari žurko, ki jo občinstvo stopnjuje.

Unikaten projekt, ki ga je zaključil maja 2013, vsebuje mešanico avtorskih melodij in ritmov, nekaterih s pridihom orientala, drugih s pridihom novodobnih zvrsti, vsekakor pa so prav vsi nekaj posebnega, novega, kar njegovo delo ločuje od standardnega ponavljajočega loopa, s prehodi in razvijanjem instrumentalov od začetka do konca.

Vsemu skupaj postavi piko na i beatbox, ki ga 100TKA predstavlja v drugačni luči. Na nastopih improvizira in daje občinstvu možnost, da stopnjuje ritem.

Danes živi v Velenju in se izobražuje za medijskega producenta in avdio inženirja.

Ervin Oppitz v Letnem kinu na 16. Festivalu mladih kultur Kunigunda leta 2013, foto: Goran Petrašević

V S

ŠALEJ JOŽI
ŠANK ROCK
ŠPEGEL STANE
ŠUS

ŠALEJ JOŽI

*Pianist, tenorist, baritonist, korepetitor, pedagog Joži Šalej,
foto: i. Petaros*

Absolviral je na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Je pianist v različnih jazzovskih zasedbah, tenorist, baritonist, korepetitor in pedagog. Celo šolanje je pel v pevskih zborih, med drugim v letih 1987–1992 v mešanem MPZ Centra srednjih šol Velenje (danes ŠCV), 1992–2000 pri Ljubljanskih madrigalistih in nekaj let pri zboru Radia Slovenije. Deset let je bil korepetitor pri predmetu gledališko petje na AGRFT.

Sodelovanja pri produkciji glasbenih zgoščenk:

- 1999: Svetlana Makarovič, *Namesto rož*, zvočni CD
- 2000: Uršula Ramoveš, *Sugar free baby*, zvočni CD
- 2002: Aleš Hadalin, Joži Šalej: *Gee baby*, zvočni CD
- 2003: Aleš Hadalin, *Kako lepo je*, zvočni CD
- 2005: Jani Kovačič, *Tolovajske balade*, zvočni CD
- 2006: Janez Ramoveš, Uršula Ramoveš in Fantje z Jazbecove grape, *Staroselski ciklus*, zvočni CD (priloga pesniški zbirki)
- 2007: Uršula Ramoveš in Fantje z Jazbecove grape, *Anglčesejne*, zvočni CD
- 2007: *Briljantina*, slovenski muzikal, zvočni CD
- 2007: Duo Silence, *Ljubezen na smrt*, glasba iz istoimenske predstave, zvočni CD
- 2009: Svetlana Makarovič, *Krizantema na klavirju*, zvočni CD iz istoimenske predstave
- 2009: Robert Jukić, *Radio*, zvočni CD

ŠANK ROCK

Z leve Zvone, Mažo, Cveto, Aleš in Frenk ob dnevu mladosti leta 1983 na Titovem trgu v Velenju

Nastanek legendarne velenjske skupine Šank Rock se beleži leta 1980. Ustanovili so jo kitarist Stane Špegel, ki si je tudi izmislil ime skupine, basist Marko Raspotnik in bobnar Zoran Forneci. Vaje so imeli kar v garaži, kjer je stanoval bobnar. Kasneje sta se jim pridružila še kitarist Miro Mramor in pevec Zoran Zemljak.

Svoj prvi uspešni koncert so odigrali na RŠC-ju v avli rumene stavbe. V začetku leta 1981 sta skupino zapustila oba Zorana, pevec in bobnar. Nova člana sta bila bobnar Aleš Uranjek in pevec Boštjan Oštir in skupina se je preimenovala v Fenix. Ta zasedba je kmalu posnela svoje prve demo posnetke v domačem studiu na Prevaljah, in sicer pesem *Mrtvec na podstrešju* ter *Velika mesta*, obe pesmi pa sta bili premierno predvajani na Koroškem radiu, kjer je skupina imela prvi radijski intervju. Zaradi služenja vojaškega roka je v začetku leta 1982 odšel basist Marko, ki ga je uspešno nadomestil Cveto Polak.

Od zgoraj z leve Aleš, Peter, Miro, Cveto, Zvone in Mažo leta 1986

V tej zasedbi je skupina uspešno nadaljevala z ustvarjanjem hard rock glasbe in odigrala še nekaj koncertov. Zaradi različnih pogledov na glasbo sta konec leta 1982

skupino zapustila kitarist Stane in vokalist Boštjan, kitarist Miro pa je odšel na služenje vojaškega roka. Namesto njih so se skupini pridružili pevec Matjaž Jelen iz razpadle skupine Wiskozniči in kitarista Zvone Hranjec ter Franc Jurovič, skupina pa se je ponovno preimenovala v Šank Rock.

Od zgoraj z leve Zvone, Cveto, Aleš, Mažo in Evst leta 1987

Ker so takrat fantje želeli popestriti stil glasbe, se jim je pridružil še Stanko Zadavec, ki je igral na analogni sintetizator. V tej postavi so delovali leto in pol, nato pa se je vrnil kitarist Miro, na klaviature pa prišel nov član Peter Slanič. Ta zasedba se je obdržala najdlje in rezultat tega je bila prva velika plašča z naslovom *Pridite na žur*, ki je leta 1987 izšla pri založbi ZKP RTV Ljubljana, menedžerske posle pa je prevzel izkušeni Rajko Djordjevič. V tistem času so odigrali nekaj zelo uspešnih koncertov, med drugimi so bili predskupina takrat popularnima heavy metal skupinama Pomaranča in UFO.

Od zgoraj z leve Aleš, Bor, Mažo, Cveto in Davor leta 2002 v Postojni

Kmalu po izidu prvega albuma je v skupino prišel nov kitarist Evstahij Trdin, ki je zamenjal Mira Mramorja, vendar kmalu tudi sam zapustil band. Skupino je zapustil še klaviaturist Peter, ki ga je zelo uspešno nadomestil Davor Klarič. Leta 1988 je v tej postavi izšel drugi album *Dobro in zlo*, ponovno pri založbi ZKP RTV Ljubljana, leta 1990 pa tretji album *Jaz nimam noč za spanje*, tokrat pri založbi Jugoton. Šank Rock so takrat postali ena izmed najbolj zaželenih rock skupin v Sloveniji.

Cveto, Mažo in Roki na mariborskem festivalu Lent leta 2007, foto: Boris B. Voglar

V času osamosvajanja je skupino zapustil kitarist Zvone, ki se je pridružil skupini Chateau, na njegovo mesto pa je prišel mladi slovenski virtuoz na kitari, Bor Zuljan. Glasba skupine Šank Rock je postala bolj tehnično dodelana in v tej postavi so posneli naslednje tri albume: *Šank Rock IV* (1991), *Moj nočni blues* (1992) in *V živo na mrtvo* (1993), ki je bil posnet na koncertu v Laškem na prireditvi Pivo in cvetje.

Leta 1994 je skupino zapustil basist Cveto Polak, nadomestil pa ga je Inko Brus. Šank Rock so skočili še stopničko višje in posneli naslednji album *Crime Times* v ZDA, besedila pa prevedli v angleški jezik. Vendar odziv ni bil takšen, kot je skupina pričakovala, ker v tujini ni bilo zanimanja zanje. Ta neuspeh ni vplival na njihovo kariero in že naslednje leto so posneli dva nova albuma – *Bosa dama*, kjer so posnetki z akustičnega koncerta, ter *Poglej v svet* s posnetki iz ZDA. Takrat je Šank Rock zapustil Aleš, ki ga je nadomesti studijski bobnar Silvano Leban.

Leta 1998 je pri založbi ZKP RTV Slovenija izšel njihov deseti album z imenom *Šank Rock X*. Kmalu za tem se je skupina Šank Rock globoko zamrznila za nekaj let, člani pa so se posvetili drugim projektom.

Band se je ponovno sestavil leta 2002 v svoji najbolj uspešni obliki. V skupino sta se vrnila Cveto Polak in Aleš Uranjek. Še isto leto so zbrali uspešnice za album *Od šanka do rocka*, katerega založnik je ponovno ZKP RTV Ljubljana. Naslednje leto so posneli studijski album z imenom *Vzemi ali pusti*, kasneje pa še album z imenom *Na mrtvo v živo*, ki je že njihov drugi album, na katerem so posnetki v živo.

Zaradi solo kariere je leta 2005 skupino zapusti Bor Zuljan, ki ga je uspešno nadomestil kitarist Roki Petkovič, glasba Šank Rock pa se je posledično spremenila v bolj

udarno različico rock glasbe. Sledila sta še dva albuma, leta 2007 in 2008, potem pa sta konec leta 2010 zaradi neso-glasij skupino zapustila Matjaž Jelen in Cveto Polak. Band je dokončno razpadel.

V svoji bogati glasbeni karieri so Šank Rock odigrali več kot tisoč koncertov po vsej Sloveniji in tujini in pustili za seboj nešteto uspešnic, kot so pesmi *Pridite na žur*, *Zabava*, *Metulj*, *Jaz nimam noč za spanje*, *Laški pir*, *Maček*, *Pravljica o mavričnih ljudeh*, *Želim, da si tu*, *Vzemi ali pusti*, *Senca sebe* in še in še ...

Diskografija:

- 1987: Pridite na žur (ZKP RTV Slovenija)
- 1988: Dobro in zlo (ZKP RTV Slovenija)
- 1990: Jaz nimam noč za spanje (Jugoton)
- 1991: Šank Rock IV (Založba Obzorja Maribor, Glasbeno založništvo Helidon Ljubljana)
- 1992: Moj nočni blues (Založba Obzorja Maribor, Glasbeno založništvo Helidon Ljubljana)
- 1993: V živo na mrtvo (Arthea, Nova Gorica)
- 1995: Crime time, Long Islan Records (ZKP RTV Slovenija)
- 1996: Bosa dama (ZKP RTV Slovenija)
- 1996: Poglej v svet (ZKP RTV Slovenija)
- 1998: Šank Rock X (ZKP RTV Slovenija)
- 2002: Od šanka do rocka (ZKP RTV Slovenija)
- 2003: Vzemi ali pusti (Menart Records)
- 2004: Na mrtvo v živo (Menart Records)
- 2007: Senca sebe (Dallas Records)
- 2008: 25 let – Velenje (Dallas Records)

ŠPEGEL STANE

(HouseMouse, Stanislav)

*Koncert s skupino Laibach v Celjskem domu leta 2010,
foto: Edi Einspiller*

Stane Špegel alias HouseMouse alias Stanislav je kot skladatelj, instrumentalist, producent in avtor multimedij-skih vsebin na slovenskem umetniškem prizorišču aktiven že več kot tri desetletja. Svojo glasbeno pot je v zgodnjih najstniških letih začel kot panker, v zasedbi Dildos. Po letu ali dveh, ko so nekateri odšli, drugi pa prišli, se je band počasi transformiral v Šank Rock. Zapustil ga je, ko so fantje začeli igrati bolj mehko glasbo in še niso bili kaj prida znani. Kasneje je sodeloval v novovalovskem Untergruntu, iz katerega je nastala elektronska skupina PIN. Potem je skupaj z Mariom Medveškom in Vojkom Šinigojem ustanovil elektronsko ložo DIG, kasneje Worm in BioNet. Leta 2000 je začel glasbo ustvarjati tudi kot 'osamljeni jezdec', v zasebnosti domačega studia. Ker je res čisto pravi hišni mišek, ki je kot glasbenik in urbani mikro kmetovalec najraje doma, je HouseMouse postalo tudi njegovo umetniško ime. Ko je začel leta 2008 ustvarjati tudi bolj teatralno, ambientalno elektronsko glasbo, si je zanj nadel svoje originalno rojstno ime – Stanislav.

Špegel je doslej izdal enajst samostojnih glasbenih albumov in še devet kot član stilsko precej razgibanih glasbenih skupin (Fuzit, Amfibia, Neurobic, Kissik, Most, The Stroj ...). Kot član kolektiva Microtrip je v preteklih petnajstih letih nastopal na vseh večjih in pomembnejših festivalih elektronske in eksperimentalne glasbe v Sloveniji, na Hrvaškem in v Avstriji. Njegove skladbe so izšle v več domačih in tujih zbirkah in kompilacijah. Ukvarja se tudi z remiksi skladb tujih avtorjev, glasbeno opremo za gledališke in plesne predstave ter proslave. Pripravil je že več kot dvajset samostojnih glasbeno-vizualnih predstav/razstav, na katerih svoje skulpture, grafike, reliefne krajine in video filme vedno pospremi še z avtorsko elektronsko godbo, ki jo izda tudi na zgoščenkah.

Leta 2001 je objavil svoj tretji samostojni glasbeni projekt, LP *Disco Biscuits*, z več kot eno uro avtorske house godbe. Kot HouseMouse je na njem obdelal skoraj vse različice te klubske plesne glasbe – od ambiental housea do

hard housea. Leta 2002 je skreiral več kot štirideset novih kompozicij, 27 izmed njih pa je sredi marca 2003 objavil na dvojnem albumu *Osnove elektrotehnike* in zanj požel zelo pozitivne kritike, tako doma kot v tujini. Večino skladb je pod svoje okrilje vzela angleško-ameriška on-line agencija Raw42.com, kjer je skoraj dve leti zasedal vrh lestvice med več kot petsto artisti z vsega sveta, aprila 2003 pa je bil izbran tudi za glasbenika meseca.

Eno Stanetovih najbolj plodovitih let je bilo leto 2004. Na mednarodnem razpisu za priredbo klasične skladbe se je z glasbeno vizijo skladbe Erika Satiea *Gymnopedie No. 1* takrat uvrstil med tri najboljše. Pri ljubljanski založbi Matrix je izdal album z naslovom *Party Monster*, ki je bil prvi slovenski popolnoma avtorski mixani house CD. Pri taisti založbi je septembra 2004 izšel še LP *Amalgam* pod imenom Amfibia. Glasbeni projekt Amfibia je glasbeno sožitje dveh ustvarjalcev (Stane Špegel in Boštjan Leben), ki prihajata iz zelo različnih glasbenih svetov. Dosegla sta všečno harmonijo naravnih zvokov, klasičnih instrumentov in elektronske godbe. V večini pesmi je v prvem planu zapeljivi ženski vokal Anite Kay. Pri drugi plošči Amfibie *Above & Below*, ki je izšla leta 2006, se je skupini pridružil še znani saksofonist Lado Jakša. Ploščo je kmalu izdala tudi angleška založba Pulserated. Skladbe s tega albuma so redni glasbeni spremljevalec kulturnih vsebin na nacionalni televiziji in radiu.

*Koncert s skupino Laibach na celjskem gradu leta 2014,
foto: Ksenija Mikor*

Kasneje je šel še skozi nekaj glasbenih sodelovanj, s katerimi je najpogosteje žel naklonjenost kritikov. V skupini Neurobic Stane deluje kot soavtor, aranžer in producent. Stalna člana te mednarodne zasedbe sta še Sara J in Aleksander Arsov, občasni sodelavci pa Anglež Mark Burns aka Goldlust, nemški multiinstrumentalist Ulli Conrad in japonska pevka Shizu.

Leta 2008 je izšel album *Muzika teatralika*. Tokrat se je pod izdelek prvič podpisal z imenom Stanislav. Glasba na njem ni klasična glasba, ni jazz, ni rock, ni etno, niti elektronika. Pa vendar je vse to: mešanica vseh omenjenih žanrov, pri skladanju in produkciji skladb pa je uporabil izključno instrumente iz nabora simfoničnega orkestra.

Avgusta 2010 je Stanislav obeležil 200. obletnico rojstva Frédérica Chopina z albumom *Chopin ReModeled*. Zapolnjen je s priredbami osmih Chopinovih skladb, ki jih je ob asistenci virtualnega elektro-akustičnega orkestra zлил v harmonijo naravnih zvokov, klasičnih instrumentov in elektronske godbe.

Maja 2011, šest let po izidu LP-ja *Clublander*, se je Stane spet vrnil na plesno-elektronsko sceno in to kar z dvema LP izdajama s techno/trance/house vsebino. Njegov deveti samostojni studijski album *Beat Me* je izšel pri brazilski založbi Tronic B7, LP *Spankers & Slappers* pa je izdala splitska Emona Records. Leta 2012 je Brazilska založba Eltronic Fusion izdala LP prvenec *Konfuzit* dvojca Fuzit, v katerem Stane sodeluje z velenjskim jazz saksofonistom Juretom Puklom.

Oktobra 2011 se je Stane kot stalni član pridružil skupini The Stroj, leta 2013 pa je začel ustvarjati še glasbo v dvojcu Most, kjer sodeluje z znanim makedonskim klarinetistom in skladateljem Goranom Bojčevskim.

Diskografija: HouseMouse

- 2000: TransFormArs (Loop Surgery)
- 2002: Disco Biscuits (Loop Surgery)
- 2003: Osnove elektrotehnike (Filter Music)
- 2004: Party Monster (Matrix Music)
- 2004: Clublander (Raw42, Anglija)
- 2008: Odsevi in odmevi (Pilserrated, Anglija)
- 2011: Beat me (Tronic B7, Brazilija)
- 2011: Spankers & Slappers (Emona Records, Hrvaška)
- 2013: Dubstep For Adults (Bombeatz, ZDA)

Stanislav

- 2008: Muzika Teatralika (Loop Surgery)
- 2010: Chopin Remodeled (Matrix Musik)
- 2011: Imaginarne esence (Loop Surgery)

Stane Špegel s kolektivom The Stroj, katerega člani so tudi Velenjčani Matija Bencik, Matej Voglar, Žiga Miklavc in Dare Hriberšek, foto: Goran Petrašević

ŠUS

Z leve Dragan, Šrenf in David v Mladinskem centru Velenje leta 2006, foto: Elvis Halilović

Metal skupina Šus je začela igrati leta 2004. Sprva so preigrali metal klasike, ker pa kot začetniki še niso dobro obvladovali svojih instrumentov, so skozi redne vaje počasi ustvarjali svojo glasbo.

Javnosti so se prvič predstavili poleti 2005 na festivalu *Smallfest* v Šoštanju. Uspešnemu koncertu je sledil šok, ker jih je zapustil kitarist Robi Vučko, vendar zasedba ni razpadla, ampak je ustvarjala naprej. Kmalu se jim je pridružil nov kitarist David Toman iz Celja.

Maja 2006 so se udeležili natečaja za snemanje albuma, ki ga je organiziral Šaleški študentski klub. V sklopu tega tekmovanja so odigrali dva koncerta (MC Velenje, Velenjski grad) in ponovno nastopili na *Smallfestu*.

Demo posnetke so posneli v Celju v domačem studiu pri kitaristu Davidu, kjer se jim je pridružil še novi basist Dragan Bagarić. V takratni zasedbi so bili v bandu poleg Davida in Dragana še Boštjan Avberšek - Šremf na kitari, Senad Kostić na bobnih in David Krebs - Nele na vokalu. Zaradi nesoglasij in drugačnih pogledov na glasbo sta skupino zapustila bobnar in pevec.

Prihod novega bobnarja Kičota Likavca iz Mežice je stabiliziral razmere v bandu in končno so se lahko lotili snemanja prve plošče, ki je bila posneta v Mežici v studiu pri Dejanu Dimcu v postavi Šremf (kitara, vokal), David (solo back vokal), Bagi (bas, back vokal), Kičo (bobni). Plošča z naslovom *Demokracija* je bila končana januarja 2010.

Po vsemu trudu je zopet sledilo temačno obdobje za Šus. Menjave članov so se vrstile. Skupino je najprej zapustil Kičo, kasneje še Bagi, pridružil pa se ji je bobnar Franci Božiček iz Celja in skupaj z Drejcem Hočevarjem na basu so ponovno zaigrali na *Smallfestu* in *Festivalu mladih kultur Kunigunda 2011*, a brez basista.

Konec istega leta se je skupini pridružil basist Mladen Pepić iz Velenja, ki pa jih je po dobrem letu zapustil.

Kljub vsem težavam fantje še vztrajajo.

»Za ene je zajebano, za druge pa ne.« Šus

T

THE FUGITIVES THE JEWELS TISTI TONSKE TRAINSTATION CAFE TRIIPLE

THE FUGITIVES

Z leve Piči, Marko, Žiga in Aljoša leta 2007 na Festivalu mladih kultur Kunigunda na Velenjskem gradu, foto: Goran Petrašević

Punk rock band, ki je nastal v začetku leta 2006, je prvotno predstavljala štiričlanska zasedba, v kateri so igrali Nejc Korenič na bobnih, Alen Salkić na bas kitari, Žiga Sivka na kitari in Gorazd Pan - Piči na vokalu. Zaradi nesoglasjih v bandu jih je dokaj hitro zapustil bobnar, zaradi česar bi band kmalu razpadel, saj je na sceni primanjkovalo bobnarjev. Palčke je prevzel dotedanji pevec Piči.

Čez približno tri mesece je skupina imela svoj prvi nastop. Igrali so ob boku londonskih punksov Lucifer Star Machine. V istem letu so imeli še nekaj koncertov v Velenju. Na novega leta dan 2007 – deset dni pred koncertom v Mestu Metelkova v Ljubljani – je basist naznanil odhod, a šok in razočaranje nista ustavila preostalih dveh članov, ki sta z ustvarjanjem nadaljevala. Okrnjena zasedba je leto 2007 zaključila produktivno. S sposojenim basistom, Matjažem Mošnikom, so The Fugitives nastopili na predizboru za *Rock Otočec*, vendar pa je zaradi pomanjkanja časa Matjaž odpovedal nadaljnje sodelovanje.

Ponovno zasedba dveh ni počivala, na pomoč pa je iz metalskih vod priskočil basist Miha Oblišar. Do konca leta so v tej zasedbi odigrali na nekaj koncertih in festivalih (*Smallfest*, *Festival mladih kultur Kunigunda*) ter na izboru za *Zlato činelo* v Kočevju. Zaradi različnih stilov glasbe in prvotnih projektov basista je ta leta 2008 miroljubno prekinil sodelovanje z bandom.

Leto 2008 je minilo v zatišju in iskanju motivacije za ustvarjanje ter novega basista, mogoče še enega kitarista. V letu 2009 je band pridobil dva nova člana – kitarista Marka Konfidentija in basista Aljošo Gorlova. Okrepitev je band ponesla v renesanso – komadi so dobili novo podobo, dodatna kitara pa je doprinesla k večji melodičnosti. Skupina je ustvarila še nekaj novih komadov, nato pa je zaradi zdravljenja dolgotrajne bolezni Aljošo nadomesti Nace Sredenšek. Menjava je postala trajna, saj se Aljoša žal ni več vrnil. Umrl je leta 2011, star komaj 31 let.

V letih 2010 in 2011 se je skupina počasi vrnila na odre, nastal pa je tudi prvi boljši demo posnetek štirih avtorskih

pesmi. Skupina skozi leta raste in se razvija, tako individualno kot skupinsko. Še vedno so usmerjeni v ustvarjanje in izvajanje avtorske glasbe ter delajo naprej po začrtani poti.

»Vsak ma svoj šport! Nekateri se ukvarjajo s tekom, igrajo nogomet, košarko ... mi imamo pa svoj band.« The Fugitives

THE JEWELS

Mišo, Viktor in Bogdan leta 1966

The Jewels so nastali leta 1966 in delovali nekaj več kot eno leto. Prvi nastop so imeli kmalu po združitvi v glasbeni učilnici OŠ Gustav Šilih. Preigrali so skladbe takrat aktualnih glasbenih skupin, kot so Rolling Stones in Small Faces. Koncerte so imeli predvsem na valetah in plesih. Zadnji koncert so odigrali na poslovljni zabavi, ko je Mišo Melanšek odhajal v vojaško šolo v Banja Luko.

V skupini so bili Bogdan Vožič na kitari, Mišo Melanšek na kitari in harmoniki ter Viktor Jeromel na bobnih.

TISTI

Band je obstajal od sredine leta 1983 do sredine 1984, ko so nekateri člani odšli na služenje vojaškega roka v JLA. Edini koncert so imeli konec maja leta 1984, ko so nastopili na vsakoletni prireditvi ob dnevu mladosti na Titovem trgu.

Glasba, ki so jo izvajali, je temeljila na treh rokovskih akordih, vendar s pridihom novega vala, ki jih je takrat, tako kot mnoge druge, zasvojil. Poleg izključno avtorske glasbe so imela besedila globlji, lirični pomen, napisana s

peresom Mateja Balažica. Najbolj znan je (še danes) njihov komad *Slišim ansambel, ki igra v moji glavi*.

Na koncertu ob dnevu mladosti na Titovem trgu v Velenju leta 1984

V skupini so bili bobnar Matej Balažič, ki je bil večinski avtor glasbe in besedil, solo kitarist Aleš Dremel, vokalist Matjaž Šalej, basist Mitja Čretnik in ritem kitarist Peter Groznik.

TONSKE

Definicijo zvoka, s katero se je Antonio Križnič ukvarjal skozi minulo obdobje pa vse do danes, je obeležilo leto 1997, ko ga je pritegnil nov, do tedaj še nikoli slišan zvok britanskega techna. V dobi kasetnikov in počasnih računalnikov je začel bolj z raziskovanjem in eksperimentiranjem kot samim produciranjem elektronske glasbe. Navdihnil ga je že prisoten obstoj tovrstne elektronike v dolini, ki jo je kreiral Microtrip kolektiv.

Antonio Križnič, Studio Kunigunda leta 2014, foto: Anže Kovač

V tem času se je znotraj istih okvirjev uril tudi Josip Križnič, njegov brat, umetniško prepoznaven kot Qub, s katerim je leta 2002 stopil v kolaboracijo pod imenom Double System Project. Delovanje neizprosne dvojice je

trajalo do leta 2006 in je pustilo neizbrisen pečat znotraj tedaj alternativnega, vendar atraktivnega techno gibanja v domačem prostoru. Obenem so se vrstila sodelovanja z drugimi tujimi in domačimi umetniki in založbami, kjer se je pojavil na samostojnih in kombiniranih izdajah. Velja izpostaviti kolaboracije v Torontu in izdajo pri priznani založbi Definitive.

Po kreativni pavzi, zapečatenem segmentu ustvarjanja in bogati okrepitvi znanja je dobil novo vizijo za prihodnje delovanje. Leta 2008 je skupaj z Matijo Vovkom in Qubom ustanovil Društvo producentov elektronske glasbe Cogo, ki še danes pomembno prispeva k organizirani in inovativni promociji elektronske glasbe. Poleg tega sta mu dolgoletni entuziazem in predanost leta 2010 prinesla vlogo izobraževalca na področju avdio inženiringa. Istega leta je podprl svoje delovanje z lastno ustanovljeno platformo Cozmikmuzik.

Danes Tonske deluje kot glasbeni ustvarjalec, oblikovalec in izvajalec z definiranim stilom, ki s svojo eksperimentalno elastičnostjo teži k bolj futurističnim smernicam elektronike najvišje kakovosti. Vključno z ostalimi člani kolektiva Cogo velja za enega najbolj aktivnih podpornikov elektronske glasbe v dolini.

TRAINSTATION CAFE

Band je nastal leta 2004 in je bil sprva duet. Kasneje sta se kitaristu in vokalistu pridružila še bobnar in basist. Vsi člani zasedbe so že prej igrali v različnih bolj ali manj znanih lokalnih rock skupinah, tako da jim glasbenih izkušenj ni manjkalo.

Vse njihove pesmi so bile avtorske in v angleškem jeziku. Odigrali so nekaj koncertov in prenehali delovati. Razlog je bil nezainteresiranost bobnarja ter odhod vokalista k skupini Chateau.

Člani skupine so bili Tomi Praprotnik na bas kitari, Željko Grgič na kitari, Tomaž Trefalt na bobnih in Jernej Vogrin na vokalu.

Z leve Tomi, Tomaž, Jernej in Željko, foto: Miran Beškovnik

TRIIPLE

Začetki tega raperja segajo v leto 2003, ko je kot trinajstletnik ustanovil svojo prvo skupino Fire, v kateri sta bila še Beck in Big S. Nastopali so po različnih krajih Slovenije in preko Bronxtarz dobili priložnost za snemanje prvenca v Studiu M4. Uspelo jim je posneti album z naslovom *Beat Off The Street*, a so se kot nezreli mladostniki razšli, še preden jim ga je uspelo izdati.

Z leve Big S, Beck in Trliple, foto: Gašper Pintarič

Trliple je samostojno nadaljeval kariero, saj si je pri Fire nabral veliko poznanstev in tako je svojo prvo ponudbo dobil od založbe Menart Records. Svoj prvenec z naslovom *Vsaka pade* je izdal, ko je imel 15 let. V Sloveniji je prodal 1000 albumov.

Posnel je veliko komadov, za katere je tudi sam neuradno izdajal zgoščenke. Leta 2010 se je ponovno odločil za izdajo uradnega albuma z naslovom *Prerod010*, za katerega je posnel tudi videospot za singl *Za rap*.

Novembra 2013 je z glasbeniki in producenti Normarjorbeck, San, Raem, Ado, Mentalyill in Emir ustanovil skupino 3320, leta 2014 pa so izdali album *3320–All–Boom*.

Nastopal in sodeloval je z različnimi znanimi glasbeniki, kot so Tabu, Siddharta, Zlatko Čordić, Klemen Klemen, Naio Ssaion, Target, Saša Lendero in mnogimi drugimi.

»Najboljši dogodek v moji karieri je bil nastop leta na Gospodarskem razstavišču 2009, kjer je bilo prisotnih 3500 ljudi. Izkoriščanje glasbenih menedžerjev in medijev pa je bila najslabša izkušnja v moji karieri, zato sem se odločil svoj rap delati sam.« Trliple

Diskografija:

- 2005: *Vsaka pade* (Menart Records)
- 2010: *Prerod 010* (samozaložba)
- 2013: *3320–All–Boom* (samozaložba)

U

U-KAN
UNGOTT
UNPLESAED
UPORNIKI
UTRINKI
UTRIP

U-KAN

Leta 2005 je napisal svoja prva besedila in jih zase, da bi slišal, če je dober, posnel kar na računalniški mikrofoni, tisti za igranje igrice. Z besedili, kontroliranjem glasu in izgovorjavo šumnikov še ni bil zadovoljen. Všeč mu je bil samo flow. »Bil sem še daleč od dobrega raperja,« pravi. Tako se je odločil ves svoj čas vložiti v glasbo in je v naslednjem letu, ko so drugi hodili v šolo, kadili travo ali žurirali, neprestano pisal besedila in rapal samemu sebi. Kot cilj si je zadal, da postane eden najboljših in zato odklopil vse drugo. Trud se je obrestoval, ko so se preko interneta od bloka do bloka začeli širiti prvi posnetki in je začel sodelovati z bolj uveljavljenimi velenjskimi raperji.

»Glasbo sem si vzel še bolj k srcu in nato mi je počasi vse postalo naravno, rime so začele leteti iz mene, folk je začel deliti moje komade, sledili so koncerti ... od takrat naprej se ustvarja.«

Njegov prvi uradni izdelek je bil album z naslovom *Kam me vodi ta pot?* iz leta 2008, kar je poleg sodelovanja z Mentally III njegov najljubši spomin na kariero, čeprav je nastopal za potne stroške in od prodaje albuma ni dobil več kot dvajset evrov.

Inspiracija za besedla, v katerih izraža svoja čustva, so dogodki v njegovem življenju.

»Hip hop je z mano že od malega. Že pri svojih sedmih sm mihal z glavo na SnoopDoggov album Doggystyle, pa takrat še sploh nisem vedel, o čem repajo. Resnično poslušati hip hop sem se naučil kasneje. Velikokrat sem tudi za boljše počutje bežal k muziki, ker kadarkoli sem se počutil žalostno ali jezno ali brezupno, sem si spustil kakšen počutju primeren komad, da bi mi bilo malo lažje. Glasba je definitivno moja terapija. Vedno sem imel nekakšen občutek, da bom enkrat začel repat, sam zgleda, da takrat še nisem bil pripravljen na to.« U-KAN

Diskografija:

- 2008: Mixtape vol. 1
- 2008: Kam me vodi ta pot? (samozaložba)
- 2009: Mixtape vol. 2
- 2010: Ulični vojak, tape
- 2013: Mixtape vol. 3

UNGOTT

Z leve Pascal, Mario in Sinč leta 1991, foto: Aljoša Videtič

Po razpadu skupine Look Green Go Purple sredi leta 1991 sta Mario Medvešek na ritem mašini in sintetizatorju ter Siniša Hranjec na kitari nadaljevala z ustvarjanjem progresivne elektronske glasbe. Sprva sta si nadela ime Digital, ko pa sta k sodelovanju povabila še vokalista Pascala Rogla iz prav tako razpadle thrash metal skupine Pragwald, se je ime spremenilo v Ungott.

Njihova glasba je temeljila na modernih elektronskih ritmih in zvokih ob spremljavi metalskih vložkov na električni kitari. Vse skupaj pa je bilo podprto z agresivnim vokalom v angleškem in nemškem jeziku. Njihovi vzorniki so bili takrat popularni elektro alter bandi, kot so Front 242, Nitzer EBB in Front Line Assembly.

Posneli so nekaj demo posnetkov in odigrali nekaj koncertov za ožji krog prijateljev. Koncerti so se dogajali kar v zakloniščnih prostorih Doma učencev, kjer so si uredili prostor za vaje.

Sredi leta 1992 so zaradi različnih pogledov na glasbo nehali skupaj ustvarjati.

UNPLEASED

Začetki skupine Unpleased segajo v leto 2000, ko so se zbrali kitarist Denis Skočič, ki je prevzel še vlogo pevsca, basist Matej Meža in bobnar Gašper Novak. Pri imenu skupine se jim je zgodila napaka, vendar so se odločili, da ostane nespremenjeno.

Prostor za vaje so si uredili kar v basistovi garaži. Prvi koncert so imeli v Mladinskem centru Velenje, nekaj pa še drugje.

Leta 2002 se jim je pridružil kitarist Matej Nahtigal, ki je poskrbel, da je njihova grunge glasba dobila bogatejši in bolj definiran zvok.

Odigrali so nekaj več kot dvajset koncertov in leta 2006 razpadli.

UPORNIKI

Hard rock skupina Uporniki je začela delovati maja leta 1984. V začetni postavi so bili Sandi Ževart in Silvo Mihelič na električnih kitarah, Bernard Ružički na bas kitari, Živko Gumzej na bobnih in Polde Pšeničnik na vokalu.

Prostor za vaje so si uredili v nedokončani hiši pri kitariсту Silvu. Posneli so štiri demo posnetke za pesmi *Barabe*, *Atomski vek*, *Liljana* in *Mojca*.

Po enem letu delovanja je skupino zapustil pevec, ki se je pridružil skupini Centaurus, na njegovo mesto pa je prišel Maksimiljan Mucik. Skupina po tej menjavi ni več živela in je kmalu razpadla.

UTRINKI

Najprej so igrali kot Apači in se nato preimenovali v Utrinke. Vaditi so začeli poleti 1965, spomladi istega leta so imeli prvi javni nastop na prireditvi *Pokaži, kaj znaš* skupaj z gimnazijskim vokalnim kvartetom Kristali (Miša Benetek, Alenka Kotnik, Irena Mazej in Milena Vrbič), po tem pa so igrali na plesih v MK in takratnem Domu počitniške zveze.

Z leve Mazi, Runč, Slak 1 in Maček, plešeta Miša in Bingola

UTRIP

Leta 1971 sta skupino Utrip ustanovila basist Frenk Oder in bobnar Milan Tretjak. Takrat so se zbrali fantje iz dveh skupin – Ideali in IWF, ki so v prvi polovici sedemdesetih let igrali večinoma na mladinskih in plesnih prireditvah na področju Velenja, Celja in Koroške. Imeli so tudi nekaj samostojnih koncertov, nastopali pa so tudi kot predskupina nekaterim že uveljavljenim zasedbam v takratnem času. Leta 1975 so koncertirali na turneji popularne skupine Time.

Med letoma 1977 in 1979 je skupina zaradi služenja vojaškega roka nekaterih članov morala prekiniti delovanje, nato pa ponovno začela in do leta 1984 nastopala na raz-

ličnih prireditvah po vsej Sloveniji. Proti koncu istega leta so iz rock vod svojo glasbo preusmerili v bolj komercialno in se naslednje leto razšli.

Leta 2003 se je skupina na pobudo basista Frenka Odra v originalni zasedbi ponovno združila. Že naslednje leto je skupino zapustil Janko Černe, ki se je takrat pridružil skupini Ave, nasledil pa ga je klaviaturist Bojan Draksler iz Celja, ki je s skupino sodeloval že leta 1975. Sprejeli so tudi novega pevca Matica Supovca - Supija in v letih 2004 in 2005 je skupina imela kar nekaj nastopov po Sloveniji. Vokalista Matica Supovca je leta 2007 zamenjal Andrej Kmetič - Andy iz Velenja.

Skupina danes nastopa v zasedbi Bojan Draksler na klaviaturah in vokalu, Drago Živko na kitari in vokalu, Frenk Oder na bas kitari in vokalu, Milan Tretjak na bobnih ter Andrej Kmetič na vokalu. Predstavljajo se z lastnimi skladbami v vintage rock, classic rock in hard rock stilu, preigravajo pa tudi velike uspešnice svetovno znanih skupin.

Z leve Drago, Janko, Frenk in Milan leta 1976

Z leve Milan, Frenk, Andrej, Bojan in Drago leta 2009 v Rdeči dvorani ob praznovanju 50. obletnice Velenja

*»Ko zvečer se sonce skrije
in tema nas ovije,
na travo pride rosa,
sprehodiiva se bosa.*

*V zavetju teme se ljubiva
in potihoma upava,
da objeta se zbudiiva
in skupaj zaživiva.» (Utrip)*

V

VERBOTEN NATALIJA VRČKOVNIK IRENA

VERBOTEN NATALIJA

»Če bi te srečala prej, vse bi drugače bilo.«
Foto: Tibor Golob

Ljubezen do glasbe jo je zaznamovala že v otroštvu, ko je v osnovni šoli prepevala v MPZ. V tretjem letniku srednje šole (1992) je bila po avdiciji sprejeta v skupino mladih glasbenikov na Koroškem, kjer je preživela ognjeni krst odrskega nastopanja. Z njimi je posnela dva narodnozabavna albuma in sodelovala na vseh večjih festivalih narodnozabavne glasbe. Leta 1996 je posnela svoj prvi pop album *Ko zaprem oči* in že naslednje leto prvič nastopila na EMI. Jeseni 1998 je z nastopom na festivalu *Vesela jesen* začela svojo samostojno glasbeno pot, kjer je prejela prvo nagrado občinstva za izvedbo skladbe *Ne budi me*.

Sledil je izid v zlati nakladi prodanega albuma *Naj angeli te čuvajo*. Prav tedaj je kot voditeljica začela sodelovati s TV Slovenija, kjer je poleg drugih posebnih projektov redno vodila oddaje *Po domače*, *Vsakdanjik* in *Pri Jožovcu z Natalijo*.

Leta 2003 je s skladbo *Na pol poti* zmagala na festivalu *Slovenska popevka*. V letih trdega dela in uspešnih nastopov je pet let redno obiskovala ure klasičnega solopetja pri mag. Dušanki Simonovič v velenjski srednji glasbeni šoli.

Diskografija:

- 1996: Ko zaprem oči (Zlati Zvoki)
- 1998: Naj angeli te čuvajo (Zlati Zvoki)
- 2000: Sonce iz srca (Zlati Zvoki)
- 2001: Od jutra do noči (Nika Records)
- 2003: Na pol poti (Nika Records)
- 2008: Ko te zagrabi (Nika Records)

VRČKOVNIK IRENA

Končala je Srednjo pedagoško šolo v Celju in študirala na PF v Mariboru, smer glasbena pedagogika. Igranja harmonike, klavirja in kitare se je učila v glasbeni šoli, bila je tudi zborovska pevk. V letih 1991 je poučevala na OŠ v Grižah in Libojah in 1992/1993 na OŠ Antona Aškerc v Velenju. Od 1994 je poklicna glasbenica, od 1996 pa zasebno poučuje mlade pevce. Nastopa kot pevk, piše glasbo in besedila.

»Pridi, polepšaj mi ta dan!«

Imela je najstniški ansambel Aurora, kasneje pa pela pri ansamblih Vesna (1989–1990) in Sredenšek (1991–1993). Udeležila se je številnih snemanj z orkestri, glasbenimi skupinami in posamezniki.

Kot pevk in avtorica glasbe ter besedil je dobila številne nagrade na festivalih, med drugimi:

- 1992: Moj šocej, 1. mesto, Festival narečnih popevk
- 1998: Naj bo vesela jesen, 1. mesto, Festival narečnih popevk
- 2002: Ustvari me, nagrada za najboljšo interpretacijo, Slovenska popevka
- 2010: Tvoje oči, 1. mesto, naj viža, avtorica glasbe in besedila, izvajalec ansambel Spev
- 2011: Glasba v meni valuje, 1. mesto strokovne žirije, otroški festival Brinjevka, avtorica glasbe in besedila, izvajalka Amadea Begović
- 2011: Sestrici, 1. mesto občinstva, otroški festival Brinjevka, avtorica glasbe in besedila, izvajalki Katja in Nastja Stenšak
- 2012: Il Tempo Passato, 3. mesto in nagrada za najboljšo izvedbo, Melodije morja in sonca

Diskografija:

- 1991: Polepšaj mi dan (Sraka)
- 1992: V meni je poletje (Sraka)
- 1993: Poslušam srce (ZKP RTVS)
- 1995: Srčna dama (ZKP RTVS)
- 1996: Moje sonce (ZKP RTVS)
- 1998: Med nebom in menoj (ZKP RTVS)
- 2001: Takšna sem (Zlati zvoki)

W

WRECK

WRECK

Z leve Uroš, Dejan in Janez leta 2002 v slovenjegraškem Klick Baru, foto: Jurij Vižintin

Wreck so s svojim delovanjem zapolnili prostor na slovenski glasbeni sceni med leti 2000 in 2003. Njihovi člani so se kalili in glasbeno izpopolnjevali v različnih slovenskih zasedbah vse od konca 80-ih. Tako je kitarist Siniša Hranjec predhodno deloval v lokalnih Centaurus, Look Green Go Purple, Ungott in It's Not 4 Sale, ki so bazirali v Laškem, ter v še nekaj bolj lokalno usmerjenih zasedbah. Bobnar Janez Marin je igral v zasedbi Mandragora, iz katere je kasneje izšlo kar nekaj kvalitetnih glasbenikov. Uroš Potočnik je predhodno basiral v skupini Platfuzz, ki je delovala v Rogaški Slatini, kjer je zorel tudi današnji bobnar skupine MI2. Vokalist Dejan Požegar je s Sinišo sodeloval že v zasedbi It's Not 4 Sale, v ormoških Wasserdicht in še nekaterih manj znanih hardcore zasedbah po vzhodnem delu Slovenije.

Vse svoje izkušnje so fantje združili v Wreck v začetku leta 2000. S svojo mešanico hardcora, punka in noise rocka so bili leta 2001 sprejeti na prvi, sedaj že legendarni *Klubski maraton* pod okriljem Radia Študent. V okviru te prireditve so odigrali mesečno turnejo po slovenskih klubskih prizoriščih. Po zaključku turnee so bili decembra istega leta povabljeni k projektu *Novi Novi Rock*, ki je nasledil legendarno slovensko alter prireditev *Novi Rock*. V istem obdobju so svoje barve zastopali tudi na glasbenih kompilacijah *SLOcompania*, ki je izšla pri mariborski založbi Front Rock in *Lignit 2* pod okriljem Šaleškega študentskega kluba iz Velenja. V januarju 2002 so izdali svoj prvi in edini album z naslovom *2001: A Wreck Odyssey*.

Še istega leta so v živo nastopili na podelitvi nagrad *Bumerang* Studia City v Kino Šiška ter prejeli nagrado v kategoriji *Up 2002*. Malo zatem so posneli videospot za pesem *Concern & Destroy*, ki se je kar deset tednov obdržal na lestvici oddaje *Videospotnice* na RTV SLO.

Nato je prišlo do menjave bobnarja. Janeza, ki se je pridružil skupini Res Nullius, je zamenjal mlad, talentiran David Slatinek. V letu 2003 so odigrali koncert v legendarnem zagrebškem klubu Jabuka. Dallas Records pa je še isto leto

Z leve Uroš, Janez, Dejan in Sinč četa 2002 na festivalu Te Mikka v Murski Soboti, foto: Jurij Vižintin

izdala kompilacijo z naslovom *Demo Mačak*, na kateri so posnetki v živo s tega festivala, kjer so poleg Wreck igrale še druge skupine z območja bivše Jugoslavije.

Kmalu za tem je skupino zapustil David Slatinek in Wreck odisejda je prišla h koncu. Wreck so s svojim delovanjem vsekakor pustili pečat v slovenski glasbeni sceni, saj so bili vseskozi aktivni tudi na drugih področjih, odigrali pa so preko 50 koncertov, tako doma kot v tujini.

»Ko smo že skoraj pokopali slovenski rokenrol in se sprijaznili, da bo zaplesal polko in valček, so se iz čisto pravega undergrounda pojavili Wreck. In vsaj mene, če ne še marsikoga drugega, rešili pred zadrego, v kateri sem že lep čas, kadar moram odgovoriti na vprašanje, ali je pri nas kakšen zares dober rock band. Priznam, da sem pri svojih letih že rahlo navečičan poslušanja že slišane, toda to še ne pomeni, da ne bi smel biti preprosto izbirčen in muhast, ko slišim kitaro, bas in boben. V tem primeru se mi je muhavost obrestovala, saj gre pri Wreck za svež in inovativen pogled na tisto, kar je v osemdesetih in devetdesetih pomenil hardcore. Z obilo presežka in sodobnim zvokom, jasno. Wreck črpajo snov iz zapuščine najboljših trenutkov svetovne hardcore punk scene, na njej gradijo novo kitarsko godbo, ne da bi ob tem delovali prisiljeno. To pa je dandanašnji že zelo težko, zato je rezultat toliko bolj presenetljiv. In če že moram omenjati kakšne reference, mi na pamet najprej padejo No Means No, čeprav moram hkrati povedeti, da Wreck najprej spominjajo prav sami nase, kar je

v novem tisočletju že prava redkost v svetu, ne samo pri nas. Glasba na odlično sproduciranem ploščku je namreč čvrst, samosvoj in intenziven rock s kreativnimi aranžmaji in dobri mi besedili, podprt s samozavestnim in natančnim igranjem. In to je ob poplavi posnemovalcev emtivijevskih trendov prava redkost, verjemite mi. Na kratko: Wreck igrajo natanko to, kar pogrešate ob poslušanju večine današnje rock produkcije.

Še nekaj: da je takšen band prišel prav iz Velenja, sploh ne preseneča. Dvomisim namreč, da se lahko v tem trenutku katerokoli slovensko mesto pohvali s tako živahno in raznovrstno glasbeno produkcijo in takšnim številom (dobrih!) bandov na prebivalca, pa najsi gre za metal, rap, hardcore, rock ali elektrotehniko. Wreck v tej družini gotovo predstavlja enega izmed vlečnih konjev, ki bo, upajmo, pomagal vrniti dobro ime slovenskemu rocku«. Filter (Vasja Ocvirk, 2002)

Diskografija:

- 2002: A Wreck Odyssey, EP (Panika Records)
- 2002: Lignit 2 kompilacija (Plac Records)
- 2002: SLOcompanija, kompilacija (Front Rock Records)
- 2003: Demo mačak, kompilacija (Dallas Records)

*»The one that fools with truth shall
and with death.« (Wreck)*

YUNIS

YUNIS

Skupina je delovala v letih 2001–2003. Člani so bili vokalist Alen Gostečnik, kitarist Vid Jakop, basist Andrej Hočvar, klaviaturist Marko Volk in bobnar David Slatinek.

Na začetku band ni bil osredotočen na konkretno zvrst glasbe. Tako so preigrali komade raznih izvajalcev, kot so Dream Theater, Steve Vai, Faith No More, King Crimson, The Police ipd.

Sčasoma so se slogovno opredelili kot progresivna rock skupina. Poleg priredb so začeli ustvarjati avtorsko glasbo. Koncept ustvarjanja lastnih skladb je temeljil na tehnični dovršenosti posameznih instrumentov in prodornega vokala.

V letu 2002 so posneli zvočni izdelek s tremi avtorskimi komadi in priredbami tujih izvajalcev. Odigrali so tudi precej koncertov.

*»... ljubim, imam rad,
obožujem, padam v ekstazo,
se zgrozim, sovražim,
prikrivam, lažem,
nimam rad, norim,
blaznim, filozofiram,
se smejim, veselim,
pijem, se drogiram,
kradem, kadim,
lenarim, poskušam delat,
goljufam, fukam, pojem si,
igram, opazujem, pizdim,
berem, čakam ...«*

*(Tomi Praprotnik,
Look Green Go Purple)*

Z

ZI.EBAN.E ZME-DEN & PLAN B

ZI.EBAN.E

*»Oni so pozabili, kaj je rap – vaši jebeni sampli
so vsi pankrti.«*

Klemen Klinc ali Zi.eban.e. se je iz valil iz Bronxtarz jajca, kjer je v devetdesetih oral ledino gangsterskega rapa pri nas. Skupaj s Kremijem se je posvetil projektu Barski spomeniki, hkrati pa naredil prve korake svoje solo kariere.

Bil je tako rekoč prisiljen v grajenje studiev; prvega si je postavil v svojem stanovanju v blokovskem naselju. Njegov Apt studio pa danes združuje glasbo, programske rešitve, avdio/video, knjižnico, založništvo idr. Tako je leta 2004 posnel plato z naslovom *Potegni školjko ljubezni*.

Dve leti kasneje je izdal plato *V sodelovanju s poklicnim kolegijem*, na kateri je bil snemalec, producent, aranžer in avtor vseh skladb, razen izjem, kjer so mu pomagali Mrigo, s kitaro pa Gorazd Planko.

Na odru se pojavlja z živo elektronsko zasedbo z DJ Tomtraxom ali pa v punk zasedbi s člani bandov Kaoz in Something Small.

»Slovenski hip hop se praktično od prvih dni nastanka, tako ali drugače, bolj ali manj uspešno napaja tudi iz velenjskega raperskega bazena. Ravno v Velenju, morda celo najbolj raperskem slovenskem mestu, se kvantitativno dogaja neverjetno veliko. /.../ Glavni protagonist in faca te velenjske scene pa je že od sredine devetdesetih samosvoj slovenski producent Klemen Klinc alias Ziebane /.../« Radio študent (Jlzah, 2007) v recenziji albuma *V sodelovanju s poklicnim kolegijem*

»Zi.eban.e je biomašina, ki jebe in ulico in sodišča v usta. Le da za ene usodni trenutek še ni nastopil. Morda ga srečamo na vlakcu, ko se nam izpod podkape specialnih enot nasmehne in skrivnostno zavpije: pes, ingver, mikrovalovka! Nato odgrne plašč in odhelikoptira pod strop. In začne spermati, da rodijo naša polja.« Mrigo

»Vsakič, ko sem premočen s krvjo nasprotnikov. Rokavi do ramen, da se pocedi plazma. K`jst sem kot nekaj ostrega za te rdeče krvničke in ga ni boga na tem svetu. Ali pa, ko sem se prebudil v študentskem domu v Šiški z banana v žepu in jo takoj pojedel. Slabih stvari pa ni.« Klemen Klinc o svojih najljubših dogodkih

Diskografija:

- 2001: Lignit 2, kompilacija
- 2001: 5 Minutes Of Fame, kompilacija
- 2001: Ne se čudit, produkcija in vokal, 6pack Čukur
- 2002: Unite 3, kompilacija
- 2003: Pro To Tip, vokal Polifonija
- 2004: HuDa Frka, kompilacija
- 2004: Hip Hop Kuh'na vol. 1, kompilacija
- 2004: Potegni školjko ljubezni, samozaložba
- 2005: Strihnin, kompilacija
- 2006: Če se ne poznamo, produkcija, Mrigo
- 2007: Rapostol, vokal, Trkaj
- 2007: V sodelovanju s poklicnim kolegijem, samozaložba
- 2008: Radio Banga pt.1, Mixtape
- 2008: Radio Banga pt.10, Mixtape
- 2009: Post Human Sessions, Barski Spomeniki, samozaložba
- 2010: Ziebane = Robotank: DVD-ROM
- 2011: Ni očitne spremembe, produkcija, Mladich
- 2011: Sonix Deluxe, single
- 2011: 11.11.11 11:11:11 singl
- 2013: Jaguar, Zi.eban.e
- 2013: Žirafe, Zi.eban.e
- 2014: Januar, Zi.eban.e
- 2014: B2002, Bronxtarz

»Še to: če bote pekli cedeje,
bote vidli, ka je to Veleje.
In kdor da empetrije na brskalnik,
mu garantirano raznese računalnik.«
(Plan B)

ZME-DEN & PLAN B

DJ EJ in MC Zme-Den v mariborskem Štuku na HIP-HOP Reunion leta 2007, foto: Boris B. Voglar

Zme-Den beleži nastavke za svoje kasnejše ukvarjanje z rapom v letu 1995, ko se je z osnovnošolskim prijateljem Matevžem Časom (kasneje band Garaža 12) delal norca in se snemal na prenosni kasetofon, ki je imel vgrajen mikrofona. Poimenovala sta se Tu Fetni Betni Bojs, se drla v mikrofona in recitirala svoje pesmi. Leta 1997 je začel hoditi k Scratchu, ki mu je posojal rap plate, enkrat pa mu je predlagal, da bi se snemala na kaseto. Podlage sta nasne-mavala na kasete in instrumentalne dele rap komadov se-stavljala enega za drugim, na začetku pa je tekste v celoti pisal Scratch. Tako sta istega leta 1997 posnela kaseto, prvi velenjski rap izdelek – *Psihopat*. Scratch in Crack Man sta se poimenovala Trackmasterz. Sodelovali so še Blade (Uroš iz Šaleka), Scratchev brat in Edin (s Sončnega griča).

Začetek Plana B sega v konec devetdesetih, ko si je Matic Rogan nabavil gramofon, Luka Sever pa računalnik. Poslušala sta hip hop in rapala na vinilke. Matic se je poi-menoval v DJ EJ, on pa v MC Zme-Den. Doma je delal pod-lage na program Fast Tracker 2 in pisal besedila, tako pa je nastajal material za kasnejšo ploščo *Čarovniki*.

V letih 2000 in 2001 sta z Maticem imela oddajo Hip Hop Vizija na Mojem radiu, začeli pa so se organizirati tudi hip hop dogodki, dokler Luka ni šel študirat v Ljubljano. Tam je delal predvsem na instrumentalih, pisal besedila, z Maticem sta nastopala po krajih od Maribora do Kopra. Leta 2001 se je Plan B pojavil na kompilaciji *Lignit 2* ter leto kasneje na kompilaciji *5 pik in nekaj repov*. V tem času je Zme-Den z Darkom Nikolovskim ustanovili Same norce. Leta 2002 so postavili improvizirani studio z Amigo (raču-nalnik) in starim AKAI samplerjem. Posneli so demo in z Maticem šli na založbo Nika Records. S producentom Ža-retom Pakom so do poletja 2003 posneli album *Čarovniki*, ki so ga predstavljali kot *Plan B* (EJ in Zme-Den) na Siddhar-tini turneji po Sloveniji.

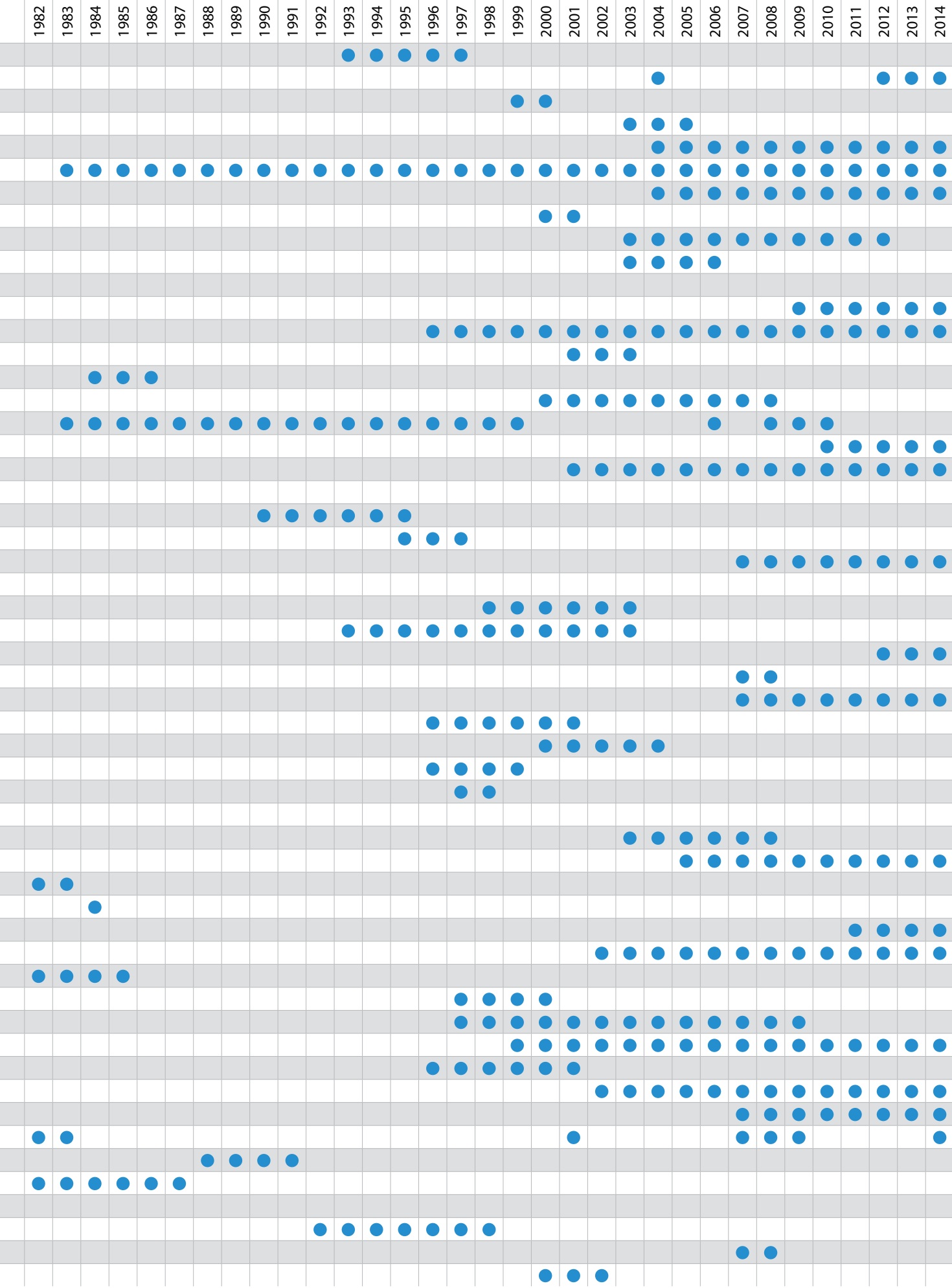
Leto kasneje sta še nekajkrat nastopila, a se je Zme-Den bolj posvetil instrumentalom in faksu kot pisanju besedil.

Na odru se je nazadnje pojavil leta 2007 na *Hip Hop Re-unionu* v Mariboru.

ALCOHOLICA / ANU / APSURD / ASTRIS / AVE
/ BASKOVIĆ MATJAŽ / BIG ADDICTION / BIT /
BLACKSPOT / BLUE STARS / BO! / BRONXTARZ
/ CAPTOR / CESTAR BLUES TRIO / CHATEAU /
CHIMERA / CORDURA / ČRNI ANGELI / DEATH
MARCH / DIG / DIGILESPI / DIZA / DOPE CON-
TROL / DRŽAVA V MALEM / EKSTRAVAGANZA
/ ELIMINATOR / ENTHEOGEN / EROS RAMAZ-
ZOTTI'S WORST NIGHTMARE / FROZEN HELL
/ FUNK YOU / GARAŽA 12 / H₂SO₄ / IMAKAN-
DI / INMATE / JZZIV / JEKLENA PEST / JELEN
MATJAŽ / JUKIČ ROBERT / K-15 / KANTA KVAR-
TET / KAOZ / KATRINAS / KLINIČNI TESTIRANCI
/ KNEŽEVIĆ STOJAN / KOREN MIHA / KRVAVA
ROSA / LOOK GREEN GO PURPLE / MACHE /
MAG / MANDRAGORA / MG PISTOL ROCK /
MILO / MINSKO POLJE / MLINAR MARIN SAN-
JA / MM BASSA / MRIGO / N.E.W.S. / NAIO
SSAION / NAKAJIMA / NAZAJ K ZVEZDAM /
NEMIR / NIMFOMANKE / OKNAI / OKVIR / PET
AMBULANCE / PIN / POLET / PONTIAC / PO-
TRES / PRINCIP / PUKL JURE / QUB / RES NUL-
LIUS / RT+1 / SFERA / 6PACK ČUKUR / 100TKA
/ SKINK / SOAP / SOME1ELSE / SOMETHING
SMALL / STARA GARDA / STATE OF FICTION
/ SUPREMACY / SALEJ JOŽI / ŠANK ROCK /
ŠPEGEL STANE / ŠUS / THE FUGITIVES / THE
JEWELS / TISTI / TONSKE / TRAINSTATION CAFE
/ TRIIPLE / U-KAN / UNGOTT / UNPLEASED /
UPORNIKI / UTRINKI / UTRIP / VERBOTEN NA-
TALIJA / VRČKOVNIK IRENA / WRECK / YUNIS /
ZI.EBAN.E / ZME-DEN & PLAN B

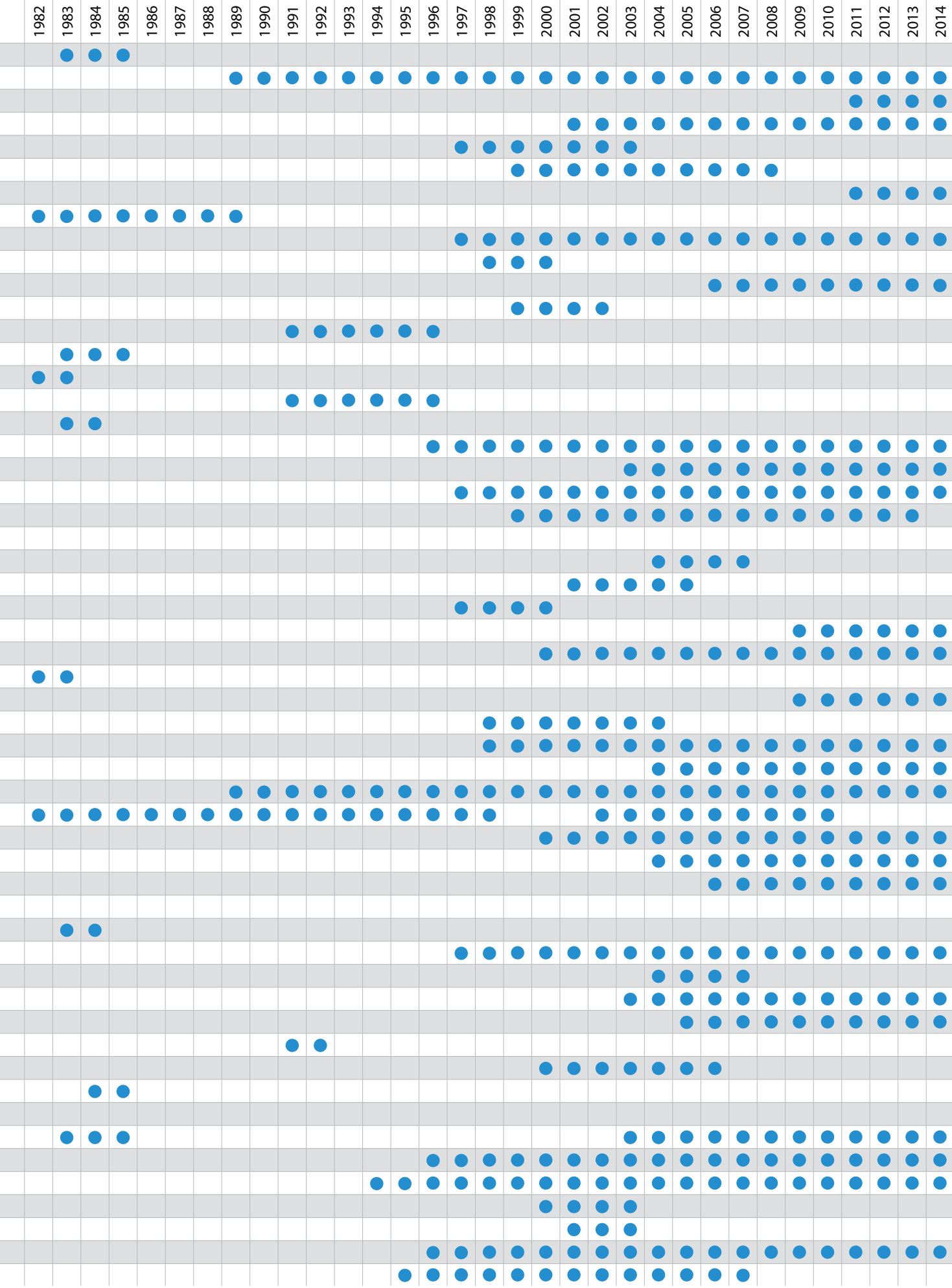
IZVAJALCI SKOZI ČAS

	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
ALCOHOLICA																							
ANU																							
APSURD																							
ASTRIS																							
AVE																							
BAŠKOVIČ MATJAŽ																							
BIG ADDICTION																							
BIONET																							
BIT																							
BLACKSPOT																							
BLUE STARS																							
BO!																							
BRONXSTARZ																							
CAPTOR																							
CENTAURUS																							
CESTAR BLUES TRIO																							
CHATEAU																							
CHIMERA																							
CORDURA																							
ČRNI ANGELI																							
DEATH MARCH																							
DIG																							
DIGILESPI																							
DIZA																							
DOPE CONTROL																							
DRŽAVA V MALEM																							
EKSTRAVAGANZA																							
ELIMINATOR																							
ENTHEOGEN																							
EROS RAMAZZOTTI'S WORST NIGTMARE																							
FROZEN HELL																							
FUNK YOU																							
GARAŽA 12																							
H2SO4																							
IMAKANDI																							
INMATE																							
IZZIV																							
JEKLENA PEST																							
JELEN MATJAŽ																							
JUKIČ ROBERT																							
K-15																							
KANTA KVARTET																							
KAOZ																							
KATRINAS																							
KLINIČNI TESTIRANCI																							
KNEŽEVIČ STOJAN																							
KOREN MIHA																							
KRVAVA ROSA																							
LOOK GREEN GO PURPLE																							
MACHE																							
MAG																							
MANDRAGORA																							
MG PISTOL ROCK																							
MILO																							

IZVAJALCI SKOZI ČAS

	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
MINSKO POLJE																							
MLINAR MARIN SANJA																							
MMBASSA																							
MRIGO																							
N.E.W.S.																							
NAIO SSAION																							
NAKAJIMA																							
NAZAJ K ZVEZDAM																				●	●	●	●
NEMIR																							
NIMFOMANKE																							
OKNAI																							
OKVIR																							
PET AMBULANCE																							
PIN																							
POLET																					●	●	●
PONTIAC																							
POTRES																							
PRINCIP																							
PUKL JURE																							
QUB																							
RES NULLIUS																							
RT+1							●	●	●														
SFERA																							
SKINK																							
SOAP																							
SOME1ELSE																							
SOMETHING SMALL																							
STARA GARDA																							
STATE OF FICTION																							
SUPREMACY																							
6PACK ČUKUR																							
100TKA																							
ŠALEJ JOŽI																							
ŠANK ROCK																						●	●
ŠPEGEL STANE																							
ŠUS																							
THE FUGITIVES																							
THE JEWELS								●	●	●													
TISTI																							
TONSKE																							
TRAINSTATION CAFE																							
TRIIPLE																							
U-KAN																							
UNGOTT																							
UNPLEASED																							
UPORNIKI																							
UTRINKI							●	●	●														
UTRIP													●	●	●	●	●	●			●	●	●
VERBOTEN NATALIJA																							
VRČKOVNIK IRENA																							
WRECK																							
YUNIS																							
ZI.EBAN.E																							
ZME-DEN & PLAN B																							

VSEBINA

UVOD

PREDGOVOR O MESTU, MLADIH IN MLADOSTI,
Jure Trampuš **2**

UVODNI TAKT V zGODBE VELENJA,
Andreja Ažber **5**

ESEJI

ŠESTDESETA IN ZAČETKI ROCKA,
Lado Planko **7**

ROCK'N'ROLL NA ŠALEŠKEM
V SEDEMDESETIH,
Silvo Grmovšek **21**

POSLUŠANJE ROCKA V SOCIALISTIČNI
GIMNAZIJI 1968–1972,
Jože Vogrinc **33**

PRELOMNA OSEMDESETA V
ŠALEŠKEM ROCK'N'ROLLU,
Andreja Ažber **41**

STISKA V ČASU, *Dušan Dim* **53**

VELENJE NA ZEMLJEVIDU SLOVENSKE
ELEKTRONSKE GLASBE,
Bojana Špegel **59**

JAZZ V VELENJU, *Matjaž Šalej* **69**

ALTERNATIVE V NOvem TISOČLETJU
ALI KDO RAZBIJA ZADNJIH PETNAJST LET,
Matej Voglar **81**

POGLED NA VELENJE, *Igor Bašin* **91**

LEGENDE

RAZLIČNI USTVARJALCI, RAZLIČNA PODROČJA
IN OBDOBJA USTVARJANJA **96**

BANDI

A

ALCOHOLICA **123**

ANU **124**

APSURD **124**

ASTRIS **124**

AVE **124**

B

BAŠKOVIČ MATJAŽ **127**

BIG ADDICTION **127**

BIONET **128**

IN ABECEDNI INDEKS

BIT **129**

BLACKSPOT **129**

BLUE STARS **130**

BO! **130**

BRONXSTARZ **130**

C

CAPTOR **132**

CENTAURUS **132**

CESTAR BLUES TRIO **133**

CHATEAU **133**

CHIMERA **135**

CORDURA **135**

Č

ČRNI ANGELI **136**

D

DEATH MARCH **137**

DIG **137**

DIGILESPI **138**

DIZA **138**

DOPE CONTROL **139**

DRŽAVA V MALEM **139**

E

EKSTRAVAGANZA **140**

ELIMINATOR **140**

ENTHEOGEN **141**

EROS RAMAZZOTTI'S WORST NIGHTMARE **141**

F

FROZEN HELL **142**

FUNK YOU **143**

G

GARAŽA 12 **144**

H

H2SO4 **145**

I

IMAKANDI **146**

INMATE **146**

IZZIV **147**

J

JEKLENA PEST **148**

JELEN MATJAŽ **148**

JUKIČ ROBERT **148**

K

K-15 **150**
KANTA KVARTET **150**
KAOZ **151**
KATRINAS **152**
KLINIČNI TESTIRANCI **153**
KNEŽEVIČ STOJAN **154**
KOREN MIHA **155**
KRVAVA ROSA **155**

L

LOOK GREEN GO PURPLE **156**

M

MACHE **157**
MAG **158**
MANDRAGORA **158**
MG PISTOL ROCK **158**
MILO **159**
MINSKO POLJE **159**
MLINAR MARIN SANJA **159**
MMBASSA **160**
MRIGO **160**

N

NAIO SSAION **162**
NAKAJIMA **163**
NAZAJ K ZVEZDAM **163**
NEMIR **164**
N.E.W.S. **165**
NIMFOMANKE **165**

O

OKNAI **166**
OKVIR **167**

P

PET AMBULANCE **168**
PIN **168**
POLET **169**
PONTIAC **169**
POTRES **170**
PRINCIP **170**
PUKL JURE **171**

Q

QUB **172**

R

RES NULLIUS **173**
RT+1 **174**

S

SFERA **175**
SKINK **175**
SOAP **175**
SOME1ELSE **176**
SOMETHING SMALL **176**
STARA GARDA **177**
STATE OF FICTION **177**
SUPREMACY **177**

6

6PACK ČUKUR **178**

100

100TKA **180**

Š

ŠALEJ JOŽI **181**
ŠANK ROCK **182**
ŠPEGL STANE **184**
ŠUS **185**

T

THE FUGITIVES **186**
THE JEWELS **187**
TISTI **187**
TONSKE **187**
TRAINSTATION CAFE **188**
TRIIPLE **188**

U

U-KAN **189**
UNGOTT **190**
UNPLEASED **190**
UPORNIKI **190**
UTRINKI **190**
UTRIP **190**

V

VERBOTEN NATALIJA **192**
VRČKOVNIK IRENA **193**

W

WRECK **195**

Y

YUNIS **196**

Z

ZI.EBAN.E **197**
ZME-DEN & PLAN B **198**

HVALA

*Zahvaljujemo se vsem, ki ste delili svoje spomine
in kakorkoli pripomogli k nastanku zGodb Velenja.
Hkrati se opravičujemo tistim zgodbenikom, ki smo
jih nehote spregledali.*

Ob 40 letnici mesta Velenja je priložnostni **Velenjski pop rock zbor** (Irena Vrčkovnik, Sanja Mlinar, Natalija Verboten, Matjaž Jelen, Matjaž Ograjenšek, Boris Jelenko, Zoran Benčič, Simon Gorišek in Zvone Hranjec) prvič izvedel pop rock balado **Mesto s sanjami**, za katero je besedilo napisal Ivo Stropnik, besedilo sta za glasbeno izvedbo priredila Drago Martinšek in Marko Vučina, glasbo in aranžma pa je prispeval Zvone Hranjec).

Knjigo **zGODBE VELENJA** – pregled rock'n'rolla, popa, jazza, elektronske glasbe in hip hopa v simbolnih 55 letih (1959–2014) je pripravila Knjižnica Velenje v sodelovanju z zunanjimi sodelavci. Projekt je ob 55-letnici mesta Velenje in ob 750. obletnici prve omembe Velenja financirala Mestna občina Velenje.

zGODBE VELENJA

Založnik	Knjižnica Velenje in Ustanova Velenjska knjižna fundacija
Uredila	Andreja Ažber
Predgovor	Jure Trampuš
Avtorji besedil	Andreja Ažber Igor Bašin Dušan Dim Silvo Grmovšek Lado Planko Matjaž Šalej Bojana Špegel Matej Voglar Jože Vogrinc
Avtorja leksikonskega dela	Siniša Hranjec Tina Felicijan
Lektorirala	Tjaša Jakop
Slikovno gradivo, fotografije	arhiv Siniše Hranjeca osebni arhivi fotografov in glasbenikov arhiv Muzeja Velenje arhiv Knjižnice Velenje arhiv Našega časa arhiv Racionalno izbranih tem
Fotografija na naslovnici	Tjaša Zajc
Oblikovanje in prelom	Peter Stanislav Hafner
Izdali zanjo	Knjižnica Velenje, Velenje Vlado Vrbič
zanjo	in Založba Karantanija David Tasič
Tisk	Abo grafika d. o. o.
Naklada	1000 izvodov
Izdano	Velenje, september 2014

KNJIŽNICA
KNJIŽNICA VELENJE

ALCOHOLICA / ANU / APSURD / ASTRIS / AVE
/ BAŠKOVIĆ MATJAŽ / BIG ADDICTION / BIT /
BLACKSPOT / BLUE STARS / BO! / BRONXTARZ
/ CAPTOR / CESTAR BLUES TRIO / CHATEAU /
CHIMERA / CORDURA / ČRNI ANGELI / DEATH
MARCH / DIG / DIGILESPI / DIZA / DOPE CON-
TROL / DRŽAVA V MALEM / EKSTRAVAGANZA
/ ELIMINATOR / ENTHEOGEN / EROS RAMAZ-
ZOTTI'S WORST NIGHTMARE / FROZEN HELL /
FUNK YOU / GARAŽA 12 / H2SO4 / IMAKANDI /
INMAȚE / IZZIV / JEKLENA PEST / JELEN MATJAŽ
/ JUKIČ ROBERT / K-15 / KANTA KVARTET / KAŌZ
/ KATRINAS / KLINIČNI TESTIRANCI / KNEŽEVIĆ
STOJAN / KOREN MILOŠ / KRVAVA ROSA / LOOK
GREEN GO PURPLE / LUCHE / MAG / MAN-
DRAGORA / MG PISTOL / MICK / MILO / MINSKO
POLJE / MLINAR MAKIN SANJA / MMBASSA /
MRIGO / N.E.W.S. / NAIO SSAION / NAKAJIMA
/ NAZAJ K ZVEZDAM / NEMIR / NIMFOMANKE
/ OKNAI / OKVIR / PET AMBULANCE / PIN / PO-
LET / PONTIAC / POTRES / PRINCIP / PUKL JURE
/ QUB / RES NULLIUS / RT+1 / SFERA / 6PACK
ČUKUR / 100TKA / SKINK / SOAP / SOME1ELSE
/ SOMETHING SMALL / STARA GARDA / STATE
OF FICTION / SUPREMACY / SALEJ, JOŽI / ŠANK
ROCK / ŠPEGEL STANE / ŠUS / THE FUGITIVES
/ THE JEWELS / TISTI / TONSKE / TRAINSTA-
TION CAFE / TRIIPL / TRIN / UNGOTT / UN-
PLEASED / UPORNI / URINKI / UTRIP / VER-
BOTEN NATALIJA / VRČKOVNIK IRENA / WRECK
/ YUNIS / ZIE.BAN.E / ZME-DEN & PLAN B

